

Una Aleksandra Bērziņa

TRADICIONĀLAIS ĶĪNAS
DISKURSS HU DZJINĀO ZIŅOJUMĀ
ĶĪNAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS
17. KONGRESAM

Promocijas darbs
politikas zinātnes doktora zinātniskā grāda iegūšanai

Specialitāte – politikas teorija

Darba zinātniskā vadītāja:

Dr. sc. oec., profesore **Merja Karpinena**

Promocijas darbs izstrādāts ar ESF līdzfinansēta projekta "Atbalsts doktorantiem studiju programmas apguvei un zinātniskā grāda ieguvei Rīgas Stradiņa universitātē", vienošanās Nr. 2009/0147/IDP/1.1.2.1.2/09/IPIA/VIAA/009, atbalstu.

ANOTĀCIJA

Darba tēma ir „Tradicionālais Ķīnas diskurss Hu Dzjiņtao ziņojumā Ķīnas komunistiskās partijas (ĶKP) 17. kongresam”. Par pētījuma priekšmetu kalpo tradicionālā politiskā diskursa elementi Hu Dzjiņtao ziņojumā. Pētījuma mērķis: izpētīt Hu Dzjiņtao ziņojumu no tajā ietvertu ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementu viedokļa. Atbilstoši mērķim tiek formulēti uzdevumi, t.sk.: analizēt Hu Dzjiņtao teksta struktūru un saturu; noteikt ziņojuma tekstā tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementus; interpretēt identificētos ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementus statikā un dinamikā; atklāt diskursīvās stratēģijas, kas vērstas uz tradicionālā diskursa iekļaušanu ĶKP diskursā, un aiz tām esošās politiskās stratēģijas.

Promocijas darbā izvirzīta hipotēze: “Mūsdienu ķīniešu sociālistiskajam diskursam raksturīga tāda interdiskursivitāte, kas izpaužas sociālistiskajam diskursam piederīgo elementu savienošanā ar tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementiem, radot ideoloģisko bāzi sociālismam ar ķīniešu nokrāsu.” Promocijas darba teorētisko pamatu veido kritiskās diskursa analīzes un politiskā diskursa analīzes teorijas (N.Ferkolvs, T.van Deiks, R.Vodaka). Darba ontoloģiskais uzstādījums paredz, ka pasaule ir sociāli un diskursīvi konstruēta. Epistemoloģisko pozīciju var apzīmēt kā interpretatīvu. Darba metodoloģija definējama diskursīvā konstruktīvisma terminos.

Darba struktūra izveidota atbilstoši mērķim un uzdevumiem. 1.nodaļā tiek skatīta diskursa analīzes teorētiskā bāze un tās pielietojuma iespējas ĶTR politiskā diskursa pētījumos. 2.nodaļa ir Hu Dzjiņtao ziņojuma ĶKP 17. kongresam teksta formalizēts saturs apraksts, uzsverot tradicionālā diskursa elementu klātbūtni. 3. nodaļa ietver Hu Dzjiņtao ziņojumā sastopamo tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu vēsturisko un semantisko analīzi, kā arī skaidro to sasaisti ar politisko kontekstu. Disertācijas novitāti raksturo darba tēma, uzstādījumi, uzdevumi, empīrisko materiālu un apstrādes metožu savienojuma veidi, kā arī sinoloģijas pielāgošana politiskā diskursa analīzei. Darbā izmantotā teorētiskā bāze tikusi paplašināta un attīstīta netipisko empīrisko materiālu diskursu izpētes virzienā. Pētījumu var praktiski pielietot pasniegšanā un Latvijas politiķu kontaktos ar ĶTR.

Empīriskā pētījuma dati visumā apstiprina disertācijas hipotēzi. ĶKP diskursam ir raksturīga interdiskursivitāte. Šī interdiskursivitāte ir sociālisma ar Ķīnas nokrāsu stratēģiskais nodrošinājums.

Atslēgvārdi: *Ķīnas komunistiskā partija (ĶKP), Ķīnas politiskais diskurss, diskursa analīze, sociālisms ar ķīniešu nokrāsu, Hu Dzjiņtao, ĶKP 17. kongress, interdiskursivitāte.*

ANNOTATION

The topic of the dissertation is “Traditional Chinese Discourse in Hu Jintao’s Report at the 17th National Congress of the Communist Party of China”. The research focuses on the elements of traditional political discourse within the Hu Jintao’s report. The purpose of the dissertation is to analyze Hu Jintao’s report at the 17th National Congress of the CPC from the perspective of containing traditional Chinese political discourse elements. There are several aims in this dissertation that are formulated in accordance with the specific problem structure, including: to analyze the structure and content of the Hu’s report; to determine elements of traditional Chinese political discourse in the text of the report; to provide interpretation of the identified elements of traditional Chinese political discourse in static and dynamic perspectives; to uncover discursive strategies aimed at inclusion of the traditional Chinese political discourse into CPC’s communication; to uncover the political strategies behind the discursive strategies.

The hypothesis of the dissertation states: “Contemporary Chinese socialist discourse possesses such an interdiscursivity, that manifests itself through connecting elements of socialist discourse with elements of traditional political discourse, thus creating the ideological base for socialism with Chinese characteristics.” The theoretical framework of this dissertation is based upon the theories of Critical Discourse Analysis and Political Discourse Analysis (N. Fairclough, T. van Dijk, R. Wodak et al.). The ontological position of the thesis stipulates that the world is socially and discursively constructed. The epistemological position can be defined as interpretative. The methodology of the dissertation can be defined within the notions of discursive constructivism.

The dissertation is structured according to the purpose and tasks. It is comprised of an introduction, 3 chapters, conclusion and bibliography. 1st chapter deals with theoretical framework of discourse analysis and the modes of its application to the political discourse of the PRC. 2nd chapter consists of a formalized description of the Hu Jintao’s Report at the 17th National Congress of the CPC, stressing the presence of the traditional discourse elements. 3rd chapter contains historic and semantic analysis of the traditional Chinese political discourse elements established within the Report. Novelty of the dissertation is constituted by the topic itself, the purpose of research, the tasks, the synthesis between the empirical material and the methods of data analysis, as well as the application of sinological resources to political science analysis. The theoretical framework applied within the thesis has been widened and developed in the direction of non-typical empirical material. The research can be applied in creating courses for university students as well as a reference for Latvian politicians that are contact with their PRC counterparts.

The empirical data substantiates the claim made within the hypothesis: the discourse of the CPC is interdiscursive. This interdiscursivity serves as the ideological base for socialism with Chinese characteristics.

Keywords: *Communist Party of China (CPC), Chinese political discourse, discourse analysis, socialism with Chinese characteristics, Hu Jintao, 17th National Congress of the CPC, interdiscursivity.*

SATURS

Ievads	9
Vispārējās ziņas par promocijas darbu	9
Darba teorētiskais pamats un politiskā diskursa jēdziena traktējumi	9
Politiskā un valodnieciskā savietojamības problēma	11
<i>Tradicionālā</i> jēdziens promocijas darbā	12
Sinoloģijas metožu adaptēšana pētniecības procesā	14
Disertācijas pētījuma objekts, priekšmets, mērķis, uzdevumi un hipotēze	15
Darba struktūra	17
Disertācijas tēmas zinātniskā novitāte un politiskā aktualitāte	18
Promocijas darbs mūsdienu politikas zinātnes kontekstā	19
Disertācijas temata hronoloģiskās robežas	22
Analizējamo materiālu raksturojums	23
Darba praktiskais pielietojums	24
Analizējamā teksta atveides īpatnības promocijas darbā	24
Darbā iekļautie pielikumi	25
1. Diskursa analīzes teorētiskās nostādnes un to pielietojuma iespējas ĶTR politiskā diskursa pētījumos	26
1.1. Diskurss kā pētījuma objekts un diskursa analīze kā pētniecības instruments	26
1.2. Kritiskās diskursa analīzes teorijas un to pielietojums politikas zinātnē	27
1.3. Van Deika politiskā diskursa analīzes teorētiskās nostādnes	33
1.4. Diskursa analīzes pielietojums darbā ar netipisku empīrisku materiālu politikas zinātnē	38
1.5. Kritiskās diskursa analīzes kritika un kultūras dimensijas iekļaušanās prasība	41
2. Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. kongresam kā pētījuma objekts, kas satur tradicionālā diskursa elementus	47
2.1. ĶKP 17. kongress vēsturiskā un politiskā kontekstā	47
2.2. Hu Dzjiņtao ziņojuma 17. ĶKP kongresam kā pamatavota izvēles pamatojums	49
2.3. Hu Dzjiņtao ziņojuma formālās struktūras vispārējs raksturojums	50

2.4. Hu Dzjiņtao ziņojuma sadaļu secīga izpēte un ķīniešu tradicionālā diskursa elementu noteikšana	52
2.5. 2. nodaļas secinājumi	77
3. Hu Dzjiņtao ziņojumā sastopamo tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu vēsturiskā un semantiskā analīze	81
3.1. Viena vārda tradicionālā ķīniešu diskursa elementi Hu Dzjiņtao ziņojumā	81
3.2. Divu hieroglifu tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu grupas	88
3.3. Triju un vairāku hieroglifu tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu grupas	123
3.4. 3. nodaļas secinājumi	155
Nobeigums	156
Izmantotā literatūra	161
Pielikumi	180

DISERTĀCIJĀ ANALIZĒTO TRADICIONĀLĀ ĶĪNIEŠU POLITISKĀ DISKURSA ELEMENTU RĀDĪTĀJS

- Čen sjiņ* 诚信: godīgums jeb savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskajam likumam-čen 59, 65, **86-89**, 102
- Dao* 道: *dao* [jēdziens, kas norāda uz apslēpto pasaules būtību] 25, 55, **79-82**, 83, 85, 86, 88, 91, 92, 93, 96, 99, 106, 119, 123, 177
- Dao de* 道德: *daode* jeb morāle 65, 74, 75, 82, **89-90**, 101, 132, 137, 152
- Dao lu* 道路: *daolu* jeb ceļš 72, 81, **90-92**,
- De* 德: *de* [agrīnās ķīniešu politiskās domas aksiomātisks jēdziens] 25, **82-84**, 92, 115, 118, 119, 122, 140
- De cai dzjaņ bei* 德才兼备: *de*, talants – vienādi pārstāvēti 74, 75, **121-122**
- De jui* 德育: *de* audzināšana, morāles izglītība 68, **92**, 155
- Dzjaņ ji jun vei* 见义勇为: redzi ideju – drosmīgi rīkojies 65, **122-123**
- Dzjaņ din bu ji* 坚定不移: stingri un nemainīgi 63, 64, 71, **123-124**
- Dzjin dzji* 经济: pārvaldīt pasauli, palīdzēt tautai jeb ekonomika 14, 57, 58, 62, 63, 68, 70, 71, **92-95**, 155
- Džuņ lao ai jou* 尊老爱幼: cienīt vecos, mīlēt jaunus 65, **124-125**, 154
- Džen cji* 正气: taisnais *cji* 65, **95-96**
- Džen ji* 正义: taisnīguma ideja 59, 64, 68, 72, 85, **96-97**, 102
- Dži guo li džen* 治国理政: pārvaldīt valsti un īstenot *li* principu politikā 71, **125-127**
- Džun ši* 忠实: uzticīgs, uzticība 74, 75, **97-98**
- Fa dži* 法治: ar likumu pārvaldīt 59, 63, **98-99**
- Fu guo cjan dzjuņ* 富国强军: bagāta valsts, stipra armija 70, 119, **127-129**, 154
- Ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo* 各尽其能、各得其所: katrs līdz galam pēc savām spējām; katrs saņem sev atbilstoši, jeb no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām 59, **129-131**, 154
- Gun dao* 公道: kopīgais *dao* 72, 82, **99-100**
- Gun de* 公德: kopīgais *de* 65, 83, **100-102**
- Gun pin* 公平: godīgums jeb kopīgums un vienlīdzība 59, 64, 68, **102-103**
- He pin* 和平: miers jeb saskaņa un līdzsvars 51, 59, 71, 72, **103-104**
- He sje* 和谐: saskaņa jeb satiecība un saskaņa 52, 59, 65, 74, **105-107**, 154

Hu ai hu džu 互爱互助: savstarpējā mīlestība un savstarpējā palīdzība 65, **131-132**

Ji de 医德: ārstniecības *de* 68, 84, **107-108**

Ji fa dži guo 以法治国: pārvaldīt valsti, sekojot likumam 54, 63, 64, **132-133**

Ji fa dži dzjuņ, cun jaņ dži dzjuņ 依法治军、从严治军: pārvaldīt armiju, sekojot likumam, pārvaldīt armiju ar stingrību 70, **133-134**

Ji guo lian dži 一国两制: viena valsts – divas sistēmas 71, **135-137**

Ji žeņ vei beņ 以人为本: turēt cilvēku par sakni 59, **137-140**, 153

Jou ai 友爱: mīlestība uz draugu 59, **108-110**

Jou sjui 有序: ir kārtība 59, **110**

Jui žeņ vei beņ, de jui vei sjaņ 育人为本、德育为先: audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana – sākums 68, 83, **140-141**, 154

Jui ši dzjui dzjiņ 与时俱进: virzīties uz priekšu līdz laikiem 57, 58, **141-143**

Jun cji 勇气: drosmes *cji* 57-58, 110-**111**

Li 利: izdevīgums 59, 62, 71, 72, **84-86**

Mei de 美德: skaistais *de* 65, **111-112**, 115

Min šen 民生: tautas dzīve 68, 71, **112-114**

Piņ de 品德: kvalitātes *de* 65, 83, 112, **114-115**, 153

Sjao kan 小康: mazā veselība 52, 61, 62, 70, **115-119**

Sjin fu aņ kan 幸福安康: laime-bagātība- miers-veselība 68, **143-144**

Sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džu jou suo dzjui 学有所教、劳有所得、病有所医、老有所养、住有所居: mācāmajam ir savs skolotājs, strādājošajam ir savs ieguvums, slimajam ir savs ārsts, vecajam ir sava aprūpe, dzīvojošajam ir savs mitekļis 68, 69, **144-146**, 154

Ši ši cju ši 实事求是: darboties tā, lai [atklātu] īsto [būtību] un tiekties pēc tā 57, 58, 146-151

Žun žu 荣辱: uzplaukums un negods 74, 75, **119-120**

DARBĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

CK – [Ķīnas Komunistiskās partijas] Centrālkomiteja

KDA – kritiskā diskursa analīze

ĶKP – Ķīnas Komunistiskā partija

ĶTR – Ķīnas Tautas Republika

PDA – politiskā diskursa analīze

IEVADS

Vispārējās ziņas par promocijas darbu

Doktora promocijas darbs ir veltīts mūsdienu Ķīnas Tautas Republikas (turpmāk – ĶTR) vadošajam politiskajam diskursam, konkrētāk – tai diskursa daļai, kuru var dēvēt par ķīniešu tradicionālo diskursu. Darba tēma ir “Tradicionālais Ķīnas diskursus Hu Dzjiņtao ziņojumā Ķīnas Komunistiskās partijas 17. kongresam”.

Pastāv pasaules līmeņa pieprasījums pēc ķīniešu sociālisma izpratnes, un no tā loģiski izriet vajadzība pēc skaidrojuma, kādā idejiskā dimensijā atrodas ĶTR politika un ko nozīmē Ķīnas sociālisms.

Darba teorētiskais pamats un politiskā diskursa jēdziena traktējumi

Šajā darbā tiek piedāvāta pieeja, kura ļauj ķīniešu sociālisma jautājumus pētīt ar politiskās valodas analīzes starpniecību. Darba ontoloģiskā nostādne paredz, ka pasaule ir sociāli un diskursīvi konstruēta. Epistemoloģisko pozīciju var apzīmēt kā relatīvistisku jeb interpretatīvu¹. Darba metodoloģija definējama diskursīvā konstruktīvisma terminos. Diskursa analīze šajā darbā tiek uzskatīta par teoriju. Pamatavots speciāli ierobežots ar vienu dokumentu, lai būtu iespēja veikt sistēmisku pētāmā materiāla atlasīšanu un izvērtēšanu.

Definējot politiskā diskursa jēdzienu, jāsāk ar vārda *diskurss* izcelsmi. Latīņu valodā vārds *discursus* nozīmē virzību turp un atpakaļ, kustību, sarunu², savukārt darbības vārds *discurrere* tulkojams kā apspriest, vadīt sarunas. No šīm primārajām nozīmēm atvasinātas nozīmes, kuras no 20. gs. otrās puses lieto dažādās zinātnes nozarēs un dažādu zinātnieku darbos, tostarp politikas zinātnē.

Promocijas darbā vārds *diskurss* tiek izprasts kā sociāli definēts divu (vai vairāku) pušu runas akts jeb teksts šī vārda plašākā nozīmē. Svarīgi, ka diskursā atspoguļojas ne tikai izteikumu valodnieciskās formas, bet arī implicējas vērtējošā informācija, diskursa dalībnieku politiskās nostādnes, kultūrvēsturiskās īpašības, konteksts, diskursa mērķi un struktūra. Pārfrāzējot krievu valodnieces N. D. Arutjunovas *diskursa* formulējumu – “runa, kas iegremdēta dzīvē”³, varētu teikt, ka *diskurss* ir dzīve, kas iegremdēta runā.

¹ Marsh, D., Furlong, E. Ontology and Epistemology in Political Science. In: Marsh, David and Stoker, Gerry (eds.). Theory and Methods in Political Science. 2nd edition. Basingstoke: Palgrave, 2002, p. 19

² Кибрик А.А. Дискурсивный анализ. No : Фонд знаний «Ломоносов». Pieejams: <http://www.lomonosov-fund.ru/enc/ru/encyclopedia:0127182> [22.06.2012.]

³ Арутюнова, Н.Д. Дискурс. No: Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990. Pieejams: <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/diskurs/168>

Šaurākā nozīmē jēdziens diskurss apzīmē noteiktu pasaules atainošanas un reprezentācijas aspektu ar valodas starpniecību. Diskurss tiek dēvēts par veidu, kādā ar valodas palīdzību runās un tekstos vai attēlos un skaņās, ar reprezentāciju (pozās) tiek veidotas zināšanas par konkrētu tematu konkrētā vēsturiskā brīdī. Diskurss spēj sniegt subjekta (indivīda, grupas, institūcijas) realitātes atainojumu, kā arī parādīt nozīmju veidošanu un veidošanos noteiktās situācijās.⁴

Ar vārdu savienojumu *politiskais diskurss* daži zinātnieki izprot “specifiski organizētu un tematiski fokusētu izteicienu secību, kura tiek veidota īpašos vēsturiskos un sociālos ietvaros un kuras uztveršana var atbalstīt vai mainīt varas attiecības sabiedrībā”.⁵ Pietuvināts šim skaidrojumam ir arī Tojna van Deika (*Teun A. van Dijk*) viedoklis: viņš par politisko diskursu uzskata ar politikas lauku saistītu diskursu. Pēc viņa domām, “komunikatīvie notikumi parasti ir piesaistīti konkrētai sociālai vai institucionālai jomai. Tādējādi daudzie juridiskā diskursa tipi pieskaitāmi “likuma” jomai, turpretī politiskā diskursa tipi lielā mērā veido to, ko mēs izprotam ar “politiku” jeb “valsts iekārtu”, un izglītības diskurss pieskaitāms izglītības jomai. Proti, piederība ir tipiska kontekstuāla īpašība, kura nosaka žanru iedaļas kopumā, piemēram, politisko diskursu, medicīnisko diskursu un izglītības diskursu. Tie signalizē, kuram sociālajam laukam šis konteksts ir neatņemama sastāvdaļa”⁶ Vislakoniskākā diskursa definīcija skan šādi: “...“diskurss” būtībā ir valodas sociāls pielietojums sociālā kontekstā.”⁷ Varam secināt, ka politiskā diskursa pētnieki par fundamentālu principu uzskata to, ka politika tiek konstruēta un īstenota ar politiskā kontekstā iekļauta teksta starpniecību.

Lietojot van Deika 2008. gada terminoloģiju, diskurss, kuram veltīts šis darbs, no pētniecības objekta tipa viedokļa definējams kā institucionālais politiskais diskurss, tāpēc ka pētāmais teksts saistīts ar ievērojama politiskā līdera Hu Dzjiņtao vārdu saistībā ar viņa profesionālo politisko darbību un ticis prezentēts atbilstošā vidē – politiskās partijas kongresā. Par institūtiem šajā gadījumā var uzskatīt politiķa personu, viņa vietu politikajā hierarhijā un politisko organizāciju.

⁴ Waller, L. Introducing Fairclough's Critical Discourse Analysis Methodology for Analyzing Caribbean Social Problems: Going Beyond Social Practices. No: Journal of Diplomatic Language, Vol. 3, No. 1, 2006. Pieejams: <http://www.jdonline.org/IIIWaller.html> [16.10.2009.]

⁵ Pereverzev, E., Kozhemyakin, Y. Political Discourse: Unitary Multy-parametric Model. No: Современный дискурс-анализ. Выпуск 2, том 1, 2010, p. 49. Pieejams: http://www.discourseanalysis.org/ada2_1.pdf [01.09.2011.]

⁶ Teun Van Dijk. Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: Sage, 2008., 214.-215.lpp.

⁷ Fairclough, I., Fairclough, N. Political Discourse Analysis. London, New York: Routledge, 2012, 82.lpp.

Par pētījuma teorētiskajiem orientieriem kalpo vairāki savstarpēji atšķirīgi un pat pretrunīgi autori, kuri piedalījušies kopīgas skolas – kritiskās diskursa analīzes (turpmāk – KDA) un politiskās diskursa analīzes (turpmāk – PDA) – veidošanā.

Diskursa analīze, kas pēta politiku, ir atvērta teorētiskā sistēma. Kaut arī šī sistēma balstās virknē postulātu, galvenais no kuriem ir ārpuslingvistisko situāciju izpēte ar valodas starpniecību, tā tomēr pieļauj izmaiņas un papildinājumus. Tas lielā mērā skaidrojams ar faktu, ka diskurss ir sociālās prakses, kas manifestējas valodā un atgriežas pie tās, bet valodu tipi un sociālo prakšu tipi mēdz būt atšķirīgi un katra konkrēta pētījuma gadījumā nākas pielāgot izpētes metožu ietvaru. Ar sociālām praksēm domātas “konkrētas sociālas situācijas”⁸.

Politiskā un valodnieciskā savietojamības problēma

Diskursa analīze, kas pēta politiku, pēc noklusējuma ir starpdisciplinārs virziens, kas galvenokārt paredz lingvistikas un politikas apvienošanu. Valodnieku vidū pastāv uzskats, ka “secinājumi, kas balstīti komunikatīva notikuma analīzē, ir diskursa struktūras kā tādas ierobežoti un netiek ekstrapolēti sociāli politiskajā dimensijā.”⁹ Tomēr jāatzīmē, ka politiskā diskursa analīzē ir izstrādātas konkrētas metodes, kas palīdz lingvistiskas analīzes ceļā noteiktu valodas parādību sasaistīt ar politisko realitāti.

Kā disertācija, kurā daudz uzmanības veltīts valodas analīzei, būtu iekļaujama politikas zinātnes disciplīnā? Jau iepriekš tika minēts, ka gan adresanta figūra, gan viņa sociālā pozīcija un viņa pārstāvētā partija pieder pie politikas jomas. Gan adresants, gan partija definējami kā politiski institūti, un to veidotais un atražotais diskurss ir apzināti politisks. Tāpēc šajā gadījumā nav nepieciešamības atbildēt uz KDA izvirzītajiem jautājumiem teksta atbilstības noteikšanai, proti, kas pārstāv varu, kāda ir šī varas pārstāvja ideoloģija un kā viņš īsteno dominēšanu, jo šajā gadījumā viss politiskais komplekss, kuru citos gadījumos tiecas atklāt KDA paradigmā strādājošie pētnieki, ir acīmredzams: Hu Dzjiņtao pārstāv varu, jo 10 gadu laikā bijis Ķīnas augstākā amatpersona; partijas, kuras kongresā Hu Dzjiņtao nolasīja sava ziņojuma tekstu, ideoloģija ir sociālisms marksisma formā, un valsts institūtu un partijas dominēšana ir nostiprināta ĶTR likumos. Pierādījumus neprasa arī tas, ka Hu Dzjiņtao ziņojuma adresāts (komunistiskās partijas biedri, valsts pilsoņi) ir nevienlīdzīgās pozīcijās ar adresantu, jo tiem ir pieejams daudz

⁸ Teun Van Dijk. Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: Sage, 2008., 6.lpp.

⁹ Хмельцов А.И. Когда „они“ говорят о „нас“: политический дискурс-анализ и семиотика внешней политики в междисциплинарной перспективе // Сборник научных трудов "Актуальные проблемы теории коммуникации". СПб. - Изд-во СПбГПУ, 2004. – 59-71.lpp. Pieejams: http://www.russcomm.ru/rca_biblio/h/hmeltsov.shtml [12.05.2012.]

šaurāks valsts pilnvaru un to īstenošanas instrumentu loks, tāpēc adresāts diskursā spēlē ietekmes objekta lomu. Citiem vārdiem sakot, politika disertācijā ir vērojama kā acīmredzams fakts, nevis apslēpts slānis, kuru KDA pētnieki parasti atmasko ar valodas starpniecību.

Tādējādi, politiskā sastāvdaļa manifestējas adresanta varas pozīcijā, un, līdz ar to, ietekmē uz sabiedrību viņam nepieciešamajā virzienā, novērojamā diskursa politiskajā kontekstā, runas akta piespiedošajā, obligātajā raksturā. Principā, PDA paredz, ka ikviena politiskā komunikācija runas akta vai drukātā teksta formā ir tādu nozīmju nodošana, kas ir būtiskas politiskās sistēmas funkcionēšanai.

Tomēr šāda argumentācija var izraisīt pretjautājumu: vai diskursa analīze ir relevanta kā metode un kā politoloģiska darba teorija, ja jau iepriekš ir zināms par dominēšanas attiecību klātbūtni darbā pētāmā temata robežās? Negaidot šī darba rezultātus, uz šo jautājumu jāatbild apstiprinoši, jo diskursa analīze sniedz iespēju apskatīt dažādas politiskā procesa puses. Primārais, kas interesē disertācijas autori, ir nevis varas klātbūtnes fakta noteikšana, bet gan Ķīnas Komunistiskās partijas (turpmāk – ĶKP) diskursa sastāvs un kvalitāte, proti, diskursa “atpazīšana” ar tā elementu starpniecību, meklējot tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementus sociālistiskā diskursa ietvaros. Atsevišķu tradicionālā ķīniešu diskursa elementu analīze palīdz izprast, kā ĶKP komunikācijā norisinās nozīmju pārplūšana sociālistiskā un tradicionālā diskursa robežās. Ņemot vērā, ka viss ĶKP diskurss ir pamatā politisks, abu minēto diskursu pētīšana ir tiešs politikas zinātnes uzdevums.

Vadošais politiskais diskurss šajā darbā tiks traktēts kā izteicienu secība, kas ir īpaši relevanta no politiskā nozīmīguma viedokļa kādā noteiktā politiskā sistēmā vai sistēmu kopā. ĶTR gadījumā, kur vadošā loma valstī saskaņā ar Konstitūciju pieder ĶKP, vadošais politiskais diskurss pielīdzināms ĶKP un ĶTR centrālās varas diskursam.

Tradicionālā jēdziens promocijas darbā

No visiem vārdu *tradīcija* un *tradicionāls* semantiskajiem slāņiem pētījuma kontekstā priekšplānā izvirzās nozīme, saskaņā ar kuru tradīcija ir no agrākām paudzēm mantotie priekšstati un vērtības. Tradīcija asociējas ar pagātni, ar to, kas bijis senatnē un kas ir pretnostatāms inovācijai. Protams, kā uzsver vairāki Ķīnas vēstures un politiskās domas pētnieki, termins *tradicionāls* tiek lietots apzīmējuma ērtības dēļ, neiedziļinoties tā sarežģītajos nozīmes uzslāņojumos¹⁰.

¹⁰ Sk., piem., Solomon, R. H. *Mao's Revolution and the Chinese Political Culture*. Berkeley: University of California Press, 1972, 20.lpp.

Cenšoties izvairīties no šī definējuma nenoteiktības, jāuzsver, ka mūsu gadījumā vārdu savienojums *tradicionālais ķīniešu politiskais diskurss* ir raksturīgs konkrētam periodam. Ar ķīniešu tradicionālo diskursu autore izprot tradicionālās Ķīnas (eksistēja no Šan Jiņ/Džou dinastijām līdz pat impērijas sabrukumam 1912. gadā) valodas formulas, domu gājieni, jēdzienus, kuriem ir dziļas vēsturiskās saknes un plašs pielietojuma lauks, tostarp pārvaldībā. Tradicionālais ķīniešu politiskais diskurss ir veidojies, Ķīnā piecu tūkstošu gadu vēstures laikā attīstoties politiskajai domai. Politiskās domas attīstība atspoguļojās politiskās pārvaldes teorijās un tika iekļauta senlaiku kanonos. Šī procesa gaitā izveidojās valsts pārvaldes sistēma ar dziļu vēsturi un unikālu terminoloģiju. Ilgstošā ķīniešu eiropeizācijas procesā (tajā piedalījās arī Japāna, kura agrāk nekā Ķīna sāka pārorientēšanos uz Rietumiem), Ķīnas politiskā valoda tika izveidota no jauna, izmantojot Rietumu sociālo terminoloģiju. Turklāt pēc imperatora gāšanas un Republikas proklamēšanas 1912. gadā Ķīnas tradicionālās kultūras mantojums lielākoties tika asociēts ar atpalcību un apspiestību, tas noteica tieksmi izspiest tradicionālo ķīniešu politiski filozofisko domu, tostarp konfūcisko ideoloģiju, no publiskās jomas. Šo pārmaiņu dēļ mūsdienā Ķīnas politiskais diskurss daudzos gadījumos ir savietojams ar Rietumu politisko diskursu. Taču, kā tiks parādīts šajā darbā, arī mūsdienās tradicionālais diskurss saglabā vai pat no jauna iekaro savas pozīcijas.

Kā tradicionālā diskursa elementu darba autore izvērta vārdu vai citātu no ķīniešu klasiskajiem tekstiem. Elementu noteikšanā tiek izmantotas šādas pieejas:

- lingvistiskā – galvenokārt paredz klasiskās senķīniešu literārās rakstu valodas veņaņ leksikas, semantikas, sintakses, stilistikas, grafēmu pētīšanu;
- vēsturiskā – tekstā iekļautais situācijas apraksts vai frāze satur vēsturiskas alūzijas, kā arī saistību ar kādu notikumu vai faktu no ķīniešu vēstures;
- filozofiskā – pastāv sasaiste ar tradicionālo ķīniešu domu, piemēram, konfūcisma, likumnieku skolas, daoisma utml. pamatnostādņu parādīšanās tekstā.

Tomēr jāņem vērā, ka ne vienmēr ir iespējams novilkt konkrētu robežu starp tradicionālo un mūsdienā diskursu, jo ķīniešu valoda ir dzīva valoda. Šī iemesla dēļ mēdz būt strīdīgi gadījumi, kuru analīzes gaitā nav iespējams sniegt viennozīmīgu atbildi, vai konkrētais elements (vārds-hieroglifs, binoms, frāze) figurē kā tradicionālā diskursa manifestācija, vai arī kā aktuālās valodas sastāvdaļa. Šādos gadījumos ir svarīga pašu Ķīnas komentētāju attieksme un konsultācijas ar ķīniešu valodas nesējiem.

Daudzos gadījumos noteikt un atlasīt tradicionālā diskursa elementus Hu Džijņtao ziņojumā palīdzēja pats ĶTR politiskais diskurss, kurā ietvaros nemitīgi notiek neskaitāmu dalībnieku saruna. Viens no viņiem (ĶKP priekšsēdētājs) verbalizē komunistiskās partijas

kolektīvo domu, piešķirot tai individuālo nokrāsu, kamēr citi diskursa dalībnieki (politiķi, zinātnieki, žurnālisti, blogeri) nodod to tālāk sabiedrībai, nosakot prioritātes, saliekot akcentus un novedot to līdz praktiskam pielietojumam.

Vērojot ĶKP diskursīvo telpu Hu Dzjiņtao periodā, var nonākt pie provizoriska secinājuma, kuram ir liela nozīme disertācijas pētījuma objekta precizēšanā. Atklājas, ka tradicionālā diskursa elementi ĶTR politiskajā diskursā mēdz būt par tādiem nominēti. Proti, tie ir definējami kā tradicionālie ne vien savas objektīvās piederības pagātnei dēļ, bet arī tādēļ, ka tos par tādiem pasludina diskursa dalībnieki. Kā piemēru var aplūkot binomu *dzjin dzji*, kas visu 20. gadsimtu tika izmantots kā jēdziena *ekonomika* ķīniešu ekvivalents. Savukārt mūsdienās, vārdu savienojums *dzjin dzji* obligāti tiek skatīts Ķīnas vēstures kontekstā, kuras gaitā tā nozīme bija atšķirīga no modernā lietojuma. Mēs esam liecinieki vārdu vēsturiskās nozīmes atjaunošanas procesam, kad vārdu kopa, kura 20. gadsimta laikā zaudēja savu sākotnējo nozīmi, tagad to atgūst, neatsakoties arī no *ekonomiskā* traktējuma (plašāk par binomu *dzjin dzji* sk. 3. nodaļā). Šis piemērs pierāda, ka tradicionālā politiskā diskursa elementi, kuri tiks skatīti šajā darbā, dažreiz mēdz būt diskursa dalībnieku konvencijas rezultāts, kura vērsta uz tradicionālo elementu nostiprināšanu un paplašināšanu vadošajā politiskajā diskursā. Šādu diskursa elementu saikni ar savām vēsturiskajām saknēm restaurē mūsdienu ĶTR politiskā procesa dalībnieki.

Pēc formas un satura tradicionālajam ķīniešu diskursam nav analoga Rietumvalstu kultūrās un valodās, tādēļ, tulkojot mūsdienu politisko tekstu, tas pārsvarā tiek ignorēts vai aizvietots ar globāli izplatīto politisko terminoloģiju. Var pieļaut, ka ĶTR politiskā komunikācija ar kaimiņvalstīm veidojas citādi, ņemot vērā kādreizējos ciešos kultūras sakarus Tālo Austrumu un Indoķīnas reģionā, tomēr šis jautājums ir problēma, kura prasa atsevišķu pētījumu.

Sinoloģijas metožu adaptēšana pētniecības procesā

Šīs disertācijas novitāte ir sinoloģijas pielāgošana politiskās diskursa analīzes metodoloģijai, kā arī sinoloģijas kā īpašas disciplīnas resursu piesaiste diskursa vienību analīzē. Sinoloģija šeit tiek izprasta šaurākā veidā, galvenokārt domājot ar to tekstu analīzi un ķīniešu valodā notikuša komunikatīvā fakta nozīmju dekonstrukciju, izsekojot to attīstību un pastāvēšanas formas divu tūkstošu gadu un ilgākā laikposmā. Formāli; šāda sinoloģija ir tuva filozofijas hermenētikai (jēdziens, kuru diezgan bieži lieto diskursa analīzē), tomēr pastāv apsvērumi, kuri neļauj šeit izmantot jēdzienu *hermenētika*. Pirmām kārtām runa ir par citas civilizācijas konstrukt – kā zināms, termins *hermenētika* radies saistībā ar Bībeles tekstu komentēšanu. Kas attiecas uz sinoloģiju, tad dziļie vēsturiskie

slāņi, ar kuriem nākas operēt, gadi un laikmeti, uz kuriem jāatsaucas, kā arī ķīniešu sarunvalodas un rakstu valodas īpatnības un iegremdētība ķīniešu kultūrā sinologam izvirza specifiskus uzdevumus un virza uz konkrētiem rezultātiem. Šīs disertācijas kontekstā, ar specifiskiem sinologa uzdevumiem un darba rezultātiem tiek izprasta ķīniešu teksta dekonstrukcija ar mērķi izdalīt ķīniešu tradicionālā diskursa minimālās vienības un to analīze, atklājot daudzveidīgās, vēsturiski izveidojušās nozīmes, lai reproducētu diskursa dalībnieku vēsturisko un etnosociālo pieredzi un sastatītu to ar sociālistisko diskursu.

Šī darba izvirzīto mērķu sasniegšanai ķīniešu valodas materiāla apstrādes specifika neprasa pievērstos morfoloģijas, sintakses, semantikas, fonoloģijas analīzei, proti, tām valodniecības sadaļām, kuras politiskā diskursa analīzē nereti izmanto šī virziena izstrādātāji un teorētiķi. Autori neinteresē “politiskais teātris”, proti, politiķu ķermeņa valoda un žesti. Mūsu darba minimālās analīzes vienības – tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa nesējas – ir vārds un vārda nesaraujamā saite ar tā grafisko attēlojumu, proti, hieroglifu, vai arī vārdu/jēdzienu kopa un tās hieroglifiskais attēlojums. Ķīniešu valoda kā pētījuma centrālais materiāls lika nomainīt akcentus diskursa analīzē materiāla izmantošanas gaitā: vārdšķirām netiek piešķirta vadošā nozīme; turklāt, gramatika, kuru diskursa analīzes pētnieki izmanto gan “kā apraksta objektu, gan kā skaidrojuma avotu”¹¹, šajā pētījumā spēlē epizodisku lomu. Turpretī priekšplānā kā analīzes objekts tiek izvirzīta grafiskā zīme, kura ķīniešu valodā satur ārkārtīgi bagātu informāciju, tostarp politisko, gan sinhronajā, gan diahronajā līmenī.

Kopumā darbs balstīts pieņēmumā, ka ar diskursa analīzes palīdzību iespējams atklāt un interpretēt ķīniešu tradicionālā diskursa klātbūtni mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā. Tādējādi, darbojoties diskursa analīzes ietvaros, autore pētīs, kā tiek konstruēts mūsdienu ĶTR politiskais teksts, koncentrējoties uz ķīniešu tradicionālā teksta atrašanu tajā, piesaucot kā argumentu tā politisko un vēsturisko kontekstu. Darbā tiek meklēta atbilde uz jautājumu, kas ir pateikts/rakstīts, kā pateiktais/rakstītais ticis noformulēts, kādas tam ir saiknes ar citiem diskursa elementiem statikā un dinamikā, un kādā veidā un ar kādu rezultātu gūtās zināšanas projicējamas uz ĶTR sociālismu. Šīs nostādnes nosaka disertācijas objektu un priekšmetu, mērķi un uzdevumus, kā arī izpētes metodes.

¹¹ Cumming, S., Ono, T., Laury, R. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Ed.: T.A. van Dijk. Sage Publications, Edition 2, 2011, 11.lpp.

Disertācijas pētījuma objekts, priekšmets, mērķis, uzdevumi un hipotēze

Disertācijas pētījuma objekts ir mūsdienu ĶTR vadošais (sociālistiskais) diskurss.

Pētījuma priekšmets: tradicionālā politiskā diskursa elementi Hu Dzjiņtao ziņojumā 17. ĶKP kongresam.

Disertācijas mērķis: izpētīt Hu Dzjiņtao ziņojumu 17. ĶKP kongresam no tajā ietvertu ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementu viedokļa.

Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi *uzdevumi*:

4. precizēt KDA un PDA teorētiski metodiskos pamatus šī pētījuma kontekstā;
5. papildināt politiskā diskursa analīzi ar sinoloģijas pētījuma metodēm;
6. analizēt Hu Dzjiņtao teksta struktūru un saturu;
7. noteikt ziņojuma tekstā tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementus;
8. interpretēt identificētos ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementus statikā un dinamikā;
9. analizēt ķīniešu tradicionālā diskursa elementu kulturālās, vēsturiskās un lingvistiskās komponentes;
10. atklāt diskursīvās stratēģijas, kas vērstas uz tradicionālā diskursa iekļaušanu ĶKP diskursā;
11. kur iespējams, salīdzināt Hu Dzjiņtao un citu ĶKP līderu tradicionālā ķīniešu diskursa elementu izmantošanu un interpretējumu.

Pētījuma *teorētiskā bāze un metodes*: tiek pielietota KDA un PDA; izmantotas arī vispārzinātniskās metodes – analīze un sintēze, tostarp lingvistiskā analīze; vēsturiskā analīze un sintēze (avotu analīze, vēsturisko faktu apkopojums); sinoloģijas metodes darbā ar ķīniešu tekstiem; deskriptīvā metode; salīdzinošā metode sinhronā un diahronā aspektā, proti, sastatot viena diskursa elementa mainīgās nozīmes; salīdzinošā metode, salīdzinot Ķīnas tradicionālo diskursu ar sociālistisko diskursu, kā arī, kur nepieciešams, salīdzinot ķīniešu valodā rakstītā teksta elementus un to atveidi latviešu, angļu un krievu valodā.

Darbā tiek izvirzīta šāda *hipotēze*: mūsdienu ķīniešu sociālistiskajam diskursam raksturīga tāda interdiskursivitāte, kas izpaužas sociālistiskajam diskursam piederīgo elementu savienošanā ar tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementiem, radot ideoloģisko bāzi sociālismam ar ķīniešu nokrāsu.

Sociālistiskais diskurss darba ietvaros tiek izprasts divējādi. Plašākā līmenī: kā visu ĶKP ideju un to valodnieciskā noformējuma izteiksme. Šaurākā līmenī: kā ĶKP diskursam piederšie sociālisma rekvizīti, kuri veidoti no vārda *sociālisms* pieminēšanas, no K. Marksa citātiem, no sociālisma ideālu formulējumiem un pārliecības par komunismu kā

augstāko sabiedrības attīstības pakāpi¹². Darba sākumā autore abstrahējas no tā, ka Ķīnas komunistiskai domai jau Mao Dzeduna laikā bija lokālas īpatnības, bet pēc 1978. gada tā pat ieguva nosaukumu “sociālisms ar Ķīnas nokrāsu”.

Interdiskursivitāte tiek izprasta kā dažādu diskursu tipu klātbūtne vienā diskursīvā objektā (*entity*). Par diskursīvo objektu šajā darbā tiek uzskatīts sociālistiskais diskurss. Pie tā pieskaitāmas sociālistiskās diskursa sastāvdaļas (valodas inventārs, argumenti, vērtības, politiskā diskursa adresāts u. tml.) un ķīniešu tradicionālā diskursa struktūras un stratēģijas (leksēmas, grafēmas, sintakse, diskursa adresāts).

Nevar noliegt, ka ikviens teksts ir interdiskursīvs pēc savas būtības. Praksē nepastāv teksts, kurā izpaustos no citiem noslāņojumiem absolūti attīrīts diskurss. Tādēļ izvirzītajā hipotēzē būtu jāliek uzsvars ne tik daudz uz interdiskursivitāti, cik uz interdiskursivitātes konkrēto izpausmi. Autore uzskata: ja šajā darbā izdosies pierādīt tādas interdiskursivitātes klātbūtni Hu Dzjiņtao tekstā, kā sociālistiskā diskursa savienojumu ar tradicionālo diskursu, tad līdz ar to tiks parādīti: a) Ķīnas sociālisma kvalitatīvā puse; b) politiskā kursa ar nosaukumu “sociālisms ar ķīniešu nokrāsu” diskursīvā izpausme; c) Hu Dzjiņtao diskursa personiskās iezīmes.

Darba struktūra

Darba struktūra izveidota atbilstoši mērķim un uzdevumiem. Darbs sastāv no trim nodaļām, ievada, nobeiguma un pielikumiem. 1. nodaļā tiek skatīta diskursa analīzes teorētiskā bāze un tās pielietojuma iespējas ĶTR politiskā diskursa pētījumos. 2. nodaļa ir Hu Dzjiņtao ziņojuma ĶKP 17. kongresam teksta formalizēts satura apraksts, uzsverot tradicionālo diskursa elementu klātbūtni. 3. nodaļa ietver Hu Dzjiņtao ziņojumā sastopamo tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu vēsturisko un semantisko analīzi; tajā skaidrota sasaiste ar politisko kontekstu, proti, ar tradicionālo elementu konstruēšanu un interpretēšanu un to politisko un ideoloģisko rezultātu.

2. nodaļas materiāls ir izklāstīts, sekojot Hu Dzjiņtao ziņojuma teksta struktūrai.

3. nodaļas empīriskais materiāls tiek sagrupēts pēc formālā lingvistiskā kritērija, proti, pēc hieroglifu skaita izdalītajos tradicionālā diskursa elementos, savukārt tie salikti secīgi pēc pirmās zīmes izrunas *pinjin* transkripcijā (vārda fonētiskā attīstība netiek ņemta vērā). Katrā šādi izveidotajā ligzdā hieroglifs vai hieroglifu kopa tiek analizēti vēsturiski (pirmā fiksācija rakstiskajos avotos; nākamās fiksācijas), semantiski (sākotnējā nozīme; vēlākās nozīmes un to interpretācijas); grafiski (kur nepieciešams, tiek analizētas arī

¹² [Robertson, D.] Socialism. No : Robertson, D. Dictionary of Politics. Routledge Taylor & Francis Group : London, New York, 2004, p. 451.

hieroglifu grafēmas). Hieroglifs vai hieroglifu kopa/frāze tiek skatītas arī politikas un ideoloģijas rakursā (nokļūšana Ķīnas marksistiskajā diskursā; pielāgošanās sociālisma ideoloģijai; Hu Džinčao personiskais pienesums tradicionālo diskursīvo elementu ieviešanā vai pārinterpretēšanā; ĶTR dažādu politisko vadītāju paaudžu nesaskaņu atspoguļojums saistībā ar tradicionālo diskursu; tradicionālā ķīniešu diskursa elementa sasaiste ar sociālistisko un liberālo diskursiem).

Disertācijas tēmas zinātniskā novitāte un politiskā aktualitāte

Disertācijas tēmas izvēli noteica vairāki faktori: zinātniskā novitāte un politiskā aktualitāte; kā arī objektīvi un subjektīvi faktori.

Objektīvi šīs tēmas aktualitāti un politisko nozīmīgumu Latvijai nosaka nepieciešamība pēc kvalitatīvas politiskas komunikācijas ar ĶTR gan Latvijas–Ķīnas bilaterālo attiecību kontekstā, gan ES–Ķīnas dialoga ietvaros. Sakarā ar Ķīnas ekonomisko izaugsmi un politiskās ietekmes palielināšanos ir nepieciešams adekvāti izprast Ķīnas iekšpolitiskos procesus, kas ietekmē arī ārpolitisko virzību. Šādu izpratni spēj sniegt mūsdienu ĶTR politikas analīze no PDA perspektīvas. Mūsdienu ĶTR politiskais diskurss savukārt satur atsauces, citātus un norādes, kuras sakņojas tradicionālajā ķīniešu politiskajā domā vai senķīniešu valodā. Neanalizējot šos tradicionālā diskursa elementus mūsdienu ĶTR politiskā diskursa ietvaros, nav iespējams gūt pilnīgu priekšstatu par ĶTR politiku.

Politisko aktualitāti raksturo fakts, ka apskatāmais jautājums reāli atspoguļo un ietekmē politisko procesu mūsdienu ĶTR, kā arī tās politikas izpratni ārpus Ķīnas. Mūsdienu starptautiskajā politiskajā komunikācijā valda Rietumu politiskais diskurss, tāpēc nereti tiek pieņemts, ka visas komunikācijā iesaistītās valstis darbojas tikai rietumu diskursa ietvaros. Tomēr, pētīt mūsdienu ĶTR politisko diskursu visā tā sarežģītībā nozīmē atzīt, ka tas satur jēdzienus, kuriem Rietumu diskursā nav ekvivalenta un kuru sastāvā esošās implicitās nozīmes atspoguļo Ķīnas tradicionālo politisko domu, kas savukārt ietekmē mūsdienu ĶTR politiku.

Autore centīsies parādīt, ka mūsdienu ĶTR politiskais diskurss ir neviendabīga konstrukcija, kurā saskatāmi gan tradicionālie ķīniešu politiskie postulāti un to valodnieciskā izpausme, gan sociālistiskā (marksistiskā) politiskā diskursa pazīmes. Politisko diskursu iekšējās daudzveidības ignorēšana traucē ĶTR reālas politiskas ainas izvērtēšanu un ved pie pārpratumiem un kļūdainiem pieņēmumiem par mūsdienu ĶTR politisko situāciju.

Tādējādi, kā jau iepriekš tika minēts, temats ir izvēlēts, lai kalpotu par informatīvu un analītisku materiālu Latvijas politiskās komunikācijas stratēģijas ar ĶTR veidotājiem, gan bilaterālo Latvijas–Ķīnas, gan ES–Ķīnas attiecību kontekstā.

No ĶTR iekšpolitisko procesu viedokļa ķīniešu tradicionālā diskursa elementu izpēte saistībā ar ĶKP sniedz nenovērtējamu materiālu mūsdienu komunistiskās partijas un valsts situācijas diagnosticēšanai. Tomēr Hu Dzjiņtao ziņojums ir ne vien ĶKP un Ķīnas oficiālās politikas reprezentācija valodas ietvaros, tas sniedz arī ieskatu konkrētā politiķa politiskajās nostādnēs. Tādēļ (kaut arī tas nav darba veidotājas primārais mērķis) epizodiski tiks atzīmēti tradicionālā diskursa elementi, kurus ir mainījuši vai pārinterpretējuši viens otram sekojošie ĶKP līderi, tāad tradicionālā diskursa elementu lietojumā atspoguļotas Hu Dzjiņtao attiecības ar viņa priekšgājējiem (Mao Dzedunu, Denu Sjaopinu, Dzjanu Dzemiņu) un sekotāju (patreizējo ĶKP ģenerālsekretāru Sji Dzjiņpinu).

No subjektīvā skatpunkta raugoties, izvēlētais temats ir būtisks promocijas darba autorei: tas, pēc definīcijas būdams politikas zinātnes izpētes objekts, kuram piemērojams politikas zinātnes izpētes instrumentārijs, prasa ķīniešu valodas zināšanas un izpratni par Ķīnas vēsturiskajām un mūsdienu reālijām. Tas ļauj autorei izmantot iepriekš gūto izglītību politikas zinātnē un sinoloģijā.

Promocijas darbs mūsdienu politikas zinātnes kontekstā

Ķīniešu tradicionālā diskursa iekļaušana ĶTR politiķu argumentācijā ir ļoti specifiska un interesanta parādība, kura diskursa analīzes terminos gandrīz netiek skatīta ĶTR ārpolitiskās komunikācijas analītiķu darbos ES, ASV vai Krievijā. Tas ir pirmais šāds pētījums Latvijā.

Tomēr, nevar noliegt, ka atsevišķi temata aspekti jau apspriesti zinātniskajā sabiedrībā. Ir pieejami politikas zinātnieku darbi, kuros ĶTR politiskā prakse tiek skatīta Ķīnas kultūras un vērtību kontekstā R. Solomons (*R. Solomon*). L. Pajs (*L. Pye*) dēvēja savu metodi par “paraugu aptaujas izpētes tehniku”¹³. Šo darbu autori, pētot ķīniešu politiķu rīcību, salīdzina to ar piemēriem, kuri ņemti no tradicionālās kultūras, lai nonāktu pie secinājuma, ka Ķīnas politika lielā mērā ietekmējas no kultūras. Līdzīgus pētījumus, bet no sinoloģijas skatpunkta, ir veicis L.S. Perelomovs, kurš spilgti pierādīja Ķīnas tradīciju ietekmi uz politisko dzīvi Mao Dzeduna valdīšanas periodā un Dena Sjaopina laikā. ĶTR pastāvēšanas sākumposmā, kad komunisti turpināja cīņu ar “feodālisma paliekām”, valsts politikas saistība ar tradīcijām bija lielākoties apslēpta, tādēļ tā bija

¹³ Pye, L. *The Mandarin and the Cadre. China's Political Cultures*. Ann Arbor: Center for Chinese Studies, The University of Michigan, 1988, 7. lpp.

jāatklāj pašiem pētniekiem.

20. gadsimta beigās, attīstoties Reformu un atvērtības politikai, Ķīnā notika pavērsiens uz tradīciju atzīšanu par noderīgu un spēcīgu politisko un ideoloģisko instrumentu. ĶKP pati selektīvi atlasa tradīcijas un piedāvā tās iekšējai un ārējai politiskajai videi. Tādēļ pētnieki, kuri mūsdienās strādā Ķīnas politikas un tradīciju krustpunktā, pārsvarā fiksē pašu ķīniešu piedāvātās idejas, simbolus, vērtības un ar to palīdzību skaidro Ķīnas politikas (A. V. Allaberta¹⁴) vai ārpolitikas (Dž. Ramo¹⁵) faktus.

Savukārt Hārvardas universitātes profesors Du Veimins (*Tu Weiming*) aktīvi piedalās tradicionālo ideju aktualizēšanā ĶTR politikā. Viņaprāt, pastāv universālās politiskās vērtības (demokrātija, cilvēka tiesības, runas brīvība), kuras Ķīnā varētu attīstīties konfūcisma gultnē. Viņš raksta, ka “demokrātija ar konfūcisma īpašībām ir ne tikai iedomājama, bet var būt arī praktiska”¹⁶. Viņa spriedumi parāda, kā iespējams sasaistīt tradicionālus ķīniešu konceptus ar liberālām vērtībām.

Daudz faktu par ĶTR novērojamo ideju apmaiņu un politiskām diskusijām (autors tās dēvē par diskursu), ko varētu uzskatīt par atspēriena punktu šai disertācijai, sniedz pētnieks no Šanhajas, kurš strādā Austrālijā, Guo Jindzje (*Guo Yingjie*)¹⁷. Taču par sava darba teorētisko ietvaru autors ir izvēlējis nacionālismu, kas, viņaprāt, Ķīnā iedalāms kultūras jomas nacionālismā un valstiskā nacionālismā. Šis *apriori* ideoloģizētais modelis nopietni sašaurina grāmatas izmantošanas iespējas. Ņemot vērā, ka šīs disertācijas atslēgvārdi ir *mūsdienų Ķīnas politika* un *diskursa analīze*, būtu loģiski gaidīt vislielāko atbalstu no pētījumiem tieši šajā laukā. Vai pastāv politiskā diskursa analīzei veltītie darbi, kuri veidoti uz ķīniešu valodas materiāla? Atbildot uz šo jautājumu, jāatzīst, ka ĶTR diskursa analīzes sektorā strādā simtiem ievērojamu zinātnieku, tostarp virziena attīstības iesācēji, piemēram, Pekinas universitātes profesors Čeņs Džunšu (*Chen Zhongzhu* 陈中竺), Nankinas Pedagoģiskās universitātes profesors Sjiņs Biņs (*Xin Bin* 辛斌). Diemžēl viņu pētījumi neskar politiku, bet lingvistiskā analīze notiek galvenokārt angļu valodas vidē. Institucionālā diskursa analīzes jomā šobrīd īpaši intensīvi strādā Džedzjanas universitātes zinātnieks Ši Sjujs (*Shi Xu* 施旭), kurš pauž pārliecību, ka ķīniešu valoda atšķiras no indoeiropiešu valodām, tādēļ diskursa analīzei uz ķīniešu valodas materiāla bāzes jānotiek

¹⁴ Skat.: Аллаберт, А. В. Роль конфуцианства в модернизации Китая (Конец XX – начало XXI в.) Автореферат. Санкт-Петербург, 2003.

¹⁵ Skat.: Ramo, J. C. *The Beijing Consensus*. London: Foreign Policy Centre, 2004.

¹⁶ Tu Weiming. Implications of the Rise of “Confucian” East Asia. In: “Daedalus”. Winter, 2000, “Multiple Modernities”. Issued as Proceedings of the American Academy of Arts and Science. Vol. 129, Number 1, pp. 195-218., 211.lpp.

¹⁷ Skat.: Guo, Yingjie. *Cultural Nationalism in Contemporary China*. London, New York: Routledge Curzon, 2003.

citās formās (nekonkretizējot tās). Turklāt viņš aicina paplašināt diskursa analīzes lauku, ielaižot tajā kultūru.¹⁸ Viņa spriedumi bija svarīgi šim darbam, tādēļ ka kļuva par papildu argumentu tam, ka būtu nepareizi pētīt ĶKP dokumenta valodu bez atsaucēm uz Ķīnas kultūru.

Cits Džedzjanas universitātes pētnieks Vu Dzundzje (*Wu Zongjie* 吴宗杰) publicētajā sarunā ar kolēģiem ““Sinoloģiskie pētījumi” starpkulturālā perspektīvā” pauž domu, ka ķīniešu diskursa analīze, politikas diskursa analīzi ieskaitot, nav iespējama, ignorējot kultūru, vēsturi, tradīcijas, tādēļ, ka šie aspekti koncentrējas valodā un caur valodu tiek nodoti tālāk. Viņš apgalvo, ka arī Ķīnas mūsdienu politiku nevar saprast ārpus kultūras informācijas, ko nes sevī valoda. Turklāt, pēc viņa domām, ir aplami uztvert Ķīnas sabiedrības reālās Rietumu kategorijās, izmantojot Rietumos pieņemto rakstīšanas loģiku. Šāda loģika ir pielietojama tur, kur valda priekšstats par sabiedrību kā atsevišķu cilvēku kopu, bet Ķīnā no senatnes ticis uzskatīts, ka valsti, politiku, cilvēka dzīvi veido un ietekmē “debesu pavēle”, jīn-jan svārstības u. tml.¹⁹ Vu Dzundzje argumenti var liecināt, ka starp ķīniešu diskursu ar tā kultūras rekvizītu un mūsdienu Eiropas valodām vēl joprojām pastāv gandrīz nepārvarama plaisa, ar kuru politiskā diskursa pētniekiem jārēķinās.

Taču ir arī citi piemēri, kad pētnieki, kuri strādā ar ķīniešu valodu, veiksmīgi pielieto politiskā diskursa analīzes matricas, kas bija izveidotas indoeiropiešu valodu likumsakarību novērošanas rezultātā. Tādi ir Taivānas zinātnieces Sai-hua Kuo raksti, kuros viņa atklāj Taivānas politiskās dzīves nianses²⁰.

No jaunākajām Eiropas publikācijām, kurās Ķīna uztverama par diskursa analīzes objektu, jāpiemin fundamentālā grāmata “Diskurss un sociopolitiskās transformācijas mūsdienu Ķīnā” – Lankastera universitātes un Tiaņdzjiņas universitātes kopprojekts²¹. Grāmatas veidošanā piedalījušies pazīstamais pētnieks diskursa analīzes laukā Pols Čiltons

18 Skat.: 施旭 [Shi Xu] [Ši Sju]。文化话语研究: 探索中国的理论、方法与问题 [Wenhua Huayu Yanjiu: Sousuo Zhongguo de Lilun, Fangfa yu Wenti] [Kultūras diskursa pētniecība: meklējot ķīniešu teoriju, metodes un problēmas]。北京[Beijing] [Pekina]: 北京大学出版社 [Beijing Daxue Chubanshe], 2010。

¹⁹ 吴宗杰 [Wu Zongjie] [Vu Dzundzje]。跨文化视角下的“中国学研究 [Kuawenhua Shijiao xia de “Zhongguoxue Yanjiu”] [“Sinoloģiskie pētījumi” starpkulturālā perspektīvā]。1-15 lpp. Pieejams: http://www.sisins.zju.edu.cn/culture/staff/wuz/files/%E5%BD%93%E4%BB%A3%E6%B5%99%E5%AD%A6%E8%AE%BA%E5%9D%9B_%E5%90%B4%E5%AE%97%E6%9D%B0.pdf [16.01.2013.]

²⁰ Kuo, Sai-hua. Language as ideology: Analyzing quotations in Taiwanese news discourse. No : Journal of Asian Pacific Communication 17:2 (2007): 281-330., un Kuo, Sai-hua. Social change and discursive change: analyzing conversationalization of media discourse in Taiwan. No: Discourse Studies. Dec 01, 2007. Number 9, pp. 743-765.

²¹ Discourse and Socio-political Transformations in Contemporary China. Edited by Paul Chilton, Hailong Tian and Ruth Wodak. Lancaster University – Tianjin University of Commerce: John Benjamins Publishing Company, 2012.

(Paul Chilton) un viena no ievērojamākajām KDA teorētiķēm Ruta Vodaka. Grāmatā diskursa analīze izmantota dažādu Ķīnas sabiedrības problēmu izgaismošanai saistībā ar valsts aparāta darbību, ar augstāko izglītību, ar Rietumu tēla pārdefinēšanu, ārpolitikas retoriku. Nevar noliegt, ka grāmatas iznākšana ir liels solis, pētot Ķīnu ar diskursa analīzes teorētisko aparātu. Diemžēl grāmatā netika skatīts sociālistiskais diskurss, tā daudzveidība un dinamika.

Bez jau minēto zinātnieku pētījumiem ir pieejams ievērojams skaits Ķīnai un diskursa analīzei veltīto zinātnisko publikāciju. Kritiski tās izvērtējot, jāatzīst, ka dažās publikācijās par Ķīnu empīriskais materiāls tiek atlasīts nesistemātiski un pievienots ilustrācijas nolūkā, atstājot nejaušības un subjektivitātes iespaidu. Citos gadījumos var novērot, ka diskursa analīze ir piesaistīta retorikas līmenī.²² Autore šajā disertācijā cenšas izvairīties no šādām nepilnībām un ievērot sistēmiskuma principu.

Tātad, pateicoties starptautisko zinātnieku pētījumiem, ķīniešu valodā prezentētā politika tiek skatīta diskursa analīzes teoriju ietvaros. Tomēr, šīs disertācijas temata formulējums, empīriskā materiālu izvēle, kā arī izpētes veids ir autores patstāvīgi noteiktās vienības. No šīs perspektīvas var runāt par darba potenciālo zinātnisko pienesumu.

Kā jau iepriekš tika minēts, darbs paplašina diskursa analīzes teorētiskos rāmjus, piedāvājot izpētei tādu empīrisku materiālu, kurš agrāk netika pētīts ar šo teorētisko instrumentu politikas zinātnē, kā arī pielāgojot sinoloģijas metodes.

Disertācijas temata hronoloģiskās robežas

Hronoloģiskā ziņā darbā uzmanība veltīta lielākoties 2007. gadam – 17. ĶKP kongresa sasaukšanas laikam. Ņemot vērā, ka analīzei pakļautais galvenais diskursīvais materiāls ir Hu Dzjiņtao ziņojums, var pieņemt, ka tas ilustrē Ķīnas politikas pamatnostādnes saistībā ar šo ĶTR politisko līderi. Tādēļ pētījums iekļaujas laikposmā no Hu Dzjiņtao ĶKP ģenerālsēdētāja posteņa ieņemšanas 2002.gadā un ĶTR priekšsēdētāja posteņa ieņemšanas 2003. gadā, līdz viņa pilnvaru nodošanai 18. ĶKP kongresā 2012. gadā un 11. Visķīnas Tautas pārstāvju kongresa piektajā, noslēdzošajā plenārsesijā 2013. gadā. Tādējādi pētījums piedāvā ieskatu Hu Dzjiņtao varas desmitgades laikā noritējušos tradicionālā diskursa iekļaušanas procesos, fokusējoties uz 2007. gadu.

Tomēr, lai radītu izpratni par tradicionālo politisko diskursu, veicot konkrēta teksta analīzi, darbā tiek dots ieskats arī plašākā hronoloģiskā kontekstā, proti, Ķīnas nesenā un senā politikas vēsturē un valodā.

²² Shi-xu. Understanding Contemporary Chinese Political Communication: A historico-intercultural analysis and assessment of its discourse of human rights. No: Journal of Language and Politics. 11 (1), 2012. 93.-114.lpp.

Analizējamo materiālu raksturojums

Par analizējamo materiālu disertācijai kalpo mūsdienu ĶTR politiskais diskurss savā visuzskatāmākajā formā – vienvirziena pastarpinātās komunikācijas tipa drukātajā avotā. Drukātie politiskie teksti ir parocīgs analīzes materiāls, jo, atšķirībā no audio un video materiāliem, tajos nozīme ir koncentrēta izvēlētajos formulējumos, un implicīto nozīmju meklēšana aprobežojas ar teksta analīzi, turpretim audio un video materiālos komunikācijas daļa ir neverbāla – paužu ilgums, intonācija, žestikulācija, mīmika iegūst svarīgu lomu vēstījuma nodošanā adresantam, pētījuma gaitu padarot daudz subjektīvāku, jo pētniekam bieži jāpaļaujas vienīgi uz savu intuīciju un interpretāciju.

Lēmumu izvēlēties drukāto, nevis video un audio formā ierakstītu avotu analīzi noteica arī ĶTR retoriskā tradīcija, kura atšķirībā no, piemēram, ASV politiskā diskursa, galvenokārt balstās drukātajā vārdā – kaut arī augstākā līmeņa politiķu uzstāšanās tiek raidītas ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, runas tiek nolasītas, stingri pieturoties pie iepriekšsagatavota teksta, un runātāja neverbālās komunikācijas piensums tiek samazināts līdz minimumam, ievērojot pēc iespējas striktāku neitralitāti uzstāšanās laikā. Pēc uzstāšanās fakta runa vai ziņojums turpina cirkulēt drukātā teksta formā un uzstāšanās ieraksti nespēlē tādu lomu, kādu līdzīga statusa runu ieraksti iegūst ASV.

Lai varētu pēc būtības izstrādāt pieteikto tēmu, apkopojot un apzinot avotu bāzi, tika izvirzīts pētījuma pamatavots, proti, ĶTR priekšsēdētāja un ĶKP priekšsēdētāja Hu Dzjiņtao ziņojums 17. partijas kongresā (precīzi atveidojot no ķīniešu valodas, ĶKP Visķīnas pārstāvju lielajā sapulcē).

Kaut arī analīzei tiks pakļauts pilns Hu Dzjiņtao ziņojuma teksts ĶKP 17. kongresā, darba uzskatāmības nodrošināšanai autore aprobežojas ar katras ziņojuma sadaļas fragmenta iekļaušanu darbā, jo runas pievienošanas mērķis ir nevis iekļaut pilnu tekstu, bet gan pārskatāmi atklāt un demonstrēt tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu izplatību mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā.

Tā kā šajā darbā diskursa analīzei pakļautie teksti galvenokārt ir ĶKP materiāli ķīniešu valodā, diskursa korektas prezentēšanas labad katram citētajam Hu Dzjiņtao ziņojuma fragmentam darba autore pievieno ķīniešu tekstam maksimāli pietuvinātu tulkojumu latviešu valodā.

Tradicionālā diskursa elementu Hu Dzjiņtao ziņojumā izpēte būtu bijusi neiespējama bez citu avotu piesaistīšanas, kuri ir ļoti atšķirīgi satura un tapšanas laika ziņā. Nosacīti tie būtu iedalāmi šādās grupās: 1) ĶKP vadītāju raksti un runas (Mao Dzeduns, Dens Sjaopins, Dzsians Dzemiņs, Hu Dzjiņtao, Sji Dzjiņpins); 2) ĶTR valsts dokumenti (Konstitūcija); 3) 20. gs. sākuma revolucionāru, un, sākot ar 1912. gadu, Guomiņdana

partijas biedru darbi (Suņs Jatsens, Cajs Juanpejs); 4) senlaiku Ķīnas domātāju teksti (“Pārmaiņu grāmata”, Konfūcija “Apkopotas runas”, Laodzi “Dao un De kanons”, “Mendzi”, klasiskā vārdnīca “Šuoveņ jiedzi”, “Šana apgabala valdnieka grāmata (Šandzjuņšu)”); 5) vēstures klasiskie sacerējumi (“Šidzji (Vēstures pieraksti)”, “Haņšu (Haņu dinastijas grāmata)”); 6) 19.-20. gs. mijas intelektuāļu (Lians Cjičao, Kans Jouvejs) teksti; 7) pirmo ķīniešu komunistu (piemēram, Cjujs Cjubajs) raksti; 8) mūsdienu ĶTR oficiālo avīžu, laikrakstu un sociālo tīklu publikācijas, kuri satur ĶKP ideju plašus skaidrojumus (meklētājs “Baidu”, avīze “Žeņmiņ žibao”, “Sjiņhua” aģentūras informācija); 9) mūsdienu ĶTR sociologu un politikas zinātnieku grāmatas un raksti, kuri attīsta Hu Džjiņtao teikto, un kurus arī var uzskatīt par ĶKP politiskā diskursa dalībniekiem (Džans Jinkujs, Džans Tiedzjuņs, Džao Lunfejs).

Pētījuma gaitā tiek izmantotas vārdnīcas un izziņu materiāli, kuri atspoguļoti literatūras sarakstā. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš vienam izziņas avotam, kuram ir neatsverama nozīme tradicionālo diskursa elementu atpazīšanas procesā, proti, apjoma ziņā milzīgā “Ķīniešu valodas korpusa” sadaļai “Senķīniešu valoda”. “Valodas korpus” ir elektronisks resurss, kas izstrādāts 2009. gadā Pekinas universitātes Ķīniešu valodas pētniecības centrā²³.

Darba praktiskais pielietojums

Disertācijai iespējams daudzveidīgs praktisks pielietojums. Tradicionālā diskursa klātesamības pētīšana atklāj tādus mūsdienu ĶTR politikas slāņus, kuri sniedz papildu un brīžiem īpaši svarīgu informāciju par ĶTR politisko praksi un procesu, tostarp par Ķīnas sociālistiskā diskursa saturu un sociālisma kvalitāti. Šīs zināšanas ir izmantojamas ĶTR politiskās situācijas izpētē un nākotnes prognozes veidošanā.

Šis darbs var sekmēt savstarpējās komunikācijas atvieglošanu Latvijas un ES politiķu sarunās ar Ķīnu un tādējādi paaugstināt savstarpējo politisko kontaktu efektivitāti, jo tieši implicīti esošā mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā informācija par to saikni ar tradicionālo Ķīnas politisko diskursu bieži paliek nepamanīta tulkojumā.

Disertāciju varēs izmantot, sagatavojot augstskolu mācību kursus politikas zinātnē.

²³语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学中国语言学研究中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009.

Pieejams:

http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?dir=gudai&q=%E9%81%93%E8%B7%AF&LastQuery=%E9%81%93%E8%B7%AF&start=3450&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&orderStyle=score&encoding=UTF-8&neighborSortLength=0&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&isForReading=no
[12. 04. 2012.]

Analizējamā teksta atveides īpatnības promocijas darbā

Tā kā šajā darbā par analīzes vienībām izvēlēto tekstu oriģinālvaloda ir ķīniešu valoda, disertācijā tiek izmantota hieroglifiskā rakstība. Tas diemžēl padara izklāstu grūti uztveramu, ņemot vērā, ka darbs rakstīts latviski.

2. nodaļas pamattekstā sastāv no Hu Dzjiņtao ziņojuma fragmentiem, zem kuriem piedāvāts disertācijas autores veiktais latviskojums. Tradicionālā diskursa elementi izdalīti ar sarkanu krāsu gan ar hieroglifiem pierakstītajā tekstā, gan latviešu valodā tulkotajā tekstā. Ķīniešu tradicionālā diskursa elementi latviešu valodā parādās transkripcijā un pēc tam – tulkojumā apaļās iekavās. Hieroglifu fonētiskās atbildmes latviski veidotas saskaņā ar Valsts valodas aģentūras realizēto projektu “Ķīniešu valodas īpašvārdi un to atveide latviešu valodā”²⁴.

Vairākiem darbā analizētajiem vārdiem un izteicieniem kultūru atšķirību dēļ nav iespējams piemeklēt semantiski tuvus vārdus latviešu valodā. Tādēļ 2. nodaļā izcelto un uzdevumu izpildes vajadzībām izdalīto leksisko vienību pavada ķīniešu vārdu transkripcija latviešu valodā ar tulkojumu, kur tas būs iespējams, un bez tulkojuma, ja analoga meklēšana rada nepārvarāmas grūtības. Piemēram, vārdi *dao*, *de* tiek atstāti bez tulkojuma. Līdzīgi pieraksta noteikumi attiecas arī uz 3. nodaļu. Visi ķīniešu tradicionālā diskursa elementi transkripcijā un latviešu tulkojumā ir izdalīti ar kursīvu.

Promocijas darba izvēlētās tematikas specifika prasa no autores pievērst īpašu uzmanību ķīniešu teksta atdarināšanas precizitātei latviešu valodā. Tādēļ Hu Dzjiņtao ziņojuma tulkošanas princips ir maksimāla tuvība oriģinālam. Tas izskaidro, kāpēc, latviskojot Ķīnas līdera vārdus, dažviet ir nācies atteikties no literārās latviešu valodas stilistikas normu striktas ievērošanas. Ziņojuma tulkojumu no ķīniešu uz latviešu valodu īsteno disertācijas autore. Angļu un krievu valodas tulkojumi, uz kuriem parādās epizodiskas atsauces, tiek ņemti no atbilstošām publikācijām.

Darbā iekļautie pielikumi

Promocijas darbā iekļautie pielikumi ilustrē divas pamattēzes:

1) tradicionālā diskursa elementi mūsdienu ĶTR politiskā diskursā nerasniedz starptautisku auditoriju;

2) Hu Dzjiņtao ziņojumā fiksēto tradicionālā diskursa elementu izplatīšanas sfēra neaprobežojas ar 17. kongresa telpām, bet ir mūsdienu ĶTR politisko un sociālo procesu sastāvdaļa. Ilustratīvais materiāls pielikumā pārsvarā ticis ņemts no populārākā ĶTR elektroniskā attēlu resursa <http://tupian.baike.com>.

²⁴ Staburova, J. Ķīniešu valodas īpašvārdi un to atveide latviešu valodā. Teorētiskie un praktiskie aspekti. Rīga: „Jāņa Rozes apgāds”, 2006.

1. DISKURSA ANALĪZES TEORĒTISKĀS NOSTĀDNES UN TO PIELIETOJUMA IESPĒJAS ĶTR POLITISKĀ DISKURSA PĒTĪJUMOS

1.1. Diskurss kā pētījuma objekts un diskursa analīze kā pētniecības instruments

Mūsdienu politikas zinātnes pētījumos arvien lielāku vietu ieņem diskursa analīzes izpētes metodes. Diskurss par pētījumu objektu kļūst 20. gs. otrajā pusē, ienākot sociālo zinātņu laukā: “Diskurss, pārejot no epistemoloģiskās uz ontoloģisko kategoriju jomu, tiek traktēts vairs ne vien kā salīdzinoši autonomas lingvistisks fenomēns, bet gan kā jebkuras kultūras pamats un eksistences priekšnoteikums, un tātad tā pētīšana paredz dažādu zinātnes virzienu un spēku potenciālu konsolidāciju.”²⁵

Diskursa analīze ir sociālā konstruktīvisma sastāvdaļa, kas izriet no strukturālisma un poststrukturālisma lingvistiskajām teorijām un balstās vairākos iepriekšpieņemtos apgalvojumos.

1. Attiecībā uz ticību savai uztverei kā objektīvam instrumentam jāievēro kritiskums.
2. Individīda spriedumi ir pakļauti vēsturiskā un kultūras konteksta ietekmei (antifundamentālā nostāja).
3. Zināšanu un pasaules skatījuma izstrāde ir balstīta sociālajos procesos.
4. Pastāv saistība starp zināšanām jeb uzskatiem par pasauli un sociālo uzvedību.²⁶

Diskursa analīzes pamatā ir lingvistikas filozofijas pieņēmums, ka indivīdi vienmēr uztver realitāti ar valodas starpniecību: “Ar valodas palīdzību tiek veidota realitātes uztvere, kura nevis vienkārši atpoguļo to, kas tajā ir, bet arī konstruē to. Tas nenozīmē, ka realitāte nepastāv. Tas nozīmē, ka reālas ir tikai zināšanas un pieņēmumi par to. Protams, pastāv arī fiziski objekti, bet viņi iegūst jēgu, tikai pateicoties diskursam.”²⁷

Tā kā diskursa analīze pēta nozīmes, ticējumus un to atspoguļojumu diskursos, tā tiek pieskaitīta interpretatīvajām pētniecības pieejām.

²⁵ Кожемякин, Е. Дискурсивный подход к изучению культуры. No : Современный дискурс-анализ. Выпуск 1, том 1.75.-96., 2009, 77.lpp.

²⁶ Филлиппс, Л. Йоргенсен, М. В. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Гуманитарный центр, 2004, 19.-21. lpp.

²⁷ Филлиппс, Л. Йоргенсен, М. В. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Гуманитарный центр, 2004, 25. lpp.

Var apgalvot, ka politikas zinātne būtībā piedāvā procesu interpretāciju, tomēr interpretatīvo pieeju atšķirībā no, piemēram, likumu un noteikumu, korelāciju starp sociālām kategorijām un deduktīvo modeļu pētniecības raksturo t. s. dubultā interpretācija, jo izejas materiāls, proti, analīzei pakļautais diskurss, pats par sevi ir kāda procesa interpretācija, kuru sniedz pētāmā teksta autors: “Interpretācija, iespējams, ir visuresoša. Pat ziņojumi par fizisko pasauli ir savā ziņā interpretācijas. Tomēr, ja ziņojumi par fizisko pasauli ir interpretācijas, tad ziņojumi par rīcībām un praksēm var tikt uzskatīti par interpretāciju interpretācijām. Ticējumi un diskursi paši par sevi ir veidi, kā skaidrot pasauli; tās ir interpretācijas. Tātad, kad mēs pētām rīcības un prakses, par kurām mūs informē diskursi un ticējumi, mēs interpretējam interpretācijas.”²⁸

Viens no izcilākajiem 20. gs. krievu teorētiskās un filozofiskās lingvistikas domātājiem Mihails Bahtins runā par dubultās interpretācijas procesu, kurš neizbēgami parādās tekstu, tātad materiāla, caur kuru manifestējas diskursi, analīzes procesā, dēvējot to par “atspoguļojuma atspoguļojumu”: “Teksts kā objektīvās pasaules subjektīva izteiksme, teksts – kaut ko atspoguļojošas apziņas izteiksme. Kad teksts kļūst par mūsu izziņas objektu, mēs varam runāt par atspoguļojuma atspoguļojumu. Teksta *izpratne* tad arī ir pareizs *atspoguļojuma atspoguļojums*. Caur svešu atspoguļojumu pie atspoguļotā objekta.”²⁹

1.2. Kritiskās diskursa analīzes teorijas un to pielietojums politikas zinātnē

Starpdisciplināros diskursa analīzes pielietojumus no diskursa analīzes kā lingvistikas sastāvdaļas atšķir pētāmā jautājuma būtība – lingvistika pēta diskursu no formālā viedokļa, neizejot ārpus valodas kategorijām (sintakses, gramatikas, leksikas). Savukārt diskursa problemātika kā izpētes objekts iziet ārpus lingvistikas robežām un attiecas uz sociālajām zinātnēm.

Diskursa analīzes laukā ir izvirzījušās noteiktas diskursa analīzes skolas, kuras strauji attīstījās un sadalījās 20. gs. 70. gados. Kā viena no neatkarīgām skolām ir nostiprinājusies kritiskā diskursa analīze (turpmāk KDA). KDA mēdz tikt definēta kā uz konkrētu problēmu orientēta starpdisciplināra pētnieciska darbība, kas paredz pieeju kopumu ar dažādiem teorētiskiem modeļiem, izpētes metodēm un mērķiem, kurus vieno

²⁸ Bevir, M., Rhodes, R. Defending Interpretation. In : European Political Science, Vol. 5. Palgrave Journals, 2006, 69. lpp.

²⁹ Бахтин, М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук. Санкт-Петербург: «Азбука», 2000, 311. lpp.

kopīga interese par varas semiotiskajām dimensijām, netaisnību un politiski ekonomiskajām vai kultūras pārmaiņām sabiedrībā.³⁰

Tā kā robežas starp daudzajām diskursa analīzes skolām ir izplūdušas, mēdz būt gadījumi, kad jēdzieni *diskursa analīze* un *kritiskā diskursa analīze* tiek lietoti kā sinonīmi: “Diskursa analīze (saukta arī par kritisko diskursa analīzi) ir salīdzinoši nesena sistemātisku zināšanu bloku analīzes pieeja, kas cēlusies no kritiskās sociālās teorijas un lingvistiskās analīzes tradīcijām.”³¹ Disertācijas autore uzskata, ka likt vienādības zīmi šeit tomēr nebūtu pamatoti, ņemot vērā, ka KDA ir viens diskursa analīzes atzarojums.

Viens no KDA teorijas izstrādātājiem un pasaules līmeņa autoritāte sociolingvistiskajos valodas pētījumos profesors N. Ferklovs³² lingvistikas nozīmī socioloģijā un politikas zinātnē pamato ar apgalvojumu, ka valoda ir neatņemama sociālās dzīves sastāvdaļa, kas dialektiski saistīta ar citiem sabiedriskās dzīves elementiem, tāpēc pētījumos ir svarīgi ņemt vērā procesu valodisko aspektu. Tas gan nenozīmē, ka visi sociālie procesi būtu jāreducē uz diskursu, tomēr diskursa analīze spēj būt noderīga gadījumos, kad politoloģiskais pētījums robežojas ar valodiskajiem jautājumiem³³, kā tas ir arī šajā promocijas darbā.

Teorētiski tomēr nav vienisprātis par KDA izcelsmi un filozofiskajām saknēm. Tā, piemēram, Normans Ferklovs apgalvo, ka “ir nepieciešams debatēt par KDA sasaisti ar kritisko un poststrukturālisma sociālajām teorijām”³⁴. Savukārt etnogrāfs Mārtins Hammerslejs (*Hammersley*), kurš savos darbos izvirza jautājumu par KDA neskaidrajiem filozofiskajiem pamatiem, uzsver tieši teorijas kritiskumu, apgalvojot, ka kritiskā teorijas komponente neļauj to sasaistīt ar pozitīvistu bezkaislīgo pieeju faktoloģiskajam materiālam. Viņš saskata KDA idejisko izcelsmi marksismā, tostarp A.Gramši darbos, īpaši attiecībā uz hegemonijas jēdziena plašo pielietojumu un sociālās netaisnības, kura demonstrējas caur diskursu, aso izjūtu³⁵. Līdzīgi KDA izcelsme komentēta arī darbā “Teksta un diskursa analīzes metodes”. Viena no tā autorēm Ruta Vodaka (*Ruth Wodak*) uzskata: “Teorētisko

³⁰ Fairclough, N., Mulderrig, J., Wodak, R. Critical Discourse Analysis. No : Discourse Studies. A multidisciplinary Introduction. van Dijk, T. A. (ed.) 357.-378.lpp., 2010, 357.lpp. Pieejams: http://www.academia.edu/358173/Critical_Discourse_Analysis [30.04.2013.]

³¹ Powers, P. The Philosophical Foundations of Foucaultian Discourse Analysis. No : Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines Journal, Vol. 1 (2), 18.-34.lpp., 2007, 18.lpp. Pieejams: <http://cadaad.net/files/journal/Powers%20-%20Philosophical%20foundations%20of%20Foucaultian%20Discourse.pdf> [24.03.2013.]

³² Dažos materiālos zinātnieka uzvārds tiek latviskots kā „Ferklofs”, piem.: Džozefs, Dž. Ē. Valoda un politika. Rīga: Zinātne, 2008.

³³ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research.* London, New York: Routledge, 2003, 2. lpp.

³⁴ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research.* London, New York: Routledge, 2003, series preface.

³⁵ Hammersley, M. On the foundations of critical discourse analysis. No: Critical discourse analysis: critical concepts in linguistics, Vol. 3: 240-252, London: Routledge, 2002, 243.lpp.

[KDA – U.B.] bāzi (vienīgais izņēmums – Mišela Fuko idejas) var aprakstīt kā neomarksistisku – tajā tiek apgalvots, ka drīzāk kultūras, nevis tikai ekonomiskās dimensijas ir būtiskas varas attiecību veidošanai un uzturēšanai.”³⁶

Kārdifas Universitātes profesore Terija Tredgolda (*Threadgold*) piedāvā sasaistīt KDA ar kultūras studijām: “Es apgalvoju, ka abas [kritiskā diskursa analīze un kultūras studijas – U.B.] ir spēcīgi ietekmējušās no kritiskās teorijas, kura tiek raksturota kā “postmodernisms” un “poststrukturālisms”.”³⁷

Pie prominentākajiem KDA un to ietekmējušajiem autoriem tiek pieskaitīti Normans Ferklovs (*Norman Fairclough*), Tēns van Deiks, Ernesto Laklo (*Ernesto Laclau*), Šantāla Mufa (*Shantal Mouffe*), Lilija Čouliaraki (*Lilie Chouliaraki*) un Ruta Vodaka. Diskursa analīze kā politoloģiska pētījuma metode ir izstrādāta un sistematizēta tā saucamās kompleksās pieejas pārstāvju Luīzas Filipsas (*Louise J. Phillips*) un Mariannes Jorgensenas (*Marianne W. Jørgensen*) darbā “Diskursa analīze – teorija un metode”³⁸. Kaut arī autores galvenokārt balstījušās N. Ferklova KDA teorijā, kā arī E. Laklo un Š. Mufas diskursa teorijā, to pienesums kritiskā diskursa analīzes laukā ir būtisks, jo viņas veikušās KDA metodoloģizāciju. Tādēļ daudzi autori, atsaucoties uz Ferklovu, piemin arī Filipsas un Jorgensenas darbu.

Saskaņā ar KDA teoriju pētot diskursus, iespējams noteikt sociālās prakses, kuras slēpjās aiz tiem. Šajā gadījumā interdiskursivitāte KTR politiskajā diskursā arī var tikt skatīta kā oficiālā diskursa veidotāju, proti, valdošās elites, politiskās darbības izpausme: “...izmaiņas diskursa formās un attiecības starp tām veido daļu no sociālo prakšu izmaiņām...”³⁹

Tomēr šajā pētījumā atšķirībā no klasiskās KDA pieejas nav izvirzīts par mērķi pierādīt šādu diskursā nosakāmo stratēģiju negodīgumu pret adresantu, gluži pretēji – process tiek skatīts kā neitrāls. Kā tiks izklāstīts turpinājumā, kritiskā diskursa analīze kā teorija ir attīstījies, pēc iespējas atsakoties no vērtējošās pozīcijas, it īpaši pētījumos, kuri iekļauj netipisku empīrisku materiālu.

Būtu jāatzīmē, ka KDA jēdzienu *stratēģija* traktē divējādi: no vienas puses, tie ir diskursa adresantu darbības nodomi, bet, no otras puses, – diskursa dalībnieku lingvistisko

³⁶ Тичер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. Методы анализа текста и дискурса. Харьков: Гуманитарный центр, 2009, 197.lpp.

³⁷ Threadgold, T. Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Futures. No: Linguistik online Linguistic Research library. Pieejams: http://www.linguistik-online.de/14_03/threadgold.pdf [27.12.2010.], 5.lpp.

³⁸ Sk.: Филипс, Л. Йоргенсен, М. В. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Гуманитарный центр, 2004.

³⁹ Fairclough, N., Chouliaraki, L. Discourse in Late Modernity. Edinburgh University Press, 1999, 43. lpp.

resursu izvēle savu mērķu sasniegšanai. Parasti abas nozīmes netiek šķirtas, jo lingvistisko resursu izvēli nosaka adresanta nodomi. Tā diskursā saplūst kopā valoda un adresantu reālā darbība.

KDA teorētiķe R. Wodaka sasaista diskursu ar reprezentācijām, apgalvojot, ka diskurss reprezentē sociālo/politisko pasauli un tās aģentus: “KDA primārais fokuss... ir diskursi kā sociālās pasaules reprezentācijas veidi.”⁴⁰ Autores darbam šī teorētiskā nostādne ir ļoti svarīga, jo ļauj skatīt tradicionālā ķīniešu diskursa elementus kā reālās politikas reprezentantus.

N. Ferklovs KDA procesu iedalīja trīs posmos, kurus iespējams izmantot gan atsevišķi, gan kopā:

Diskurss kā teksts. Pirmajā analīzes stadijā pētnieks aplūko, kas ir reprezentēts tekstā, pakļaujot to deskriptīvai lingvistiskai analīzei, proti, pētot vārdu krājumu, semantiskos aspektus, izpausmes veidus, gramatikas aspektus, vārdu/frāžu atkārtošanās biežumu un kontekstu, lai būtu iespējams identificēt subjektu un objektu sociālās pozīcijas. Parasti tas tiek darīts, lai atklātu varas attiecības, kuras izpaužas ar valodas starpniecību⁴¹.

Diskurss saistībā ar diskursīvo praksi (N. Ferklovs piedāvā terminu *diskursa kārtība* (*order of discourse*)). Otrajā analīzes stadijā tiek skatīts diskurss kā sabiedrībā radīts, cirkulējošs un sabiedrības patērēts. Pētnieks analizē, kādi faktori ietekmē sociālo aktoru interpretāciju kādā noteiktā gadījumā un kā viņu interpretācija ietekmē tekstu izveidi, izplatību, transformāciju un patēriņu. Analīzē tiek iekļauti šādi faktori: indivīdu un institūciju sociālās attiecības, materiālā pasaule, prakses, rituāli, ticējumi, vērtības u. tml.⁴²

Diskurss saistībā ar sociālo praksi. Trešajā analīzes stadijā pētnieks analizē, kādi ideoloģiskie efekti un hegemoniskie procesi reprezentējas caur diskursu. Šai stadijai galvenokārt piemīt vērtējošā funkcija. Diskursu ietekme uz sociālo pasauli tiek skaidrota ar kauzalitāti – ar tekstu kā nozīmju veidotāju (*meaning-makers*) starpniecību mainās cilvēku uzskati, attieksmes un vērtības, kā rezultātā var mainīties arī varas attiecības un materiālā pasaule.⁴³

N. Ferkovs arī grafiski attēloja trīs KDA pētniecības posmus, izveidojot trīspakāpju jeb trīsdimensiju modeli (vēlāk viņš to pilnveidojis, tomēr šis pirmais variants, pēc autores domām, ir īpaši labi pārskatāms):

⁴⁰ Wodak, R. *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual*. London: Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2009, xiv lpp.

⁴¹ Hasnain, S.I. A Note on Critical Discourse Analysis. No: *Language in India*, Vol. 4, March 2004. Pieejams: <http://www.languageinindia.com/march2004/criticaldiscourse2.html> [07.01.2011.]

⁴² Hasnain, S.I. A Note on Critical Discourse Analysis. No: *Language in India*, Vol. 4, March 2004. Pieejams: <http://www.languageinindia.com/march2004/criticaldiscourse2.html> [07.01.2011.]

⁴³ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: Routledge, 2003, 8. lpp.

1. attēls. N. Ferklova KDA trīspakāpju modelis.⁴⁴

Vis svarīgākais analīzes posms promocijas darbā ir pirmais – “diskurss kā teksts”. Spēcīgo orientēšanos uz tekstu kā analīzes vienību N. Ferklovs ir smēlies vairāku autoru, galvenokārt M. Bahtina darbos. M. Bahtina piezīmēs tiek runāts par teksta kā humanitārās analīzes un, kā vēlāk uzsvēra N. Ferklovs, tekstā manifestējošos diskursu analīzes obligāto priekšnosacījumu: “Humanitārā doma dzimst kā doma par svešām domām, gribas izpausmēm, manifestācijām, izteiksmēm, zīmēm [...], kas realizējas un tiek dotas pētniekam vienīgi teksta veidā. Lai kādi būtu pētījuma mērķi, par izejas punktu var kalpot tikai teksts.”⁴⁵

Balstoties vairākos N. Ferklova darbos, kas iznākuši 80. un 90. gados, iespējams izdalīt četrus argumentus par labu teksta analīzei kā pētījuma bāzei – teorētisko, metodoloģisko, vēsturisko un politisko. Saskaņā ar teorētisko argumentu sociālās struktūras ir dialektiski saistītas ar sociālo darbību, bet teksts reprezentē sociālo darbību. Metodoloģiskais arguments pauž, ka teksti arvien biežāk tiek lietoti kā tiešie datu iegūšanas avoti. Saskaņā ar vēsturisko argumentu teksti kalpo par izciliem sociālo izmaiņu indikatoriem un spēj demonstrēt ilgstošus procesus, piemēram, identitātes un zināšanu rekonstrukciju. Visbeidzot ceturtais – politiskais – arguments runā par teksta kā sociālās kontroles un varas īstenošanas līdzekli.⁴⁶

Tādējādi, izejot no KDA teorijas postulātiem, teksta analīze kalpo par atslēgu sociālo prakšu izprašanai. Šī iemesla dēļ autores promocijas darba empīriskā daļa balstās teksta analīzē.

⁴⁴ Fairclough, N. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press, 1992, 73. lpp.

⁴⁵ Бахтин, М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук. Санкт-Петербург: «Азбука», 2000, 299.-300. lpp.

⁴⁶ Тичер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. *Методы анализа текста и дискурса*. Харьков: Гуманитарный центр, 2009, 208.lpp.

N. Ferklova izdalītā diskursīva prakse kā viena no sociālā diskursa izpausmēm arī kalpo par noderīgu ideju šīs disertācijas kontekstā. Tajā paredzēto teksta radīšanu un teksta uztveri autore ilustrē ar konkrētiem ķīniešu tradicionālā diskursa elementu piemēriem.

Nenoliedzot N. Ferklova norādījumu uz sociālās prakses pētīšanas nepieciešamību, promocijas darba specifisko uzdevumu dēļ šim jautājumam atvēlēta neliela vieta. Piemēram, dažu diskursa elementu analīze papildināta ar informāciju par šo elementu izplatīšanos sociālajā praksē.

Tādējādi N. Ferklova teksta analīzes metode balstās trijās sastāvdaļās: lingvistisko īpatnību aprakstā, teksta radīšanas procesu interpretācijā un diskursa sasaistes ar sociālo praksi skaidrojumā.⁴⁷ Kaut gan promocijas darbā galvenā uzmanība veltīta lingvistisko īpatnību aprakstam, teksta analīze būtībā tiek veikta saskaņā ar Ferklova principiem. Analīzes gaitā pieļaujamas atšķirības no tiem sakarā ar pētāmā materiāla piederību ķīniešu diskursīvajam laukam (plašāk par teorijas pielietojumu darbam ar netipisku empīrisku materiālu sk. 1.3. apakšnodaļu).

Par spēcīgu un tieši KDA raksturojošu ieroci tiek dēvēta spēja atklāt gan ārējās, gan iekšējās sakarības tekstā. Par ārējām sakarībām N. Ferklovs dēvē sasaisti ar ārējiem tekstiem, proti, tādiem, kuri ir intertekstuāli inkorporēti analīzei pakļautajā materiālā. Šī apgalvojuma pamatā ir M. Bahtina tēze par jebkuru tekstu kā dialogu, kurš turpinās laikā, jo neviens autors nespēj pastāvēt šķirti no plašākas diskusijas, kolektīvām zināšanām un iepriekšpieņemtām normām. Šis metodiskais instruments ir ļoti būtisks autores promocijas darbā, jo ar tā palīdzību iespējams *a-priori* apgalvot, ka Hu Dzjiņtao ziņojums ir diskursīvā parādība. Iekšējās sakarības tiek atklātas, darbojoties trīsdimensiju modeļa pirmajā līmenī (“diskurss kā teksts”). Savukārt ārējās sakarības iespējams atklāt, analizējot tekstā sastopamo diskursa elementu sasaisti ar citiem, agrākiem tekstiem.

KDA teksta jēdzienu skata trijos nozīmes līmeņos. Visplašākā nozīmē teksts ir jebkāds saistīts zīmju komplekss: “Ja tekstu izprot plaši – kā jebkuru savstarpēji sasaistītu zīmju kompleksu, tad arī mākslas zinātne (muzikoloģija, tēlotājas mākslas teorija un vēsture) strādā ar tekstiem (mākslas darbiem).”⁴⁸ Šādu secinājumu varam attiecināt uz politisko tekstu. Vidēji plašā nozīmē jeb “vārdiskā teksta” līmenī teksts ir ikviena valodas izmantošanas forma: “Teksti ir drukāti un rakstīti, piemēram, iepirkšanās saraksti un avīžraksti ir teksti, teksti ir arī sarunas un intervijas, kā arī televīzijas programmas un

⁴⁷ Тичер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. Методы анализа текста и дискурса. Харьков: Гуманитарный центр, 2009, 209.lpp.

⁴⁸ Бахтин, М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук. Санкт-Петербург: «Азбука», 2000, 299.lpp.

tīmekļa lapas.”⁴⁹ M. Bahtins uzsver “vārdiskā teksta” kā valodas izmantošanas formas obligāto sasaisti ar citiem tekstiem: “Teksts kā izteiciens, kas ietverts runas komunikācijā (tekstu virknē) dotajā līmenī. Teksts kā sava veida monāde, kas sevī atspoguļo visus tekstus konkrētās nozīmju jomas robežās.”⁵⁰ Šaurākajā nozīmē par tekstu var dēvēt ikvienu valodas izmantošanas formu, kura ir sagatavota tā, lai ar to būtu ērti strādāt un pakļaut analīzei, tādējādi padarot to par analīzes vienību. Analīzes vienības sagatavošana var tikt veikta dažādos veidos – ja teksts jau ir rakstisks, parasti tas izmaiņām vairs netiek pakļauts; ja pētnieku interesē tikai neliela tā daļa – tādā gadījumā teksts var tikt saīsināts. Ja teksts tiek runāts, tas var tikt ierakstīts un kļūt par audiomateriālu vai tikt transkribēts atkarībā no pētījuma instrumentārija un uzdevumiem.

Šajā doktora darbā kā analīzei pakļautie vārdiskie teksti tiek izmantoti teksti, kas jau ir pieejami rakstiskā formā – KTR politikas noteicēju un augstāko amatpersonu runu transkripti, plašsaziņas līdzekļu materiāli un raksti, kā arī KTR izdotā politoloģiskā literatūra, tāpēc papildus teksta apstrāde un transkripcija netiek veikta. Tomēr pētnieciskā nolūkā autore tekstu saīsinājusi.

KDA autori uzsver, ka jebkuras attiecību/sakarību formas, neatkarīgi no tā, vai tās tikušas izstrādātas atbilstoši konkrētajiem apstākļiem, vai arī pārņemtas no klasiskās KDA tīrā veidā, jāskata gan *in presentia*, gan *in absentia*, proti, jāanalizē gan tas, kas ir, gan tas, kas nav pateikts. *In absentia* analīze spēj atklāt diskursa adresanta nodomus, kurus viņš izvairījies atklāt. No KDA teorijas viedokļa raugoties, ikvienas politiska teksta analīzes uzdevums ir noteikt ne vien to, kas tiek pateikts, bet arī to, kas paliek noklusēts vai ir pateikts tā, ka vārdi neatklāj līdz galam adresanta sūtīto signālu. Pēc pētnieku domām, *in absentia* satur implicīto informācijas lādiņu, kuru izprot gan teksta autors, gan adresāts.⁵¹

Darba gaitā abiem implicītās informācijas noteikšanas aspektiem gan *in presentia*, gan *in absentia* tiek pievērsta uzmanība. Hu Dzjiņtao ziņojumā ir vietas, kur viņš izvairās no kādu personu pieminēšanas vai neizmanto priekšgājēju formulējumus, aizvietojoš tos ar citiem līdzīga satura formulējumiem.

1.3. Van Deika politiskā diskursa analīzes teorētiskās nostādnes

Tēns van Deiks, balstoties KDA, paplašinājis diskursa analīzes ietvaru uz politikas analīzes pusi, tieši viņa spalvai pieder visdziļākais politiskās diskursa analīzes jeb PDA

⁴⁹ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: Routledge, 2003, 3.lpp.

⁵⁰ Бахтин, М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук. Санкт-Петербург: «Азбука», 2000., 301.lpp.

⁵¹ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: Routledge, 2003, 6.-11. lpp.

teorētisko pamatu pētījums. Viņaprāt, atšķirībā no diskursa kā tāda analīzes PDA izpētes objekts ir tieši “politiskais”, kuru viņš definē kā tādu, kam piemīt “tieša funkcionāla loma kā politiskā darbība politiskā procesā”.⁵²

Autors apraksta politisko diskursa analīzi kā atsevišķu diskursa analīzes virzienu, tomēr nenoliedzot iespēju to traktēt kā KDA ietvaros esošu: “Visizplatītākā interpretācija vēsta, ka PDA balstās “politiskā diskursa” analīzē, kaut arī saglabājas nepieciešamība noteikt, kurš diskurss ir politisks un kurš ne. ...šim nosaukumam pastāv arī kritiskāks lasījums, proti, politiskā pieeja diskursam un diskursa analīzei, t.i., tādā gultnē, kādā to izprot mūsdienu kritiskā diskursa analīze (KDA).”⁵³

Ikviens diskursa analīzes teorētiķis izmanto nedaudz atšķirīgu terminoloģisko aparātu, un šajā ziņā arī Tēns van Deiks nav izņēmums. Par diskursa analīzes izpētes objektu viņš uzskata tekstu vai sarunu ar tādām iezīmēm kā diskursa “struktūras un stratēģijas”, pie kurām viņš pieskaita “fonoloģiju, grafiku, sintaksi, nozīmi, runas aktus, retorikas stilu, sarunas mijiedarbību”.⁵⁴ Viņš pasvītro, ka šīs teksta iezīmes var kļūt par atbilstošām PDA tikai tajā gadījumā, ja tās var tikt politiski kontekstualizētas.

Van Deiks uzdod teorijai būtisku jautājumu, vai pastāv kādas teksta vai sarunas struktūras, kuras būtu ekskluzīvi vai prototipiski “politiskas” tādā ziņā, ka tās vispirms parādītos politiskajā diskursā un precīzi liecinātu par šāda diskursa politisko būtību vai pat radītu to. Viņa atbilde uz šo jautājumu ir metodoloģiskajā perspektīvā nozīmīga ikvienam PDA ietvaros strādājošam pētniekam. Atbildes būtība ir: no formālo rekvizītu viedokļa, politiskais diskurss ne ar ko neatšķiras no jebkura cita diskursa žanra. Šis secinājums ir ļoti būtisks autorei disertācijas ietvaros. Tas attaisno valodas analīzes klātbūtni politoloģiskā darbā ar šādas secinājumu virknes palīdzību: ja politiskais diskurss formāli neatšķiras no citiem diskursu veidiem, tad analītiskie paņēmieni, kas tiek pielietoti diskursa analīzē kopumā, kļūst pieprasīti arī politiskā diskursa analīzes gaitā.

Kas nosaka diskursa piederību politikai? Pirmkārt, tā aktori – politiķi pēc profesijas vai darbības jomas, kā arī plašākā ziņā politiskajā dzīvē iesaistītās institūcijas un dalībnieki, piemēram, nevalstiskās organizācijas, lobiju grupas. Tomēr ar šo definīcijas pakāpi nepietiek, lai pilnībā nodalītu politisko diskursu no citiem sabiedrībā rezonējošiem

⁵² Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 23.lpp.

⁵³ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 11.lpp.

⁵⁴ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 24.lpp.

diskursiem. Otrkārt, tā kā diskurss no teorētiskā viedokļa tiek raksturots kā abpusējs process, būtiska ir arī adresātu piederība, proti, vai spēlētājs īsteno vēršanos pie politiskā subjekta, piemēram, pilsoņiem, tautas, vēlētājiem, apspiestās grupas. Taču, līdzīgi kā iepriekšējā nosacījuma gadījumā, mēdz būt diskursi, kuru ietvaros politiskās jomas pārstāvis vēršas pie šīs pašas jomas adresanta, bet diskurss nav pārliecinoši raksturojams kā politisks; piemēram, plašsaziņas līdzekļu diskursa vai neformālas uzrunas gadījumā. Kaut gan politisko diskursu izdalīt no citu diskursu veidu vidus ir sarežģīti, van Deiks uzskata, ka oficiālā politikas valoda (politiskais konteksts) ārpus jēlkādām šaubām pieder pie politiskā diskursa lauka.

Attīstot domu par konteksta nozīmi, viņš apgalvo, ka PDA ir pielietojama gadījumos, kad satiekas diskursa struktūras un politiskā konteksta struktūras.⁵⁵ Pētnieks pasvīturo, ka pastāv teksti, kuri pieskaitāmi politikas laukam, tāpēc to diskursa analīze nevar būt nekas cits kā PDA: “Politikā runā politiskā diskursa ietvaros, ja viņu sacītais tiek kontekstualizēts tādos komunikatīvos notikumos kā ministru kabineta tikšanās, parlamentārās sesijas, vēlēšanu kampaņas, intervijas ar plašsaziņas līdzekļiem, birokrātiskās prakses, protesta demonstrācijas u. tml.”⁵⁶

Ar šo kritēriju palīdzību vēlreiz apstiprināms disertācijas ievadā izteiktais apgalvojums, ka izpētes objekts un disertācijas temats ir neapšaubāmi piederīgi politikas zinātnes disciplīnai. Pirmkārt, analizējamā ziņojuma adresants Hu Džinčao ir profesionāls politiķis, turklāt ziņojuma sniegšanas laikā ieņēma augstāko pozīciju Ķīnas valdībā. Otrkārt, uzrunas adresāts pilnībā atbilst politiskajai jomai: ģenerālsēkretārs Hu Džinčao uzrunā Ķīnas Komunistiskās partijas 17. kongresa dalībniekus un pastarpināti visus ĶKP biedrus un Ķīnas pilsoņus kopumā, lietojot ikdienā ķīniešu komunikācijā jau novecojušo ķīniešu sociālistiskā diskursa flagmani *biedri (tundžimen)*, burtiski no ķīniešu valodas: “ar kopīgu mērķi [vienotie]”. Treškārt, pēc politiskā diskursa konteksta kritērija partijas kongress ir atbilstošs komunikatīvais notikums.

Tēns van Deiks ir izdalījis PDA pētījumam pakļaujamās tipiskās struktūras un stratēģijas, apzīmējot tās šādi: 1) temati, 2) superstruktūras vai tekstuālās darbības shēmas, 3) vietējā semantika, 4) leksikons, 5) sintakse, 6) izteiksmes struktūras. Būtībā šeit ir runa par politiskās valodas līmeņiem un jomām, kurās būtu jāpielieto PDA politoloģiska pētījuma īstenošanā.

⁵⁵ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 24.lpp.

⁵⁶ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 12.-14.lpp.

Tāvad van Deiks izvirza domu, ka topikalitāte jeb diskursa temats nosaka diskursa pētījuma piederību politikas zinātnei. Viņš apgalvo, ka diskurss var tikt kategorizēts kā (galvenokārt) politisks, ja tam piemīt tieša funkcionāla politiskas darbības forma politiskā procesā.⁵⁷ Turklāt diskursa iekļaušana konkrētā politiskā kontekstā notiek ar mērķi pieņemt vai ietekmēt konkrētus politiskos lēmumus, proti, tādus lēmumus, kuri attiecas uz kopīgu darbību, sociālo resursu sadali, oficiālo normu, noteikumu un likumu nostiprināšanu vai nomaiņu utt.⁵⁸

Par vēl vienu PDA nosacījumu van Deiks uzskata to, ka “politiskais diskurss galvenokārt būs *par* politiku”.⁵⁹ Jāpiebilst, ka šis kritērijs nav pārlicinošs, jo politiķu un politisko institūtu atbildība ir pietiekami plaša, lai aptvertu visu sabiedrībā notiekošo. Hu Džinjtao ziņojuma teksts kalpo par pierādījumu tam, ka van Deiks šajā gadījumā ir pārlieku sašaurinājis “politiskā” izpratni.

Kā otro diskursa struktūru un stratēģiju veidu, kurš būtu jāpēta ar PDA starpniecību, van Deiks izvirza superstruktūras vai tekstuālās darbības shēmas. Ar to viņš domā runas vai teksta organizācijas paņēmienus gan no argumentu izvēles, gan arī to valodiskās izpausmes skatpunkta noteiktu politisku mērķu sasniegšanai. Ar PDA palīdzību it kā tiek piedāvāts pavērt durvis uz šo politiķu neafišēto lauku. Pēc pētnieka domām, “darbības shēmas” var tikt īstenotas ar dažādu paņēmieni starpniecību, bet PDA uzdevums ir tās atklāt un nosaukt. Piemēram, politiskā tekstā nozīmes var tikt izplatītas tādā veidā, ka pamatdoma līdz adresātam tiek novadīta dozētās proporcijās, tāpēc neizraisa viņā asu protestu. Ir novērojams, ka šajā jautājumā van Deiks seko KDA loģikai.

Par trešo jomu, kā jau tika minēts, pētnieks uzskata to, ko viņš nodēvējis par vietējo semantiku, proti, vienas politiskās grupas (partijas, ideoloģijas) pārstāvētības atspoguļojumu valodas semantikā. Kaut arī van Deiks runā vienīgi par politiskām sistēmām, kurās pastāv atklāti konkurējoši politiskie aktori, viņa rekomendācijas var būt noderīgas arī tādas valsts kā ĶTR analizē, kurā galveno lomu spēlē ĶKP, un tā netiek citu partiju apstrīdēta. Van Deiks pētniekam kā uzdevumu izvirza kontrastējošu nozīmju meklēšanu, kuras palīdzētu izprast apraksta un reprezentācijas stratēģijas vietējās semantikas kontekstā. Ja runā par ĶKP ģenerālsekretāru nevis kā par visas valsts kolektīvā

⁵⁷ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 23.lpp.

⁵⁸ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 14.lpp.

⁵⁹ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 25.lpp.

saprāta izteicēju, bet gan kā personību vai noteiktas ĶKP daļas noskaņojuma paudēju, tad viņa ziņojumā iespējams izšķirt vietējās semantikas īpašības. Tās parādās pilnīgā solidaritātē ar Denu Sjaopinu; sevis pretnostatīšanā Dzjanam Dzemiņam ar noklusēšanas palīdzību (Dena vārda ignorēšana vai ar viņu saistītas idejas pieminēšana, neminot viņu pašu); atklātā sevis pretnostatīšanā Mao Dzedunam (protams, šādas pretnostatīšanas iespējas ir ierobežotas, jo šīs sabiedrības un sociālistiskā diskursa pamatu veidoja Mao); un iespējams, ka par vietējās semantikas parādību kalpo arī plašā tradicionālajam ķīniešu filozofiskajam un politiskajam diskursam raksturīgo elementu piesaiste. Šis jautājums labāk izprotams nākamo nodaļu kontekstā.

Kā ceturto PDA pielietojuma aspektu van Deiks nosauc leksikonu, proti, politiskā diskursa dalībnieku leksisko izvēļu analīzi. Autors apraksta dažādus piemērus leksikas izmantošanai politiskā nolūkā, bet šie piemēri reducējami uz retoriskiem paņēmieniem, kad attiecībā uz oponentiem un sevi tiek izvēlēti vārdi ar atšķirīgu semantisko nokrāsu, piemēram, *teroristi* un *brīvības cīnītāji*.⁶⁰

Šajā disertācijā apskatītie gadījumi, kas arī attiecināmi uz noteiktām leksiskām izvēlēm, bet citā nozīmē, nekā min pētnieks, nav guvuši van Deika ievērību. Autores darbā aplūkotā leksikas izvēles problēma ir izvēle starp mūsdienu vārdiem un tradicionāliem jēdzieniem.

Piektais PDA objekts saskaņā ar van Deiku ir sintakse. Viņš runā par “sintaktiskā stila politisko manipulāciju”. Kā manipulācijas instrumentus viņš izvirza “vietniekvārdu lietošanu, vārdu kārtības variācijas, specifisku sintaktisku kategoriju izmantošanu, ciešamās kārtas konstrukcijas, nominalizāciju, papildteikumu formas u. c. veidus, kā izsakāmas teikumu struktūru pamatā esošas nozīmes”.⁶¹

Autora aprakstītie sintakses analīzes objekti un paņēmieni nav attiecināmi uz šo disertāciju. Tomēr kopējie secinājumi ir palīdzējuši iezīmēt sintaksi kā politiskā diskursa problēmu. Šajā disertācijā van Deika idejas tika piemērotas īpašo tradicionālo ķīniešu sintakses formu pielietojuma virzienā Hu Dzjiņtao ziņojumā.

Par sesto PDA objektu van Deiks izvirza izteiksmes struktūras. Viņš raksta: “Ārpus sintaktiskām teikuma struktūrām skaņu un grafiskās izteiksmes struktūras parasti arī spēlē netiešu lomu, uzsverot vai noņemot uzsvaru no tendenciozām nozīmēm.” Šis ir autores darbam ļoti būtisks novērojums, it īpaši par valodas grafisko izteiksmi. Kaut arī van Deiks

⁶⁰ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 33.lpp.

⁶¹ Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.], 33.lpp.

pieskaita šo analīzes vienību pie marginālām, tomēr, analizējot hieroglifisku tekstu, grafēmas analīze ir priekšplānā. Van Deika aprakstā grafisko līdzekļu izmantošanas politiskos nolūkos analīze paredz tikai formālās puses izskatīšanu: virsrakstu noformējumu, šrifta izvēli, krāsu izmantošanu un fotogrāfisko materiālu. No ķīniešu politiskā teksta pētījuma viedokļa raugoties, nevar nepārsteigt, ka PDA teorija ir orientēta ekskluzīvi uz valodām ar alfabētiskām rakstības sistēmām.

1.4. Diskursa analīzes pielietojums darbā ar netipisku empīrisku materiālu politikas zinātnē

Ķīniešu autori, kuru pētījumu gaitā plašākā vai šaurākā mērā tiek izmantota KDA, tostarp Džedzjanas Universitātes profesors Ši Sju, uzsver, ka ķīniešu politiskā komunikācija jākonceptualizē un jāpēta no lokālas vēsturiskas un starpkulturālas perspektīvas.⁶² Bez šaubām, šī nostādne attiecas arī uz darba metožu piemērošanas nepieciešamību ķīniešu teksta analīzei.

KDA teorētiskās nostādnes tikušas izstrādātas uz eiropiešu valodu izpētes bāzes. Tādēļ citās valodās sastādītos materiālus var uzskatīt par netipiskiem no KDA analīzes viedokļa. Daudzas KDA iekļautās metodes nav piemērojamas netipiskam empīriskam materiālam.

Uz angļvalodīgo materiālu bāzes izstrādātais N. Ferklova analītiskais instrumentārijs paredz atklāt tekstā esošos diskursus, analīzei pakļautajā materiālā parādot:

- a) semantiskās attiecības – attiecības starp vārdiem un garākiem izteicieniem, teikuma daļu elementiem, teikuma daļām un teikumiem;
- b) gramatiskās attiecības – attiecības starp morfēmām (mazākajām nozīmi saturošām daļiņām valodā) vārdos, vārdiem teikumos un vārdšķiru lietojumiem;
- c) leksiskās attiecības – vārdu un vārdu savienojumu parādīšanās biežums un konteksts tekstā,

fonoloģiskās attiecības – attiecības, kas runātā valodā izpaužas intonācijas un ritma izvēlē, bet rakstītā valodā grafoloģisko līdzekļu lietojumā, piemēram, fonta lielums un noformējums (šeit autors uzsver, ka fonoloģisko attiecību atklāšana neietilpst viņa darba uzdevumu lokā).⁶³

⁶² Shi-xu. Understanding contemporary Chinese political communication: A historico-intercultural analysis and assessment of its discourse of human rights. No : Journal of Language and Politics. 11 (1), 2012, 96.lpp.

⁶³ Fairclough, N. Analysing Discourse. Textual analysis for social research. London, New York: Routledge, 2003, 36.-37.lpp.

Runājot par tekstuālo materiālu, ķīniešu valodā nav iespējams piemērot daļu no Ferklova izvirzītajām analīzes stratēģijām, toties pastāv citas stratēģijas, kuras ir ne mazāk būtiskas. Apskatot iepriekšminēto analīzes gaitas modeli, var secināt, ka tas nav universāls no vairākiem aspektiem.

Pirmajā analīzes stadijā piedāvātie lingvistiskās analīzes instrumenti ir balstīti angļu valodas lingvistiskajās īpatnībās. Piemēram, teksta nozīmes izmaiņas atkarībā no vārdu kārtības teikumā nav tik svarīgas valodām, kurās pastāv lietvārdu locījumi, tādējādi šis kritērijs pilnībā piemērots ierobežotam valodu skaitam. Kaut gan ķīniešu valodai, līdzīgi kā angļu valodai, piemīt izolējošo valodu īpašības, uz to arī nevar attiecināt Ferklova atklātās likumsakarības starp politiķa nodomu un vārdu kārtību teikumā. Oficiālā ķīniešu valodā manipulācijas ar sintaksi ierobežo prasība lietot stingri noteiktas teikuma konstrukcijas, bez kurām doma nebūs saprotama.

Ķīniešu tekstu analīzē ir problemātiski piemērot kategoriju “morfoloģiskās attiecības”. Ikviens ķīniešu valodas morfoloģijas formalizēšanas mēģinājums sastopas ar daļēju vai pilnīgu locījumu, deklināciju, skaitļa, dzimtes u. c. norāžu trūkumu. KDA teorētiķiem vēl jāizstrādā kritēriji, ar kuru palīdzību būtu iespējams sastatīt morfoloģiskās vienības ar politiskajām nozīmēm.

Ķīniešu valodai būtiski analīzes instrumenti, tostarp grafiskā analīze ideogrāfisko rakstu valodās, vēsturiski retrospektīvā lingvistiskā analīze, netiek apskatīti Ferklova darbos.

Apzinoties savu metožu ierobežotību, N. Ferklovs uzsver, ka analīzes metodes ir jāmodificē un jāpielāgo konkrētam gadījumam.

Van Deiks attīsta diskursa analīzes pētnieka tiesības uz brīvu metožu izvēli, apgalvojot, ka diskursa analīze ir nevis metode, bet gan disciplīna jeb nozare, kurā mēdz būt daudz dažādu metožu atkarībā no pētījuma nostādņēm: “Jāuzsver, ka atšķirībā no kontentanalīzes diskursa analīze ir nevis metode, bet gan disciplīna. Nav arī tādas lietas kā psiholoģiskās vai socioloģiskās analīzes. Pat pētot vienu un to pašu objektu, piemēram, ziņu vai parlamenta debates, mēs varam pievērsties vairākām metodēm atkarībā no struktūrām, kurām mēs vēlamies pievērst uzmanību, un īpaši atkarībā no pētījuma mērķiem.”⁶⁴

Balstoties iepriekšminēto autoru apgalvojumos par teorijas pielāgošanas iespējam, šajā promocijas darbā tiek izstrādāts konkrētajam netipiskajam empīriskajam materiālam, proti, politiskajam tekstam ķīniešu valodā, piemērots analīzes veids.

⁶⁴ Van Dijk, T. Editor's Introduction: The Study of Discourse: An Introduction. The Emergence of a New Cross-Discipline. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/The%20study%20of%20discourse.pdf> [03.04.2013.]

Īpaši svarīga KDA nostādne darbam ar netipisku empīrisko materiālu paredz, ka gadījumā, ja teksta valoda un analīzes valoda atšķiras, kā tas ir arī šajā promocijas darbā, KDA teorija pieļauj tekstu atlasī atbilstoši pētījuma objektam un mērķim, nepieprasot pilnu teksta tulkojumu un analīzi: “Tekstu analīze neizbēgami ir selektīva: ikvienā analīzē mēs izvēlamies uzdot noteiktus jautājumus par sociālām praksēm vai tekstiem, bet ne citus iespējamus jautājumus.”⁶⁵ Izmantojot šo teorētiku sniegto iespēju, promocijas darbā tiek piedāvāts teksta fragments, kurš satur ķīniešu tradicionālo diskursu.

Ķīniešu valoda piedāvā jaunus izaicinājumus diskursa analīzes pētniekam.

Pirmkārt, līdzīgi kā citos KDA gadījumos, promocijas darbā tiek analizēti semantiskā diskursa elementi, proti, tekstā tiek noteikti šādi semantiskās nozīmes nesēji; morfēmas, vārdi un vārdu kopas. Taču ķīniešu valodā morfēmu nevar skatīt atsevišķi no vārda, jo morfēma vienmēr saskan ar zilbi, kas ķīniešu valodas gadījumā ir vārds.

Otrkārt, ķīniešu valodas morfēmas-vārda grafiskais izpildījums – hieroglifs veido KDA-PDA pētniekam īpašu informatīvo lauku, kas nepastāv burtus lietojošās valodās.

Treškārt, kultūras aspekts, kas ietekmē ķīniešu valodu, ir tik spēcīgs un tik atšķirīgs no valodām, uz kuru bāzes veidojās diskursa analīzes skolas, ka to nevar neņemt vērā.

Kā unikāls analīzes instruments tiek izvirzīta retrospektīvi semantiskā to diskursa elementu analīze, kuri ir saistīti ar tradicionālo Ķīnas politisko diskursu. Analīze ir retrospektīva, jo tiek izsekota diskursa elementu izcelsme un lietojums gan tradicionālajā, gan mūsdienu Ķīnā, pievēršot uzmanību tā lietojumam mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā.

KDA atklāj apslēptās nozīmes tekstos, caur kuriem diskursa adresāts sūta viņam vēlamos signālus diskursa adresantiem. Pētot ķīniešu tradicionālā diskursa elementus, parādās iespēja ieraudzīt, kādā valodā ĶKP vadītāji uzrunā cilvēkus Ķīnā, kā arī ieskatīties sociālisma kvalitātē, kura implicējas tekstos.

Lundas Universitātes profesors Matss Alvesons (*Mats Alvesson*) un Kolorādo Universitātes profesors Stenlijs Dīcs (*Stanley Deetz*) darbā, kurš veltīts kritisko teoriju pielietojumam uzņēmējvadības stratēģiju analīzē, piedāvā paplašinātu (salīdzinājumā ar klasisko diskursa analīzes teoriju) interpretāciju kritiskās teorijas, šajā gadījumā kritiskās diskursa analīzes pielietošanai, kur kā kritiskās teorijas uzdevumi ir izvirzīti vairāki punkti, kuri zināmā mērā sasaucas ar 1.1. punktā minētajiem KDA vispārpieņemtajiem iepriekšpieņēmumiem, bet paplašina un precizē tos:

1. Identificēt un izaicināt pieņēmumus, kas slēpjas aiz ierastiem uztveres, domāšanas un rīkošanās veidiem.

⁶⁵ Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: Routledge, 2003, 13. lpp.

2. Atzīt vēstures un kultūras, kā arī sociālās pozīcijas ietekmi uz ticējumiem un darbībām.
3. Iezīmēt un pētīt neparastas alternatīvas, kuras spētu pārtraukt rutīnas un ierasto kārtību.
4. Būt samērā skeptiskam pret jebkādam zināšanām, kuras apgalvo, ka ir vienīgā patiesība, un nepieļauj alternatīvas.⁶⁶

Kaut arī šie KDA principi nav pretrunā ar N. Ferklova izvirzītajiem, tie tomēr ir ērtāki darbam ar ķīniešu politisko diskursu, jo vēl stiprāk mazina uzsvāru uz vērtībām un izceļ vēstures un kultūras lomu nozīmju veidošanas procesā.

Tādējādi jāsecina: kaut arī klasiskā KDA un tajā iekļautās metodes ir ērts diskursīvo prakšu pētniecības un implicīto nozīmju atklāšanas instruments, tomēr, pielietojot šo teoriju darbā ar netipisku, šajā gadījumā ķīniešu empīrisko materiālu, tajā nepieciešams ieviest izmaiņas. Izmaiņu ieviešana atbilst KDA teorētiku ieteikumiem un nostādnēm.

1.5. Kritiskās diskursa analīzes kritika un kultūras dimensijas iekļaušanas prasība

Iepriekšminētie KDA ierobežojumi, kā arī vairāki citi teorijas vājie punkti ir nonākuši kritiķu uzmanības lokā, un KDA veidotāji to ietekmē ir pakļāvuši teorijas nostādnes lielām izmaiņām (par vienu no tipiskākajiem piemēriem kalpo N. Ferklova (2000. gadā) un L. Čouliaraki un (1989. gadā) izstrādātā tekstu, diskursu un sociālo prakšu modeļa pārformulēšana).

Viens no spēcīgākajiem argumentiem, kas ir izaicinājis KDA “pārspīlēto mesianismu”⁶⁷ un līdz ar to ir vedis pie teorijas nostādņu pārskatīšanas, šajā aspektā ir pārmetums par KDA pieņemumu, ka zināšanas un māka veikt diskursa analīzi kalpo apspiestajiem, lai atmasketu apspiedējus. No Normana Ferklova viedokļa raugoties, KDA pētījumam ir jābūt kritiskam – tam tekstos ar diskursa analīzes palīdzību jāizgaismo kāda sociāla problēma, jārod tai pamatojums sociālajā praksē un jāpiedāvā tās risinājumi:

⁶⁶ Alvesson, M., Deetz, S. Doing Critical Management Research. London: Sage Publications, 2000, 8.lpp.

⁶⁷ Vincent, T. Critical Discourse Analysis: Some Constructive Criticism. No: SLW and CALL perspectives. March 2008, Vol.12. Pieejams: http://www.tesol.org/s_tesol/article.asp?vid=172&DID=10641&sid=1&cid=740&iid=10631&nid=3124 [08.01.2011.]

“Kritiskums paredz tādu saistību un cēloņu parādīšanu, kas sākotnēji bijuši apslēpti; tas paredz arī iejaukšanos, piemēram, piedāvājot resursus [...]”⁶⁸

Vairākkārt ir ticis uzsvērts, ka arī “apspiedējiem” vai arī jebkurai “sociāli netaisnīgai grupai” (šis definējums ir problemātisks un satur vērtības, kas noved pie nākamā kritiķu argumenta; sk. turpmāk), piemēram, labējiem radikāļiem, ir pieejamas zināšanas par KDA teoriju un metodēm. Tātad viņi var lietot šīs metodes apgriezti, proti, sava labuma gūšanai un “apsiešanas” turpināšanai. Gan N. Ferklovs, gan citi KDA teorētiķi ir atzinuši šāda riska pastāvēšanu: “Ironija, ka daži politiķi, birokrāti, plašsaziņas līdzekļu un reklāmas izpildītāji, sabiedrisko attiecību speciālisti un publicisti, kuru manipulatīvos diskursus KDA vēlas dekonstruēt, iespējams, paši ir trenēti KDA speciālisti un ir mācījušies pie viņa [Ferklova], nav Ferklovam paslīdējuši garām: ja KDA tiešām ir spēcīgs ierocis, tad tas neizbēgami nonāks spēcīgu grupu un indivīdu lietojumā.”⁶⁹

M. Hammerslejs, atsaucoties uz N. Ferklova apgalvojumu par KDA ietvaros nepieciešamo “pastiprināto kritisko apziņu”⁷⁰, pārmet KDA (un kritiskajai sociālajai zinātnei kā tādai) atļaušanos atņemt jebkādu piesardzību, izsakot vērtējumus par tekstiem un kontekstiem, kurus tā analizē.⁷¹ Alisters Penikuks (*Pennycook*) ironiski dēvē šo KDA tendenci par vēlēšanos “no kreisā flanga apiet pašu Marksu”.⁷²

Līdzīgi arī Edvards Heigs (*Haig*), Nagojas Universitātes (Japāna) profesors, kurš izceļ kritiskā diskursa analīzes stiprās un vājās puses attiecībā uz japāņu empīrisko materiālu, rakstā “Daži novērojumi par kritiskā diskursa analīzes kritiku” atzīmē: “Esmu konstatējis, ka citu diskursa analīzes skolu zinātnieki izsaka neapmierinātību [ar KDA pašpozicionēšanos], jo tā paredz, ka viņi ir “nekritiski” vai pat subkritiski” un tādējādi zināmā mērā *atbalsta* tādas parādības kā apspiešanu, ekspluatāciju un nevienlīdzību: morāli nostādot sevi kā kritiskāko, KDA šādā veidā “atspiež” galvenā virziena diskursa analīzi, veicot tieši tādu pašu dominēšanu ar valodas starpniecību, pret kuru cenšas cīnīties.”⁷³

⁶⁸ Atkins, A. *Critical Discourse Analysis: A Letter to Expatriates from the Rt. Hon. Sir Norman Fowler MP*. [1999], 3. lpp.

⁶⁹ Haig, E. *Some Observations on the Critique of Critical Discourse Analysis*. No: 名吉屋大学言語文化論集, 第 XXV 卷, 第 2 号 [Valoda un kultūra: Nagojas universitātes rakstu krājums. XXV sējums, nr.2.]. Pieejams: <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/proj/genbunronshu/25-2/haig.pdf> [16.07.2010.], 135. lpp.

⁷⁰ Fairclough, N., Chouliarakis, L. *Discourse in Late Modernity*. Edinburgh University Press, 1999, series preface.

⁷¹ Hammersley, M. *On the foundations of critical discourse analysis*. // *Critical discourse analysis: critical concepts in linguistics*, Vol. 3: 240-252, London: Routledge, 2002, p. 243.

⁷² Pennycook, A. *Critical Applied Linguistics: a Critical Introduction*. New Jersey: Lawrence Erlbaum, 2001. [Citēts no: Haig, 146. lpp.]

⁷³ Haig, E. *Some Observations on the Critique of Critical Discourse Analysis*. No : 名吉屋大学言語文化論集, 第 XXV 卷, 第 2 号 [Valoda un kultūra: Nagojas universitātes rakstu krājums. XXV sējums, nr.2.]. Pieejams: <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/proj/genbunronshu/25-2/haig.pdf> [16.07.2010.], 136. lpp.

Interesanti, ka KDA kritiķu vidū šīs problēmas risināšanai pastāv pilnīgi pretēji ieteikumi. Lielākā daļa kritiķu, kuriem zināmā mērā piekrīt arī N. Ferklovs, piedāvā atnest moralizēšanu un neatļauties veikt nosodošus secinājumus jeb “atklāt kārtis, bet nelamāt spēlētājus”. Jāatzīmē, ka šajā promocijas darbā par teorētisko principu ir izvēlēta pieturēšanās tieši pie šī KDA atzarojuma.

Tomēr vairāki pētnieki, kuri strādā ar KDA, pārstāv viedokli, ka klasiskās KDA uzdevums no morāles viedokļa atmest un nosodīt manipulētājus ar diskursa starpniecību nav atmetams un pārformulējams. Viņi apgalvo, ka konkrētajam pētniekam vajadzētu nevis kritizēt morāli nepieņemamos tekstā atrastos diskursa aspektus, bet gan ieviest konkrētus standartus, pie kuriem šādai kritikai pieturēties.

Piedāvātā vienotā standarta avotu klāstā par objektīviem tiek dēvēti principi, kuri konkrētajā sabiedrībā ilustrē izpratni par atšķirību starp labo un ļauno. Rietumu sabiedrības kontekstā prevalē divas pieejas – sekulārā un reliģiskā.

Sekulārā pieeja piedāvā par standartu uzskatīt likumu normas (piemēram, cīņa pret naidpilnu runu (*hate speech*), kūdīšanu, personīgo datu aizsardzības likuma pārkāpumiem). Savukārt reliģiskā pieeja uzsver Bībelē aprakstītās morālās uzvedības normas un desmit baušļus kā spēcīgāko labā standartu: “Turpinājumā es piedāvāju to, ko pats uzskatu par konstruktīvu ētiku un pieņēmumiem, kas balstīti bibliskajā skatījumā uz morāli, valodu, varu, brīvu gribu, identitāti un glābšanu, kā pretstatu visam tam, par ko iepriekš esmu kritizējis KDA. Ļauns ir tas, kas nespēj rast morālu harmoniju ar jūdu-kristiešu Dieva būtību.[..] Vara savā būtībā ir neitrāla; tā var tikt lietota labiem mērķiem un nepareizi izmantota sliktiem. Neatkarīgi no tā, vai politiskā vara ir laba vai ļauna, tā ir Dieva pilnvarota, un tā jāvērtē pēc Dieva morālā standarta.[..] Ja neizdosies diagnosticēt grēku kā patieso problēmu cēloni, ilgas pēc patiesā mesijas nekad nebeigsies.”⁷⁴

Neviena no šīm pieejām nav izmantojama, pētot ķīniešu valodas (netipisku) empīrisko materiālu, jo tās darbojas tikai Rietumu kultūras diskursīvajā laukā.

Zināmu risinājumu iepriekš izvirzītajai kritiskuma subjektivitātes problēmai var arī rast Sidnejas Universitātes profesora Dž. R. Mārtina (*Martin*) darbos: “Ja diskursa analizētāji nopietni vēlas ar savu darbu palīdzību veicināt sociālas izmaiņas, tad viņiem būs jāpaplašina savi materiāli, ietverot šada veida diskursus: diskurss, kas iedvesmo, iedrošina; diskurss, kas mums patīk, kas mūs uzmundrina darbībai. Citiem vārdiem sakot, mums ir nepieciešama pozitīvāka diskursa analīze, lai atsvērtu mūsu kritiku; un tas nozīmē strādāt

⁷⁴ Sk., piem., Vincent, T. Critical Discourse Analysis: Some Constructive Criticism. No : SLW and CALL perspectives. March 2008, Vol.12. Pieejams: http://www.tesol.org/s_tesol/article.asp?vid=172&DID=10641&sid=1&cid=740&iid=10631&nid=3124 [08.01.2011.]

ar tekstiem, kurus mēs apbrīnojam, tāpat kā ar tiem, kurus mēs mēģinām atmaskot.”⁷⁵ Dž. R. Mārtins parāda, ka teksti, kuri tiek analizēti ar KDA metožu palīdzību, var būt arī neitrāli, vēl vairāk, pozitīvi uztverami no pētnieka puses; šāda analīze nenonāks pretrunā ar KDA postulātiem, un pētījuma kvalitāte šādā gadījumā tikai iegūs.

Iepriekš iztirzātā iemesla dēļ ir būtiski norādīt kritikas robežas un virzienu.

Šajā promocijas darbā kritika un kritiskums tiek skatīts kā veids, kurš veicina sapratni par pētamo objekta būtību, nevis veids, kā norādīt uz kļūdām analīzei pakļautajā avotā, tā autoru ļaunprātīgo motivāciju vai hegemonijas atklāšanos diskursā, kā to paredz klasiskā KDA. Papildus darba kritiskā puse atklājas nepieciešamībā izcelt nesaprašanos starp KTR un Rietumu politisko diskursu, jo neprasmē adekvāti dekodēt ķīniešu politiskā tekstā esošās implicītās nozīmes apdraud starptautisko komunikāciju.

KDA kritizē arī par voluntārismu. Par ļoti diskutablu uzskatāms N. Ferklova piedāvājums pētniekam paļauties uz saviem “dalībnieka resursiem” (*member resources*), lai izvērtētu diskursā iekodēto informāciju: “Kā lai analītiķe gūst pieeju [tekstu] produkcijas un interpretācijas diskursīvajiem procesiem? Vienīgā iespēja, kura viņai ļauj gūt šo pieeju, ir pašai iesaistīties tajos diskursa procesos, kurus viņa pēta. Citiem vārdiem sakot, analītiķei jāaktivizē savi dalībnieka resursi (interpretatīvās procedūras), lai spētu izskaidrot, kā citi dalībnieki aktivizē savus. Diskursa procesu analīze noteikti ir “savējā” vai “dalībnieka” uzdevums, tāpēc es dēvēju resursus, kurus izmanto gan dalībnieki, gan analītiķi, par “dalībnieku resursiem”. [...] Bet, ja analītiķi izmanto savus dalībnieka resursus, lai skaidrotu, kā analizējamo dalībnieku resursi darbojas diskursā, ir svarīgi, lai analītiķi būtu jūtīgi pret resursiem, uz kuriem viņi paši paļaujas, veicot analīzi. Šajā procedūras stadijā vienīgais, kas atšķir analītiķi no iesaistītajiem dalībniekiem, kurus viņa pēta, ir pašapzināšanās.”⁷⁶

No šī citāta skaidri izriet plašās un nepamatotās pilnvaras, kuras tiek uzticētas pētniekam, liekot viņam/viņai paļauties uz savu sirdspaziņu un personīgo pieredzi. Ar terminu “dalībnieka resursi” Ferklovs saprot “kas cilvēkiem ir galvās un uz ko viņi balstās, lai ražotu vai interpretētu tekstus, ieskaitot viņu valodas zināšanas, viņu apdzīvotās dabiskās un sociālās pasaules interpretācijas, vērtības, ticējumus, pieņemumus utt.”⁷⁷ Runājot profesora E. Heiga vārdiem, “noteikti būtu daudz vērtīgāk papildināt savu intuīciju,

⁷⁵ Martin, J.R. Grace: the Logogenesis of Freedom. No : Critical discourse analysis: critical concepts in linguistics, Vol. 3: 170-201, London, Routledge, 2002, 196.-197.lpp.

⁷⁶ Fairclough, N. Language and Power. London: Longman, 1989, 167. lpp.

⁷⁷ Fairclough, N. Language and Power. London: Longman, 1989, 24.lpp.

mēģinot aptaujāt lasītājus tiešā veidā, nevis tikai paļauties uz “pašapzināšanos”. [...] Kā daudzi ir norādījuši, tostarp arī Ferklovs, risinājumu šai problēmai var rast etnogrāfijā.”⁷⁸

Šajā promocijas darbā pētnieka paļaušanās uz personīgajiem “dalībnieka resursiem” ir novesta līdz minimumam divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, kritiķu arguments par intuīcijas piesaistes nezinātniskumu ir pilnībā derīgs. Otrkārt, pat ja darba autore vēlētos pieturēties pie klasiskās KDA metodoloģijas, darbā ar ĶTR politisko diskursu tas nebūtu iespējams, jo darba autores pieredze, proti “dalībnieka resursu” saturs, atšķiras no tekstu adresātu “dalībnieka resursiem” Ķīnā. Par attaisnojamu analīzes instrumentu šīs problēmas apiešanai var uzskatīt ĶTR iznākošo publikāciju/pētījumu un Pekinas Pedagoģiskās universitātes pasniedzēju, kā arī citu konsultantu-ķīniešu valodas nesēju sniegto interpretāciju sastatīšanu ar personīgo pieredzi.

Ņemot vērā iepriekšminētos argumentus, KDA teorijas izvērsšana ir nepieciešama, lai ar teoriju varētu sekmīgi strādāt ne tikai ierastajos pētniecības laukos, bet arī piesaistīt “netipisku” empīrisko materiālu jeb, pēc T. Tredgoldas definējuma, strādāt pie globālā konteksta iekļaušanas analīzē: “Es secinu, ka mums jāpārformulē un jārekontekstualizē veidi, kādos mēs definējam un veicam KDA, kas nozīmēs jaunos produktīvos veidos apvienot kultūras studijas un kritisko diskursa analīzi ar citiem starpdisciplināriem un teorētiskiem formējumiem, kā arī pievērst atbilstošu uzmanību jauniem un atšķirīgiem globāliem un lokāliem kontekstiem, kuros mēs strādājam.”⁷⁹

Jāatzīmē, ka arī vēsturiskās diskursa analīzes aizstāve R. Vodaka, raksturojot KDA, īpaši uzsver kultūras un vēstures konteksta nozīmi: “Diskursiem piemīt vēsturisks raksturs, tie skatāmi vienīgi kontekstā. [...] Diskursi ir ne vien iebūvēti noteiktā kultūrā, ideoloģijā vai vēsturē, bet ir arī intertekstuāli saistīti ar citiem diskursiem.”⁸⁰ Tādējādi teorijas attīstībai un paplašināšanai ir nepieciešama kultūras studiju dimensijas ieviešana analīzē, un šajā promocijas darbā tiek mēģināts šo mērķi realizēt, strādājot ar netipisku empīrisko materiālu, proti, ķīniešu politisko diskursu, izvairoties no normatīvā pasaules skatījuma, kurš tendēts uz Rietumu vērtībām un, kā iepriekš parādīts, tiek uzskatīts par vienu no KDA (arī PDA) lielākajiem trūkumiem un objektivitātes slazdiem.

⁷⁸ Haig, E. Some Observations on the Critique of Critical Discourse Analysis. No: 名吉屋大学言語文化論集, 第 XXV 卷, 第 2 号 [Valoda un kultūra: Nagojas universitātes rakstu krājums. XXV sējums, nr.2.]. Pieejams: <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/proj/genbunronshu/25-2/haig.pdf> [16.07.2010.], 145. lpp.

⁷⁹ Threadgold, T. Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Futures. No: Linguistik online Linguistic Research library. Pieejams: http://www.linguistik-online.de/14_03/threadgold.pdf [27.12.2010.], 5.lpp.

⁸⁰ Тичер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. Методы анализа текста и дискурса. Харьков: Гуманитарный центр, 2009., 198.-199.lpp., ar atsauci uz: Wodak, R. Disorders of Discourse. London: Longman, 1996, 17.-20.lpp.

Var uzskatīt, ka KDA un PDA kā viens no tā konkrētiem izpausmes veidiem vēl joprojām atrodas veidošanās procesā, saglabājot metodoloģiskas un teorētiskas plaisas.⁸¹ Tāpēc ķīniešu tradicionālā diskursa kā empīriskā materiāla izmantošana ĶTR politikas pētniecībā, pēc autores domām, spēj kalpot ne vien teorijas pieeju apstiprinājumam, bet arī tās robežu paplašināšanai.

⁸¹ Van Dijk, T. Critical Discourse Analysis. Ed.: Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton. In: The Handbook of Discourse Analysis. Malden-Oxford-Carlton: Blackwell Publishing, 2003, 363.lpp.

2. HU DZJĪŅTAO ZIŅOJUMS ĶKP 17. KONGRESAM KĀ PĒTĪJUMA OBJEKTS, KAS SATUR TRADICIONĀLĀ DISKURSA ELEMENTUS

2.1. ĶKP 17. kongress vēsturiskā un politiskā kontekstā

ĶKP, kas veidojusies protestā pret Pirmā pasaules kara rezultātiem, sakņojusies Ķīnas antiimperiālistiskajā kustībā un orientējusies uz 1917.gada Oktobra revolūcijas piemēru Krievijā, pirmo kongresu aizvadīja 1921.gadā. Tās rašanās notika ciešā sadarbībā ar Komunistisko Internacionāli. Var teikt, ka ĶKP praksei bija raksturīgas atšķirības no klasiskā sociālisma jau kopš dibināšanas brīža. Partija nebalstījās strādnieku šķirā. Turklāt, lai nekļūtu par sektantisku politisko spēku, tai bija jāmeklē kompromiss ar buržuāzistisko Guomiņdan partiju. Tuvās attiecības ar Padomju Krieviju izpaudās dažādi, piemēram, ĶKP 6.kongress 1928.gadā tika noturēts Zvenigorodā, Piemaskavā.

1949.gadā ĶKP vadībā Ķīnā tika pasludināta jaunas valsts – ĶTR – dibināšana. Iepriekšējā valdība, kuru vadīja Guomiņdan partija, nostiprinājās Taivānas salā. No pagājušā gadsimta 30.gadiem un līdz pat savai nāvei 1976.gadā, reālo varu ĶKP bija koncentrējis Mao Dzeduns, neraugoties uz to, ka viņa ieņemtie formālie posteņi partijā, armijā un valdībā vairākkārtīgi mainījās. Mao laikā ĶKP kongresi tika rīkoti reti un neregulāri. 1945.gadā notika 7.kongress, 1956.gadā – 8.kongress, 1969.gadā – 9.kongress, 1973.gadā – 10.kongress.

Īslaicīgā, bet ārkārtīgi saspringtā varas cīņas perioda, kas iestājās pēc Mao nāves, rezultātā par uzvarētāju bija kļuvis Dens Sjaopins, kurš panāca savu plānu apstiprinājumu ĶKP Centrālkomitejas plēnumā 1978.gada decembrī un kardināli mainīja Ķīnas kursu privātīpašuma tiesībās balstītas uzņēmējdarbības virzienā, daļēji atsakoties no sociālisma vienlīdzības ideāliem. Par šīs politikas veiksmes garantu kļuva ASV, kas Ķīnai piedāvāja investīcijas, tehnoloģijas un savu tirgu. Dažus gadus vēlāk šis politiskais kurss ieguva nosaukumu “Reformu un atvērtības politika”. 1981.gadā Dens Sjaopins ieviesa apritē terminu *sociālisms ar ķīniešu nokrāsu*. 1997.gadā šis termins tika iekļauts ĶKP statūtos. Ar šo brīdi par ĶKP teorētisko pamatu sāka uzskatīt marksismu-ļeņinismu, Mao Dzeduna idejas un Dena Sjaopina teoriju.⁸²

⁸² Li, Junru. What Do You Know About the Communist Party of China? Beijing: Foreign Languages Press, 2011, 21-22.lpp.

Runājot par partijas attiecībām, Dens Sjaopins spēja panākt mierīgu varas nodošanas kārtību ĶKP. Tika noteikts, ka ĶKP Centrālkomitejas vadītāja amatā drīkst atrasties ne ilgāk par 10 gadiem. Pamazām atstājot augstākos posteņus, Dens Sjaopins rādīja piemēru, kā būtu jāšķiras no varas. Viņa valdīšanas laikā tika ieviesta prakse partijas kongresu sasaukt regulāri : 11. kongress notika 1977. gadā, 12. kongress – 1982. gadā, 13. kongress – 1987. gadā, 14. kongress – 1992. gadā, 15. kongress – 1997. gadā, 16. kongress – 2002. gadā.

Kaut gan Reformu un atvērtības politikai bija acīmredzami panākumi, 1989. gadā ĶTR piedzīvoja krīzi, kura beidzās ar nežēlīgu demonstrācijas izklīdināšanu. Šīs krīzes dēļ ĶTR politiskajā dzīvē notika vairākas izmaiņas. Pirmkārt, steidzamā kārtā tika nomainīts ĶKP CK ģenerālsekretārs, par kuru Džana Dzijana vietā kļuva Džjans Dzemiņš. Otrkārt, kā var spriest pēc netiešiem datiem, tika uzsākti tādu instrumentu meklējumi, kas varētu kļūst par ĶKP sociālistisko retoriku, nepārejot uz kapitālisma retoriku. Tā pagājušā gadsimta 90. gados sākās pakāpeniska virzība uz ķīniešu pagātņi. Noderēja t. s. jaunkonfūciešu pieredze – jaunkonfūcisms ir virziens ķīniešu filozofijā, kas tika attīstīts ārpus Ķīnas robežām, lielākoties ASV, Taivānā un koloniālajā Honkongā. Filozofi, kuri pielāgoja tradicionālās ķīniešu doktrīnas 20. gadsimta kapitālistiskās pasaules vajadzībām un uzskatīja sevi par ĶTR pretiniekiem, pēkšņi izrādījās ķīniešu komunistu pieprasīti. ĶTR sāka publicēt lielas viņu darbu tirāžas (piem., Du Veimins) un attīstīt pašmāju zinātnieku domu šajā virzienā. Nesenie antikomunisti un jaunkonfūcieši kļuva par biežiem gaidītiem viesiem kontinentālajā Ķīnā.

Pēdējie Džjans Dzemiņa gadi ĶKP CK ģenerālsekretāra amatā un pirmie pieci Hu Dzjiņtao valdīšanas gadi, sākot ar 2002. gadu, pagāja paaugstinātas intereses par ķīniešu tradīciju zīmē. Par Džjans Dzemiņa nozīmīgāko teorētisko pienesumu sociālistiskās ideoloģijas attīstībā tiek uzskatīta viņa izvirzītā triju pārstāvju ideja. Aicinājums pārstāvēt plašās tautas intereses atvēra ĶKP durvis arī ķīniešu uzņēmējiem. 17. ĶKP kongress, kas notika 2007. gadā, pagarināja Hu Dzjiņtao pilnvaras vēl par pieciem gadiem. 18. ĶKP kongresā 2012. gadā viņu šajā postenī nomainīja Sji Dzjiņpins.

Hu Dzjiņtao valdīšanas laikā ĶKP partijas biedru skaits sasniedza 77 995 000 cilvēku.⁸³

⁸³ Li, Junru. What Do You Know About the Communist Party of China? Beijing: Foreign Languages Press, 2011, 2.lpp.

2.2. Hu Dzjiņtao ziņojuma 17. ĶKP kongresam kā pamatavota izvēles pamatojums

ĶKP CK ģenerālsēkretāra Hu Dzjiņtao ziņojums 17. ĶKP kongresa atklāšanā Pekinā, 2007. gada 15. oktobrī ticis izvirzīts kā mūsdienu Ķīnas politiskā diskursa analīzei no tradicionālās valodas izmantošanas stratēģijas viedokļa vispiemērotākais materiāls vairāku iemeslu dēļ.

Pirmkārt, ĶKP kongress ir nozīmīgākais notikums Ķīnas iekšpolitiskajā dzīvē. Tas notiek vienu reizi piecos gados, un tā laikā tiek izvirzīta Ķīnas attīstības stratēģija nākamajai piecgadei. Tāpēc kongresa dokumenti un materiāli tiek uzskatīti par ĶKP svarīgākiem dokumentiem.

Otrkārt, centrālā vieta šajā dokumentu klāstā tiek atvēlēta ĶKP CK ģenerālsēkretāra ziņojumam. Teksta svarīgumu pasvītro arī kongresa materiālu publikāciju forma, kas tiek saglabāta gan ķīniešu valodā, gan arī tulkojumos. Kā pirmais materiāls tiek pasniegts Hu Dzjiņtao teksts ar obligātu oficiālo portretu, un kā nākamā daļa publikācijā ir kongresa rezolūcija, kuras teksts lielā mērā balstās ĶKP CK ģenerālsēkretāra ziņojuma formulējumos.

Treškārt, ĶKP CK ģenerālsēkretārs Hu Dzjiņtao vienlaikus ir arī ĶTR priekšsēdētājs, tātad spēcīgākā figūra uz ĶTR politiskās skatuves, tāpēc viņa ziņojums tiek uzskatīts par svarīgāko valsts attīstības stratēģijas informācijas avotu.

Ceturtkārt, no KDA un PDA teorijas viedokļa, analīzei jāizvēlas tāds materiāls, kam piemīt pēc iespējas augstāka klātesamības pakāpe citos sabiedrībā izplatītos tekstos. Teksta iekļaušana citos tekstos, kas parādās kā bieža citējamība un atsaukšanās uz šo tekstu, gan pārstāstot, gan komentējot, gan interpretējot, liecina par tā nozīmību, ietekmi un plašo diskursa dalībnieku loku. Šajā gadījumā, ziņojuma statuss garantē augstāko iespējamo no ĶTR politisko aktoru tekstiem.

Piektkārt, 17. kongress diskursa pētniekam ir interesants ar to, ka tieši šajā laikā vispilnīgāk parādījās Hu Dzjiņtao valdīšanas laika diskursīvās stratēģijas. Ja salīdzina Hu izteikumus desmit varas gadu garumā, var ievērot, ka viņa retorika 16. kongresā nav bijusi pilnīgi patstāvīga, tā stipri līdzinājās priekšgājēja runām. Savukārt 18. kongresā Hu jau nodeva varas pilnvaras, tāpēc viņa runa atstāja politiska testamenta iespaidu.

Tādējādi ĶKP līdera nozīmīgākā runa tiks izvērtēta kā reprezentatīvākais diskursa analīzes avots un vienlaikus arī kā konkrētās personības diskursīvais avots.

Lai varētu atklāt ziņojumā esošās diskursīvās stratēģijas, kas vērstas uz tradicionālā ķīniešu diskursa iekļaušanu sociālistiskajā diskursā, šajā nodaļā sniegsim Hu Dzjiņtao

ziņojuma vispārējo raksturojumu no formālās struktūras viedokļa, pēc tam – Hu Džjiņtao ziņojuma sadaļu secīgu izpēti.

2.3. Hu Džjiņtao ziņojuma formālās struktūras vispārējs raksturojums

Ziņojuma teksts sastāv no īsas ievaduzrunas un 12 sadaļām, un tā apjoms kopumā ķīniešu valodā veido 30 000 ķīnzīmju, kas ir līdzvērtīgi 26 lapaspusēm hieroglifu standartšriftā. Angļu teksts ir 73 lapaspuses garš.⁸⁴

Ziņojuma daļas saturiski veidotas, atskatoties iepriekš īstenotajās politikas pamatnostādņēs, kā arī nosakot kursu atbilstoši nozīmīgiem jautājumiem, ar kuriem saskaras Ķīna, tostarp teorētiski politiskā stratēģija, ekonomiskā attīstība, ārpolitiskā stratēģija, sociālie jautājumi, armijas modernizācija, attiecības ar Taivānu u.c.

Turpinājumā sniegts secīgs visu ziņojuma sadaļu nosaukumu tulkojums:

Ievads.

1. daļa: Pagājušo piecu gadu darbs.
2. daļa: Reformu un atvērtības dižais vēsturiskais process.
3. daļa: Padziļināti īstenot zinātniskās attīstības koncepciju.
4. daļa: Īstenot jaunus uzdevumus cīņā par pilnīgu mazās veselības sabiedrības celtniecību.
5. daļa: Veicināt nacionālās ekonomikas gan labu, gan ātru attīstību.
6. daļa: Stingri un nemainīgi attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku.
7. daļa: Virzīt sociālistiskās kultūras dižo attīstību un dižo uzplaukumu.
8. daļa: Paātrināti virzīt sabiedrības celtniecību, par svarīgāko uzskatot tautas dzīves uzlabošanu.
9. daļa: Atvērt jaunu fāzi nacionālās aizsardzības un bruņoto spēku modernizācijas celšanā.
10. daļa: Virzīt “vienas valsts – divas sistēmas” īstenošanu un dzimtenes mierīgas apvienošanās lielo lietu.
11. daļa: No sākuma līdz galam nenovirzoties iet pa miera attīstības ceļu.
12. daļa: Vadoties pēc reformu inovatīvā gara, vispusēji virzīt partijas celtniecības jaunus dižos projektus.

⁸⁴ Hu Jintao. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects. No : Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China. Beijing: Foreign Languages Press, 2007, 1-73.lpp.

Analīzes gaitā ziņojums tiek apskatīts secīgi – pa sadaļām un apakšsadaļām. Kaut gan analīzei tiek pakļauts pilns katras daļas teksts, tomēr, kā pieņemts kritiskās diskursa analīzes skolas ietvaros publicētajos darbos, ilustratīvi tiek piedāvāts tikai noteikts teksta fragments. Šajā gadījumā izvēlēti tie fragmenti, kuri ir bagātākie ar tradicionālā diskursa elementiem un ir ilustrējoši arī pēc citiem parametriem.

Kā jau minēts disertācijas ievadā, katras daļas teksta fragments ir iekļauts oriģinālā, proti, ķīniešu valodā, un zemāk piedāvāts tā tulkojums latviešu valodā. Lai demonstrētu tradicionālā diskursa elementu klātesamību, tie izcelti ar sarkanu gan ķīniešu, gan latviešu tekstā.

Nodaļas gaitā autores uzdevums ir skatīt teksta fragmentu kopumā, lai atklātu un fiksētu diskursus Hu Dzjiņtao ziņojumā, bet pirmām kārtām tradicionālā ķīniešu diskursa elementus atbilstoši disertācijas tēmai. Atzīmēto tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu nozīmju un kultūrvēsturisko asociāciju sīkāks izskaidrojums pārsvarā tiek sniegts 3. nodaļā.

Kaut gan darba temats ir tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu noteikšana, tomēr pētījuma objekts saistīts ar komunistisko partiju un sociālistisku valsti, tāpēc darba gaitā piedāvāti novērojumi par sociālistiskā diskursa klātesamību un tā mijiedarbību ar tradicionālo diskursu, kā aksiomu pieņemot KDA teorijas ietvaros rakstošo autoru nostādni – kāda diskursa iepludināšana jau esošajā diskursā noved pie interdiskursivitātes.

Vienlaikus ar tradicionālā un sociālistiskā diskursa elementiem autore fiksēs arī citu diskursu klātesamību, ja tādus būs iespējams atklāt.

Dažos gadījumos atlasītie tradicionālie diskursa elementi nav viennozīmīgi tulkojami. Iespējami dažādi gadījumi, un tiem šajā darbā meklēti atbilstoši atzīmēšanas veidi. Pastāv leksiskās vienības, par kuru mūsdienu nozīmi ir konsenss, piemēram, diskursa elements *he pin*, kas jāsaprot kā *miers*. Tomēr ķīniešu valodā šis diskursīvais elements ir divu atsevišķu vārdu-hieroglifu, *saticība* un *vienlīdzība*, savienojums. Aktualizējoties tradicionālajam diskursam, aktuālas kļūst arī šo vārdu-hieroglifu patstāvīgās nozīmes. Gadījumos, kad šķietami mūsdienu diskursa elementā saskatāms arī tradicionālais semantiskais slānis, Hu Dzjiņtao ziņojuma latviskotajā tekstā tiek izmantots šāds pieraksts: *he pin (miers jeb saskaņa un līdzsvars)*.

2.4. Hu Dzjintao ziņojuma sadaļu secīga izpēte un ķīniešu tradicionālā diskursa elementu noteikšana

2.4.1. Ziņojuma ievada fragmenta izpēte

“中国共产党第十七次全国代表大会，是在我国改革发展关键阶段召开的一次十分重要的大会。大会的主题是：高举中国特色社会主义伟大旗帜，以邓小平理论和三个代表重要思想为指导，深入贯彻落实科学发展观，继续解放思想，坚持改革开放，推动科学发展，促进社会和谐，为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗。”⁸⁵

“Ķīnas Komunistiskās partijas 17. Visķīnas pārstāvju kongress tiek rīkots mūsu valsts reformu un atvērtības [politikas] būvniecības būtiskākajā attīstības posmā. Kongresa vadmotīvs ir: augstu nesot dižo sociālisma ar ķīniešu nokrāsu karogu, vadoties pēc Dena Sjaopina teorijas un triju pārstāvju nozīmīgās idejas, padziļināti īstenot un pielietot zinātniskās attīstības koncepciju, turpināt atbrīvot domāšanu, stingri turēties pie reformām un atvērtības, sekmēt zinātnisko attīstību, veicināt sabiedrības *he sje (saskaņu jeb saticību un saskaņu)*, cīnīties par jaunām uzvarām *sjao kan (mazās veselības)* sabiedrības vispusīgā būvēšanā.”⁸⁶

Ievada fragmentā iespējams izdalīt divus elementus, kuriem novērojama saistība ar tradicionālo ķīniešu politisko diskursu: 和谐 (*saskaņa, jeb saticība un saskaņa*); *sjao kan* 小康 (*mazā veselība*).

Šo ar tradīciju saistīto diskursīvo elementu kultūrvēsturiskā, leksiskā un semantiskā puse tiks skatīta 3. nodaļā, tādēļ šeit pievērsīsimies sociālistiskā diskursa elementu analīzei. Iesākumā no leksiskās perspektīvas noskaidrojams, kas fragmentā pateikts un kas nav minēts, proti, veicama Ferklova izvirzītā in praesentia un in absentia analīze. Ievērojams, ka no trim ĶKP teorētiskajiem pamatakeņiem fragmentā minēta Dena Sjaopina teorija, bet nav atsauces uz marksismu-ļeņinismu un Mao Dzeduna idejām. Netiek sniegta atsauce uz komunistiskajiem ideāliem; sociālisms savukārt tiek minēts tikai vārdu savienojumā *sociālisms ar ķīniešu nokrāsu*.

Jau pieminētais *sociālisms ar ķīniešu nokrāsu* arī ir Dena Sjaopina formulējums. Triju pārstāvju idejas pieminēšana ir mājiens uz tās autoru – bijušo ĶKP ģenerālsekretāru Dzjanu Dzemiņu, tomēr viņa vārds tekstā neparādās. Tas ir īpaši pamanāms, jo divu ĶKP

⁸⁵胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjintao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。高举中国特色社会主义伟大旗帜 为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗[Gaoju Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Weida Qizhi wei Duoqu Quanmian Jianshe Xiaokang Shehui Xin Shengli er Fendou] [Augstu nesot dižo sociālisma karogu, izcīnīt jaunas uzvaras pilnīgas Mazās veselības sabiedrības veidošanā]。[Ievads]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/1024/6429094.html> [07.03.2010.]

⁸⁶ Šeit un turpmāk teksts piedāvāts promocijas darba autores tulkojumā.

bijušo vadītāju idejas ir ieliktas līdzās, bet vienas idejas autors (Dens Sjaopins) ir nosaukts, otrs (Dzjans Dzemiņš) – ne.

Nemot vērā, ka ievadvārdi žanriski paredz norādes uz būtiskākajām partijas norisēm, zīmīgi, ka Hu Dzjiņtao nosauc zinātniskās attīstības koncepciju. Ideja pieder diviem Ķīnas akadēmiķiem, un tā pirmo reizi publiski izskanēja 2003. gadā. Būdami ļoti ietekmīgi cilvēki, šie akadēmiķi 2003.-2005. gadā sasauca “Ķīnas dabas un humanitāro zinātņu zinātnieku forumu”. 2006. gadā foruma materiāli tika publicēti, un vienam no sējumiem tika piešķirts šāds nosaukums. Koncepcija mūsdienu populārākajos elektroniskajos skaidrojumos tiek pasniegta kā doma par zinātnieku atbildību valsts priekšā un valsts attīstību, balstoties zinātnes attīstībā.⁸⁷ Šai iniciatīvai bija milzīga atsaucība sabiedrībā, tādēļ saprotams, ka Hu Dzjiņtao to izvirzīja par vienu no partijas prioritātēm. Tomēr nevar noliegt arī iespēju, ka Hu ar šīs koncepcijas palīdzību pieteica turpmāku ĶKP teorētiskās bāzes paplašināšanu, kas būtu saistīta ar viņa vārdu. Uzrunas fragmentā Hu Dzjiņtao piemin zinātnisko attīstību divas reizes. Kongresa laikā šī koncepcija iekļauta ĶKP statūtos.

Kaut arī vārdi “zinātniskā attīstība” sasaucas ar iepriekšējos gados izmantoto vārdu savienojumu “attīstība zinātniskā komunisma garā”, tā piepildījumam nav nekā kopīga ar komunistisko un sociālistisko diskursu. Līdzīgi kā citi šajā darbā analizētie ziņojumu fragmentu elementi, tas norāda uz jaunu tendenci mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā, proti, maigo attālināšanos no ĶKP iepriekšējiem valdības posmiem raksturīgā dogmatiskā komunisma.

Ir acīmredzami, ka ĶKP rodas tradīcija partijas statūtos kā ideoloģisko pamatu iekļaut esošā ģenerāļsekretāra idejas. Iespējams, šai praksei pamatu ir licis Mao Dzeduns 7.kongresā 1945.gadā.

Apkopojuot iepriekšminēto, ir novērojams, ka ziņojuma ievaddaļā komunistiskā diskursa formulējumu vietā tiek ieviesti: Dena Sjaopina pārformulētie sociālistiskā diskursa elementi; Dzjana Dzemiņa (bez vārda pieminēšanas) un Hu Dzjiņtao jaunieviesumi.

Kaut gan tradicionālā diskursa elementu īpatsvars ievadvārdos nav liels, tomēr tradicionālais diskurss sekmē akcentu nomaiņu šajā tekstā. Šobrīd pārāgri apgalvot, ka starp tradicionālā diskursa piesaukšanu un izmaiņām sociālistiskajā diskursā pastāv tieša saikne, tomēr jāuzsver, ka, atrodoties līdzās ar tradīciju saistītajiem diskursa elementiem, sociālistiskajai retorikai atvēlēts mazāk vietas.

⁸⁷ 科学发展 [Kexue Fazhan] [Zinātniskā attīstība] 。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2897619.htm> [04.05.2013.]

2.4.2. Ziņojuma 1. daļas fragmenta izpēte

“一，过去五年工作”

“民主法制建设取得新进步。政治体制改革稳步推进。人民代表大会制度、中国共产党领导的多党合作和政治协商制度、民族区域自治制度不断完善，基层民主活力增强。人权事业健康发展。爱国统一战线发展壮大。中国特色社会主义法律体系基本形成，**依法治国**基本方略切实贯彻。行政管理体制、司法体制改革不断深化。”⁸⁸

“Pirmā daļa: Pagājušo piecu gadu darbs”

“Demokrātijas un likuma sistēmas būvniecība sasniegusi jaunu attīstības pakāpi. Tika stabili virzīta uz priekšu politisko organizāciju reforma. Tautas pārstāvju sapulces sistēma, Ķīnas Komunistiskās partijas vadītā daudzu partiju sadarbība ar politiski konsultatīvajām institūcijām un nacionālo rajonu pašpārvaldes sistēma tika nepārtraukti uzlabota, apakšslāņu demokrātijas dzīvotspēks ir stiprinājies. Veselīgi attīstījās cilvēktiesību lietas. Patriotiskā vienotā fronte ir attīstījusies un stiprinājusies. Sociālisma ar Ķīnas nokrāsu likumiskā sistēma ir pamatā tikusi izveidota, stratēģija *ji fa dži guo* (*pārvaldīt valsti, sekojot likumam*) pamatā ir tikusi īstenota. Administratīvās pārvaldes un tiesu sistēmas reforma tikusi nepārtraukti padziļināta.”

Kā pierādījums teksta fragmenta sasaistei ar tradicionālo ķīniešu politisko diskursu jāmin šeit lietotais diskursa elements *ji fa dži guo* 依法治国 (*pārvaldīt valsti, sekojot likumam*). Šis četros hieroglifos iekļautais formulējums sakņojas likumnieku skolas pamatnostādņēs (sīkāk par šo elementu kā tradīciju nesēju sk. 3.nodaļā).

Uzmanīgāk ieskatoties tekstā, var ievērot, ka hieroglifs *fa* 法 (*likums*), kas saistīts ar ķīniešu seno filozofiju, parādās vēl trīs reizes, bet ar mūsdienu semantisko piepildījumu.

Kaut arī šī skola vēsturiski ir bijusi opozīcijā konfūciskai ideoloģijai un nav tikusi akceptēta kā oficiāla kopš Haņu dinastijas laikiem (3.gs.p.m.ē. – 3.gs.m.ē.), tās domas periodiski ir tikušas aktualizētas citu ideoloģiju ietvaros, un tās kanonu citāti nenoliedzami pieder pie ķīniešu politiskās tradīcijas. Tādējādi, likumnieku skolas nostādņu un citātu iekļaušana mūsdienu ĶTR vadošā politiķa runā reprezentē spēcīgu tradicionālā diskursa ietekmi uz mūsdienu ĶTR politisko valodu.

Aplūkojot teksta burtisko tulkojumu latviešu valodā, var redzēt, ka, atskaitoties par piecgades laikā sasniegto un padarīto, ĶKP priekšsēdētājs galvenokārt pieturas pie vispārīgiem, plašiem, nekonkrētiem (līdzīgās situācijās angliski rakstošo KDA autoru darbos tiek lietots jēdziens *ambiguous*) formulējumiem, kuru galvenā īpatnība ir precīza

⁸⁸胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Džijntao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。一[Yi] [Pirmā daļa]。过去五年的工作 [Guoqu Wunian de Gongzuo] [Pagājušo piecu gadu darbs]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/1024/6429094.html> [07.03.2010.]

rezultāta apraksta aizstāšana ar procesa aprakstu, piemēram, *likuma sistēmas būvniecība sasniedza jaunu attīstības pakāpi, nevis tika izmainīta; tika stabili virzīta uz priekšu politisko organizāciju reforma, nevis reforma paveikta; institūcijas/sistēmas tika nepārtraukti uzlabotas*, (norādot uz procesa ilgstošumu un nepabeigtību), *nevis tika uzlabotas* (norādot uz konkrētu rezultātu); *vienotā fronte ir attīstījusies un stiprinājusies, nevis tika nostiprināta; dzīvotspēks ir stiprinājies; sistēma ir pamatā tikusi izveidota; reforma nepārtraukti tikusi padziļināta*.

Analizējot šo teksta īpatnību no klasiskās, netipiskam empīriskam materiālam nepielāgotās kritiskās diskursa analīzes perspektīvas, kura kā mērķi izvirza ideoloģiju (šaurākā nozīmē) atklāšanu un teksta autora apzināti veiktās adresāta maldināšanas vai nepietiekamas informēšanas celšanu gaismā, varētu secināt, ka Hu Dzjintao atskaite par iepriekšējo piecu gadu laikā paveikto ir “tukšvārdība”, jo viņš precīzi nenosauc nekādus konkrētus, pārbaudāmus sasniegumus. Varētu spriest, ka ĶKP priekšsēdētājs neuzņemas atbildību par savu darbu un slēpjas aiz vispārīgiem, maz izsakošiem formulējumiem, lai ar šo retoriku neuzmanīgam klausītājam un lasītājam radītu ilūziju par milzīgu veikto valstisko darbu apjomu, runājot, bet līdz galam neko nepasakot.

Rietumu valodās balstītajā diskursa analīzē nekonkrēto, izplūdušo formulējumu lietošana tiek apzīmēta ar jēdzienu *nenoteiktības diskurss*. Nenoteiktības diskurss tekstā tiek konstatēts ar lingvistiskā instrumentārija palīdzību, meklējot konkrētas gramatiskas (ciešamā kārtā), sintaktiskas (nepabeigti vai nepilni teikumi) un leksiskas (vietniekvārdi) signāliezīmes.⁸⁹

Tomēr, iekļaujot politiskā diskursa analīzē kulturoloģiskās kategorijas, kā to iesaka darīt, piemēram, M. Alvesons un S.Dīcs⁹⁰, vai šajā gadījumā Ķīnas retoriskās tradīcijas, un T.Tredgoldas definēto globālo kontekstu⁹¹, implicīto nozīmju atklāšanas procesā parādās spēcīgas izmaiņas, tādējādi, var nonākt pie citiem secinājumiem.

Konfūciskajā domā novērojams aicinājums uz piesardzību vārdos. Konfūcijs mācīja: “Ja cildenais ēšanā netiecas pēc pārmēra, dzīvošanā netiecas pēc bezrūpības, ir veikls darbos un piesardzīgs vārdos, tas nozīmē, ka viņam ir *dao* un viņš ir taisns!”⁹² Vēl viens Konfūcijam raksturīgs izteiciens: “Daudz klausies un laid garām šaubīgo! – bet citādi – esi

⁸⁹ Синельникова, Л. Дискурс неопределённости в местоименном представлении. No : Современный Дискурс-Анализ, Выпуск 3 (48), 2011. Pieejams: <http://www.discourseanalysis.org/ada3.pdf> [28.08.2011.]

⁹⁰ Sk. Alvesson, M., Deetz, S. Doing Critical Management Research. London: Sage Publications, 2000.

⁹¹ Sk. Threadgold, T. Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Futures. No: Linguistik online Linguistic Research library. Pieejams: http://www.linguistik-online.de/14_03/threadgold.pdf [27.12.2010.]

⁹² Конфуциjs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 15.lpp

piesardzīgs vārdos. Daudz skaties un laid garām nejēdzības! - bet citādi – esi piesardzīgs darbos. Ja vārdos maz kļūdu un darbos maz pārkāpumu, tad atalga klāt.”⁹³ Konfūcijs vēlreiz un vēlreiz akcentēja to, ka “vārdos nevar nebūt piesardzīgs!”⁹⁴

Saskaņā ar konfūciešu grāmatu “Lielā mācība” (“Da sjue”), politiķim ne tikai vārdos, bet arī plašākā darbībā jārikojas piesardzīgi: „Tam, kam valsts, nevar nebūt piesardzīgs.”⁹⁵ Ķīniešu tradicionālās diplomātijas un tādējādi arī politiskās valodas, caur kuru manifestējas diplomātijas stratēģijas, īpatnība ir izvairīšanās no atklātas konfrontācijas. Šāda komunikatīvā stratēģija ķīniešu valodā tiek dēvēta par “līkumu mešanu un stūru apiešanu” (guai vaņ mo dzjao 拐弯抹角).⁹⁶

Valodas līmenī izvairīšanās no konfrontācijas nozīmē noapaļotu formulējumu lietošanu, piemēram, atklāts atteikums ir tabu.

Mūsdienu Ķīnas pedagogijā šī prakse tiek mācīta bērniem kā pieklājības stūrakmens, uzsverot tās ķīnisko izcelsmi un brīdinot, ka Rietumu kultūrā šādi praksei nav ekvivalenta.⁹⁷ Mūsdienās šo tradicionālā ķīniešu diskursa iezīmi ir pieņemts sasaistīt galvenokārt ar uzņēmējdarbības etiķeti, un šādā griezumā tai ir veltītas daudzas publikācijas, gan populārzinātniskā, gan mācībmateriālu, gan pētnieciskā līmenī. Tā kā valodas lietojumam piemīt pārdiskursīva – kultūras – īpašība, teiktā nozīmes noapaļošana un apgalvojumu kategoriskuma mazināšana skaidri saskatāma arī mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā.

Tādējādi “nenoteiktības diskurss” Ķīnas kultūras kontekstā raksturojams nevis kā ar lingvistisko instrumentu palīdzību slēpjama parādība, bet gan kā principiāla izteiksmes forma, kuras saknes meklējamas Ķīnas pagātnes filozofijā.

Var secināt, ka minētajā fragmentā ir divi tradicionālā diskursa elementi:

- semantiskā līmenī: koncepts par izvairīšanos no konfrontācijas;
- leksiskā līmenī: frāze *pārvaldīt valsti ar likumu*.

Šajā sadaļā izteikti parādās liberālais diskurss, kura atslēgas vārdi ir *demokrātija*, *apakšslāņu demokrātija*, *cilvēktiesības*.

⁹³ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 20.lpp.

⁹⁴ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 120.lpp.

⁹⁵ 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četras grāmatas ar jaunajiem skaidrojumiem]。台南[Tainan] [Tainaņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992, 10.lpp.

⁹⁶ Skat., piem., 李经康 [Li Jingkang] [Li Džjinkans]。 儿子兵法 [Erzi Bingfa] [Erdzi Binfa] [Dēla kara likumi]。北京[Bejing] [Pekina]: 中华工商联合出版社 [Zhonghua Gongshang Lianhe Chubanshe], 1998. Interesanti, ka tradicionālā ķīniešu diskursa ietekme redzama arī šīs grāmatas nosaukumā. Tas ķīniski skan „Erdzi binfa” – tādējādi apspēlējot 6.-5.gs. p.m.ē. ķīniešu izcilā kara filosofijas skolas pārstāvja Sjuņdzi svarīgākā darba nosaukumu „Sjuņdzi binfa” jeb „Sjuņdzi kara likumi”.

⁹⁷ 李经康 [Li Jingkang] [Li Džjinkans]。 儿子兵法 [Erzi Bingfa] [Erdzi Binfa] [Dēla kara likumi]。北京[Bejing] [Pekina]: 中华工商联合出版社 [Zhonghua Gongshang Lianhe Chubanshe], 1998, 12.lpp.

Nepārprotams sociālistiskais diskurss ir reducēts līdz diviem elementiem, proti: *Ķīnas Komunistiskās partijas vadība un sociālisms ar ķīniešu nokrāsu.*

Fiksējams arī viens patriotiskā diskursa elements.

2.4.3. Ziņojuma 2. daļas fragmenta izpēte

“二，改革开放的伟大历史进程”

“我们要永远铭记，改革开放伟大事业，是以邓小平同志为核心的党的第二代中央领导集体带领全党全国各族人民开创的。面对十年“文化大革命”造成的危难局面，党的第二代中央领导集体坚持解放思想、**实事求是**，以巨大的政治**勇气**和理论**勇气**，科学评价毛泽东同志和毛泽东思想，彻底否定“以阶级斗争为纲”的错误理论和实践，作出把党和国家工作中心转移到**经济建设**上来、实行改革开放的历史性决策，确立社会主义初级阶段基本路线，吹响走自己的路、建设中国特色社会主义的时代号角，创立邓小平理论，指引全党全国各族人民在改革开放的伟大征程上阔步前进。[.]

新时期最突出的标志是**与时俱进**。我们党坚持马克思主义的思想路线，不断探索和回答什么是社会主义、怎样建设社会主义，建设什么样的党、怎样建设党，实现什么样的发展、怎样发展等重大理论和实际问题，不断推进马克思主义中国化，坚持并丰富党的基本理论、基本路线、基本纲领、基本经验。”⁹⁸

“Otrā daļa: Reformu un atvērtības dižais vēsturiskais process”

“Mums mūžīgi jāatceras, ka reformu un atvērtības dižā lieta ir Centrālkomitejas otrās paaudzes vadošā kolektīva, kura centrā bija biedrs Dens Sjaopins, vadībā visas partijas un visu valstī esošo tautu aizsākta. Desmit gadus ilgušās “Lielās kultūras revolūcijas” izraisīto kritisko apstākļu priekšā partijas Centrālkomitejas otrās paaudzes vadošais kolektīvs, stingri pieturoties pie domāšanas atbrīvošanas, pie **ši ši cju ši** [principa], ar dižu politisko **jun cji (drosmi jeb drosmes cji)** un teorētisko **jun cji (drosmi jeb drosmes cji)** deva zinātnisku vērtējumu biedram Mao Dzedunam un Mao Dzeduna idejām, kategoriski noraidīja kļūdaino teoriju un praksi par nenovēršamo klašu cīņu, pieņēma vēsturisko lēmumu par partijas un valsts darba koncentrācijas pārnesei uz **dzjin dzji (ekonomikas)** būvniecību un pāreju uz reformām un atvērtību, noteica sociālisma sākumposma galveno līniju, kura kā laikmeta taure sauc iet savu ceļu un būs sociālismu ar ķīniešu nokrāsu, radīja Dena Sjaopina teoriju, kura vada visas partijas un visas valsts tautas platiem soļiem virzīties pa reformu un atvērtības dižo ceļu. [.]

Jaunā laika visizcilākais simbols ir [koncepts] **jui ši dzjui dzjin (virzīties uz priekšu līdzī laikam)**. Mūsu partija stingri turas pie marksisma noteiktā ideoloģiskā kursa,

⁹⁸胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Džjintao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。二 [Er] [Otrā daļa]。改革开放的伟大历史进程 [Gaibian Kaifang de Weida Lishi Jincheng] [Reformu un atvērtības dižais vēsturiskais process]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429188.html> [07.03.2010.]

nepārtraukti pēta un meklē atbildes uz svarīgiem teorētiskiem un praktiskiem jautājumiem, kas ir sociālisms, kā būvēt sociālismu, kāda partija jābūvē, kā jābūvē partija, kāda veida attīstība jārealizē, kā attīstīties. [Mēs] nepārtraukti virzām marksisma ķīniskošanu, stingri turamies pie partijas pamatteorijas un bagātinām to, [tās] pamatkursu, pamatprogrammu, pamatpiederzi.”

Otrajā sadaļā, pēc autorei domām, par diskursa elementiem, kas saistīti ar tradīciju, dēvējami:

frāze *ši ši cju ši* 实事求是; *jun cji* 勇气 (*drosme jeb drosmes cji*); *dzjin dzji* 经济 (*ekonomika*); *jui ši dzjui dzjiņ* 与时俱进 (*virzīties uz priekšu līdz laikam*). Šo diskursa elementu semantika un vēsturiskās saknes tiks iztirzātas 3. nodaļā.

No sociālistiskā diskursa perspektīvas raugoties, fragments ir interesants ar to, ka tajā skaidri parādās sociālistiskas paradigmas maiņas process – Hu Dzjiņtao Ķīnas politikim neraksturīgi asi vēršas pret Mao Dzedunu. Formulējumi, ar kādiem tiek runāts par Mao Dzeduna politiku, nesatur diplomātiskus mīkstinājumus: “*Lielās kultūras revolūcijas*” *izraisītie kritiskie apstākļi; kļūdainā teorija un prakse*.

Pretstatā Mao Dzeduna tēlam Dens Sjaopins tiek izcelts kā jaunās Ķīnas attīstības simbols un garants. Tomēr jāuzsver, ka nedrīkst vienkāršot sadaļā esošo antimaoisma retoriku, ņemot vērā, ka frāzes *ši ši cju ši* ieviešana Ķīnas komunistiskajā valodā ir saistīta tieši ar Mao Dzedunu.

Līdzīgi kā iepriekšējos ziņojuma fragmentos Hu Dzjiņtao apliecina uzticību reformu un atvērtības politikai un sociālismam ar ķīniešu nokrāsu, bet ir zīmīgs konkrēts Hu Dzjiņtao paziņojums, kuru var traktēt kā drosmes izpausmi, publiski demonstrējot diskutablus jautājumus, bet var arī traktēt kā šaubu un neziņas izrādīšanu: “... kas ir sociālisms, kā būvēt sociālismu, kāda partija jābūvē, kā jābūvē partija, kāda veida attīstība jārealizē, kā attīstīties?” Šie vārdi liecina par nozīmīgām problēmām ĶKP idejiskās bāzes meklējumos. Ja 2007. gadā ĶKP pirmā persona uzdod jautājumu, kas ir sociālisms, tas nozīmē, ka partijas ierindas biedram šis koncepts ir vēl neskaidrāks.

No Dena Sjaopina mantojuma pārņemtais aicinājums iet Ķīnas ceļu un celt sociālismu ar Ķīnas nokrāsu autorei disertācijas ietvaros tiek traktēts kā politiskās stratēģijas izteiksme, kas vērsta uz interdiskursivitātes veidošanu starp sociālismu ar Rietumu saknēm un ķīniešu tradicionālām vērtībām. Liberāli ekonomiskā diskursa klātesamība tekstā izpaužas pastarpināti, kā Reformu un atvērtības politikas sastāvdaļa.

2.4.4. Ziņojuma 3. daļas fragmentu izpēte

“三，深入贯彻落实科学发展观”

“努力实现以人为本、全面协调可持续发展的科学发展，实现各方面事业有机统一、社会成员团结和睦的和谐发展，实现既通过维护世界和平发展自己、又通过自身发展维护世界和平的和平发展。”

“要按照民主法治、公平正义、诚信友爱、充满活力、安定有序、人与自然和谐相处的总要求和共同建设、共同享有的原则，着力解决人民最关心、最直接、最现实的利益问题，努力形成全体人民各尽其能、各得其所而又和谐相处的局面，为发展提供良好社会环境。”⁹⁹

“Trešā daļa: Padziļināti īstenot zinātnisko attīstības koncepciju”

“Pielikt visus spēkus vispusīgai, atbilstīgai, ilgtspējīgai zinātniskās attīstības īstenošanai, kad *ji žeņ vei beņ (cilvēks tiek turēts par sakni)*. Arī *he sje (saskaņas jeb satiecības un saskaņas)* attīstības īstenošanai, kad parādīsies iespēja visas darbību jomas apvienot vienā veselumā, un sabiedrības locekļi dzīvos kopā un satiecīgi. Īstenot *he pin (miera jeb saskaņas un līdzsvara)* attīstību, proti: pašattīstīties caur *he pin (mieru jeb saskaņas un līdzsvara)* sargāšanu pasaulē, kā arī sargāt *he pin (mieru jeb saskaņu un līdzsvaru)* pasaulē caur pašattīstīšanos.”

“Vajag, balstoties tādās pamatprasībās kā demokrātija un *fa dži (pārvalde ar likumu)*, *gun pin (godīgums jeb kopīgums un vienlīdzība)* un *džen ji (taisnīguma ideja)*, *čen sjiņ (godīgums jeb savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskajam likumam-čen)* un *jou ai (mīlestība uz draugu)*, vispusīgā aktivitāte, stabilitāte-drošība, [kur] *jou sju (ir kārtība)*, *žeņ jui dzižāņ hesje (cilvēka un dabas saskanīga)* līdzāspastāvēšana; kā arī, [balstoties] principā “kopīgi būvēt – kopīgi baudīt”, veļtīt spēkus tādu jautājumu risināšanai, kas nes vissirsnīgāko, vistiešāko, visreālāko *li ji (izdevīgumu)* tautai; vajag cītīgi veidot apstākļus, kuros savstarpēji pastāvētu divas visai tautai būtiskās idejas – *ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo (katrs līdz galam pēc savām spējām; katrs saņem sev atbilstoši, jeb no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām)* un *he sje (saskaņa)*; tad varēs attīstīt un nodrošināt labestīgu sabiedrisko vidi.”

Hu Džjiņtao ziņojuma 3. daļas fragmentā kā tradicionālā diskursa elementus var nosaukt šādas frāzes un vārdus: *ji žeņ vei beņ* 以人为本 (*turēt cilvēku par sakni*); *he sje* 和谐 (*saskaņa jeb satiecība un saskaņa*); *he pin* 和平 (*miers jeb saskaņa un līdzsvars*); *fa dži* 法治 (*pārvalde ar likumu*, 1. sadaļā šīs frāzes garākā forma latviešu tulkojumā parādās kā *ar likumu pārvaldīt*); *gun pin* 公平 (*godīgums jeb kopīgums ar vienlīdzību*); *džen ji* 正义

⁹⁹胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Džjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]. 三 [San] [Trešā daļa]. 深入贯彻落实科学发展观 [Shenru Guanche Luoshi Kexue Fazhangan] [Padziļināti īstenot zinātnisko attīstības koncepciju]. Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429189.html> [08.03.2010.]

(*taisnīguma ideja*); *čen sjiņ* 诚信 (*godīgums jeb savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskam likumam-čen*); *jou ai* 友爱 (*mīlestība uz draugu*); *jou sjui* 有序 (*ir kārtība*); *li ji* 利益 (*izdevīgums, izdevīgs*) – sk. 3.1.3.; *žeņ jui dzižaņ hesje* 人与自然和谐 (*cilvēka un dabas saskaņa*); *ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo* 各尽其能, 各得其所 (*katrs līdz galam pēc savām spējām – katrs saņem sev atbilstoši, jeb no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām*).

Līdztekus tradicionālajam diskursam šajos fragmentos novērojams Hu Džjiņtao personiskajam diskursam piederīgais elements *zinātniskā attīstība*. *Zinātniskās attīstības* koncepcija, kuru Hu Džjiņtao tika iezīmējis jau ziņojuma sākumā, šajā sadaļā tiek konkretizēta. Atklājas, ka šī koncepcija, kurai būtu jāsimbolizē jauna sociālistiskās domas attīstības pakāpe, balstās Ķīnas tradicionālajos priekšstatos.

Leksēmas *demokrātija* lietojums, kā var secināt no visa ziņojuma teksta, attiecināms uz liberālo diskursu. Liberālo ideju ietekme novērojama arī tur, kur Hu Džjiņtao akcentē *cilvēku* (nevis *tautu*). Tomēr šīm liberālām simpātijām ir stingras robežas, kas izriet no tā, ka vārds *cilvēks* ir ielikts tradicionāli veidotā sintaktiskā konstrukcijā.

Sociālistiskais diskurss abos fragmentos pārstāvēts pieticīgi. Ar to saistāma frāze *no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām*. Tomēr tā ir veidota, izmantojot ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementus (sīkāku abu frāzes daļu analīzi skatīt 3. nodaļā).

Sociālās atbildības ideja, kolektīvisms, kuri caurstrāvo analizējamā teksta fragmentus, varētu būt saistīti ar Ķīnas sabiedrības tradīcijām. Jau minētā kopīguma ideja pieder konfūcisma pamatvērtībām. 20. gs. sākumā tā pretstatā citām konfūciskajām vērtībām organiski savienojās ar komunistisko ideoloģiju. Ķīnas tradicionālajā filozofijā ilgstoši pastāvēja noturīgs priekšstats par kopīgumu kā pozitīvu parādību, turpretim atsevišķais, privātais tika uzskatīts par negatīvu, destruktīvu parādību. Hu Džjiņtao aicinājums *kopīgi būvēt – kopīgi baudīt*, kā arī viņa spriedumi, ka *sabiedrības locekļi dzīvos kopā un satīcīgi*, ir acīmredzami attiecināmi reizē uz tradicionālo un sociālistisko diskursiem. Iepriekšminētā transformācija ir labs piemērs tam, kā Ķīnā notiek diskursa pārslēgšana – ja diskursa dalībnieki akcentē marksistisko semantisko apakšslāni frāzē, tad tā jāuztver atbilstoši K. Marksa mācībai, bet, ja frāze tiek nolasīta, izejot no ķīniešu leksiskā sastāva, tad to var izprast pilnīgi citādi.

Šajā fragmentā sociālistiskais diskurss pārplūst utopiskajā, kurš izraisa vairāk asociāciju ar Tomasa Mora “Saules pilsētas” vai *Da tun* jeb Lielās vienotības sabiedrības aprakstu, ko 19. gs. beigās veica Kans Jouvejs, nekā Marksa sociālismu. Hu Džjiņtao runā par *labestīgu sabiedrisko vidi* un piedāvā tādu nākotnes vīziju, kurā *parādīsies iespēja visas darbību jomas apvienot vienā veselumā, un sabiedrības locekļi dzīvos kopā un satīcīgi*.

Pabeidzot šo apakšnodaļu, jākonstatē, ka no KDA viedokļa tā ir īpaši vērtīga, jo tajā vērojamas smalki niansētas pārslēgšanās starp sociālistisko un tradicionālo diskursiem, kā arī liberālā un pat utopiskā diskursa klātesamība. Šie divi fragmenti atklāj ķīniešu tradicionālā diskursa bagātību. Jāatzīmē, ka šis reālais ķīniešu politiskās valodas korpuss neizkļūst caur kultūras tradīciju uzslāņojumiem un nerasniedz citās valodās runājošus adresātus. Disertācijas 1.pielikumā šo fragmentu ķīniešu teksts un autores īstenotais burtiskais latviskojums salīdzināts ar oficiālajiem ĶTR izdotajiem angļu un krievu tulkojumiem. Pat bez ķīniešu valodas zināšanām var pārliecināties, ka tradicionālā ķīniešu diskursa klātbūtne tulkojumos praktiski nav atspoguļota.

2.4.5. Ziņojuma 4. daļas fragmenta izpēte

“四，实现全面建设小康社会奋斗目标的新要求”

“到二〇二〇年全面建设小康社会目标实现之时，我们这个历史悠久的文明古国和发展中社会主义大国，将成为工业化基本实现、综合国力显著增强、国内市场总体规模位居世界前列的国家，成为人民富裕程度普遍提高、生活质量明显改善、生态环境良好的国家，成为人民享有更加充分民主权利、具有更高文明素质和精神追求的国家，成为各方面制度更加完善、社会更加充满活力而又安定团结的国家，成为对外更加开放、更加具有亲和力、为人类文明作出更大贡献的国家。”¹⁰⁰

“Ceturta daļa: Īstenot jaunus uzdevumus cīņā par pilnīgu *sjao kan (mazās veselības)* sabiedrības celtniecību”

“2020.gadā, kad būs izpildīts mērķis pilnībā uzcelt *sjao kan (mazās veselības)* sabiedrību, mūsu civilizācijas senvalsts ar ilgo vēsturi un attīstības sociālisma lielvalsts, kļūs par valsti, kurā industrializācija būs pamatā īstenota, redzami pastiprināsies kopējā valstiskā varenība, un kura pēc iekšējā tirgus kopējiem mērogiem ieņems vadošo vietu pasaulē. Tā kļūs par valsti, kurā vispusīgi celsies tautas bagātības līmenis, redzami uzlabosies dzīves kvalitāte, būs labestīga ekoloģiska vide.

Tā kļūs par valsti, kur tauta varēs baudīt vēl pilnīgākās demokrātiskas tiesības, un apmierināt garīgās vajadzības un vēl augstākās kultūras prasības. Tā kļūs par valsti, kuras sistēma visās jomās pilnveidosies vēl un vēl, un sabiedrība apvienos sevī gan vispusīgu aktivitāti, gan drošību. Tā kļūs par valsti, kura ir atvērtāka uz āru, kurai piemīt lielāks pievilcības spēks, kura dos vēl lielāku ieguldījumu cilvēces civilizācijā.”

¹⁰⁰ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjintao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。四 [Si] [Ceturta daļa]。实现全面建设小康社会奋斗目标的新要求 [Shixian Quanmian Jianshe Xiaokang Shehui Fendou Mubiao de Xin Yaoqiu] [Īstenot jaunus uzdevumus cīņā par pilnīgu mazās veselības sabiedrības celtniecību.]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429190.html> [07.03.2010.]

Hu Dzjiņtao ziņojuma 4. daļas fragmenta kā tradicionālā diskursa elementus var nosaukt *sjao kan* (*mazā veselība*). Kaut gan to tradicionalitātes īpatsvars nav liels, toties teksts satur atsauci uz *mūsu civilizācijas senvalsts ar ilgo vēsturi*, kas liecina par to, ka Ķīnas pagātnes sasniegumu cildināšana un izmantošana, tostarp valsts politikas jomā, ir bijusi Hu Dzjiņtao dienas kārtībā.

Iedziļinoties fragmenta saturā, var konstatēt, ka Hu Dzjiņtao runā par to, kā izskatīsies ĶTR, kad tiks sasniegts Dena Sjaopina izvirzītais mērķis uzbūvēt *sjao kan* sabiedrību, kas burtiski tulkojot nozīmē *mazo veselību*, bet ko starptautiskai auditorijai ķīniešu-angļu vārdnīca piedāvā tulkot kā *moderately prosperous, comparatively well-off society* u. tml.¹⁰¹ (diskursa elementa *sjao kan* semantikas analīze sniegta 3.nodaļā).

Mazā veselība ir arī Ķīnas sociālistiskā diskursa rekvizīts. Par sociālistisko diskursu liecina arī Ķīnas kā *sociālisma lielvalsts* pozicionēšana. Tomēr, runājot par citām *mazās veselības* sabiedrības pazīmēm, Hu Dzjiņtao piemin ieguvumus, ar kuriem operē liberāli ekonomiskais diskurss (*tautas bagātība, dzīves kvalitāte, iekšējā tirgus attīstība, ekoloģiska vide, demokrātiskas tiesības*).

Būtu atsevišķi izdalāms lielvalsts varenības diskurss, kas identificējams pēc tādiem vārdiem kā *vadoša vieta pasaulē, valstiskā varenība, lielāks ieguldījums cilvēces civilizācijā*. Šis diskurss gan apvienojas ar tradicionālo un sociālistisko diskursu, gan konfrontē ar tiem.

2.4.6. Ziņojuma 5. daļas fragmenta izpēte

“五，促进国民经济又好又快发展”

“实现未来经济发展目标，关键要在加快转变经济发展方式。完善社会主义市场经济体制方面取得重大进展。要大力推进经济结构战略性调整，更加注重提高自主创新能力、提高节能环保水平、提高经济整体素质和国际竞争力。要深化对社会主义市场经济规律的认识，从制度上更好发挥市场在资源配置中的基础性作用，形成有利于科学发展的宏观调控体系。”¹⁰²

“Piektā daļa: Veicināt nacionālās ekonomikas gan labu, gan ātru attīstību”

¹⁰¹ Cnki 中国工具书网络出版社总库：双语词典 [Cnki Zhongguo Gongjushu Wangluo Chubanshe Zongku: Shuangyu Cidian] [Cnki ķīniešu rokasgrāmatu izdevniecības pilns krājums: divu valodu vārdnīca]. Pieejams: <http://gongjushu.cnki.net/refbook/BasicSearch.aspx> [11.01.2013.]

¹⁰² 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。五 [Wu] [Piektā daļa]。促进国民经济又好又快发展 [Cujin Guomin Jingji You Hao You Kuai Fazhan] [Veicināt nacionālās ekonomikas gan labu, gan ātru attīstību]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429191.html> [07.03.2010.]

“Lai īstenotu *dzjin dzji (ekonomiskās)* attīstības nākotnes mērķus, atslēgas prasība ir paātrināt pārkārtojumus *dzjin dzji (ekonomikas)* attīstības veidos. Sociālistiskā tirgus *dzjin dzji (ekonomikas)* sistēmas pilnveidošanas jomā jānodrošina nozīmīgs progress. Jāpieliek liels spēks, lai virzītu uz priekšu *dzjin dzji (ekonomiskās)* struktūras stratēģisko korekciju, vēl lielāks uzsvars jāliek uz individuālo novatorisko spēju celšanu, jāpaaugstina energoresursu taupīšanas un vides aizsardzības līmenis, jāpaaugstina *dzjin dzji (ekonomikas)* vispārējā kvalitāte un starptautiskā konkurētspēja. Jāpadziļina sociālistiskās tirgus *dzjin dzji (ekonomikas)* likumu izpratne, sistēmiski vēl labāk jāatklāj tirgus būtiskā loma resursu sadalē, dižā zinātniskās attīstības koncepcijas *li 利 (izdevīguma)* [vārdā], jāveido regulēšanas un kontroles sistēmas.”

Ziņojuma daļas fragmenta apskatīto problēmu loka specifika ir mūsdienīgums un pragmatiskums, tāpēc tradicionālā ķīniešu diskursa iezīmes tajā, salīdzinot ar pārējām ziņojuma sadaļām, praktiski neparādās. Vārdu kopa *dzjin dzji 经济* šeit izdalīta kā tradicionālajam diskursam piederīga, kaut arī, kā jau tika atzīmēts, šis gadījums nav viennozīmīgi traktējams (sīkāks izklāsts: sk. disertācijas 3. nodaļu). Arī *li (izdevīgums)* būtu jāpieskaita pie diskursa elementiem, kuriem saglabājas spēcīga saikne ar tradicionālo ķīniešu filozofiju.

No sociālistiskā diskursa viedokļa būtu jāatzīmē termini *sociālistiskā tirgus ekonomikas sistēma* un *sociālistiskie tirgus ekonomikas likumi*.

Hu Dzjintao kā ĶKP vadītāja personiskais diskurss saskatāms vārdos par *dižo zinātniskās attīstības koncepciju*. Tajos viņš ne vien atgādina par savu personisko ieguldījumu ĶKP teorētiskās bāzes paplašināšanā, bet arī novērtē koncepciju kā *dižu*.

Lielāku vietu šajā fragmentā ieņem ekonomiskais diskurss, kuru varētu dēvēt par politiski nenoteiktu saimnieciski ekonomisko diskursu, jo tas ietver norādes par pasākumiem, kas būtu jāpilda ekonomiskās efektivitātes nodrošināšanai valsts mērogā: *paātrināt pārkārtojumus ekonomikas attīstības veidos, ekonomiskās struktūras stratēģiskā korekcija, individuālo novatorisko spēju celšana, energoresursu taupīšana un vides aizsardzība*.

Liberāli ekonomiskais diskurss fiksējams aicinājumā *atklāt tirgus būtisko lomu resursu sadalē*. Frāze liecina par uzticību “tirgus neredzamajai rokai” ar pašsakārtošanās spējām.

2.4.7. Ziņojuma 6. daļas fragmenta izpēte

“六，**坚定不移**发展社会主义民主政治”

“（三）全面落实**依法治国**基本方略，加快建设社会主义**法治**国家。

依法治国是社会主义民主政治的基本要求。要坚持科学立法、民主立法，完善中国特色社会主义法律体系。加强宪法和法律实施，坚持公民在法律面前一律平等，维护社会**公平正义**，维护社会主义法制的统一、尊严、权威。”¹⁰³

“Sestā daļa: *Dzjaņ din bu ji (stingri un nemainīgi)* attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku”

“3) Vispusīgi īstenot *ji fa dži guo (pārvaldīt valsti, sekojot likumam)* [principālā] balstīto pamatstratēģiju, paātrināt *fa dži (ar likumu pārvaldāmo)* sociālistiskas valsts celšanu.

Ji fa dži guo (pārvaldīt valsti ar likumu) ir sociālistiskās demokrātijas politikas pamatprasība. Jāpieņem likumi, stingti turoties pie zinātnes, jāpieņem likumi, stingti turoties pie demokrātijas, jāuzlabo sociālisma ar ķīniešu nokrāsu tiesiskā sistēma. Jāstiprina konstitūcijas un likumu pildīšana, stingri jāturas pie tā, lai likuma priekšā pilsoņi būtu vienlīdzīgi, jāsargā sociālais *gun pin (godīgums, jeb kopīgums ar vienlīdzību)* un *džen ji (taisnīguma ideja)*, jāsargā tāda sociālistisko likumu sistēma, kura vienādo, izraisa respektu, bauda autoritāti.”

6. sadaļas fragmentā parādās šādi tradicionālajam diskursam raksturīgi elementi:

dzjaņ din bu ji 坚定不移 (stingri un nemainīgi); ji fa dži guo 依法治国 (pārvaldīt valsti, sekojot likumam); fa dži 法治 (ar likumu pārvaldīt); gun pin 公平 (godīgums jeb kopīgums ar vienlīdzību); džen ji 正义 (taisnīguma ideja).

Pievērsīsim uzmanību vārdu kopām, kurās nosaukts sociālisms vai atspoguļota sociālisma ideja: *sociālistiskas valsts celšana, sociālistiskās demokrātijas politika, sociālisma ar ķīniešu nokrāsu tiesiskā sistēma, sociālistiskā tiesiskuma vienlīdzība.*

Kaut gan apskatāmā fragmenta daļa veltīta likumiem un tiesiskumam, to nevar dēvēt par juridiskajam diskursam piederīgu. Neiedziļinoties likumdošanas un likuma īstenošanas aspektos, Hu Dzjiņtao runā par likumu kā par sociālistiskās valsts kārtības nodrošināšanas elementu. Zīmīgi, ka tematu, kurā pieteikts, kā *attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku*, ievada vārds *stingri*.

Vārdu *demokrātija* vai *sociālistiskā demokrātija* pieminēšana notiek stingro likumu sludināšanas kontekstā. Principiālā atšķirība no Rietumu liberālā diskursa ir tāda, ka Hu

¹⁰³ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。六 [Liu] [Sestā daļa]。坚定不移发展社会主义民主政治 [Jianding Buyi Fazhan Shehui Zhuyi Minzhu Zhengzhi] [Stingri un nemainīgi attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429193.html> [07.03.2010.]

Dzjiņtao nepiemin individuālās tiesības un to aizsardzību un respektēšanu. Viņš saka, ka *jāsargā tāda sociālistisko likumu sistēma, kura vienādo, izraisa respektu, bauda autoritāti.*

Varētu teikt, ka semantiski apskatāmais diskurss nepieder liberāli demokrātiskam diskursam, pilnībā nepiederot arī Rietumu tipa sociālistiskajam diskursam. Saskatāma saistība ar tradicionālo politisko diskursu, kas šajā gadījumā vispirms nāk no likumnieku mācības (par likumnieku skolu sīkāk runāts disertācijas 3. nodaļas apakšnodaļās *ji fa dži guo un fa dži*).

2.4.8. Ziņojuma 7. daļas fragmenta izpēte

“七，推动社会主义文化大发展大繁荣”

“（二）建设和谐文化，培育文明风尚。”

“和谐文化是全体人民团结进步的重要精神支撑。要积极发展新闻出版、广播影视、文学艺术事业，坚持正确导向，弘扬社会正气。重视城乡、区域文化协调发展，着力丰富农村、偏远地区、进城务工人员的精神文化生活。加强网络文化建设和管理，营造良好网络环境。大力弘扬爱国主义、集体主义、社会主义思想，以增强诚信意识为重点，加强社会公德、职业道德、家庭美德、个人品德建设，发挥道德模范榜样作用，引导人们自觉履行法定义务、社会责任、家庭责任。加强和改进思想政治工作，注重人文关怀和心理疏导，用正确方式处理人际关系。动员社会各方面共同做好青少年思想道德教育工作，为青少年健康成长创造良好社会环境。深入开展群众性精神文明创建活动，完善社会志愿服务体系，形成男女平等、尊老爱幼、互爱互助、见义勇为的社会风尚。”¹⁰⁴

“Septītā daļa: Virzīt sociālistiskās kultūras dižo attīstību un dižo uzplaukumu”

„2) Celt *he sje (saskaņas jeb satiecības un saskaņas)* kultūru, audzināt kulturālus paradumus.”

“*He sje (saskaņas jeb satiecības un saskaņas)* kultūra ir visas tautas saliedēšanas un progresā svarīgs garīgais balsts. Aktīvi jāattīsta preses izdošana, televīzijas un radioaprāde, literatūras un mākslas darbība, neatlaidīgi jāturas pie pareizā virziena, sabiedrībā jāizplata *džen cji (taisnais cji)*. Pievērst uzmanību pilsētas, ciema un reģiona kultūras vienmērīgai attīstībai, centīgi bagātināt ciema, attālo reģionu, kā arī iebraucēju strādnieku garīgo un kultūras dzīvi. Pastiprināt starptīkla kultūras celšanu un pārraudzību, radīt labvēlīgu tīkla vidi. Visus spēkus veltīt patriotisma, kolektīvisma, sociālisma ideju attīstībai, par galveno izvirzot *čen sjiņ (godīgumu jeb savstarpējo uzticēšanos, sekojot dabiskām likumam-čen)* apziņas nostiprināšanu, vēl vairāk atbalstīt sabiedrības *gun de*

¹⁰⁴ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。七 [Qi] [Septītā daļa]。推动社会主义文化大发展大繁荣 [Tuidong Shehui Zhuyi Wenhua Da Fazhan Da Fanrong] [Virzīt sociālistiskās kultūras dižo attīstību un dižo uzplaukumu]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429194.html> [07.03.2010.]

(*kopīgo de*), darba *dao de* (*dao de* jeb *morāli*), mājas *mei de* (*skaistā de*), katra cilvēka *piņ de* (*kvalitātes de*) veidošanu; izcelt *dao de* (*dao de* jeb *morāles*) parauga un piemēra lomu, sekmēt to, lai cilvēki apzināti pildītu viņiem likumos uzliktos pienākumus, kā arī sabiedrības un ģimenes izvirzītos uzdevumus. Nostiprināt un uzlabot idejiski politisko darbu, uzsvērt cilvēciskās rūpes un psiholoģisko atbalstu, ar pareiziem līdzekļiem regulēt cilvēku savstarpējās attiecības. Iesaistīt visus sabiedrības slāņus jauniešu *dao de* (*dao de* jeb *morāles*) ideju audzināšanas darbā, nodrošināt labvēlīgu vidi jauniešu veselīgai izaugsmei. Padziļināt uz kopīguma gara veidošanu orientētos pasākumus, uzlabot sociālās apkalpošanas sistēmu, kur darbojas brīvprātīgie, izveidot paradumus sabiedrībā, kas balstās vīriešu un sieviešu vienlīdzībā, *dzuņ lao ai jou* (*cieni vecos, mīli jaunos*), *hu ai hu džu* (*savstarpēja mīlestība un savstarpēja palīdzība*), *dzjaņ ji jun vei* (*redzi ideju – drosmīgi rīkojies*).”

Fragmentā tiek lietoti šādi tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementi: *he sje* 和諧 (*saskaņa* jeb *saticība un saskaņa*); *džen cji* 正气 (*taisnais cji*); *čen sjiņ* 诚信 (*godīgums* jeb *savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskām likumam-čen*); *gun de* 公德 (*kopīgais de*); *mei de* 美德 (*skaistais de*); *piņ de* 品德 (*kvalitātes de*); *dao de* 道德 (*dao de* jeb *morāle*); *dzuņ lao ai jou* 尊老爱幼 (*cienīt vecos, mīlēt jaunos*); *hu ai hu zhu* 互爱互助 (*savstarpējā mīlestība un savstarpējā palīdzība*); *dzjaņ ji jun vei* 见义勇为 (*redzi ideju – drosmīgi rīkojies*).

Šo diskursa elementu tradicionalitāte izpaužas dažādi. Četru vārdu frāzes ir sintaksiski tradicionāli būvētas.

Semantiskā līmenī tradicionālās kultūras noteikts ir elements *cienīt vecos, mīlēt jaunos*. Tajā novērojama 4.gs. p.m.ē. filosofa Mendzi ietekme (sīkāka diskursa elementa analīze – skat. 3.nodaļu).

Tekstā var novērot ne tikai šādu elementu lietojumu, bet arī citas norādes uz tradīciju. Pirmkārt, tekstā manifestējas uzsvars uz kopīgā pārsvaru pār personīgo, patišķo, savtīgo, kas vēsturiski ir ķīniešu politiskās filozofijas stūrakmens, kur kopīgā augstākā izpausmē sabiedrībā skaitījās valsts.

Mūsdienu valodā formulētā frāze, kura šī iemesla dēļ netika izcelta ar sarkanu, *sekmēt to, lai cilvēki apzināti pildītu viņiem likumos uzliktos pienākumus*, semantiski atkārto Konfūcija filozofijas nostādnes. Viņš arī uzskatīja, ka valdniekam ir pienākums sekmēt, lai tauta rīkojas pareizi. Kādā sarunā starp Konfūciju un viņa skolnieku Džji Kandzi jautāja: “Kā pievērst tautu cieņai un *uzticīgumam*?” Konfūcijs atbildēja: „Rādi tai stingrību – cienīs. Turies pie *vecāku cienīšanas* un tēvišķās mīlestības – būs *uzticīga*. Iecel *labos* un iemāci neprašas – gan pievērsīsī.”¹⁰⁵

¹⁰⁵ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjuī. Rīga: Neputns, 2006, 21.lpp.

Kad ĶKP ģenerālsekretārs aicina sekmēt to, lai cilvēki ...pildītu .. ģimenes izvirzītos uzdevumus, tas atgādina Konfūcija vārdus: “ [Kad] *cildenis* vīrs rūpējas par saviem radiem – [tad] tautā sāk pieaugt *cilvēciskums!*”¹⁰⁶ Šī principa iekļaušana mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā kalpo par spilgtu diskursa maiņas pierādījumu: 1919.gada 4.maija kustība un vēlāk arī Ķīnas Komunistiskā partija asi iestājās pret no politikas neatdalītu ģimeni: tā tika interpretēta kā smacējoša un sociāli netaisnīga struktūra. Tā, viens no Ķīnas Komunistiskās kustības aizsācējiem Cjujs Cjubajs (1899–1935) rakstīja, ka senās Ķīnas ģimenes vērtības, tādas kā attiecības starp tēvu un dēlu, starp vecāko un jaunāko brāli, starp vīru un sievu, un *saņ gan* 三纲 (trīs saites), proti, valdnieks – ierēdnis; tēvs – dēls; vīrs – sieva, pieder patriarhālajai sabiedrībai un neatbilst 20. gs. pasaules attīstības virzienam.¹⁰⁷

Tādējādi, kaut eksplīcīti šajā fragmentā netiek runāts par tradīciju lomas stiprināšanu mūsdienu ĶTR politikā, teksts ir piesātināts ar implicītām norādēm šajā virzienā.

Sociālistiskā diskursa klātesamība izriet no ziņojuma daļas nosaukuma, kas piesaka *sociālistiskās kultūras* attīstības apspriešanu. Kaut gan Hu Dzjiņtao runā par kultūru, tas notiek vienīgi sociālistiskā diskursa ietvaros – kultūra netiek skatīta kā patstāvīga vienība, Hu Dzjiņtao to uztver funkcionāli, kā ĶKP atbildības objektu un ĶKP sabiedriskās dzīves regulēšanas instrumentu. Attiecīgi viņš definē savu kultūras vīziju: *kultūra ir visas tautas saliedēšanas un progresā svarīgs garīgais balsts*. Viņu uzmanības centrā ir noteikti kultūras lauki: *preses izdošana, televīzijas un radioapraide, literatūras un mākslas darbība, starptīkls*. Sabiedrības slāņi, uz kuriem vispirms jāattiecinā kultūras plāni, ir *jaunieši, ciemu un attālo reģionu iedzīvotāji, strādnieki-iebraucēji*. Sociālistiskai kultūrai jābūt *patriotisma, kolektīvisma, sociālisma* ideju rezervuāram. ĶKP uzņemas atbildību arī par individuālā cilvēka labsajūtu un aprūpi, aicinot *nodrošināt vīriešu un sieviešu vienlīdzību, cienīt vecos, mīlēt jaunos, [veicināt] savstarpējo mīlestību*.

Hu Dzjiņtao pieminēto cilvēkiem nodrošināmo pasākumu vidū ir *psiholoģiskais atbalsts*. Ideja par psiholoģisko atbalstu, iespējams, ir modes, kas pārņemta no Rietumiem, atspulgs. Tomēr jāuzsver, ka šim tematam veltītajās ĶTR interneta publikācijās notiek psiholoģiskā atbalsta metožu ķīniskošana, piedāvājot izstrādāt mūsdienu Ķīnas attīstībai atbilstošu un ar ķīniešu nokrāsu apveltītu psiholoģiskās padomu došanas, atbalsta un

¹⁰⁶ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 55.lpp.

¹⁰⁷ 瞿秋白 [Qu Qiubai] [Cjujs Cjubajs]. 东方文化与世界革命 [Dongfang Wenhua yu Shijie Geming] [Austrumu kultūra un pasaules revolūcija]. No: [瞿秋白选集] [Qu Qiubai Xuanji] [Cjuja Cjubaja kopoti raksti]. 北京: 人民出版社 [Beijing: Renmin Chubanshe], 1985, 11.lpp.

ārstēšanas sistēmu, kas balstīta ķīniešu tradicionālās medicīnas un aizgūtās pieredzes sintēzē.¹⁰⁸

Tādējādi, ziņojuma 7. daļas fragments demonstrē interdiskursivitāti galvenokārt starp sociālistisko un tradicionālo diskursu.

2.4.9. Ziņojuma 8. daļas fragmentu izpēte

“八，加快推进以改善民生为重点的社会建设”

“社会建设与人民幸福安康息息相。关必须在经济发展的基础上，更加注重社会建设，着力保障和改善民生，推进社会体制改革，扩大公共服务，完善社会管理，促进社会公平正义，努力使全体人民学有所教、劳有所得、病有所医、老有所养、住有所居，推动建设和谐社会。”

“教育是民族振兴的基石，教育公平是社会公平的重要基础。要全面贯彻党的教育方针，坚持育人为本、德育为先，实施素质教育，提高教育现代化水平，培养德智体美全面发展的社会主义建设者和接班人，办好人民满意的教育。”

“扶持中医药和民族医药事业发展。加强医德医风建设，提高医疗服务质量。”¹⁰⁹

“Astotā daļa: Paātrināti virzīt sabiedrības celtniecību, par svarīgāko uzskatot *miņ šen (tautas dzīves)* uzlabošanu”

“Sabiedrības celtniecība un tautas *sjin fu aņ kan (laime-bagātība- miers-veselība)* ir savstarpēji cieši saistīti. Tādēļ ir nepieciešams uz *dzjin dzji (ekonomikas)* attīstības bāzes pievērst vēl lielāku uzmanību sabiedrības celtniecībai, pielikt pūles, lai aizsargātu un uzlabotu *miņ šen (tautas dzīvi)*, virzīt sociālās sistēmas reformas, paplašināt publisko pakalpojumu klāstu, pilnveidot sabiedrības pārvaldi, virzīt *gun pin (godīgumu jeb kopīgumu ar vienlīdzību) un džen ji (taisnīguma ideju)*. Cītīgi jāstrādā, lai visai tautai būtu tā, ka *sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džu jou suo dzjui (mācāmajam ir savs skolotājs, strādājošajam ir savs ieguvums, slimajam ir savs ārsts, vecajam ir sava aprūpe, dzīvojošajam ir savs mitekļis)*, – jāveicina *he sje (saskaņas jeb satiecības un saskaņas)* sabiedrības celtniecība.”

¹⁰⁸心理疏导 [Xinli Shudao] [Psiholoģiskais atbalsts] 。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/1623119.htm> [07.05.2011.]

¹⁰⁹胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjintao ziņojums ĶKP 17. Višķinas pārstāvju kongresā] 。八 [Ba] [Astotā daļa]。加快推进以改善民生为重点的社会建设 [Jiakuai Tuijin yi Gaishang Minsheng wei Zhongdian de Shehui Jianshe] [Paātrināti virzīt sabiedrības celtniecību, par svarīgāko uzskatot tautas dzīves uzlabošanu] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429195.html> [07.03.2010.]

“Izglītība ir tautas atdzimšanas stūrakmens, *gun pin (godīgums jeb kopīgums ar vienlīdzību)* izglītībā rada svarīgu pamatni *gun pin (godīgumam jeb kopīgumam ar vienlīdzību)* sabiedrībā.

Vispusīgi jāīsteno partijas izglītības kurss, cieši turoties pie [principa] *jui žen vei beņ, de jui vei sjaņ (audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana – sākums)*, jārealizē rakstura īpašības veidojošā izglītība, jāpaaugstina izglītības modernizācijas līmenis, jāaudzina vispusīgi attīstīti sociālisma cēlēji un jaunās maiņas cilvēki, kuriem ir vispusīgi attīstīti *de (de)* gudrība, un ķermeņa skaistums, jāveido tāda izglītība, kas apmierinātu tautu.”

“Jāatbalsta darbības attīstība ķīniešu [tradicionālās] medicīnas un farmakoloģijas, kā arī tautas medicīnas jomā. Jāpastiprina *ji de (ārstniecības de)* un ārstniecības standartu celšana, jāpaaugstina ārstniecības pakalpojumu kvalitāte.”

Hu Dzjiņtao ziņojuma 8. daļas fragmentā kā tradicionālā diskursa elementus var nosaukt šādas frāzes un vārdus: *miņ ūen 民生 (tautas dzīve)*; *sjin fu aņ kan 幸福安康 (laime-bagātība- miers-veselība)*; *dzjin dzji 经济(ekonomika)*; *gun pin 公平(godīgums jeb kopīgums ar vienlīdzību)*; *džen ji 正义(taisnīguma ideja)*; *he sje 和谐 (saskaņa jeb satiecība un saskaņa)*; *jui žen vei beņ, de ju vei sjaņ 育人为本、德育为先 (audzināt cilvēku –sakne, de audzināšana – sākums)*; *de jui 德育 (de audzināšana, morāles izglītība)*; *de 德 (de jeb morāle)*; *ji de 医德 (ārstniecības de)*; *sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džū jou suo dzjui 学有所教,劳有所得,病有所医,老有所养,住有所居 (sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džū jou suo dzjui).*

Visi šie tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementi tiek iztirzāti 3.nodaļā. Taču ķīniešu tradīcija saskatāma arī ārpus šiem elementiem. Ķīnas tradīciju aktualizēšana tiešā veidā parādās Hu Dzjiņtao aicinājumā atbalstīt *ķīniešu tradicionālo medicīnu, farmakoloģiju un tautas medicīnu*. Netiešā veidā tradīcija parādās, Hu Dzjiņtao runājot par *tautu* un tikai vienu reizi lietojot vārdu *cilvēks*. Ķīnas politiskās kultūras iezīmes var saskatīt arī ziņojuma fragmentu stilistikā, proti, saskatāma zināma līdzība tautas uzrunāšanā ar veidu, kā tautu uzrunāja pirmais Minu dinastijas (1368–1644) imperators Džu Juaņdzans.

Sociālistiskais diskurss šajos ziņojuma fragmentos apvienots ar sociālo garantiju diskursu un ar to saistītiem medicīnisko diskursu un izglītības diskursu.

Neiedziļinoties mūsdienu ĶTR problēmās un ar tām saistītajās Hu Dzjiņtao nostādnēs, atzīmēsim diskursa satura īpatnību: no vienas puses tajā izvirzīti absolūti pragmatiski mērķi (*virzīt sociālās sistēmas reformas, paplašināt publisko pakalpojumu klāstu, pilnveidot sabiedrības pārvaldi, paaugstināt izglītības modernizācijas līmeni, paaugstināt ārstniecības pakalpojumu kvalitāti*), no otras puses, parādās filozofiskā cilvēka

veidošanas problēma. Fenomenu var sasaitīt ar padomju tipa sociālismu, kura formulējumus ziņojums precīzi atkārtō (*jāaudzina vispusīgi attīstīti sociālisma cēlāji un jaunās maiņas cilvēki*). Tomēr nedrīkst aizmirst, ka Ķīnā indivīda audzināšanai pastāv jau 6. g.s. p.m.ē. avotos fiksēta tradīcija. Varam konstatēt, ka Hu Dzjiņtao diskursa elementos ne vienmēr iespējams novilkēt stingru robežu starp mūsdienu un pagātnes politisko diskursu.

2.4.10. Ziņojuma 9. daļas fragmentu izpēte

“九，开创国防和军队现代化建设新局面”

“国防和军队建设，在中国特色社会主义事业总体布局中占有重要地位。必须站在国家安全和发展战略全局的高度，统筹经济建设和国防建设，在全面建设小康社会进程中实现富国和强军的统一。”

“坚持依法治军、从严治军，完善军事法规，加强科学管理。”¹¹⁰

“Devītā daļa: Atvērt jaunu fāzi nacionālās aizsardzības un bruņoto spēku modernizācijas celšanā”

“Valsts aizsardzības un armijas celšana ieņem svarīgu vietu sociālisma ar ķīniešu nokrāsu lietas kopējos plānos. Ir nepieciešams, izmantojot valsts drošības apstākļus, kā arī stratēģiskās plānošanas attīstības augsto līmeni, koordinēt *dzjin dzji (ekonomikas)* celšanu ar aizsardzības celšanu, lai vispusīgās *sjao kan (mazās veselības)* sabiedrības celtniecības procesā apvienotu *fu guo he cjan dzjuņ (bagātas valsts un stipras armijas)* īstenošanu.”

„Cieši turoties pie [principa] *ji fa dži dzjuņ, cun jaņ dži dzjuņ (pārvaldīt armiju, sekojot likumam, pārvaldīt armiju ar stingrību)*, pilnveidot militāro likumdošanu, stiprināt pārvaldes zinātniskumu.”

9. daļas fragmentos var nosaukt šādus tradicionālā diskursa elementus: *sjao kan* 小康 (*mazā veselība*); *dzjin dzji* 经济 (*ekonomika*); *fu guo he cjan dzjuņ* 富国和强军 (*bagāta valsts un stipra armija*); *ji fa dži dzjuņ, cun jaņ dži dzjuņ* 依法治军、从严治军 (*pārvaldīt armiju, sekojot likumam, pārvaldīt armiju ar stingrību*).

Arī šajās vārdu kopās tradicionālitate kā diskursīvā parādība izpaužas dažādi. Vārdu kopa *sjao kan* ir termins, kas fiksēts senlaiku avotos. Turpretī mūsdienās izveidotajai frāzei *pārvaldīt armiju, sekojot likumam, pārvaldīt armiju ar stingrību* raksturīga sintaksiskā un leksiskā izvēle, kas nāk no tradicionālās valodas *veņjaņ*.

Šajos fragmentos Hu Dzjiņtao pauž domu, ka sociālisma ar ķīniešu nokrāsu īstenošana, izvirzot par mērķi labklājības valsts līmeņa sasniegšanu, prasa koncentrēšanos uz diviem savstarpēji saistītiem virzieniem: valsts ekonomisko izaugsmi un bruņoto spēku

¹¹⁰ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。九 [Jiu] [Devītā daļa]。开创国防和军队现代化建设新局面 [Kaichuang Guofang he Jundui Xiandaihua Jianshe Xin Jumian] [Atvērt jaunu fāzi nacionālās aizsardzības un bruņoto spēku modernizācijas celšanā]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429196.html> [07.03.2010.]

stiprināšanu. Sociālistiskais diskurss šajos divos fragmentos atpazīstams kā vārdu kopa *sociālisms ar ķīniešu nokrāsu*.

Tekstos var konstatēt arī citu diskursu klātesamību: militāro, saimnieciski ekonomisko, kā arī 21.gs. globalizācijas un attīstīto tehnoloģiju laikmeta diskursu (*stiprināt pārvaldes zinātniskumu*).

2.4.11. Ziņojuma 10. daļas fragmenta izpēte

“十，推进“一国两制”实践和祖国和平统一大业”

“香港、澳门回归祖国以来，“一国两制”实践日益丰富。“一国两制”是完全正确的，具有强大生命力。按照“一国两制”实现祖国和平统一，符合中华民族根本利益。

保持香港、澳门长期繁荣稳定是党在新形势下治国理政面临的重大课题。我们将坚定不移地贯彻“一国两制[...]、高度自治的方针，严格按照特别行政区基本法办事；全力支持特别行政区政府依法施政，着力发展经济、改善民生、推进民主[.]。”¹¹¹

“Desmitā daļa: Virzīt *ji guo lian dži (vienas valsts – divas sistēmas)* īstenošanu un dzimtenes *he pin (mierīgas jeb saskaņas un līdzsvara)* apvienošanās lielo lietu.

Pēc Honkongas un Aomeņas atgriešanās dzimtenes sastāvā, *ji guo lian dži (viena valsts – divas sistēmas)* pieredze ar katru dienu bagātinās. *Ji guo lian dži (viena valsts – divas sistēmas)* ir pilnīgi pareizs kurss ar stipru dzīvotspēju. Dzimtenes *he pin (mierīga jeb saskaņā un līdzsvarā [balstīta])* apvienošanās saskaņā ar kursu *viena valsts, divas sistēmas (ji guo lian dži)* ir būtiski izdevīga ķīniešu tautai.

Saglabāt Honkongas, Aomeņas ilgstošo uzplaukumu un stabilitāti ir svarīgs uzdevums partijai, kura jaunajā situācijā izrādījās nepieciešamības priekšā *dži guo li džen (pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku)*. Mēs *dzjaņ din bu ji (stipri un nemainīgi)* īstenošim *ji guo lian dži (viena valsts – divas sistēmas)* [...] un augstas pakāpes pašpārvaldes politikas kursu; rīkosimies stingri atbilstoši īpašo administratīvo rajonu pamatlukumiem; visiem spēkiem balstīsim īpašo administratīvo rajonu valdības politikas īstenošanu, ievērojot likumu; spēcīgi jāuzsver *dzjin dzji (ekonomikas)* attīstība, *miņ šen (tautas dzīves)* uzlabošana, demokrātijas virzīšana.”

Desmitās daļas fragmentā novērojami šādi ar ķīniešu tradicionālo politisko diskursu saistītie elementi: *he pin* 和平 (*miers jeb saticība un vienlīdzība*); *miņ šen* 民生 (*tautas*

¹¹¹ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。十 [Shi] [Desmitā daļa]。推进“一国两制”实践和祖国和平统一大业 [Tuijin „Yiguo Liangzhi” Shijian he Zuguo Heping Tongyi Daye] [Virzīt “vienas valsts – divas sistēmas” īstenošanu un dzimtenes mierīgas apvienošanās lielo lietu]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429197.html> [07.03.2010.]

dzīve); *dzjin dzji 经济 (ekonomika)*; *dži guo li džen 治国理政 (pārvaldīt valsti un īstenot li principu politikā)*; *ji guo lian dži 一国两制 (viena valsts, divas sistēmas)*; *dzjaņ din bu ji 坚定不移 (stipri un nemainīgi)*.

Fragments veltīts ĶKP politikas plāniem Honkongā un Aomeņā pēc abu bijušo koloniju pievienošanas Ķīnai, iespējams, šī notikuma desmitgades kontekstā. Diskursīvā ziņā tam raksturīga izteikti bieža vārdu atkārtošana. 5 (!) reizes ir nosaukts *viena valsts – divas sistēmas* princips. Varam pieņemt, ka šī diskursīvā stratēģija nozīmē Hu Dzjiņtao vēlmi būt sadzirdētam Ķīnas teritorijās ar īpašo administratīvo rajonu statusu. Otrkārt, šī stratēģija varētu būt saistīta ar šaubām par adresāta gatavību uzticēties ĶTR politikai. Vienas frāzes lietojuma biežums var arī signalizēt, ka plāni 50 gadu garumā pēc pievienošanas nemainīt rajonu statusu vēl joprojām ir spēkā. Uz šo apsvērumu norāda arī solījums rīkoties *stipri un nemainīgi*.

Sadalā netiek pieminēts sociālisms. Iespējams, tas darīts ar nolūku, lai iegūtu lielāku šo rajonu iedzīvotāju uzticību. Tomēr ĶKP skaidri definē, kā tieši Honkongā un Aomeņā tā pildīs galvenā politiskā aktora funkcijas, kurš uzņemas *pārvaldīt valsti un sakārtot politiku*. Kā tas tiek darīts, ir ieskicēts šajā īsajā ziņojuma fragmentā: tiek plānots rīkoties *stingri atbilstoši* likumdošanai, koncentrējoties trijos virzienos: *ekonomikas attīstība, tautas dzīves uzlabošana, demokrātijas virzīšana*. Starp citu, no diskursīvās prakses viedokļa katra virziena pieminēšana tikai vienu reizi ir noteikta stratēģija, kas kontrastē ar daudzvārdību citās vietās un kura varētu nozīmēt šo jautājumu nenozīmīgumu ziņojuma autoram.

Interdiskursivitāte tradicionālo un sociālistisko diskursu starpā šajā fragmentā ir acīmredzama parādība; sociālistiskais diskurss te parādās pārvaldības diskursa veidolā.

2.4.12. Ziņojuma 11. daļas fragmenta izpēte

“十一，始终不渝走和平发展道路”

“中国将始终不渝走和平发展道路。这是中国政府和人民根据时代发展潮流和自身根本利益作出的战略抉择。中华民族是热爱和平的民族，中国始终是维护世界和平的坚定力量。我们坚持把中国人民的利益同各国人民的共同利益结合起来，秉持公道，伸张正义。

我们坚持国家不分大小、强弱、贫富一律平等，尊重各国人民自主选择发展道路的权利，不干涉别国内部事务，不把自己的意志强加于人。中国致力于和平解决国际争端和热点问题，推动国际和地区安全合作，反对一切形式的恐怖主义。”¹¹²

¹¹² 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17.

“Vienpadsmitā daļa: No sākuma līdz galam nenovirzoties iet pa *he pin (miera jeb saskaņas un līdzsvara)* attīstības *dao lu (ceļu)*”

“Ķīna no sākuma līdz galam nenovirzoties ies pa *he pin (mierīgas jeb saskaņas un līdzsvara)* attīstības *dao lu (ceļu)*. Tā ir Ķīnas valdības un tautas stratēģiska izvēle, kas izdarīta, ņemot vērā laikmeta attīstības tendences un savu *li ji (izdevīgumu)*. Ķīniešu tauta ir *he pin (mieru jeb saskaņu un līdzsvaru)* karsti mīloša tauta, Ķīna allaž ir bijusi un paliek stabils pasaules *he pin (miera jeb saskaņas un līdzsvara)* sargāšanas spēks. Mēs stingri turamies pie tā, lai apvienotu vienā veselumā to, kas izdevīgs Ķīnas tautai ar to, kas *li ji (izdevīgs)* visu valstu tautām, pieturamies pie *gun dao (kopīgā dao)*, uzturam *gun dao (kopīgo dao)* un izplatām *džen ji (taisnīguma ideju)*.

Mēs stingri turamies pie tā, ka visas valstis ir vienlīdzīgas un nav dalāmas pēc izmēra, spēka, bagātības, cienām ikvienas valsts tautas tiesības uz pašizvēlētu attīstības *dao lu (ceļu)*, neiesaistāmies citu valstu iekšējās lietās, neuzspiežam citiem savu gribu. Ķīna pieliek pūles starptautisko konfliktu un saspīlējumu risināšanai *he pin (miera jeb saskaņas un līdzsvara)* ceļā, veicina sadarbību starptautiskās un reģionālās drošības jomā, iestājas pret visām terorisma formām.”

Vienpadsmitās daļas fragmentā kā tradicionālā diskursa saturošus elementus var izvirzīt šādas frāzes un vārdus: *dao lu 道路 (ceļš)*; *he pin 和平 (miers jeb saskaņa un līdzsvars)*; *li ji 利益 (izdevīgums, izdevīgs)* (sk. 3.1.3.); *gun dao 公道 (kopīgais dao)*; *džen ji 正义 (taisnīguma ideja)*.

Saturiski vienpadsmitās daļas fragments ir Ķīnas vietas starptautiskajā politikā pašdefinējums. Tāpat, kā iepriekšējā ziņojuma sadaļā, te nevar runāt par konkrētiem sociālistiskā diskursa izpausmēm. Piederību sociālistiskajām diskursam nosaka tas, ka šie vārdi pieder ĶKP vadītājam, bet satura ziņā tas ir ārpolitiskais diskurss. Tādēļ interdiskursivitāte dotajā fragmentā konstatējama kā tradicionālā un ārpolitiskā diskursa savienojums sociālistisko ideoloģiju kontekstā.

Šeit tiek uzsvērta Ķīnas kā miermīlīgas valsts loma, kā arī pasvītota neiejaukšanās citu valstu iekšējos jautājumos. Runājot par problēmu risināšanu starptautiskajā arēnā, tiek izmantoti ķīniešu tradicionālā diskursa elementi, implicīti norādot, ka Ķīnai ir sava vērtību tradīcija, tomēr paziņojot, ka Ķīnas vērtību politika nav diktējoša.

Diskursa elements *mierīgas attīstības ceļš* prasa īpašu komentāru, kas, no vienas puses, ļauj iekļaut viņu kontekstā, bet, no otras puses, parāda, cik jūtīga mēdz būt starptautiskās politikas vide pret vārdu, kas nāk no Ķīnas. Apskatot fragmentu *in absentia*, zīmīgi, ka iepriekš plaši lietotā frāze *Ķīnas mierīgā pacelšanās*, kura satur šeit plaši izmantoto atslēgas vārdu *miers*, ir izgaisusi no ķīniešu politiskā diskursa. Kā mūsdienū

Visķīnas pārstāvju sapulcē.] 。十一 [Shiyi] [Vienpadsmitā daļa]。始终不渝走和平发展道路 [Shizhong Buyu Zou Heping Fazhan Daolu] [No sākuma līdz galam nenovirzoties iet pa mierīgas attīstības ceļu]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429198.html> [07.03.2010.]

ĶTR politiskā diskursa sastāvdaļa formula *Ķīnas mierīgā pacelšanās* pirmoreiz parādījās bijušā Centrālās Partijas skolas direktora vietnieka Džena Bidzjaņa runā 2003. gadā.¹¹³ Tās mērķis bija parādīt, ka starptautiskajā arēnā izskanējušajiem viedokļiem par ĶTR agresivitāti nav pamatojuma, jo ĶTR, tiecoties pēc spēcīgas lielvalsts statusa, vadās pēc *mierīgās pacelšanās* un nevēlas apdraudēt citas valstis.¹¹⁴ 2004. gadā šis formulējums vairākkārt tika izmantots arī Hu Dzjintao un ĶTR premjerministra Veņa Dzjabao runās, kā arī strauji ieguva popularitāti žurnālistu vidū. Sākot ar 2004. gada vasaru, ĶKP amatpersonas vairās lietot šo formulu tās dažādo skaidrojumu un starptautisko partneru iebildumu dēļ, jo tulkojumos un interpretācijās uzsvars tika likts uz vārdu *pacelšanās*, kurš it kā norāda uz tieksmi dominēt pār citām pasaules valstīm.¹¹⁵ Sakarā ar *mierīgā pacelšanās* neviennozīmīgo traktējumu, ĶTR politiskā diskursa ietvaros formula tika aizvietota ar sinonīmisku vārdu kopu.

Šis gadījums parāda, ka starp Ķīnas politiskā diskursa iekšējo lietojumu un ārējo manifestēšanos pastāv plaisa. Ķīniešu politiskā elite vārdos *mierīgā pacelšanās* uzsvēra miera ideju. Otrais vārds semantiski saistīts ar *kāpšanas kalnā* nozīmi. Tomēr, iztulkojot vārdu *pacelšanās* reālisma tradīcijās balstītās komunikācijas ietekmē, sanāca, ka Ķīnas politiķi runā par to, ko angļiski sauc *rise* – vārds, kuram dažādu nozīmju vidū ir arī tāda nozīme kā *to become actively rebellious* (burtiski: *klūt aktīvi dumpinieckam*). Šāda veida pieteikums ĶTR starptautiskajos partneros izraisīja aizskārums un bažas. Tādējādi ĶTR nācās reaģēt un pārformulēt savu vēstījumu, saglabājot atslēgas vārdu *miers*, bet atsakoties no vārda *pacelšanās*: tikko izskatītajā fragmentā lietota vārdu kopa *mierīgās attīstības ceļš*. Šis gadījums skaidri parāda, ka ĶTR politiskā diskursa izpēte sniedz nozīmīgu pienesumu starptautiskajā komunikācijā.

2.4.13. Ziņojuma 12. daļas fragmentu izpēte

“十二，以改革创新精神全面推进党的建设新的伟大工程”

“加强党员、干部理想信念教育和思想道德建设，使广大党员、干部成为实践社会主义核心价值观体系的模范，做共产主义远大理想和中国特色社会主义共同理想

¹¹³郑必坚 [Zheng Bijian] [Džens Bidzjaņš]。中国和平崛起进程中面临着三大挑战 [Zhongguo Heping Juqi Jincheng zhong Mianlin Kan San Da Tiaozhan] [Trīs lielle izaicinājumi Ķīnas mierīgās pacelšanās doktrīnai]。Pieejams: http://news.xinhuanet.com/newscenter/2006-04/10/content_4403533.htm [15.02.2008.]

¹¹⁴ Ломанов, А. В. Идея «Мирного возвышения Китая» и традиционная культура. No : X – XI Всероссийские конференции «Философии Восточно-азиатского региона и современная цивилизация». Часть 1. Стр. 46-54. Москва: Институт Дальнего Востока, 2006, 46. lpp.

¹¹⁵Sk.: 夏夏立平, 江西元 [Xia Liping, Jiang Xiyuan] [Sja Lipins, Dzjans Sjijuaņš]。中国和平崛起 [Zhongguo Heping Jueqi] [Ķīnas miermīlīgā pacelšanās]。北京[Bejing] [Pekina]: 中国社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 2004。

想的坚定信仰者、科学发展观的**忠实**执行者、社会主义**荣辱**观的自觉实践者、社会**和谐**的积极促进者。”

“坚持正确用人导向，按照**德才兼备**、注重实绩、群众公认原则选拔干部，提高选人用人公信度。”¹¹⁶

“Divpadsmitā daļa: Vadoties pēc reformu inovatīvā gara, vispusēji virzīt partijas celtniecības jaunos dižos projektus”

“Jāpastiprina partijas biedru un kadru izglītība ticības ideāliem un ideju *dao de* (*dao de* jeb *morāles*) veidošanas virzienā, lai plašs partijas biedru un kadru loks kļūtu par galveno paraugu reālā sociālisma pamatvērtību sistēmā, tādējādi veidojot gan par tālajiem komunisma ideāliem, gan par sociālisma ar ķīniešu nokrāsu ideāliem pilnīgi pārliecinātus cilvēkus; *džun ši* (*uzticīgus*) zinātniskas attīstības koncepcijas sekotājus; cilvēkus, kuri paši apgūst [Ķīnas] pieredzi, balstoties sociālistiskā *žun žu* (*uzplaukuma un negoda*) koncepcijā; kuri ir aktīvi sabiedrības *he sje* (*saskaņas* jeb *saticības un saskaņas*) virzītāji.”

„Stingri turoties pie cilvēku pareizas izmantošanas kursa un atlasot kadrus pēc tādiem principiem kā *de cai dzjaņ bei* (*de, talants – vienādi pārstāvēti*), interese par rezultātu, atzinība no ļaudīm, jāpaaugstina vispārējs uzticības līmenis [partijas] izmantojamiem cilvēkiem.”

Divpadsmitās daļas fragmentā kā tradicionālā diskursa elementus var nosaukt šādas frāzes un vārdus: *dao de* 道德 (*dao de*, jeb *morāle*); *džun ši* 忠实 (*uzticība*); *žun žu* 荣辱 (*uzplaukums un negods*); *he sje* 和谐 (*saskaņa*, jeb *saticība un saskaņa*); *de cai dzjaņ bei* 德才兼备 (*de, talants – vienādi pārstāvēti*).

Divpadsmitā daļa ir noslēdzošā ziņojumā. Analizējamā fragmentā lielākā uzmanība pievērsta ĶKP iekšējai attīstībai un kadru atlasei. Noslēdzošajā daļā atšķirībā no specifiskajiem jautājumiem veltītajām vidējām sadaļām izteikti pārstāvēts sociālistiskais diskurss. Vārds *sociālisms* ir triju diskursa elementu sastāvā: *reālā sociālisma pamatvērtību sistēma*, *sociālisms ar ķīniešu nokrāsu*, *sociālistiskā koncepcija*.

Interesants no ķīniešu sociālisma satura viedokļa ir Hu Dzjiņtao *tālo komunisma ideālu* pretnostatījums *sociālisma ar ķīniešu nokrāsu ideāliem*. Tas nozīmē, ka komunisms kā nākotnes vīzija saglabājas ĶKP diskursā (ne tikai partijas nosaukumā!), bet, uzskatot to par neaktuālu, Hu Dzjiņtao gandrīz neizmanto šo vārdu savā runā.

Tradicionālā un sociālistiskā diskursa elementu saplūšanu var novērot ar konkrēta piemēra starpniecību – Hu Dzjiņtao nosauca tradicionālo frāzi par sociālistisko koncepciju (*sociālistiskā žun žu koncepcija*).

¹¹⁶ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Viskīnas pārstāvju sapulcē.]. 十二. [Shier] [Divpadsmitā daļa]. 以改革创新精神全面推进党的建设新的伟大工程 [Yi Gaige Chuangxin Jingshen Quanmian Tuijin Dang de Jianshe Xin de Weida Gongcheng] [Vadoties pēc reformu inovatīvā gara, vispusēji virzīt partijas celtniecības jaunos dižos projektus]. Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429199.html> [07.03.2010.]

Analizējamā teksta fragmentā no ķīniešu sociālisma teorijas un prakses viedokļa ir iešifrētas inovācijas. Vienu no tām, proti, *zinātniskas attīstības koncepciju*, darba autore jau komentējusi iepriekš kā Hu Dzjiņtao personisko ieguldījumu. Frāze *jāpaaugstina vispārējs uzticības līmenis partijas izmantojamiem cilvēkiem* arī ir Hu Dzjiņtao jaunieviešums. Pirmo reizi izskanot 17. kongresa laikā, frāze kļuva par partijas saukli, kurš tika plaši komentēts un studēts.

No Dzjana Dzemiņa (nepieminot priekšgājēja vārdu) Hu Dzjiņtao bija aizguvis ideju par to, ka cilvēkiem *pašiem jāapgūst* Ķīnas sociālisma pieredze. Šī doma ir formulēta īpaši neskaidri. Pārsteidzoši, ka tā ir ņemta no krievu valodnieka L.V. Ščerbas mācības par pašizglītošanos, ko 20. gs. 60-jos gados bija pārņēmuši ķīniešu valodnieki, un tikai 21. gadsimtā pārņēma politiķi. Dzjans Dzemiņš pašizglītošanās ideju izmantoja tikai atsevišķos gadījumos. Turpretī Hu Dzjiņtao partijas biedriem adresēto pašizglītošanās pienākumu paplašinājis līdz vispārējiem sociālisma un komunisma ideāliem. Pašizglītošanās ideja ĶKP interpretējumā paredz, ka cilvēkiem visu laiku jāpārdomā Ķīnas sociālisma nostādnes, arī laikā, kas tiek pavadīts mājās pie pavarda.

2.5. 2. nodaļas secinājumi

1) Hu Džjiņtao ziņojumā konstatēts liels skaits tradicionālā diskursa elementu.

2) Sociālistiskais diskurss spēlē ne vien konteksta lomu, bet ir arī konkrētu diskursa elementu pārstāvēts.

3) Diskursa elementu analīze liecina par to, ka Hu Džjiņtao pārstāvēto diskursu nevar pilnīgi reducēt uz diviem diskursiem, līdztekus sociālistiskajam un tradicionālajam diskursam tajā izdalāmi citi diskursi: liberāli ekonomiskais, militārais, saimnieciski ekonomiskais, pārvaldības, 21.gs. globalizācijas un attīstīto tehnoloģiju laikmeta, starptautiskās politikas, izglītības, medicīniskais, liberāli politiskais diskurss. Tomēr šie diskursi ieņem ierobežotu vietu un bieži vien nav atdalāmi no sociālistiskā diskursa.

4) Starp tradicionālā un sociālistiskā diskursa elementiem ne vienmēr novelkama robeža.

5) Vairāku diskursu klātbūtne liecina par ziņojuma interdiskursivitāti.

6) Tradicionālā diskursa stratēģijas tiek īstenotas ar šādu valodas instrumentu palīdzību:

➤ semantika – lietojot tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa leksiku tādās jomās kā sociālā taisnīguma idejas, morāle, izglītība, medicīna (jāuzsver, ka šīs jomas agrākās ĶTR elites pārstāvju runās un ziņojumos tika interpretētas caur sociālistisko diskursu un pielietojot sociālistisko vienlīdzības retoriku). Mūsdienu valodā formulētā frāze, kura šī iemesla dēļ netika izcelta ar sarkanu, *sekmēt to, lai cilvēki apzināti pildītu viņiem likumos uzliktos pienākumus*, semantiski atkārto Konfūcija filosofijas nostādnes, kurš arī uzskatīja, ka valdniekam ir pienākums sekmēt, lai tauta rīkojas pareizi;

➤ stilistika – aktualizējot ķīniešu senlaicīgā stila valodu veņjaņ, kura Ķīnā kā rakstu valoda pastāvējusi vismaz no Džou dinastijas laika (1122. g. p.m.ē.-256. g. p.m.ē.), bet, pēc dažu zinātnieku uzskatiem, no 14.gs. p.m.ē., līdz pat divdesmitā gadsimta divdesmitajos gados notikušajai „literārajai revolūcijai”, kuras gaitā notika vēršanās pret veņjaņ monopolu rakstos.¹¹⁷ Atgriešanās pie tradicionālās augstā stila rakstu valodas elementiem ĶKP veidotajā mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā ir zīmīga, jo tieši antitradicionālā kustība un tās pret ķīniešu tradīciju vērstie ideāli savulaik noteica Ķīnas Komunistiskās partijas izveidi;

➤ leksika – veņjaņ leksikas aktualizācija;

➤ sintakse – veņjaņ gramatisko konstrukciju aktualizācija.

¹¹⁷ Крюков, М. В., Хуан, Шу-ин. Древнекитайский язык. Москва: «Наука» ГРВЛ 1978, 5.-7.лрр.

7) Pievēršties tradicionālajam diskursam uzskatāma par apzinātu Hu Džjiņtao politisko stratēģiju.

Hu ziņojumā tiešā veidā aicinājis apzināties Ķīnas tradīciju vērtīgumu. Lai iepriekš sagatavotu cilvēkus tam, ka ĶKP līderis liks īpašu uzsvāru uz tradīcijām, jau pirms kongresa komentāros un skaidrojošajās publikācijās ĶTR vadošajos preses izdevumos tiek runāts par tendenci izcelt ķīniešu tradīcijas, kas šādu publikāciju autoruprāt ir jauns solis salīdzinājumā gan ar Dena Sjaopina un Džjana Dzemiņa laikiem, gan arī ar paša Hu Džjiņtao iepriekš pausto.¹¹⁸ Pēc 17. kongresa pieauga publikāciju skaits, kuru autori, būdami ĶKP biedri, sprieda par to, ka ķīniešu mūsdienu dzīvē jāļauj vieta senajām tradīcijām. Turklāt nemitīgi tiek paplašināts seno normu klāsts, pie kurām būtu jāatgriežas. Piemēram, ar Konfūcija vārdu saistīta *sjao* koncepcija jeb cieņa pret vecākiem 20. gadsimta sākumā tika uzskatīta par feodālisma paliekām, ka traucē personīgo attīstību. Pēc 17. kongresa Ķīnas pētnieki sākuši aktīvi rakstīt par nepieciešamību atgriezties pie konfūciešu ģimenes normām, pirmkārt, pie *sjao*.¹¹⁹ Tas nozīmē, ka tradicionālajam diskursam Hu Džjiņtao ziņojumā pievienojas vispārējs sociāli politiskais konteksts.

8) Hu Džjiņtao lietotajos sociālistiskā diskursa elementos arī saskatāmas diskursīvās stratēģijas.

➤ Personu vārdu izvēle – sociālisma pamatlicēju vārdu izvēle ir selektīva.

Ziņojuma teksts nesatur norādes uz ļeņinisma vēsturisko ietekmi uz Ķīnas politisko sistēmu, vārds *marksisms-ļeņinisms* visa teksta garumā ticis lietots tikai vienu reizi (ārpus mūsu izvēlētajiem fragmentiem). Tas var liecināt par ĶKP politiskās elites vēlmi norobežoties no Ļeņina ideoloģiskā mantojuma.

Tekstā samērā bieži parādās K. Marksa vārds. 2.sadaļā ir skaidri pateikts, ka ĶKP *stingri turas pie marksisma noteiktā ideoloģiskā kursa*; ir pat teikts, ka ĶKP ne vien patur Marksa teoriju, bet arī pielāgo to mūsdienu Ķīnas apstākļiem (*nepārtraukti virzām marksisma ķīniskošanu*).

J. Staļina vārds, kas ĶTR tika respektēts daudz ilgāku laiku nekā PSRS, ir pilnīgi izzudis no sociālistiskā diskursa.

¹¹⁸ Skat. piem. 王伟 [Wang Wei] [Vans Vejs]. 和谐文化：“以人为本”的文化发展战略 [Hexie Shehui: „Yi ren wei ben” de Wenhua Fazhan Zhanlue] [Saskaņas sabiedrība: „Turēt cilvēku par sakni” kultūras attīstības stratēģija]. No : 新华网[Xinhuanet] [Ziņu aģentūras Sjiņhua portāls]. Pieejams: http://news.xinhuanet.com/theory/2006-07/26/content_4881267.htm [12.10.2011.],

¹¹⁹ 吕红平, 李振纲 [Lü Hongping, Li Zhengang] [Lju Hūnpins, Li Džēngans]. 孔子孝道观与家庭养老方式 [Kongzi Xiaodaoguan yu Jiating Yanglao Fangshi] [Konfūcija uzskati par cieņas pret vecākiem Dao, un veco cilvēku aprūpes veidi ģimenē]. No: 人口研究[Renkou yanjiu]: Population Research. Vol. 32, Nr. 2. March 2008. Pp. 81-86. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/2700f78ecc22bcd126ff0cee.html> [24.07.2012.], 86.lpp.

Hu Dzjiņtao demonstratīvi izvairās no Mao Dzeduna vārda pieminēšanas, pat runājot par procesiem, kas acīmredzami saistīti ar Mao pienesumu. Tur, kur parādās Mao Dzeduna vārds, Hu Dzjiņtao atmet nenoteiktības diskursa paņēmienus, kurus plaši izmanto savā ziņojumā, un asi vēršas pret kādreizējo autoritāti, pārmetot viņam „*Lielās kultūras revolūcijas*” izraisītus kritiskus apstākļus un *kļūdaino teoriju un praksi par nenovēršamo klašu cīņu* (2.daļa).

Dens Sjaopins ziņojumā ir izpelnījies visaugstākās atsauksmes. Kā viņa lielākie nopelni minēti Mao Dzeduna ideju noraidīšana un *reformu un atvērības dižās lietas* teorētiskā apzināšanās un īstenošana dzīvē. Uz Denu Sjaopinu attiecināts īpaši pacilāts izteiksmes stils, viņš *ar dižu politisko drosmi un teorētisko drosmi deva zinātnisku vērtējumu biedram Mao Dzedunam un Mao Dzeduna idejām*.

➤ Leksiskā izvēle starp *sociālismu* un *komunismu*. Vārds *komunisms* tekstā sastopams reti, pretstatā vārdam *sociālisms*. Hu Dzjiņtao runā par *sociālismu ar ķīniešu nokrāsu* (1., 2. daļas), *sociālistisko tirgus ekonomikas sistēmu* (5. daļa), *sociālistiskās demokrātijas politiku*, *sociālistisko likumu sistēmu* (6. daļa), *sociālistisko kultūru* (7. daļa). Ziņojumā atklāts iemesls, kāpēc vārds *sociālisms* šobrīd ir vairāk pieprasīts. Hu Dzjiņtao dēvē *komunisma ideālus* par *tālo nākotni* (12. daļa), tikmēr partijai esot jākoncentrējas uz sociālistiskās sabiedrības celšanas uzdevumiem. Līdz 2020. gadam Ķīnai esot jāklūst par *sociālisma lielvalsti* (4. daļa). Kā redzams, te sociālisma retorikas kontekstā parādās arī citi diskursi: liberāli ekonomiskais, liberāli politiskais, juridiskais un kultūras diskurss.

➤ Konteksta ietekme uz Hu Dzjiņtao leksisko izvēli. Var apgalvot, ka sociālisma retoriku Hu izmanto selektīvi, atkarīgi no tā, kas ir vienas vai otras daļas pamatadresāts: 10. sadaļā, kas veltīta Honkongai un Aomeņai (arī Taivānai, bet šis fragments netika iekļauts mūsu izpētē) nevienu reizi netiek pieminēti vārdi *sociālisms* vai *komunisms*. Tas varētu atspoguļot politisko stratēģiju – pragmatiski pielāgot ĶKP pamatprincipus, neuzspiežot tos nepiemērotiem adresātiem.

➤ Leksiskā izvēle par labu savam personiskam ieguldījumam ĶKP teorijā. Būdams vairāku jaunieviestu formulējumu autors, Hu Dzjiņtao panāca, ka ar viņa vārdu saistīta ideja – *zinātniskās attīstības koncepcija* – tika iekļauta ĶKP statūtos kā viens no partijas teorētiskajiem balstiem. Ziņojumā tā tiek bieži pieminēta.

9) Ziņojumā esošie liberāli ekonomiskais un liberāli politiskais diskursi veidojas ap šādiem atslēgvārdiem: *sociālistiskā tirgus ekonomika* (5. daļa), *sociālistiskās demokrātijas politika* (6. daļa), *apakšslāņu demokrātijas un domāšanas atbrīvošanās* (2. daļa), *demokrātiskas tiesības* (4. daļa), *demokrātija* (3. un 10. daļas).

Kopumā šajā nodaļā iekļautā empīriskā materiāla analīzes rezultātā tika parādīts, ka Hu Džijntao ziņojums ĶKP 17.kongresam lielā skaitā satur tradicionālā diskursa elementus. Līdzās šim novērojumam izdevās konstatēt visai komplicētu diskursīvo ainu, kuru Rietumu pētnieki mēdz reducēt līdz diviem vārdiem: “Ķīnas komunisms”.

3. HU DZJIŅTAO ZIŅOJUMĀ SASTOPAMO TRADICIONĀLĀ ĶĪNIEŠU POLITISKĀ DISKURSA ELEMENTU VĒSTURISKI SEMANTISKĀ ANALĪZE

Lai atklātu elementu saistību ar tradicionālo Ķīnas politisko diskursu un tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa lomā Hu Džjiņtao ziņojumā, tiek veikta retrospektīvi semantiskā 2. nodaļā fiksēto tradicionālā diskursa elementu analīze – analizēta diskursa elementa izcelsme, pirmais avotos fiksētais lietojums (kur nosakāms), lietojuma vēsture līdz 19. gs. un pēc 1949. gada, kā arī diskursa elementa nozīme mūsdienu kontekstā. Šī vispārējā analītiskā shēma tiek koriģēta atbilstoši pētāmajam materiālam.

2. nodaļā tika pierādīts, ka ziņojuma teksts ir interdiskursīvs. 3. nodaļā būs iespēja atzīmēt interdiskursivitāti arī tradicionālajos diskursa elementos. Analizējamais diskursīvais materiāls sadalīts pēc vārdu skaita:

- 1) viens hieroglifs,
- 2) divu hieroglifu-vārdu kopa,
- 3) vairāku hieroglifu frāzes.

Ķīniešu valoda nepārtraukti attīstās, saglabājot un inkorporējot agrāku periodu valodas īpatnības. Tāpēc nevar viennozīmīgi apgalvot, ka iepriekš piedāvātais vārdu sadalījums tā sastāvā esošajos hieroglifos un to sasaiste ar tradicionālo kontekstu nav analītisks pārspīlējums. Šajā sakarā ir būtiski uzsvērt, ka, visu elementu analīzes gaitā, it īpaši strīdīgajos gadījumos, darba autore konsultējusies pie ķīniešu valodas ķīniešu valodas ĶTR pasniedzējiem, pētījusi vārdnīcas un senķīniešu leksikas valodas korpusu.

3.1. Viena vārda tradicionālā ķīniešu diskursa elementi Hu Džjiņtao ziņojumā

3.1.1. *Dao* 道

Ziņojuma gaitā Hu Džjiņtao bieži lieto vārdu *dao*. Hieroglifs, ar kuru tiek pierakstīts šis vārds, pieder Ķīnas kultūras, t. sk., filozofiskās un politiskās domas, būtiskākajām sastāvdaļām.

Hieroglifa grafiskās un jēdzieniskās attīstības loģikai var izsekot kopš Šanu dinastijas laikiem (1722-1122. pmē.), kad tas tika rakstīts uz zīlēšanai paredzētajiem dzīvnieku kauliem. Džou dinastijas laika (1122-221. pmē.) sākumā tas sastopams jau uz bronzas rituālu trauku uzrakstiem. Hieroglifs *dao* parādās svarīgākajās grāmatās; jau vienā

no senākajiem ķīniešu klasiskajiem tekstiem “Pārmaiņu kanonā” (“Jidzjin”) *dao* sastopams gan pamattekstā, gan klasiskajos komentāros.¹²⁰

Sākotnēji pastāvējušas divas līdzīgas zīmes, katra no kurām tiek uzskatīta par mūsdienu *dao* hieroglifa priekšteci. Abas sastāvējušas no divām daļām; pirmā – no „cilvēka galvas” un „kājas”, otrā – no „cilvēka galvas” un „rokas”.¹²¹ Pirmo zīmi mūsdienās traktē kā cilvēka stāvēšanu ceļa krustojumā, kad jāizdara virziena izvēle, un tā atspoguļo situācijas nenoteiktību. Otrā kadreizējā zīme varētu nozīmēt ar roku piesegtu galvu, kas, iespējams, norāda uz apgrūtinātu redzamību. Divi hieroglifi vēlāk saplūda kopā, bet viņu sākotnējā semantika noteica rakstītā vārda tālākās apzināšanas virzienus, pirmajam iegūstot saikni ar “iešanu” un no šīs nozīmes izrietošo semantisko ligzdu (piemēram, ceļš), turpretī otrajam attīstoties abstraktākā virzienā, norādot uz apslēpto pasaules būtību, kas parastam cilvēkam liekas neskaidra un nenoteikta. Otrā nozīme ir izrādījusies produktīva Ķīnas filozofiskās, reliģiskās, politiskās domas attīstībā. Vārds *dao* ir kļuvis par vienu no Ķīnas kultūras pasaules sistēmveidojošajiem jēdzieniem.

Ķīnas bagātīgo kultūras pieredzi iekļaujošais filozofiskais termins nav adekvāti pārtulkojams ārpus tajā balstītās sistēmas. Arī tradicionālajā Ķīnā dažādu filozofisko skolu domātāji atsacījās no *dao* jēdziena precīzas definēšanas, savstarpēji vienojoties, ka tā jēgu nevar izteikt vārdos. Līdz galam šī doma novesta Laodzi “Dao un De kanonā”. 32. nodaļā tiek apgalvots, ka parādībai, kas stāv aiz *dao*, “nav vārda”¹²², respektīvi, rakstiskais vārds it tikai ārējā čaula, kas neizsaka lietas būtību. Sava sacerējuma 25. nodaļā Laodzi raksta: “Es nezinu tās vārdu, zīme saucas *dao*”¹²³. *Dao* apslēpto, neizzināmo būtību īpaši patētiski izteicis Konfūcijs: “No rīta saklausīt *dao*, - tad vakarā var mirt!”¹²⁴ Neskatoties uz adekvātas nozīmes nodošanas sarežģītību, var teikt, ka *dao* Laodzi un Konfūcijam bijis kas līdzīgs pasaules visaptverošai būtībai. No otras puses, tieši Konfūcija izteicēnos *dao* jēdziens piezēmits līdz taisnīguma paraugam valstī un valdniekā. Grāmatā “Apkopotas runas” (“Luņjui”) teikts: “Skolotājs teica: “Tūkstošu kara ratu [stipras] valsts pārvaldīšanas *dao* ir: ar cieņu izturēties pret darbu un būt patiesam, ierobežot vajadzības un mīlēt cilvēkus, nodarbināt tautu atbilstoši gadalaikam.”¹²⁵ Faktiski te jēdziens *dao* asociējas ar

¹²⁰ Piemēram, sk: 周易 [Zhou Yi]: 易经 [Yijing] [Jidzjin] / 责任编辑[Zeren bianji] [Atbildīgais redaktors]: 尹飞舟 [Yin Feizhou] [Jiņš Feidžou]. 长沙[Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1995, 18., 20., 94., 110.lpp.

¹²¹ 说文解字 [Shuowen Jiezi] [Pasacītais un uzrakstītais ar hieroglifu skaidrojumiem] / 许慎撰 [Xu Shen zhuan] [Sast. Xu Shen]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局 [Zhonghua shuju], 1978, 62. lpp. [atsevišķā paginācija]

¹²² Lao Dzi. Dao un De kanons. Rīga: Neputns, 2009, 89.lpp.

¹²³ Lao Dzi. Dao un De kanons. Rīga: Neputns, 2009, 109.lpp.

¹²⁴ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 30.lpp.

¹²⁵ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 13.lpp.

valsts pārvaldīšanas pareizajām metodēm. *Dao* Konfūcijam savā ziņā bija augstākais vienotais princips un mēraukla, vadoties pēc kuras varēja atpazīt hierarhizētas sabiedrības normas un sabiedrības cilvēka pareizo uzvedību. Pēc Konfūcija teiktā, “*dao* ir viens”¹²⁶.

Divi *dao* izpratnes veidi, kas iezīmēti Laodzi un Konfūcija skolās, dominēja Ķīnas filozofiskajā un politiskajā domā līdz pat 19. gs. Kad pienāca Rietumu socioloģijas vārdnīcas apgūšanas laiks, aizgūtos vārdus *ētika* un *morāle* sāka atveidot ar vārda *dao* palīdzību. Visa 20. gadsimta garumā Ķīnā norisinājās *dao* vārda nozīmes sašaurināšana *morāles* virzienā. Iespējams, ka vislielākajā mērā *dao* jaunajā nozīmē izplatījās tieši sociālpolitiskajā laukā. Tomēr jāatzīmē, ka kaut arī notikusi pakāpeniska *dao* nozīmes maiņa *morāles* virzienā, šī vārda tradicionālās nozīmes turpinājušas pastāvēt un ir saglabājušās. 21.gadsimtā ĶTR notiek *dao* vārda atgriešanās tradīciju gultnē, saglabājot arī aizgūtās nozīmes. Šī tendence skaidri saskatāma Hu Dzjiņtao ziņojumā 17. ĶKP kongresam.

1980.gadā Pekinā tika izdota triju sējumu “Politiskās ekonomikas vārdnīca”¹²⁷, Iepazīstoties ar tās ceturto izdevumu (1984. g.), izrādās, ka šajā fundamentālajā izdevumā sastopami tikai divi šķirklī, kuri sākas ar hieroglifu *dao*, tomēr, abos šķirklīos šim hieroglifam ir tikai fonētiska loma, proti, ar tā palīdzību veikta divu ārzemju uzvārdu – *Dawes* un *Dow* – transkripcija ķīniešu valodā.¹²⁸ Ņemot vērā, ka vārdnīcas izdevniecībā tiek publicēti ĶKP un Ķīnas valdības materiāli, tai piemīt arī normatīva nozīme. Tādējādi, vēl pagājušā gadsimta 80.gadu vidū Ķīnas sociālistiskais diskurss ļoti ierobežoti izmantoja elementu *dao* un nepievērsa būtisku uzmanību ķīniešu tradīcijai. Pretēji tam, mūsdienu elektroniskā interneta skaidrojošā vārdnīca Baidu atzīmē *dao* polisemantismu un sniedz plašu izklāstu par tā politisko nozīmi Ķīnā.¹²⁹

Tādējādi, elementa *dao* interdiskursivitāte parādās atšķirīgajos tā tradicionālās nozīmes traktējumos, kā arī sadalīšanā starp tradicionālo ķīnisko un Rietumu nozīmēm. Jāpiebilst, ka kompartijā valda klašu pieeja *dao* kā *morālei*, tāpēc mūsdienu ķīniešu politiskajā diskursā *morāle* tiek interpretēta kā sociālistiskais *dao*, bet tiek apspriesti arī kapitālisma un *dao* jautājumi. *Dao* kā ĶTR politiskā diskursa elements darba 2. nodaļā apskatītajos Hu Dzjiņtao ziņojuma fragmentos fiksējams 8 reizes – 7., 12., 13.sadaļās.

¹²⁶ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006., 31.lpp.

¹²⁷ 政治经济学词典 [Zhengzhi Jingjixue Cidian] [Politiskās ekonomikas vārdnīca]. 许涤新主编 [Xu Tiaoxin zhubian] [Galvenais redaktors: Sju Tiaosjiņš]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1984, Sēj. 1-3.

¹²⁸ 政治经济学词典 [Zhengzhi Jingjixue Cidian] [Politiskās ekonomikas vārdnīca]. 许涤新主编 [Xu Tiaoxin zhubian] [Galvenais redaktors: Sju Tiaosjiņš]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1984, 2. sēj., 123., 41. lpp.

¹²⁹ 道 [Dao]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] . Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/21607.htm#sub5142602> [04.12.2013].

Tomēr jāatzīmē, ka analizējamā tekstā *dao* netiek lietots izolētā pozīcijā, proti, visur, kur to piemin Hu Dzjiņtao, *dao* ir vārdkopas sastāvā, tostarp, piemēram, *dao lu* 道路, *gun dao* 公道, *dao de* 道德. Ar *dao* elementu saistīto vārdkopu analīze piedāvāta 3.2.2. apakšnodaļā.

3.1.2. *De* 德

De, līdzīgi kā *dao*, ir agrīnās ķīniešu politiskās domas aksiomātisks jēdziens.¹³⁰ Zīme *de* ir ārkārtīgi sena, sastopama visu l.gs. p.m.ē. vidus Ķīnas ievērojamo filosofu darbos. M.ē. 1. gadsimtā budismam ienākot Ķīnā, termins *de* ticis piemērots ķīniešu budisma vajadzībām.¹³¹

Meklēt *de* atbilstes citās valodās ir visai problemātiski. Krievijas zinātnieces Lilijas Borohas vārdiem runājot, “veidojot neantonīmisku pāri ar *dao*, *de* ir ķīniešu pasauleskata pamatā. Tai ir centrālā vieta tradicionālajā valsts doktrīnā, uz kuras bāzes izveidojās imperatoru Ķīnas sakralizētā politiskā struktūra. *De* ir konfūciešu ētikas pamatkategorija ... Kā ētiska kategorija, *de* ir noformējusi īpašu personības tipu.”¹³² Tātad, definējot *de*, pētniece nosauc šādas termina nozīmju sastāvdaļas: 1. saistība ar *dao*; 2. tradicionālajā valsts doktrīnā bija saistīta ar sakralizētās politiskās struktūras idejām; 3. konfūciešu ētikas normu iemiesojums, kas sekmēja īpašas personības tipa veidošanu. Varētu piebilst, ka *de* kā savdabīgs valdniekam piemītošais regulējošais spēks, ko viņš projicē uz āru, parādās jau “Dzejas kanonā” (Šidzjin), kura rediģēšanu saista ar Konfūciju. Respektīvi, agrākā Ķīnas politiskajā praksē valdnieks esot izplatījis *de* uz cilvēkiem. Pārejot no valdnieka uz tautu, *de* garantēja valstij uzplaukumu un stabilitāti. Šāds *de* traktējums bija Ķīnas dinastiju valstiskās doktrīnas neatņemama sastāvdaļa.

Savukārt, sinologs A. Kobzevs pievērš uzmanību citām jēdziena nozīmēm: “.. Šī kategorija var tikt izprasta kā galvenā īpašība, kas nosaka katras atsevišķas būtnes vislabāko eksistences veidu..”¹³³ Viņš liek uzsvaru uz *de* kā objektīvu parādību, kura, saglabājot kodolu, mainās savās izpausmēs atkarīgi no personības un – papildināsim zinātnieku – no situācijas, lai varētu izskaidrot, kāpēc *de* kā pozitīvā iemiesojums mēdz parādīties tādos neviennozīmīgos savienojumos kā “zagļa *de*”, “kara *de*” un tml.

¹³⁰ Staburova, J. Skaidrojumi tekstā sastopamiem personvārdiem, nosaukumiem un jēdzieniem. No : Konfūcijs. Apokopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 126. lpp.

¹³¹ Кобзев, А. И. Предисловие. No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 12. lpp.

¹³² Борох, Л. Н. Предисловие. No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 6. lpp.

¹³³ Кобзев, А. И. Предисловие. No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 8. lpp.

Ķīniešu budisti izprata *de* kā *Budas labumu, pareizību, labdabību*. Tika uzskatīts, ka pirms dharmiskās pasaules rašanās jau pastāvējis budisma mācības *de*. Nozīmīgāku ieguldījumu *de* jēdziena attīstībā ir devis Laodzi, kurš to tieši sasaistīja ar *dao*. Par ilustrāciju tam var kalpot viņa grāmata, kura jau pēc filosofa nāves ieguva nosaukumu «*Dao un de* kanons». Laodzi sludināja, ka *de* “nāk tik no *dao*”¹³⁴ Viņš apgalvojis, ka cilvēkam, kurš sevī sakrājis *de*, neesot nekādu šķēršļu mērķa sasniegšanā: “Kam bagātīgi uzkrāts *de*, tam nav nekā, ar ko tas nevarētu galā tikt.”¹³⁵ Starp citu, turpat tiek paziņots, ka tāds cilvēks “var pārņemt valsti”.

Varam secināt, ka *de* kā Ķīnas tradicionālais jēdziens ir saturiski daudzveidīgs. Parādoties mūsdienu politiskajā tekstā, tas spēj saturēt vairākus tradicionālos semantiskus laukus.

Kopš 19.gs. beigām termins *de*, tāpat kā *dao*, tika izvēlēts par analogu Rietumu vārdiem *morāle* un *ētika*. Izvēli bija izdarījuši japāņu intelektuāļi. Ķīniešu uz progresu orientētajiem publicistiem, kuri cīnījās par pārmaiņām dzimtenē, Japāna toreiz kalpoja par progresa etalonu, tādēļ viņi labprāt sekoja japāņu domubiedru jaunatradumiem ķīniešu rakstu valodā un sekmēja to izplatīšanu Ķīnas sabiedrībā. Līdz pat 21.gs. ĶTR politiskā valodā *de* funkcionēja kā *morāle* (ar nelieliem izņēmumiem).

Mūsdienās tulkojumos no ķīniešu valodas vārds *de* vēl joprojām tiek dēvēts par *morāli*. Toties iekšpolitiskajā vidē ĶTR politiskā diskursa dalībnieki aktīvi izplata zināšanas par *de* tradicionālajām nozīmēm. Zīmīgi ir tas, ka elektroniskās vārdnīcas izvērstajā rakstā par *de* vārds *morāle* vispār netiek pieminēts. Toties raksta autori, sniedzot jēdziena *de* vispārēju raksturojumu, skaidro to kā nepieciešamību saskaņot savu rīcību ar dabu, sabiedrību un indivīdiem. Turpinājumā tiek apgalvots, ka augstākā izpausme šīm objektīvajām prasībām ir *dao*. Tiek skaidrots, ka *de* ir *dao* projekcija cilvēkā, ko var uztvert, savukārt *dao* izziņāšana atrodas ārpus cilvēka spējām.¹³⁶

Lietojuma ziņā *de* ir 14 reizes fiksējams Hu Dzjiņtao tekstā. Iepriekšējā nodaļā analizētajās Hu Dzjiņtao ziņojuma daļās *de* parādās 12. sadaļā, vārdu grupu sastāvā – 12. sadaļā (*dao de*), 7. sadaļā (*gun de, dao de, mei de, piņ de*), 8. sadaļā (*jui žeņ vei beņ, de jui vei sjaņ*), 12. sadaļā (*dao de*). Ziņojuma 12. sadaļā Hu Dzjiņtao aicina partijas kadrus atlasīt pēc tādiem kritērijiem, kā “*de* un talants”.¹³⁷

¹³⁴ Lao Dzi. *Dao un De kanons*. Rīga: Neputns, 2009, 81.lpp.

¹³⁵ Lao Dzi. *Dao un De kanons*. Rīga: Neputns, 2009, 177.lpp.

¹³⁶ 德 [De]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/188023.htm> [28.01.2013.]

¹³⁷ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。十二 [Shier] [Divpadsmitā sadaļa]。以改革创新精神全面推进党的建设新

Atsaukšanās uz *de* 17. ĶKP Kongresā no Hu Dzjiņtao personīgo diskursīvo īpašību viedokļa nebija jaunums. Fons tradicionālā jēdziena izpratnes aktualizācijai tika gatavots jau iepriekš. Piemēram, 2003.gadā Ķīnas presē un zinātniskajās aprindās tika apspriesta viņa restaurētā senā formula *ji de vei sjaņ (de kā sākums)*.¹³⁸

Ar *de* diskursa elementa palīdzību var skaidri ilustrēt ĶTR ģenerālsekretāra spriedumu pakļautību Ķīnas kultūras ietekmei. Tomēr būtu kļūdaini apgalvot, ka *de* ietekmi uz ĶTR diskursīvo praksi nosaka vienīgi uzticēšanās tradīcijām. *De*, saglabājot savu tūkstošiem gadu ilgās pastāvēšanas pieredzi, mūsdienu politiskajā diskursā iekļaujas arī ar no Rietumiem aizgūto nozīmi *morāle*. Tādēļ šo diskursa elementu būtu pareizāk raksturot no interdiskursivitātes viedokļa, kas liek diskursīvā teksta adresantam un adresātam vienlaicīgi atrasties vairāku diskursu ietekmē.

Vēlreiz atkārtosim agrāk izteikto domu, ka ārzemnieks, iepazīstoties ar Ķīnas politiskajiem dokumentiem tulkojumā, uzticas vārdam *morāle*, pat nenojauzdams, ka šis vārds ir aizsegs ķīniešu tradicionālā diskursa elementiem *dao*, *de* un, kā tiks parādīts zemāk, vārdu kopai *dao de*. Tādā veidā starptautiskajai auditorijai domātajos tekstos pazūd Ķīnas iekšpolitiskajam diskursam raksturīgā saikne ar Ķīnas tradīciju. Triju terminu (*dao*, *de*, *dao de*), kā arī veselas citu terminu virknes semantiskās diferenciacijas trūkums un to aizstāšana ar vienu vārdu *morāle* svešvalodās aizsedz ķīniešu politiskā teksta patieso saturu un niansēto sakaru ar Ķīnas tradicionālo diskursu. Konfūcijs ir teicis: “Zirgu nosaka nevis pēc viņa spēka, bet pēc *de*.”¹³⁹ Šis piemērs skaidri parāda, ka semantiski *de* nesakrīt ar *morāli*.

3.1.3. Li 利

Var šķist pārsteidzoši, ka vārds *li (izdevīgums)* darbā izdalīts kā tradicionālā diskursa piemērs. Atšķirībā no daudziem terminiem, kuriem analogs nav piemeklējams principā, tā semantika tulkojumā nesagādā grūtības un vārds pielīdzināms *izdevīgumam*.

Tomēr šis jēdziens ietilpst ķīniešu filosofijas zelta fondā. Ķīniešu tradīcijā jau sākot ar “Pārmaiņu kanonu” bija pieņemts uzskatīt, ka *izdevīgums* ir daudz plašāka kategorija par

的伟大工程 [Yi Gaige Chuangxin Jingshen Quanmian Tuijin Dang de Jianshe Xin de Weida Gongcheng] [Vadoties pēc reformu inovatīvā gara, vispusēji virzīt partijas celtniecības jaunus dižos projektus]. Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429199.html> [07.03.2010.]

¹³⁸薛锦霞 [Xue Jinxia] [Sjue Dzjiņsja]. “以德为先”的管理智慧及其现代价值 [“Yi de wei xian” de Guanli Zhihui ji qi Xiandai Jiazhi] [Pārvaldīšanas gudrība saskaņā ar ideju *de kā sākums* un tās mūsdienu vērtība]. [Sudžou universitātē aizstāvētais maģistra darbs.] 1.-74.lpp. 苏州 [Suzhou] [Sudžou]: 苏州大学 [Suzhou Daxue], 2003. Pieejams: <http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10285-2004031649.htm> [02.03.2013.]

¹³⁹ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjuī. Rīga: Neputns, 2006, 87.lpp.

cilvēka dabisku tieksmi pēc ieguvuma, tā ir objektīvi pastāvošas pasaules elements. Pirmajā “Pārmaiņu kanona” nodaļā ir runa par *izdevīgumu* kā debesu piešķirtu īpašību visām priekšmetu pasaules lietām.¹⁴⁰ Tāpēc Ķīnas valdniekiem jau no sendienām bija jārēķinās ar *li* kā ar objektīvu faktu.

No otras puses, Ķīnas domātāji bija radījuši *izdevīgumam* līdzsvarujošu kategoriju, proti, *taisnīguma ideju* (*džen ji*), ko mēdza apzīmēt arī ar vienu vārdu *ji* (*ideja*). *Izdevīgums* un *ideja* veidoja bināru opozīciju, kuru pielietoja dažādu filozofisko virzienu pārstāvji. Laika gaitā tika izveidotas trīs pamatpieejas šīs problemātikas jomā. Modzi (5.-6.gs. pmē.) uzskatīja, ka cilvēku attiecībās priekšroka jādod *izdevīgumam*. Turpretim Konfūcija attieksme pret *izdevīgumu* nebija īpaši pozitīva, viņš uzsvēra *idejas* svarīgumu. Viņš mācīja: “Redzot *izdevīgumu*, domā par *ideju*.”¹⁴¹ Konfūcijs zemu vērtēja cilvēka tieksmi pēc *izdevīguma*: “Cildenais vīrs saprot *ideju*, mazais cilvēks saprot *izdevīgumu*.”¹⁴² Viņš uzskatīja, ka pārvaldot valsti, vadoties tikai pēc tā, kas *izdevīgs*, var izjaukt līdzsvaru sabiedrībā: “Kad rīkojas *izdevīguma* vārdā, ir daudz neapmierināto”¹⁴³ Savukārt 12. gs. filosofs Džu Sji uzskatīja, ka abi jēdzieni un tajos atspoguļotās parādības ir vienlīdz svarīgi, un cilvēkam jārīkojas, atskatoties uz abiem.

Hu Dzjiņtao ziņojuma fragmentos (sk. 2. nodaļa), vārds *izdevīgums* sastopams sešas reizes gan izolētā pozīcijā (*li*), gan vārdu kopas sastāvā (*li ji*) ar to pašu nozīmi. 3. ziņojuma sadaļā viņš aicina *veltīt spēkus tādu jautājumu risināšanai, kas nes vissirsnīgāko, vistiešāko, visreālāko izdevīgumu tautai*. 5. sadaļā viņš māca, ka vajag *ar izdevīgumu pielietot dižo zinātniskās attīstības koncepciju*. 10. sadaļā viņš apgalvo, ka ĶKP kurss uz Honkongas un Aomeņas daļēju neatkarību ir *būtiski izdevīgs ķīniešu tautai*.

Analizējot 11. sadaļu, var konstatēt, ka Hu Dzjiņtao arī atrodas tradicionālās binārās opozīcijas ietekmē, proti, teikuma sākumā viņš lieto vārdu ar *izdevīguma* semantiku, bet teikuma beigās vārdu *ideja* (*taisnīguma ideja*): “Mēs stingri turamies pie tā, lai apvienotu vienā veselumā to, kas *izdevīgs* Ķīnas tautai ar to, kas *izdevīgs* visu valstu tautām, ... un izplatām *taisnīguma ideju*.”

Citi ĶKP politiskā diskursa dalībnieki un partijas līnijas atbalstītāji ir nodarbināti ar to, ka mēģina ievietot Hu Dzjiņtao vārdus tradicionālajā jēdzienu shēmā *izdevīgums – ideja*. Tā Ķīnas zinātniece Šeņa Šenčao apgalvo, ka Konfūcija doma par *taisnīguma idejas* vērtīgumu esot īpaši svarīga sociālistiskā tirgus apstākļos. Liekas, ka viņa maigi oponē Hu

¹⁴⁰周易 [Zhou Yi] : 易经 [Yijing] [Jidzjin] / 责任编辑 [Zeren bianji] [Atbildīgais redaktors]: 尹飞舟 [Yin Feizhou] [Jiņš Feidžou]。长沙[Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1995, 12.lpp.

¹⁴¹ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 85.lpp.

¹⁴² Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 31.lpp.

¹⁴³ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 31.lpp.

Dzjiņtao, uzsverot to, ka balansēšana starp *izdevīgumu* un *ideju* uzskatāma par pareizu, bet laikā, kad sabiedrībā pastiprinās pretrunas, tad noteikti jāatceras, ka *ideja* ir augstāka par *izdevīgumu*.¹⁴⁴ Ar šī piemēra palīdzību var novērot, kā mūsdienu diskursa dalībnieki ir iesaistīti tradicionālās Ķīnas filosofijas kategorijās sakņotā disputā.

3.2. Divu hieroglifu tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu grupas

3.2.1. Čen sjiņ 诚信

Šo divu elementu apkopojums vienotā lietojumā var tikt uzskatīts par sekošanu mūsdienu ķīniešu valodas normām, proti, vienhieroglifu vārdu aizstāšana ar divhieroglifu vārdiem. Tomēr, tā kā abi elementu sastādošie hieroglifi-vārdi neapšaubāmi pieder pie senākajiem ķīniešu politiskās filosofijas elementiem, to apvienojums var tikt uzskatīts par vārdu kopas piemēru, kas pilda tradicionālo ķīniešu diskursa elementu funkcijas.

Šis vārdu savienojums sastāv no vārdiem *čen* un *sjiņ*. Otrā vārda nozīme ir diezgan skaidra – *ticēt, uzticēties, uzticīgs, ticība, uzticība*. Pirmajam vārdam, proti, *čen*, ir visai sarežģīts semantiskais sastāvs. Ķīniešu tradīcijā *čen* ir objektīva pasaules kategorija, kura ietver reducētu *dao* projekciju uz debesīm, kā arī tālāk uz cilvēku un uz priekšmetu pasauli, kura tradicionālajā Ķīnā tikusi apzīmēta ar vārdu *vu* (*lieta*).

Kā filozofiska kategorija *čen* ir tikusi attīstīta 4.gs. pmē., pie tās strādājuši Mendzi un Sjuņdzi. Interneta skaidrojošajās publikācijās tiek uzsvērts arī 12.gs. Sunu dinastijas laika filosofu, *Li sjue* (*Li mācība*) skolas pārstāvju, brāļu Čeņu un Džu Sji ieguldījums.¹⁴⁵ Mendzi dēvēja *čen* par *debesu dao*. No Mendzi viedokļa, cilvēks, būdams visuma Es sastāvdaļa, ir spējīgs izprast *čen*, proti, *debesu dao*. Tomēr, cilvēka ķermeniskais apvalks ierobežo tā spējas un notur viņu *cilvēka dao* līmenī. Mendzi ir teicis: “Čen ir *debesu dao* – kas ar sirdsprātu uztver *čen*, tam ir *cilvēka dao*”.¹⁴⁶ Mendzi apgalvoja, ka *čen* meklējumi

¹⁴⁴申圣超 [Shen Shengchao] [Šeņa Šeņčao]。孔子谈“义”，“利”及其现代意义 [Kongzi Tan “Yi”, “Li” ji Qita Xiandai Yiyi] [Konfūcija apspriestā “Yi”, “Li” un citas mūsdienu idejas]。No: 商业经济 [Shangye jingji] [Biznesa ekonomika]。哈尔滨 [Haerbin] [Harbina]：黑龙江省商务厅 [Heilongjiang Sheng Shangwu Ting] [Heilundzjanas provinces Tirdzniecības kamera]。2013.g. 1.ceturksnis (414), 91.lpp. Pieejams: <http://www.cqvip.com/Read/Read.aspx?id=44535930> [15.08.2013.]

¹⁴⁵Graham A.C. Two Chinese Philosophers. *Ch'eng Ming-tao and Ch'eng Yi-ch'uan*. London: Lewis Reprints Ltd, 1978. 19.lpp.

¹⁴⁶孟子。[Mengzi] [Mendzi]。離婁章句上 [Li Lou Zhangju shang] [Nodaļa „Li Lou”, pirmā daļa]。No: 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] : The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻 [Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu ķīn.val.: Jans Bodzjuņs]; [英文校注]: 刘重德, 罗志野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。长沙 [Changsha] [Čanša]：湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995。388-409.lpp., 398.lpp.

sevī spēj cilvēkam sniegt lielu prieku. Pēc viņa vārdiem: “Atgrūst ķermeni un sasniegt *čen* – nav lielāka prieka!”¹⁴⁷

Grāmata, kura tikusi izņemta no daudz senāka avota “Rituālu pieraksti” un iekļauta konfūciešu klasikā, proti, «Vidus un pastāvīgums» (Džunjun), satur komentārus, kā būtu jāinterpretē *čen*. Piemērs: “*Čen* ir lietu sākums un gals, bez *čen* nav lietu”.¹⁴⁸ Vēl viens citāts no “Vidus un pastāvīgums”: “Tikai tad, kad zem debesīm ir *čen*, var iekļūt tā dabā. Ja var iekļūt tā dabā, tad var iekļūt cilvēka dabā. Ja var iekļūt cilvēka dabā, tad var iekļūt lietu dabā. Ja var iekļūt lietu dabā, tad var, balstoties tajā, palīdzēt pārveidēm un dzimšanām starp debesīm un zemi.”¹⁴⁹ No šī citāta izriet, ka *čen* tiek izprasts kā objektīvi pastāvoša norma, kura, ar nosacījumu, ka cilvēks to uztver un izprot, viņam nodrošina iespēju sekot objektīviem likumiem. Tas bija īpaši nozīmīgi Ķīnas valdniekiem, jo pozicionēja viņus kā līdzvērtīgus debesīm un zemei un piešķīra viņiem spēju paredzēt, vai valsts virzās uz uzplaukumu vai norietu.

Attiecībā uz ķīniešu politiķiem tika uzskatīts, ka īstam politiķim bijis jāmāk iekļūt *čen* dzīlēs, bet valsts iedzīvotājiem bija jāsakārto savas dzīves atbilstoši *čen* sadzīvisko normu izpratnei.

Vārdnīcas piedāvātajos *čen* tulkojumus uz angļu un krievu valodām prevalē sašaurinātās nozīmes *patiess*, *godīgs* (*искренний, правдивый, честный*¹⁵⁰, *sincere*, *honest*¹⁵¹). Jāatzīst, ka šie izplatītākie tulkojumi nav veiksmīgi, jo tajos pilnībā izzūd saistība ar pasaules objektīvajiem līmeņiem. A. C. Grahams uzskata, ka *čen* nozīme angļiski tulkojama kā *godprātīgums (integrity)*.¹⁵²

¹⁴⁷孟子。[Mengzi] [Mendzi]。尽心章句上 [Jin Xin Zhangju shang] [Nodaļa „Iet sirds dziļumos”, pirmā daļa]。No : 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] : The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻 [Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu ķīn.val.: Jans Bodzjuņš]; [英文校注]: 刘重德, 罗志野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995。512-535.lpp., 512.lpp.

¹⁴⁸中庸 [Zhong yong] [Vidus un pastāvīgums]。No : 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] : The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻 [Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu ķīn.val.: Jans Bodzjuņš]; [英文校注]: 刘重德, 罗志野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995。24-63.lpp., 48.lpp.

¹⁴⁹Turpat

¹⁵⁰ Большой китайско-русский словарь. Москва: Издательство «Наука» Главная редакция Восточной литературы, 1984. Т. 4., 258.lpp.

¹⁵¹新编新华字典 [Xinbian Xinhua Zidian] [Ķīniešu hieroglifu vārdnīca jaunajā redakcijā]。A New Chinese Dictionary. 主编: 王同亿 [Zhuban: Wang Tongyi] [Galvenais redaktors: Vans Tunji]。海南 [Hainan] [Hainaņa]: 海南出版社 [Hainan Chubanshe], 1995, 53.lpp.

¹⁵² Graham A.C. Two Chinese Philosophers. Ch'êng Ming-tao and Ch'êng Yi-ch'uan. London: Lewis Reprints Ltd, 1978. 187.lpp.

Diskursa elementu grupas *čen sjiņ* nozīme pārklājās ar vārda *čen* nozīmi. Klasiskā vārdnīca “Šoveņ dzjedzi” uzskata abus vārdus par sinonīmiem¹⁵³. Proti, gan *čen*, gan *sjiņ* galu galā esot saistīti ar *debesu dao* un *cilvēka dao* sfērām.

21. gs. pirmajos gados, kā arī Hu Dzjiņtao ēras sākumā, vārdu grupa *čen sjiņ* tika iedzīvināta ĶTR politiskajā diskursā. Šis vārdu salikums līdz tam nebija bijis īpaši populārs, tādēļ diskursa adresantiem vajadzēja mobilizēt garīgus un materiālus resursus, lai aktualizētu sofistiskas pārdomas, par kurām zināja vienīgi senlaiku grāmatu interesenti. Apjomīgā skaidrošanas darba rezultātā *čen*, kā cilvēka uzvedības normu saturošais *cilvēka dao*, tika pārinterpretēts par vienu konkrētu normu, kura paredz cilvēku savstarpējo atbalstu, palīdzību, uzticēšanos.¹⁵⁴ *Čen sjiņ* turpmāk vajadzēja saprast kā tradīcijās balstīto principu ar nozīmi *savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskam likumam – čen*. Jaunā diskursa elementa ar aizmirsto vēsturi ieviešana pieņēma dažādas formas: darba vietās kolēģi slēdza “*Čen sjiņ* līgumus”, jeb “Līgumus par savstarpējo uzticēšanos, sekojot dabiskām likumam – čen”¹⁵⁵; tika ieviesti īpaši goda raksti. Diskursa elements *čen sjiņ* kā Ķīnas kultūras vērtība tika pretnostatīts kapitālistiskā sabiedrībā izplatītajai personīgā labuma gūšanas vēlmei.

Diskursa elements *čen sjiņ* Hu Dzjiņtao ziņojuma analizējamās fragmentos parādās divas reizes: 3. sadaļā un 7. sadaļā. Jāpiebilst, ka frāze no 3. sadaļas (*savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskām likumam – čen (čen sjiņ), un mīlestība uz draugu (jou ai)*) kļuva par vienu no sešiem Hu Dzjiņtao *harmoniskās* sabiedrības priekšnosacījumiem.

Diskursīvo elementu *čen sjiņ* saistītais semantiskais lauks aptver arī tādus cilvēka labsajūtai adresētus elementus, kā *saskaņa, miers, mīlestība uz draugu, cienīt vecos un mīlēt jaunos, dao, de*. Šādas īpašības piemīt cilvēkam, kas atrod sevī *čen*. Zīmīgi, ka Hu Dzjiņtao ziņojumā *čen* arī novietots atbilstošajā kontekstā. Uzvedība *saskaņā* ar *čen* prasa pašai izliedzīgu darbu, grūtību pārvarēšanu. Senlaiku domātāji novērojuši, ka naudas darījumos cilvēkam grūti *sekot dabiskajam likumam-čen*. Tādēļ Hu Dzjiņtao *čen sjiņ* diskursīvā elementa pieminēšanu papildina plašai sabiedrībai domāti aģitācijas materiāli. Viens no šādiem materiāliem iekļauts mūsu disertācijas 4. pielikumā. Tajā tiek stāstīts par

¹⁵³ 说文解字 [Shuowen Jiezi] [Pasacītais un uzrakstītais ar hieroglifu skaidrojumiem] / 许慎撰 [Xu Shen zhuan] [Sast. Xu Shen] 。北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局 [Zhonghua shuju], 1978, 52. lpp. [atsevišķā paginācija]

¹⁵⁴ 诚 [Cheng] [Čen] 。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/755459.htm> [03.02.2012.]

¹⁵⁵ 楼主 [Lou Zhu] [Lou Džu] 。 诚者，物之终始，不诚无物！请大家谈谈诚信…… [Cheng zhe, Wu Zhi Shi Zhong, Bu Cheng Wu Wu! Qing Dajia Tantan Chengxin] [Čen ir lietu sākums un gals, bez čen nav lietu! Aicinu visus apspriest čen sjiņ ...] 。 2007-12-08 。 Pieejams: <http://club.1688.com/threadview/23631106.html> [18.07.2013])

vecu cilvēku, kurš ar savu godīgumu pret bojā gājušā dēla kreditoriem ir izpelņījis nosaukumu Čen.

Avīzē “Guanmin žibao” publicētā raksta autors Vans Guohu asi uzstājas pret čen sjiņ diskursa elementa pārinterpretāciju Rietumu (kristīgo) kultūru garā: “Mums, ķīniešiem, izvirzot čen sjiņ principu, protams, pavisam nav obligāti, meklējot tā pirmsākumu, aiziet līdz Rietumu kristietībai, toties pirmsākumu meklējumos nevar neaiziet līdz konfūcismam. Konfūcisma čen sjiņ koncepcija ir mūsu tautas garīgais pamats, kas tāpat, ka mūsu dzeltenā āda un melnie mati, no mums nav atdalāma.”¹⁵⁶

3.2.2. *Dao de* 道德

Diskursa elements *dao de* sastāv no diviem vārdiem, kas sakņojas senā Ķīnas vēsturē, no otras puses, kopā šie vārdi klasiskajos tekstos sastopami salīdzinoši reti. Ir zināms, ka pirmais autors, kurš izmantoja šo vārdu savienojumu, bija 4.-3.gs. p.m.ē. filozofs Sjuņdzi, kurš bija būvējis savu doktrīnu, izejot no pieņēmuma, ka cilvēks ir pēc dabas ļauns. Viņa vārdā nosauktajā darbā tiek skaidrota secība, kurā būtu jāapgūst klasiskās grāmatas, un tiek apgalvots, ka mācības jānoslēdz ar “Rituālu pierakstiem”, jo tieši tie ir “*dao de* virsotne”.¹⁵⁷ Vairākus gadsimtus vēlāk vārdu savienojums *dao de* kļuva par “Daodedzjin” nosaukuma pamatu.

Par vēl vienu piemēru, kuru min mūsdienu politiskā diskursa dalībnieki saistībā ar *dao de* lietojumu, kalpo izcilā cīnītāja pret aizspriedumiem Haņa Juja (768—824) darbs. Haņs Jujs rakstīja, ka Laodzi nav izpratis *dao de* nozīmi. Viņš uzskatīja, ka *dao de* visīstenāk atklājas ar konfūciešu jēdziena *cilvēcīgums* (žeņ) un [taisnīguma] ideja (ji) palīdzību. Turklāt, no viņa viedokļa, šie divi jēdzieni satur reālu nozīmi, turpretī *dao de* ir nekas vairāk kā pilnīga abstrakcija, kuru viņš terminoloģizē kā *tukšu vietu*.¹⁵⁸

Kā jau ticis minēts iepriekš, sākot ar 19 gs. beigām japāņu intelektuāļu ietekmē, kas no klasiskā ķīniešu vārdu krājuma piesaistīja leksēmas Rietumu socioloģiskās terminoloģijas aizgūšanai, Ķīnā sāka izplatīties *dao de* kā *morāles* analoga interpretācija.

¹⁵⁶王国彪 [Wang Guobiao] [Vans Guobiao]。儒家诚信观念：不可摆脱的民族精神基因 [Zhejia Chengxin Gainian: Buke Baituode Minzu Jingshen Jiyin] [Konfūcisma čen sjiņ koncepcija: mūsu tautas garīgais gēns, ko no mums nevar atdalīt]。No : 光明日报 [Guangming Ribao], 16.08.2011. Pieejams: http://www.chinakongzi.org/rjwh/lzxd/201108/t20110816_6543115.htm [19.08.2013.]

¹⁵⁷荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。劝学第一 [Quanxue Di Yi] [1. nodaļa Padomi mācībā]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/book/xunzi/0001.htm> [22.07.2013.]

¹⁵⁸韩愈 [Han Yu] [Haņs Jujs]。原道 [Yuan Dao] [Iesākuma dao]。漢英對照中國哲學明珠宣讀：Selected Readings form Famous Chinese Philosophers With Annotations and English Translation. Volume 1/ 石峻主編 General Editor Shi Jun. Beijing: People's University of China Press, 1997, 450-451.lpp.

Mūsdienu elektroniskā skaidrojošās vārdnīcas Baike, kas tiek regulāri atjaunināta, *dao de* veltītais šķirkļis sākas ar vārda skaidrojumu mūsdienu Rietumu socioloģijas garā.¹⁵⁹ Tomēr diskursa elementa jaunais traktējums, kas meistarīgi ticis japāņu pārinterpretēts, nav spējis no nacionālās atmiņas izdzēst gadsimtiem ilgo ķīniešu tradīciju. Tāpēc mūsdienu ķīniešu politiskās valodas ietvarā *dao de* figurē gan ar nozīmi *morāle*, gan ar nozīmi *dao de* Sjuņdzi, Haņa Juja un citu ķīniešu garīgās kultūras nesēju izpratnē.

Visi 20.gs. Ķīnas politiķi šo diskursa elementu izmantoja ar *morāles* nozīmi, nezaudējot saites ar tradicionālo *dao de*. Šo situāciju ietekmē pati rakstu valoda, kura *morāles* vietā piedāvā divus no senlaikiem zināmus hieroglifus: *dao* un *de*. Piemēram, lasot ĶTR priekšsēdētāja Dzjana Dzemiņa runai piecpadsmitajā ĶKP kongresā (1997.g.) veltīto skaidrojošu publikāciju, var redzēt, ka autoram rūp gan *dao de*, gan *morāle*.¹⁶⁰

Hu Dzjiņtao ziņojumā *dao de* diskursa elements sastopams 7 reizes. Mūsu darba izvēlētajos fragmentos tas sastopams 4 reizes: 7. sadaļā un 12. sadaļā. Hu Dzjiņtao ziņojumā diskursa elements *dao de* parādās savienojumā ar kādu sabiedrībai būtisku sociālu aspektu. Piemēram, viņš lieto *dao de* attiecībā uz tādām sfērām kā zināšanas, izglītība, domāšana un profesionalitāte.

Var strīdēties par to, vai Hu Dzjiņtao ar *dao de* izprot *morāli* Rietumu socioloģijas nozīmē vai *dao de*, bet nav apstrīdams, ka pēc formas šis hieroglifu savienojums nācis no senās ķīniešu vēstures. Tam raksturīgā interdiskursivitāte izpaudās jau pagātnē, kad dažādu skolu pārstāvji atšķirīgi interpretēja tā nozīmi. Jaunākajā vēstures periodā interdiskursivitāte pastiprinājās, iekļaujot Rietumu jēdziena *morāle* semantisko lauku. *Morāles* jēdziens ĶTR politiskajā diskursā tiek skatīts no klašu pozīcijām, kā rezultātā tas iekļauj vismaz divus Rietumu diskursus – sociālistisko (šķiriskā *morāle*) un kapitālistisko (abstraktā *morāle*).

Dao de augstāk visbiežāk tiek tulkots kā *morāle*. Rezultātā neķīniešu lasītājam tiek atņemta iespēja uzzināt, ka ĶTR priekšsēdētājs un ĶKP ģenerālsēkretārs komunisma

¹⁵⁹ “*Dao de* norāda uz summāro rezultātu, kas veidojas no labā un ļaunā kritērijiem; no sabiedriskā viedokļa noteiktām un sirdī ielikām pārlicībām, tradicionālām paražām un uzvedības normām, pēc kurām tiek vērtēts cilvēks; no darbības veidiem, kas regulē cilvēku savstarpējās attiecības, kā arī cilvēka attiecības ar sabiedrību. *Dao de* ir pielietojums regulēšanā, zināšanu, apmācības, vadības nozarēs. Cieši saistīts ar politiku, jurisprudenci, mākslu u.c. intelektuālajām formām.” 道德 [Dao de]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]. Pieejams: <http://www.baike.com/wiki/%E9%81%93%E5%BE%B7> [22.07.13.]

¹⁶⁰ “Dzjans Dzemiņš savā oficiālajā runā ... uzsvēra *dao de* veidošanas nozīmi. Viņš norādīja: “Jāisteno komunisma ideju *dao de*, ... iedrošinot visus, kas var piemērot ideju *dao de* valsts vienotībai, tautu saliedētībai, ekonomikas attīstībai.” 杨德山 [Yang Deshan] [Jans Dešaņs]. “依法治国”、“以德治国” [„Yi Fa Zhi Guo”, „Yi De Zhi Guo”] [„Pārvaldīt valsti ar likumu”, „Pārvaldīt valsti ar *de*”]. No : 中国共产党新闻 [Zhongguo Gongchandang Xinwen] [ĶKP ziņas]. Pieejams: <http://cpc.people.com.cn/GB/64162/64171/4527669.html> [12.10.2010.],

idejas atvasina ne tikai no vārda *morāle*, bet arī no tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementiem un centrālajiem ķīniešu pasauleskata jēdzieniem *dao* un *de*.

3.2.3. *Dao lu* 道路

Dao lu iespējams skatīt kā salikteni ar nozīmi *ceļš*. Saliktenis *ceļš* sastopams jau Džou dinastijas laika grāmatās. Salikteņa sastāvā *dao* tiek uztverts tikai kā *ceļš*, *lu* arī nozīmē *ceļu*. Diviem vārdiem ar nozīmi *ceļš* tiek lietoti kopā, sanāk abu vārdu kopīgas nozīmes papildināšana un pastiprināšana. Šāda vārdu veidošanas prakse nav retums ķīniešu valodā.

Hu Dzjiņtao ziņojuma 11. sadaļas fragmenta vārdu grupa *dao lu* izmantota trīs reizes. Divas reizes *miera attīstības ceļa (dao lu)* kontekstā. Trešo reizi frāzē *cienām ikvienas valsts tautas tiesības uz pašizvēlētu attīstības ceļu (dao lu)*. Vārdu salikumu *dao lu* var precīzi atveidot svešvalodās, un liekas, ka nav pamata saskatīt Hu Dzjiņtao teiktajā ko specifisku.

Tomēr uz vārdu kopu *dao lu* var skatīties ne vien kā uz salikteni, kurā abas daļas ir saplūdušas, bet kā uz diviem patstāvīgiem vārdiem, *dao* un *ceļš*. Tādās reizēs vārdu kopa būtu jāizprot kā *dao ceļš*. Senķīniešu valodas vārdu korpusā no 4546 fiksētajiem *dao lu* tekstos izmantotajiem piemēriem, sastopami arī piemēri, kuri atbilst tieši šādai interpretācijai.¹⁶¹

Apkopojot korpusā ietvertās domas, varam secināt, ka *dao ceļš* ir *ceļš uz dao*. Tas ir grūts, tāpēc, ka cilvēkam, kas to izvēlas, visu laiku jā rūpējas par sevis pilnveidošanu. Valdnieks, kas iet *dao ceļu*, uztver pasaules likumsakarības un pārvalda valsti saskaņā ar tām, tādējādi nodrošinot valsts uzplaukumu. Atšķirībā no vārda *lu*, kas nozīmē *ceļu* kā pārvietošanās virsmu bez filozofiskām konotācijām, vārds *dao* pat gadījumos, kad tas viennozīmīgi apzīmē *ceļu*, adresanta apziņā ieslēdz otru, ar pasaules būtību saistīto nozīmi, ko garantē pats hieroglifs. Atgriežoties pie Hu Dzjiņtao vārdu *dao lu* lietojuma, kļūst skaidrs tajos ietvertais signāls, kas publicētajā tekstā tiek nodots kopā ar hieroglifu *dao*. Tas nozīmē, ka neizteismīgā vārda vietā ar konkrēto nozīmi *ceļš*, Hu Dzjiņtao iekļauta vārdu kopa ar implicīto saikni un tradicionālo pasauleskatu.

¹⁶¹语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学中国语言学研究
中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009.

Pieejams:

http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?dir=gudai&q=%E9%81%93%E8%B7%AF&LastQuery=%E9%81%93%E8%B7%AF&start=3450&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&orderStyle=score&encoding=UTF-8&neighborSortLength=0&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&isForReading=no
[12.04.2012.] , 70.lpp.

Atgriezoties pie jau citētajiem Hu Dzjiņtao teikumiem, pavisam precīzi tie būtu jātulko kā *miera attīstība pa dao ceļu* un *cienām ikvienas valsts tautas tiesības uz pašizvēlētu attīstības dao ceļu*.

Gribam precizēt, ka pat tādos gadījumos, kad ķīniešu zinātnieki traktē *dao lu* kā salikteni *ceļš*, viņi tik un tā nav pilnīgi brīvi no priekšstata par tajā ietvertu *dao*, skaidrojot, ka ar *lu* domāts ceļš kā tāds, turpretī *dao* nozīmē ideālo virzienu, ko cilvēks izveido kā mērķi savā prātā.¹⁶²

Nobeigumā būtu jāsecina, ka *dao lu* kā diskursa elements no senajiem laikiem ietver sevī divas nozīmes, viena no kurām ir politiski neitrāla, otrā filozofiski (un politiski) iekrāsota. Tas ir interdiskursivitātes piemērs starp ikdienas parādību apzīmējošo diskursu un filozofiski un politiski uzlādētu diskursu. Šoreiz nav pamata uzskatīt, ka Hu Dzjiņtao izvēlēties šo no senajiem laikiem nākušo diskursa elementu ar nolūku uzsvērt *dao* jēdzienu, bet ir acīmredzami, ka *dao* implicīti pieder tam.

Šis piemērs rāda, ka tradīcija sociālistiskā diskursa elementos var tikt iekļauta arī neapzinātas rīcības rezultātā.

3.2.4. *De jui* 德育

8. sadaļā Hu Dzjiņtao piemin *de jui*, kas tulkojot tradīciju garā jāsaprot kā *de audzināšana*, bet mūsdienu garā kā *morāles audzināšana*.

ĶKP ģenerālsēkretārs šo vārdu kopu ieliek mūsdienīgā semantiskajā laukā (*jārealizē rakstura īpašības veidojošā izglītība, jāpaaugstina izglītības modernizācijas līmenis, jāaudzina vispusīgi attīstīti sociālisma cēlāji un jaunās maiņas cilvēki, kuriem ir vispusīgi attīstīti de-morāles gudrība un ķermeņa skaistums, jāveido tāda izglītība, kas apmierinātu tautu*).

Senlaiku avotos vārdu kopa *de jui* sastopama reti. Viens no nedaudzajiem piemēriem, kas ir populārs atsauksmēs mūsdienās, ir “Sunu dinastijas vēstures grāmata” (“Sunu”), kura pauž nepieciešamību “*tautā audzināt de*”.¹⁶³

Skaidrojošo vārdnīcu komentāru autori *de jui* skaidro vienlaicīgi kā *morāles audzināšanu* un kā *de audzināšanu*. Pie tam, neskatoties uz to, ka senlaiku grāmatās vārdu kopas lietojums nav izplatīts, tie mērķtiecīgi piesauc no tradicionālā ķīniešu garīgā

¹⁶² 道路 [Dao lu]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/125492.htm> [14.01.2013.]

¹⁶³ 宋书 [Song Shu] [Sunšu]。卷七十九 列传第三十九 文五王 [Juan Qishi jiu, Liezhuan di Sanshijiu Wen Wu Wang] [79. dzjuans, 39. biogrāfiju sadaļa]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/songsu/sons_079.htm [18.08.2013.]

mantojuma izteiksmes ziņā atšķirīgus, bet semantiski līdzīgus vārdus, tādā veidā vairojot *de audzināšanas* vārdu kopas nozīmīgumu senlaiku kultūrā. Ķīniešu komentētājiem var piekrist tādā ziņā, ka Konfūcija un Mendzi darbos, kaut neizmantojot tieši šo vārdu kopu, daudz tika runāts par to, ka tauta jāizglīto *de garā*, lai nodrošinātu valsts uzplaukumu.¹⁶⁴

3.2.5. *Dzjin dzji* 经济

Mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā saskaņā ar Dena Sjaopina izvirzītajiem principiem tiek uzsvērta ekonomiskās attīstītības dominante. Šī iemesla dēļ, kā arī starptautiskā, uz tirgus ekonomiku tendētā politiskā diskursa ietekmes dēļ, diskursa elements *ekonomika*¹⁶⁵ Ķīnā ierindojas visvairāk lietoto politiskā diskursa elementu vidū. Šo tēzi apstiprina arī analizējamā ziņojuma teksta analīze, no kuras rezultātiem var secināt, ka visa ziņojuma 12 sadaļās kopumā šis elements parādās 108 reizes, kas atpaukš tikai no kontrolelementa *sociālisms* lietojuma, kurš parādās 142 reizes.

Kaut arī diskursa elements *dzjin dzji* mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā manifestējas bez skaidri saskatāmam norādēm uz tradicionālo ķīniešu filozofiski politisko domu, ķīniešu interneta enciklopēdijā tiek uzsvērta šī termina sakņošanās senajā ķīniešu tradīcijā.¹⁶⁶ Jēdziena rašanās tiek atvasināta no senlaiku teiciena *kanonu [pārzināšana] par pasaules [pārvaldīšanu] un palīdzība tautai (dzjin ši dzji min 经世济民)*, kurš saīsinājās līdz formulai *kanoni un palīdzība (dzjin dzji 经济)*.

Apzināta sasaistes ar tradīciju uzsvēršana šī diskursa elementa gadījumā ir jauna parādība. 1985.gadā iznākušajā pētījumā “Mācība par valsts pārvaldīšanu Viduslaiku Ķīnā” izcilā Krievijas sinoloģe Z. Lapina pievēršas ķīniešu ekvivalenta vārda *ekonomika* vēsturiskajai analīzei, atsaucoties arī uz dažiem ķīniešu avotiem, bet uzsver, ka pieeja tam kā senam jēdzienam ir salīdzinoši novatoriska.¹⁶⁷

¹⁶⁴德育 [De yu] [De jui]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] . Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/405928.htm> [18.08.2013.]

¹⁶⁵ Ķīniešu valodā locījumu un dzimšu neesamības dēļ, kā arī vārda *ekonomika* nemainīguma, neskatoties uz vārdšķiru, dēļ, šeit nav nepieciešamības un arī iespējas atsevišķi analizēt tādas atvasinājumus kā, piemēram, *ekonomisks*, atšķirībā no indoeiropiešu saimes valodu diskursa, kur gramatiskajai komponentei analīzes gaitā ir pieņemts pievērst īpašu nozīmi.

¹⁶⁶“Redzams, ka tas ir vēsturisks Ķīnas intelektuāļu izcilās un augstās domas sasniegums, mācība par *ekonomiku (dzjin dzji)* ir nekas cits kā mācība par *kanonos balstīto pārvaldīšanu un palīdzību tautai (dzjin dzji)*, kas pilnībā atspoguļo uz tautas atbalstu vērstās *ekonomikas* mācības humanistisko domu.”*经世济民 [Jingshi Jimin] [Pārvaldīt pasauli palīdzēt tautai]* . No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] . Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2204546.htm> [16.05.2011.]

¹⁶⁷ Лапина, З. Г. Учение об управлении государством в средневековом Китае. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1985, 13.лpp.

Mūsdienu ķīniešu skaidrojošajās publikācijās pieņemts akcentēt vārdu kopas *dzjin dzji* sasaisti ar Ķīnas tradīciju, atsaucoties uz diviem avotiem. Pirmkārt, uz domātāja Baopudzi (“Skaidu aptverošais”, īstajā vārdā Ge Huns (283/284-343/363) – pseidonīmā minētā *skaida (pu)* attiecināma uz *dao* vienkāršību) šāda paša nosaukuma klasisko darbu. Baopudzi sarunas biedrs vērsies pie viņa ar jautājumu: “Tie, kas spēj runāt, ne vienmēr spēj darīt, šodien gatavību pārvaldīšanai pārbauda pēc *kanoniem (dzjin 经)*, bet vai tas garantē politisko talantu esamību?” Uz šo jautājumu Baopudzi atbild Konfūcija garā, paskaidrojot, ka *kanonisko grāmatu (dzjin)* lasīšana un apgūšana ir nozīmīga īpašība valsts pārvaldē: “Tāpēc atverot grāmatu “Hun faņ”, var uzzināt, ka Dzjidzi izmantoja kanonus (*dzjin*) kā pasaules pārvaldīšanas instrumentu. Bet pārļapojot “Deviņas mākslas”, var redzēt, ka Dzimušais Faņs mēdza pārdomāt valsts pārvaldīšanas stratēģiju.”¹⁶⁸ No vārda *dzjin* semantikas vēstures viedokļa svarīgi tas, ka sarunās pirmajā daļā termins nozīmē *kanonu*, bet tās noslēgumā saistās ar *pārvaldīšanu*. Laiku gaitā notika vārda nozīmes nobīde no *kanona* uz *kanona lasīšanu pārvaldīšanai*, līdz beidzot – vienkārši *pārvaldīšanu*.

Leksiskā forma, kas pilnībā sakrīt ar mūsdienu vārdu kopu *dzjin dzji (ekonomika)*, pirmo reizi fiksēta Dzjiņu dinastijas (579.g.-648.g.) vēstures hronikās “Dzjiņšu”.¹⁶⁹

Z. Lapina arī uzsver šī vārda seno izcelsmi, dēvējot to par vienu no “noturīgajiem terminiem: savdabīgiem Ķīnas politiskās domas simboliem, kas atnākuši no gadsimtu dzīlēm un jaunos apstākļos guvuši jaunu piepildījumu”¹⁷⁰. Viņa sasaista jēdzienu *dzjin dzji* ar Sunu dinastijas laika (960.-1280.gs.) Ķīnas domātāju, it īpaši Li Gou, darbiem. Tomēr, kaut jēdziena atribūcija krievu zinātnieces darbos ir vēlāka, nekā ķīniešu kolēģu publikācijās, Z. Lapina uzsver šī jēdziena plašumu salīdzinājumā ar jēdziena *ekonomika* semantisko lauku un apgalvo, ka tā izpratne 10.gs. bija līdzvērtīga mūsdienu jēdziena *politika* izpratnei, sedzot galvenokārt valsts pārvaldības sfēru un sociālo sfēru, kur finanšu komponente bija pakārtota valsts pārvaldes taktikai un stratēģijai.

Vārdu kopas *dzjin dzji* saslēgšana ar Rietumu vārdu *ekonomika* bija Japānas intelektuāļu risinājums (kā jau tika atzīmēts, Japāna spēlēja īpašo lomu ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elementu pārinterpretējumā). 20.gs. otrajā pusē *dzjin dzji* semantika tik cieši sašauga ar ekonomiku, ka varēja likties, ka tam vairs nav atpakaļceļa. Tomēr 21. gs.

¹⁶⁸抱朴子外篇. 审举卷第十五 [Baopuzi waibian. Shen Ju Juan Di Shiwu] [“Baopudzi” ārejās nodaļas. 15.nodaļa “Eksamenēšana un atlasīšana”]. Pieejams : <http://www.guoxue123.com/zhibu/0101/03bpzwp/015.htm> [16.09.2012.]

¹⁶⁹ 晋书. 卷三十三, 列传第三 [Jin shu. Juan Sanshisan, Liezhuan Di San] [Dzjiņ šu. Trīsdesmit trešais tīstoklis, trešā biogrāfija]. No : 国学网站[Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]. Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/jinshu/jinshu_033.htm

¹⁷⁰ Лапина, З. Г. Учение об управлении государством в средневековом Китае. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1985, 13.lpp.

Dzjana Dzemiņa, bet no 2003. g. Hu Džjiņtao vadīšanas laikā varēja redzēt, ka dzjin dzji vismaz daļēji atgūst savu tradicionālo ķīniešu saturu. Izplatījās doma, saskaņā ar kuru mūsdienu terminam dzjin dzji ir divas izcelsmes valodas – senķīniešu un japāņu. Japāņu vārds dzjin dzji ar nozīmi ekonomika nāk no Rietumu kultūras, turpretim ķīniešu terminam ir sava semantika, kuru var definēt, ka valsts pārvaldīšanu tautas interesēs. Tika paplašināti dzjin dzji satura rāmji: “Dzjin dzji: tas nozīmē vadīt valsti, pārvaldīt sabiedrību, attīstīt ražošanu, bagātināt tautu.”¹⁷¹ Ekonomiku sākā uztvert kā dzjin dzji sastāvdaļu. Pateicoties tam, ka termina skaidrojums tika meklēts Ķīnas pagātnē, no ekonomiskā diskursa sāka pazust marksistiskās ekonomikas klasiķu vārdi. Tomēr dzjin dzji tradicionālā semantika atjaunojās tikai daļēji, jo apšaubāmi, vai būtu praktiska nozīme aicināt cilvēkus atgriezties pie senlaiku ķīniešu kanonu studēšanas.

Termina dzjin dzji (ekonomika) interdiskursivitāte ir 21. gs. parādība, kura izpaužas kā ekonomikas humanizācija, pietuvināšana cilvēkam un marksistiskās politekonomijas teorijas parāpēniskā demontāža.

3.2.6. *Džen cji* 正气

Ziņojuma 7. sadaļā Hu Džjiņtao aicina izplatīt sabiedrībā *džen cji* (*taisno cji*). Šo vārdu kopu var iztulkot tikai daļēji. Otram vārdam *cji* nav jēdzieniskās atbilstes Rietumu kultūrās.

Heiroglifa *cji* attīstībai var izsekot vēl pirms grāmatu kultūras rašanās – pēc uzrakstiem uz zīlēšanas kauliem. Tā rašanās saistīta ar mākoņa attēlojumu, vēlāk hieroglifa nozīme attīstījās ūdens izgarojumu – gan zemes, gan debesu izcelsmes – virzienā. “Rituālu pierakstos” *cji* definēts kā tas, kas “ieelpojams un izelpojams”. Iepazīstoties ar šiem skaidrojumiem, rodas kārdinājums apgalvot, ka runa ir par gaisu. Tomēr seno ķīniešu doma attīstījās, sekojot citai trajektorijai. Konfūciešu kanonā iekļautajos tekstos „Pavasaru un rudeņu hronika ar Dzuo komentāriem” („Čuņcju dzuodžuan”), nodaļā “[Valdnieka] Džaoguna pirmais gads” ir teikts: “Debesīm ir seši *cji*: .. jiņ, jan, vējš, lietūs, tumsa,

¹⁷¹ 涂文涛 [Tu Wentao] [Tu Veŋtao]。落实科学发展观树立正确的办学指导思想推进学校事业良性发展 [Luoshi Kexue Fazhanguan Shuli Zhengque de Banxue Zhidao Sixiang] [Zinātniskās attīstības koncepcijas pielietošana izglītības vadības vadošo ideju veidošanas jomā, lai veicinātu skolas darbības veselīgu attīstību]。No : 经世济民 孜孜以求—西南财经大学办学理念文选 [Jingshi Jimin Zizi Yiqiu – Xinan Caijing Daxue Banxue Linian Wenxuan] [Pārvaldīt pasauli palīdzēt tautai, cītīgi strādāt, lai to sasniegtu – Dienvidrietumu Finanšu un ekonomikas universitātes rakstu krājums par Izglītības vadības idejām]。成都 [Chengdu] [Čendu] : 2004, 140.lpp.

gaisma.”¹⁷² “Dao un de kanona” 10.nodaļā apgalvots, ka “Koncentrējot *cji*, līdz tā mīksta – var kļūt par bērnu.”¹⁷³ Laodzi ar to domājis, ka pārvaldot *cji*, kas atrodas cilvēkā, iespējams atritināt savu dzīvi līdz tās sākumam.

Vārda *cji* tulkojumos uz eiropiešu valodām valda neticama dažādība. Enerģija, gars, materiālās daļiņas, apziņas daļiņas, paražas – šo sarakstu iespējams ilgi turpināt. Savulaik materiālistisko uzskatu paudēji PSRS un ĶTR apgalvoja, ka *cji* ir atomi. Mūsdienās, kad viopusējas pieejas ierobežojumu plīvurs ir kritis, ķīniešu pētnieki cīnās par atteikšanos no materiālisma-ideālisma pretnostatījuma, jo ķīniešu tradīcijā šāda pieeja nav valida (piemēram, šai tēmai veltījis savus pētījumus Vuhaņas universitātes filozofs Guns Džibins). Nepretendējot uz galīgo *cji* nozīmes definīcijas sniegšanu, mēs aprobežosimies ar vienu tēzi: *cji* ir viens no sistēmveidojošajiem elementiem ķīniešu pasaulskatā, tas ir līdzvērtīgs *dao* un *de*. *Cji* nepiemīt forma, bet tas ar kopīgu piepildījumu apvieno telpu, kuras pamatpunkti ir debesis, zeme, cilvēks. Ķīniešu tradicionālā medicīna, kā arī ezotēriskās skolas “strādā ar *cji*”, “audzē *cji*”, “uzkrāj *cji*”. *Džen cji* (*taisnais cji*), kuru pieminēja Hu Džijntao, ir atvasinājums no *cji*. Ķīnas tradīcijā bijis pieņemts dalīt *cji* uz *taisno* un *ļauņo*. Pastāvēja uzskats, ka *taisnais cji* saistīts ar cēlo cilvēku, turpretim necilais cilvēks iedarbina *ļauņo cji*. Tika uzskatīts, ka tur, kur mājō *taisnais cji*, nevar izvērsties ļauņums.

ĶKP politiskajā diskursā vārdu kopu *taisnais cji* 1995. gadā sāka plaši lietot Džjans Dzemiņš.¹⁷⁴ 2002. gadā notikušajā 16. ĶKP kongresā viņš pievienoja vēl divus *cji* paveidus – *rīta cji* (*džao cji* 朝气) un *aso cji* (*žui cji* 锐气). Viņš pasludināja, ka partijas biedriem esot jāturas pie dzīvesspara pilnā *rīta cji*, kareivīgā *asa cji* un bezgalīgā *taisnā cji*.¹⁷⁵

Neskatoties uz to, ka, skaidrojot šos diskursa elementus, Džjans ielicis tajos parastas pamācības par to, kā jāuzvedas partijas biedriem, vārdu kopu izvēle ar *cji* to sastāvā noteikti liecināja par diskursīvo stratēģiju. Tradicionālā ķīniešu diskursa elementiem bija jākalpo par vairogu pret to, ko Džjans Dzemiņš nodēvēja par

¹⁷² 春秋左传·宣公元年~十二年 [Chunqiu Zuo Zhuan] [Pavasaru un rudenju hronika ar Dzuo Cjumina komentāriem] 。 No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/cqzz/cqzz_010.htm [06.06.2013.]

¹⁷³ 老子 [Laozi] [Laodzi] 。 / Angļu tulkojuma autors Arthur Waley; mūsdienu ķīniešu valodas tulkotājs 陈鼓应 [Chen Guying] [Čeņs Gujins]. The Chinese-English Bilingual Series of Chinese Classics. 湖南[Hunan]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1994, 20. lpp.

¹⁷⁴ 讲学习, 讲政治, 讲正气 (1995年11月8日) [Jiang Xuexi, Jiang Zhengzhi, Jiang Zhengqi (1995 nian 11 yue 8 ri)] [Runāt par mācīšanos, runāt par politiku, runāt par *džen cji* (1995.gada 8.novembris)]. Pieejams: <http://gaige.rednet.cn/c/2008/07/03/1542426.htm> [17.08.2013.]

¹⁷⁵ Cit. pēc: 张传亚 [Zhang Zhuanya] [Džans Džuanja]。 朝气 锐气 正气 [Zhao Qi Rui Qi Zheng Qi] [Džao cji Žui cji Džen cji]。 No : 光明日报 [Guangming Ribao], 13.11.2002. Pieejams: <http://www.gmw.cn/01gmr/2002-11/13/01-EB640ABE06096DF048256C6F0080174A.htm> [17.08.2013.]

“Rietumpuses ienaidnieku, kura politiskie plāni vērsti uz mūsu valsts varmācīgo rietumnieciskošanu un sadalīšanu”.¹⁷⁶

Kaut Hu Dzjiņtao laikā starptautiskās vides izvērtējums krasi mainījās, tomēr vienu vārdu kopu, proti, *taisnais cji*, viņš nolēma saglabāt. Iespējams, ka šajā gadījumā tā ir ar iekšpartijas etiķeti saistīta stratēģija. Nevar arī izslēgt, ka ziņojumā iešifrēta ziņa arī ārpus likuma esošajām ķīniešu tradīcijā balstītām sektām (piemēram, Faluņgun) par to, ka jābalstās *taisnajā cji*, nevis *ļaunajā cji*.

3.2.7. Džen ji 正义

Džen ji jeb *taisnīguma idejas* diskursa elements sastopams jau Konfūcija “Apkopotās runās”. To mēdz tulkot arī kā *gods, pienākums, taisnīgums*.¹⁷⁷

Vēstures avotos kā filozofiska kategorija *džen ji* parādās jau Haņu dinastijas laika avotos, tostarp Ķīnas slavenākā vēsturnieka Sima Cjaņa darbā “Vēstures piezīmes” (Ši dzji), nodaļā “Klīstošo cīņas meistarū biogrāfijas”. Vēsturnieks citē izcilo 3.gs.p.mē. domātāju Haņu Feidzi, kurš apgalvo, ka viņa laika klīstošajiem cīņas meistariem vairs nepiemīt *taisnīguma ideja*, tomēr tie ir uzticami un godīgi: “Šodienas klīstošie cīņas meistari kaut arī savā rīcībā neseko *džen ji*, tomēr viņu teiktais ir uzticības vērts, viņu darītais vainagojas ar panākumiem.”¹⁷⁸ No tekstā sniegtā klīstošā cīnītāja raksturojuma izriet, ka jau Haņu dinastijas laikos *džen ji* veidoja atsevišķu filozofiskā diskursa elementu un tika uzskatīts par tradīcijā iesakņojušos pozitīvu cilvēkam piemītošu īpašību. *Džen ji* ir teorētiski augstāks koncepts par godīgu rīcību noteiktā situācijā; tas apzīmē ietvaru, ideju, izpratni par taisnīgu un pareizo.

Ziņojuma 3. daļā Hu Dzjiņtao piemin *taisnīguma ideju* zinātniskuma kontekstā; līdzīgi savulaik rīkojās konfūcieši, kuriem *taisnīguma ideja* bija pakārtota studijām. Tā Haņš Jins, kurš dzīvoja 2.-1. gs. p.mē., rakstīja: “Ja auss nedzird mācību, tad rīcībai nav *taisnīguma idejas*”.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Cit pēc: 讲学习, 讲政治, 讲正气 (1995年11月8日) [Jiang Xuexi, Jiang Zhengzhi, Jiang Zhengqi (1995 nian 11 yue 8 ri)] [Runāt par mācīšanos, runāt par politiku, runāt par *džen cji* (1995.gada 8.novembris)]. Pieejams: <http://gaige.rednet.cn/c/2008/07/03/1542426.htm> [17.08.2013.]

¹⁷⁷ Staburova, J. Skaidrojumi tekstā sastopamiem personvārdiem, nosaukumiem un jēdzieniem. No : Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 128.lpp.

¹⁷⁸ 司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņš]. 史記 [Shi Ji] [Šidzji]. 第十冊, 卷一百二十四: 遊俠列傳第六十四 [Di Shi Ce, Juan Yibai Ershisi: Youxia Liezhuan Di Liushisi] [10. sēj., 124. dzjuaņš, 64. nodaļa: Klīstošo cīņas meistarū biogrāfijas]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中華書局 [Zhonghua Shuju] [Džunhua šudzjui], 1972, 3181. lpp.

¹⁷⁹ 正义 [Zheng yi] [Džen ji]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]. Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/9243.htm> [17.03.2013.]

Sociālistiskais konteksts, kurā lietots šis diskursa elements, nosaka tā interdiskursivitāti.

3.2.8. *Džun ši* 忠实

Džun ši var tulkot, ka *uzticīgs, uzticība* Ziņojuma 12. daļā Hu Dzjiņtao aicina *veidot ... uzticīgus zinātniskās attīstības koncepcijas sekotājus*.

Diskursa elementam *džun ši*, ko agrāk pierakstīja tikai ar pirmo vārdu, ir dziļās vēsturiskās konotācijas. Tas ir viens no konfūciskās pasaules uzskatu sistēmas elementiem, kuram nav analoga citās kultūrās – *uzticīgs, uzticība*, ko autore piedāvā, ir tikai aptuvens tulkošanas variants. Mūsdienu politiskā diskursa dalībnieki vērš uzmanību uz to, ka, vispirms, vārda *džun* semantika atspoguļota hieroglifā, kas sastādīts no daļas ar nozīmi *sirds* un daļas ar nozīmi *vidus*. Kopā tas nozīmē cilvēka īpašību un uzvedības veidu, ko nosaka sirds iekšēja darbība, kura ļauj saglabāt pašcieņu, neiekrītot galējībās. Otrais moments, kas būtu jāņem vērā, ir vārda *džun* nozīmīgā vieta Konfūcija leksikonā. Piemēram, “Runās un parunās” senais filozofs un viņa mācekļi diezgan bieži lietoja šo vārdu, aicināja uzskatīt *uzticību* “par svarīgāko”. Trešais moments, kas jāņem vērā, analizējot vārda *džun* semantiku, ir tā sociāli uzlādētā nozīme. Būdamā vērsta uz citu cilvēku vai cilvēku grupu, *uzticība* ietver plašu nozīmju spektru, arī *pienākumu, lojalitāti, cieņu, patiesumu*.¹⁸⁰

Tātad, ĶKP diskursīvais elements *džun ši* eksistē divas paralēlās dimensijās, no kurām pirmā ir saistīta ar marksistisko retoriku un otrā ir piederīga konfūcismam.

3.2.9. *Fa džī* 法治

Ziņojuma 3. sadaļā Hu Dzjiņtao, runājot par nepieciešamību uzlabot klimatu sabiedrībā, min *pārvaldes ar likumu* nozīmīgumu. Tulkojumos izteiciens mēdz tikt aizstāts ar Rietumu liberālā diskursa elementu *likuma vara*, šādi ārzemju lasītājam pieejamajā materiālā dzēšot sasaisti ar ķīniešu tradicionālo politisko domu.

Termins *ar likumu pārvaldīt* jeb *pārvalde ar likumu (fa džī)* sastopams 7. gs. pmē. filozofa vārdā nosauktajā grāmatā “Guaņdzi”. Šajā visumā eklektiskajā grāmatā, kura pamatā tika sastādīta 4. gs. pmē., ir nodaļas par likumnieku skolu. *Pārvalde ar likumu* bija

¹⁸⁰毕宝魁 [Bi Baokui] [Bi Baokuejs]. 《论语》“忠”“恕”本义考 [“Lun Yu” “Zhong”, “Ru” Benyi Kao] [“Apkopotu runu” “Džun”, “Žu” pamatnozīmju izpēte]. No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]. Pieejams: <http://www.guoxue.com/?p=13837> [06.06.2013.]

viena no šīs skolas pamatidejām. Skolas sekotāji uzskatīja, ka likuma priekšā visiem valdnieka padotajiem jābūt vienādiem. Bet tā, ka cilvēks pēc savas dabas ir ļauna būtne, likumiem jābūt nežēlīgiem, lai viņu savaldītu. Likumnieki uzskatīja par Konfūcija mācību par kļūdainu, jo, atšķirībā no oponentiem, Konfūcijs bija paudis, ka cilvēks pēc savas dabas ir labs, un cilvēku personisko attiecību nodrošināšana ir svarīgāka par sekošanu likumiem. 3. gs. pmē. likumnieki, iekarojot valdnieka uzticību, panāca, ka viņu laikabiedri konfūcieši tika fiziski iznīcināti.

ĶKP diskursā tiek lietotas likumnieku idejas (sk. 7. pielikums). Varētu novilkt zināmu paralēli starp Hu Dzjiņtao pievēršanos likumnieku mācībai un Mao Dzeduna likumnieku idealizēšanu. Kā zināms, Mao Dzeduns bija likumnieku mācības un pārvaldīšanas metožu cienītājs. Dzīves nogalē saviem politiskiem pretiniekiem Mao Dzeduns inkriminēja sekošanu Konfūcija idejām.

Kaut gan Hu Dzjiņtao analīzei izvēlētajā fragmentā arī pietuvinās likumniekiem, tomēr pastāv būtiskā atšķirība starp viņu un Mao Dzedunu. Ja Mao Dzeduns, piesaucot likumniekus par saviem ideoloģiskajiem sabiedrotajiem, apkaroja Konfūcija garīgo mantojumu, it īpaši viņa *cilvēciskuma* ideju, tad mūsdienu Ķīnas elite, izmantojot idejas no likumnieku krātuves, cenšas norobežoties no asociācijām ar likumniekiem. Tādēļ plašsaziņas līdzekļos lielā skaitā parādās raksti, kuros tiek skaidrots, ar ko atšķiras likumnieku doma no formāli līdzīgas mūsdienu komunistu domas, pirmkārt norādot uz to, ka likumniekiem tā bija despotiskās valsts represīvas politikas sastāvdaļa. Kaut gan, paši rakstītāji atzīst, ka nevēlamās asociācijas ar likumniekiem tomēr parādās: kā teikts kādā rakstā, “veidojot mūsdienu frāzi *pārvaldīt ar likumu*, nonākam atkarībā no vecās nastas”. Žurnālists savu domu paskaidro ar piemēru no savas sarunas ar kādas pilsētas mēru, kurš viņam esot teicis, ka likumam jābūt kā zobena rokturim. Šāda likuma varas interpretācija liecina par pilsētas galvas vēlēšanos izmantot likumu, lai sodītu, nevis lai audzinātu un attīstītu cilvēci padotajos.¹⁸¹

Minētais gadījums var kalpot par labu piemēru sajukumam, kādu prātos mēdz izsaukt tradicionālā diskursa elementu ieviešana mūsdienu politiskajā diskursā. Lai varētu pietuvināt Ķīnas reālījām Rietumos aizgūto domu par likuma varu, ĶKP līderis ir spiests izmantot likumnieku domu gājienu un valodniecisko formu, tādēļ, ka Ķīnas tradīcijā par likuma nozīmi rakstīja tieši likumnieki. Savukārt viena frāze iedarbina ar likumnieku varmācību saistīto asociāciju ķēdi. To attīsta tālāk un aktualizē vietējā politiskā elite.

¹⁸¹ 邵建 [Shao Jian] [Šao Dzjaņs]. 法家的脑袋戴不上法治的帽 [Fajade Naodai Daibushang Fazhide Mao] [Likumnieku skolas galvai neder „Pārvaldīt ar likumu” cepure]. 中国新闻网 [Zhongguo Xinwenwang]. Pieejams: <http://news.163.com/09/0213/17/5223CSKI000120GU.html> [06.07.2012.]

Fa dži gadījums liecina, ka tradicionālo elementu ieviešana mūsdienu sociāliskajā diskursā ir komplicēts process, kuru ne vienmēr izdodas novirzīt iecerētajā gultnē.

3.2.10. *Gun dao* 公道

Diskursa elements *gun dao* 公道 ir vārdkopa, kuru var tulkot kā *kopīgais ceļš* vai *kopīgais dao* un *kopīguma dao*. Pieminēta Hu Džijntao ziņojuma 11. sadaļas fragmentā. Hieroglifs *gun* nozīmē *kopīgs, publisks, kolektīvs*, un ķīniešu tradicionālajā filozofiskajā domā kalpo kā pretstats jēdzienam *si 私 (savtīgs, privāts, personisks, egoistisks)*. Šaurākā kontekstā iespējams novērot *gun* semantisko sasaisti ar varu; vairāki ķīniešu klasiskās domas avoti norāda uz *gun* kā valdnieka/varas priekšnosacījumu, piemēram, “Dao un de kanonā”: “Ja *kopīgums* – tad valdnieks, ja valdnieks – tad debess, ja debess – tad *dao*, ja *dao* – tad ilgstamība.”¹⁸² Pretstata Laodzi mistiskajiem pantiem, Sjuņdzi grāmata ir veltīta pārvaldīšanas metodēm; domātāju var uzskatīt par sava laika politiskā diskursa dalībnieku. Viņš rakstīja: “Kopīgais *dao* jāsasniedz, bet privātās durvis jāaizsprosto; kopīguma idejai jāspīd, bet privātie darbi jāapstādina”.¹⁸³ *Gun dao* parādās, piemēram, Guaņdzi darbā, kur viņš runā likumnieku garā: “Ja ierēdņi zaudējuši varu, tad jāvadās pēc [principa]: ja slavē, tad atalgo, ja lamā, tad soda. Ja turpināsies, kā līdz šim, tad cilvēki, kuriem patīk pārkāpt likumu, attālināsies no *kopīgā dao*.”¹⁸⁴

20. gs. sākumā sociālistiskai domai izplatoties Ķīnā, no senajiem laikiem pārmanotā doktrīna par kopīguma principa pārākumu sagatavoja augsni Rietumu sociālisma ideju uzņemšanai. Atšķirībā no Rietumu sociālistiem, ķīnieši uzskatīja kopīgumu par vispārējās pasaules kārtības sastāvdaļu, par *dao* atribūtu.

Hu Džijntao ziņojumā 11. sadaļā apspriež jautājumu par Ķīnas vietu starptautiskajā sistēmā un šajā kontekstā saka: “Mēs ... uzturam *gun dao (kopīgo dao)*”. Disertācijas autoresprāt, Hu Džijntao diskursīvās stratēģijas saskatāmas gan *gun dao* diskursa elementa izmantošanā iekšpolitiskajā telpā, gan tā izplatīšanā uz pasauli, gan tā aizvietošanā ar vārdu *fairness*. Šajos gadījumos novērojama leksiskā, stilistiskā un semantiskā izvēle, ar kuras palīdzību tiek panākti acīmredzami rezultāti: 1) ķīniešu auditorijai ar tradicionālā diskursa elementa starpniecību ir nosūtīts signāls, ka Ķīna apvieno savā *kopīgajā dao* citas pasaules

¹⁸² Lao Dzi. Dao un De kanons. Rīga: Neputns, 2009, 69.lpp.

¹⁸³ 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。君道第十二 [Jun Dao Di Shi'er] [Valdnieka dao, 12. nodaļa]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/book/xunzi/0012.htm> [01.11.2012.]

¹⁸⁴ 管子 [Guanzi] [Guaņzi]。明法 [Ming fa] [Miņ fa]。Pieejams: <http://guji.artx.cn/article/8292.html> [12.04.2012.]

valstis; 2) *kopīgais dao* vairs nav attiecināms tikai uz sociālistiskās sabiedrības vērtībām. Oficiālajā tulkojumā, kas domāts starptautiskai auditorijai, šis diskursa elements pilnībā pazūd, tā vietā ir ierakstīts: “*We ... always stand for fairness*”¹⁸⁵. Apskatot šo tradicionālā diskursa elementu oriģinālā un tā tulkojumu, iespējams secināt, ka elements *kopīgais dao* ir spējīgs apvienot sevī ārkārtīgi atšķirīgus diskursus.

3.2.11. *Gun de* 公德

Hu Džiņtao ziņojuma 7. sadaļas fragmentā lietotais diskursa elements *gun de* (*kopīgais de*) sastāv no iepriekš apskatītiem vārdiem-hieroglifiem: *gun* un *de*. Izklāstot ĶKP plānus kultūras attīstības jomā, ģenerālsēkretārs sola *veicināt sabiedrības gun de* (*kopīgo de*).

Ķīnas tradīcijā šim diskursa elementam piemīt dziļa, gandrīz mistiska nozīme, ko īpaši attīstīja daoisma sekotāji.¹⁸⁶ Baopudzi grāmatā *kopīgais de* aprakstīts kā sava veida pozitīvais lādiņš, ko cilvēks var krāt sevī. Baopudzi apgalvo, ka *cilvēks, pilnveidojoties iekšpusē un audzinot sevi ārpusē, krāj labu kopīgo de*.¹⁸⁷

Valsts pārvaldības līmenī tradicionāli diskursa elementa *gun de* semantika tika izprasta kā “atbildība kopīgās lietas priekšā”, bet par kopīguma iemiesojumu tika uzskatīti ģimene, valsts un tauta. Kopīguma idejai ir noturīga vieta Ķīnas sociāli-politiskajā tradīcijā. Gadsimtiem ilgi Ķīnas pavalstniekiem tika indoktrinēts, ka sabiedrībā kopīgais ir pozitīvā parādība, pretstatā individuālajam, savtīgajam, kas kaitē valsts un sabiedrības dzīvei. Sabiedrībā *kopīgais de* tika pretnostatīts *privātajam de*. Pirmais jēdziens tika izcelts kā cēla parādība, turpretim otrais – kā cilvēka necienīga uzvedība. Vēl joprojām šodienas politiskās diskusijās var atduroties pret kāda politiķa apspriešanu, kuras gaitā tiek izvērtēts, vai viņš savā darbībā ir vadījies pēc *kopīgā de* vai pretēji – pēc *privātā de* (*si de*).

Mūsdienu ķīniešu politiskā diskursa dalībnieki uzskata, ka *kopīgais de* un *privātais de* ir vienādi nozīmīgas sociāli politiskās koncepcijas. Viņu pozīcijā saskatāma tirgus sociālisma ietekme. Iespējams, tāpēc viņu publikācijās novērojamas atsauces uz tādiem Ķīnas vēstures domātājiem, kuri likuši vienādības zīmi starp *gun de* un *si de*: kā piemēru

¹⁸⁵ Hu Jintao. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects. No : Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China. Beijing: Foreign Languages Press, 2007. 1-73.lpp., 60.lpp.

¹⁸⁶ Калюжная, Н. М. Конфуцианская этика в эпоху модернизации: концепция «Гун дэ». No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 294. lpp.

¹⁸⁷ Cit. pēc: 旅游文化笔记 [Lüyou Wenhua Biji] [Piezīmes par ceļošanas kultūru]. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/bee20818650e52ea551898ac.html>, [19.08.2013.], 1. lpp.

varam minēt izcilo 12. gs. domātāju Džu Sji. Tomēr, neskatoties uz konceptuālo akcentu maiņu, kā arī jauno sociālo kontekstu, zīmīgi, ka *gun de* diskursa elementā konfūciskā tradīcija ne vien neizzūd, bet arī apzināti tiek nostiprināta.

Dao de lietojums Hu Džjiņtao ziņojumā ir leksiskās, stilistiskās un semantiskās izvēles rezultāts; šo apgalvojumu apstiprina citu mūsdienu politiskā diskursa dalībnieku teiktais. Raksts, kas veltīts *sabiedrības gun de* jēdziena apspriešanai, akcentē tradīciju izmantošanas svarīgumu: “Veidojot jaunās vērtības, svarīgi absorbēt lietderīgas lietas no ķīniešu tradicionālās kultūras... ir svarīgi vienoties par cilvēku savstarpējās komunikācijas normām, kuras balstās tradicionālajā teorijā.”¹⁸⁸ Diskursa elementa *kopīgais de* interdiskursivitāti starp tradīciju un mūsdienīgumu apstiprina arī citi politiskā diskursa dalībnieki. Šim elementam veltītajā rakstā tas vienlaicīgi tiek traktēts kā tradicionālais jēdziens un kā Rietumos veidojusies uzvedības norma, atsaucoties uz angļu aristokrātu Filipu Dormeru Standhoupu 4. Ērlu no Česterfīldas (*Philip Dormer Stanhope 4th Earl of Chesterfield*, 1694-1773).¹⁸⁹ Kā jau atzīmēts, pats tradicionālais traktējums nav viendabīgs – tas mēdz saturēt *kopīgā de* izpratni Laodzi un Konfūcija garā, kā arī Džu Sji garā. Liberāli ekonomiskais diskurss saskatāms pozīcijās, kurās tiek akcentēts *privātais de*. Savukārt atsauce uz angļu lordu K. Marksa vietā liecina par to, ka šī diskursa elementa kā Rietumu filozofiskā mantojuma skaidrojumā vērojama novēršanās no sociālisma.

3.2.12. *Gun pin* 公平

Elements sastāv no diviem vārdiem-hieroglifiem. Katrai sastāvdaļai piemīt patstāvīga nozīme, turklāt, abiem elementiem savienojoties vārdu kopā, veidojas trešā nozīme. Vārds *gun* iemieso kopīguma ideju. Vārda *pin* pamatnozīme ir *līdzsvars* (un, līdz ar to, *miers*) projekcijā uz cilvēkiem, no kā tiek atvasinātas tādas blakusnozīmes, kā vienlīdzība, miers. Divu vārdu saliktenis tiek izprasts kā *līdzkopīgs*, bet, ņemot vērā pozitīvās asociācijas, kuras raisa katra no sastāvdaļām, tas izsaka godīguma ideju (ar šādu nozīmi binoms tiek lietots mūsdienu sarunvalodā). Kā diskursīvais elements mūsdienu valodā *gun pin* vienlaicīgi eksistē dažādos līmeņos – atsevišķu vārdu un salikteņa formā.

¹⁸⁸儒家伦理之于当代社会公德建设的意义及其问题 [Rujia Lunli zhiyu Dangdai Shehui Gong De Jianshe de Yiyi ji qi Wenti] [Konfūciešu teorija un mūsdienu sabiedrības *kopīgā de* celtniecības nozīme un problēmjaudājumi]. Pieejams: <http://www.docin.com/p-392969563.html>, [19.08.2013.], 2.lpp.

¹⁸⁹社会公德现状与反思 [Shehui Gong De Xianzhuang yu Fansi] [Sociālais *kopīgas de* mūsdienu izpausmēs un pārdomas par to]. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/405e1287d4d8d15abe234e61.html>, 1.-4. lpp. [19.08.2013.]

Hu Ziņojuma fragmentos elements *gun pin* lietots 3., 6. un 8. apakšnodaļā, visā ziņojumā sastopams 15 reizes. Tas liecina par to, ka šis diskursīvais elements tiek aktīvi piesaukts ĶKP diskursā.

Atšķirībā no citiem tradicionālā diskursa elementiem ar līdzīgu nozīmi, piem., *gun de*, *džen ji*, *čen sjiņ* utt., elements *gun pin* pieder pie mūsdienu ķīniešu sarunvalodas vārdu pamatkrājuma, tāpēc ir sarežģīti argumentēt tā ekskluzīvo piederību tradicionālā diskursa elementiem. Tomēr, pašu ĶTR ziņu avoti, kuri nodarbināti ar augstāko valsts un partijas personu ideju interpretēšanu un tālāknodošanu, tādā veidā piedaloties politiskajā diskursā, pasvīturo šā elementa sasaisti ar senatni.

Oficiālajiem skaidrotājiem šķiet svarīgi sasaistīt šo diskursīvo elementu ar senlaiku gudrības avotu, grāmatu, sauktu tā autora vārdā “Guaņdzi” (3.-4.gs. pmē.). Grāmatas 64. nodaļā (tīstoklī-dzjuaņā) “Formas un spēka skaidrošana” ir teikts: “Debess ir *kopīga* un līdzsvarota, un nav *privāta*, tādēļ nevar neaptvert gan skaisto, gan neglīto. Zeme, ir *kopīga* un līdzsvarota, un nav *privāta*, tādēļ nevar nesaturēt sevī gan mazo, gan lielo”.¹⁹⁰ Šajā klasiskās grāmatas fragmentā skaidri saskatāmi vēstījumi, ko ĶKP vēlas nodot Ķīnas sabiedrībai: 1) *kopīgums* un *līdzsvars* ir patiesa vērtība; 2) *kopīgumam* ir visaptverošs raksturs, tādēļ *kopīguma* principā balstītā sabiedrībā atradīsies vieta visiem, gan skaistiem, gan neglītiem, gan maziem, gan lieliem; 3) *kopīgums* un *līdzsvars* sakņojas dabas (debess un zeme) likumsakarībās; 4) šo Ķīnā sen atklāto likumsakarību sasaiste ar komunistisko ideoloģiju padara šo pēdējo par ilgtspējīgu ideju kopu; 5) ĶKP turpinās pamatā noliegt savtīgumu sabiedrībā ne tikai tādēļ, ka savtīgas uzvedības modeļi ir pretrunā ar marksismu, bet – kas svarīgāks – ir pretrunā ar dabas likumiem; 6) Ķīnas sociālisms nav atdalāms no visas Ķīnas sociāli politiskās domas, kas tikusi uzkrāta gadsimtu gaitā.

Otrais avots, ar kuru mūsdienu politiskā diskursa dalībnieki sasaista ĶKP diskursīvo elementu *gun pin*, ir viena no 26 klasiskajām grāmatām, “Haņu dinastijas vēstures grāmata” (Haņšu), kuru sarakstījis Baņš Gu (32-92). 66. nodaļā (dzjuaņā) ar nosaukumu “Gunsuņa, Liu, Tiaņa, Vana, Jana, Caja, Čeņa, Džeņa biogrāfijas”, tiek stāstīts par izcilo ierēdni Džundi Juņu. Vēsturnieks apgalvo: “Kad Juņš dzīvoja pilī, tad nebija korupcijas un tiesmes uz *privāto*, un ierēdņus lanu un guaņu rangā devēja par tādiem, kuri seko *kopīguma* un *līdzsvarotības* principiem”.¹⁹¹ Var secināt, ka ar šo senlaiku vārdu palīdzību, ĶKP izvirza uzskatu par: 1) godīgu ierēdni, kurš ietekmē arī pārējos cilvēkus;

¹⁹⁰ 管子 [Guanzi] [Guaņdzi] 。 Pieejams: <http://www.douban.com/group/topic/19054396/> [16.02.2012.]

¹⁹¹ 汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata]。卷六十六, 第三十六 [Juan liushiliu, di shisanliu] [6. tīstoklis, 36. apakšnodaļa]。公孙刘田王杨蔡陈郑传 [Gongsun Liu Tian Wang Yang Cai Chen Zheng Zhuan] [Gunsuņa, Liu, Tiaņa, Vana, Jana, Caja, Čeņa, Džena biogrāfijas] 。 Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hansu/hsu_079.htm [10.09.2012.]

- 2) veiksmīgu cīņu pret korupciju, kuras piemērus Ķīnā zina jau no senatnes;
- 3) korumpētības izskaušana tiešā veidā saistīta ar *kopīguma* un *līdzsvarotības* principu ievērošanu;
- 4) tieksme uz *privāto* īpašumu ir korumpētības priekšnosacījums.

Diskursa elementa *gun pin* interdiskursivitāte neiekļauj Rietumu diskursa tiešas ietekmes, bet izpaužas kā pašu ķīniešu kultūras diviem dažādiem laikmetiem raksturīgas elementa izpratnes: tradicionāli traktējams kā *kopīgums* un *līdzsvarotība*, mūsdienīgākā nozīmē elements skaidrojams tikai kā *godīgums*. Jaunākajā politiskajā retorikā Ķīnā abas nozīmes ir aktuālas, un abas tiek saslēgtas ar sociālisma idejām.

3.2.13. *He pin* 和平

Diskursa elements *he pin* (*miers, miermīlīgs*) ir viens no populārākajiem ķīniešu politiskā diskursa elementiem, Hu Džjiņtao visa ziņojuma tekstā tas ticis lietots 40 reizes, parādoties gandrīz katrā sadaļā.

Šīs formulas pamatā ir tradicionālā Ķīnas filozofiskā un politiskā diskursa elements *saskaņa* (*he*) – konfūciska koncepcija, kuras nozīme ir pretmetu apvienošanās – tādu savstarpēji izslēdzošu parādību līdzpastāvēšana, kuras rezultātā tie saplūst: “Ideja par savstarpēji izslēdzošu principu cīņu kā obligātu veselīgas vienotības priekšnoteikumu tika iekļauta arī sabiedriskajā un politiskajā sfērās. Termins *he* sākotnēji apzīmē *vienotību, apvienošanos*, pie kuras jānonāk sadursmes ceļā, savstarpēji pārvarot polārus uzskatus un intereses.”¹⁹² *Saskaņai* (*he*) pastāv pretstats – *vienotība* (*tun*), kura veidojas, sajaucoties līdzīgām sastāvdaļām, kuru starpā nepastāv pretrunas. Šādā vienotībā nepastāv radošums, tāpēc tā netiek uzskatīta par tik vērtīgu principu kā *he*.¹⁹³ Jēdziena *he* saknes meklējamas agrīnajā ķīniešu politiskajā domā¹⁹⁴. Kategorija *he* sastopama jau protofilosofiskajā ķīniešu pasauleskatā un nobriedušas kategorijas veidā parādās tādos klasiskajos tekstos kā Konfūcija “Apkopotas runas”, Laodzi “Dao de kanonā”¹⁹⁵ un citur. Vārda *pin* pamatnozīme, kā jau atzīmēts mūsu darba iepriekšējā sadaļā, ir *līdzsvars* (un, līdz ar to, *miers*).

¹⁹² Переломов, Л. С. Слово Конфуция. Москва: ТПО «Фабула», 1992, 82. lpp.

¹⁹³ Переломов, Л. С. Слово Конфуция. Москва: ТПО «Фабула», 1992, 83. lpp.

¹⁹⁴ Ломанов, А. В. Современная концепция «Гармоничного общества» и китайская традиция. No : X – XI Всероссийские конференции «Философии Восточно-азиатского региона и современная цивилизация». Часть 1. Стр. 54-63. Москва: Институт Дальнего Востока, 2006, 55. lpp.

¹⁹⁵ 老子 [Laozi] [Laodzi]. / Angļu tulkojuma autors Arthur Waley; mūsdienu ķīniešu valodas tulkotājs 陈鼓应 [Chen Guying] [Čeņs Gujins]. The Chinese-English Bilingual Series of Chinese Classics. 湖南[Hunan]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1994, 199. lpp.

Izejot no katra vārda nozīmes, *he pin* kā vārdu kopa nozīmē *saskaņu un līdzsvaru*, vai *no saskaņošanas izrietošo līdzsvaru*. Abu hieroglifu apvienots lietojums parādās nozīmīgākajos ķīniešu tradicionālajos avotos, tostarp “Haņu dinastijas grāmatā”: “Šodien politikā ir *saskaņa* un *līdzsvars*, pasaulē nenotiek militārās pārmaiņas.”¹⁹⁶

20. gs. ar *he pin* vārdu kopu tika sākts konsekventi apzīmēt no starptautiskas politikas leksikona pārņemto vārdu *miers*. Savukārt 21.gs. pirmajā desmitgadē arvien aktīvāk iesākās vārdu kopas *he pin* tradicionālās izpratnes aktualizācija. Analizējot Hu Dzjiņtao ziņojuma 3. sadaļu, novērojams, ka *he pin* lietojums tajā var tikt traktēts divējādi, mūsdienu starptautiskās retorikas garā un tradīciju garā. Pirmais ar *miera* nozīmi saistītais variants būtu: “Īstenot *miera* attīstību, proti: pašattīstīties caur *miera* sargāšanu pasaulē, kā arī sargāt *mieru* pasaulē caur pašattīstīšanos.” Otrais, tradīciju ietekmētais, tulkošanas variants būtu: “Īstenot *saskaņas un līdzsvara* attīstību, proti: pašattīstīties caur *saskaņas un līdzsvara* sargāšanu pasaulē, kā arī sargāt *saskaņu un līdzsvaru* pasaulē caur pašattīstīšanos.”

Intersidursivitāte *he pin* vārdu kopā fiksējama kā divu diskursu klātesamība – ķīniešu tradicionālā un 20. gs. no starptautiskās politikas leksiskiem un jēdzieniskiem rekvizītiem pārņemtā.

3.2.14. *He sje* 和谐

ĶKP 17. kongresā viens no Hu Dzjiņtao visbiežāk pieminētajiem politiskā diskursa elementiem ir vārdu kopa *he sje* (*saskaņa*), tekstā tas minēts 34 reizes. ĶTR līderis uzsver *saskaņas* nozīmi indivīda un sabiedrības attiecībās, cilvēka un varas attiecībās, kā arī starptautiskajās attiecībās. Nebūs pārspilējums apgalvot, ka *he sje* ir kļuvis par Hu Dzjiņtao ideju personīgo zīmolu.

Kā jau skaidrots iepriekšējā apakšnodaļā, šo vārdu kopu veidojošais tradicionālā Ķīnas filozofiskā un politiskā diskursa elements *saskaņa* (*he*) ir ķīniešu koncepcija, kuras nozīme ir pretmetu apvienošanās. *Sje* ir *vienošānās*, *saticība*, *saderība*. Kā diskursa elementu starptautiskā politiskā vidē šo divu vārdu kopu pieņemts interpretēt kā *harmoniju*. Tādēļ arī Hu Dzjiņtao ziņojumā angļu valodā šis diskursa elements visur tiek tulkots kā *harmony*. Savukārt ķīniešu politiskajā valodā tiek akcentēta sociālā *saskaņa* kā dažādu sabiedrības pārstāvju *vienošānās* rezultāts. Kaut varētu šķist, ka pastāv tikai

¹⁹⁶汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata]。卷八十二 [Juan bashi'er] [82. tūstoklis]。王商史丹傅喜传第五十二 [Wangshang Shidan Fuxi Zhuan Di Wushi'er] [Vana Šana vēsture, 52. nodaļa ar Fusji komentāriem 21.]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hansu/hsu_095.htm [09.05.2012.]

minimālās atšķirības starp angļu un ķīniešu izpratnes variantiem, tomēr tas ir tikai ārējais iespaids.

2004. gada beigās ĶKP amatpersonu runās parādījās un zibenīgu popularitāti ieguva formulējums “sociālistiskā *saskaņas* sabiedrība”, proti, ar Ķīnas senatni asociācijas raisošais tradicionālā diskursa elements *saskaņa* tika apvienots ar mūsdienu ĶTR politiskā diskursa elementu sociālisms, radot jaunu elementu grupu mūsdienu politiskajā diskursā. Teorētiskais pamatojums ir marksisma piemērošanas Ķīnas apstākļiem jeb lokalizācijas nepieciešamības arguments, kurš tiek bieži izmantots, ĶTR atkāpjoties no klasiskā marksisma postulātiem un pieņemot sociālismu ar Ķīnas nokrāsu. Saskaņā ar N. Ferklovu, lokalizācija neizbēgami noved pie interdiskursivitātes.

2005. gada 19. februārī provinču valdību pārstāvjiem adresētajā runā Hu Dzjiņtao kā ĶTR priekšsēdētājs definēja “sociālistiskās *saskaņas* sabiedrības īpašības” (tulkojums izpildīts, izejot no ķīniešu valodas leksikas, nepaļaujoties uz pieņemto reprezentāciju starptautiskajā vidē): demokrātiskā likumu sistēma (民主法制); kopīgums un līdzsvars, taisnīguma ideja (公平正义); savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskam likumam-čen un mīlestība uz draugu (诚信友爱); pārpilnība ar dzīves spēku (充满活力); drošība, kur ir kārtība (安定有序); cilvēka un dabas *saskanīga* līdzpastāvēšana (人和自然和谐相处).¹⁹⁷ Visas šīs pozīcijas atkārtotas 17. kongresā. Stilistiski un gramatiski nosauktās īpašības, izņemot sesto, formulētas tradicionālā veidā – katra pozīcija sastādīta no četriem hieroglifiem.

Pats šodienas politiskā diskursa elements *saskaņa* saistīts ar tradīciju arī semantiskā līmenī. Vārds *he* (*saskaņa*) bija ļoti populārs ķīniešu senlaiku domātāju vidū. Konfūcijs, kurš karstasinīgi aizstāvēja rituāla nozīmīgumu valsts kārtības uzturēšanā, uzskatīja, ka rituāls noteikti jāpapildina ar *saskaņu* (*he*). Viņa skolnieks Joudzi attīstīja šo domu: “Joudzi teica: “Rituāla pielietošanā vissvarīgākais ir *saskaņa*. Tajā ir agrāko valdnieku *dao* skaistums! Ja lielie un mazie vadās tikai pēc rituāla, tad neveicas. Ja zina *saskaņu* un rīkojas *saskaņoti*, bet neseko rituālam, arī tad nebūs veiksmes!”¹⁹⁸

Zīmīgi ir tas, ka Konfūcijs un viņa pēcnācēji nekļuva par Hu Dzjiņtao iedvesmas avotu, aktualizējot diskursa elementu *saskaņa* (*he*). Par sekošanas paraugu tika izvēlēts Konfūcija idejiskais pretinieks, kritiķis un atsevišķa filosofijas virziena radītājs – Modzi (5.gs. pmē.). Lai šis pavērsiens būtu saprotamāks, Modzi, pretstatā Konfūcijam, kurš tika

¹⁹⁷ Cit. pēc: 吕振杰[Lü Zhenjie] [Lūjs Džendzje]。社会主义和谐社会必定是民主法制社会 [Shehui Zhuyi Hexie Shehui Biding shi Minzhu Fazhi Shehui] [Sociālistiskajai saskaņas sabiedrībai jābūt demokrātiskai un likumiskai sabiedrībai]。Pieejams: <http://www.jcrb.com/zywfiles/ca554486.htm> [15.02.2008.]

¹⁹⁸ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 15. lpp.

apvainots vienīgi augstāko slāņu interešu atspoguļošanā, tika pasludināts par strādnieku šķiras gudro.¹⁹⁹ Tagad Modzi tiek dēvēts par ĶKP *saskaņas* sabiedrības iedvesmas avotu.

Varam novērot, ka ir notikušas nozīmīgas izmaiņas tradicionālo orientieru ziņā. Lai paskaidrotu šo neuzkrītošo izmaiņu būtību, jāatceras, ka, neskatoties uz to, ka Modzi bija izcils domātājs, kurš bagātināja Ķīnas kultūru ar oriģinālām idejām, tomēr vēsturiski par viņu izveidojušais priekšstats parāda filosofu, kurš bijis īpaši skarbs pret cilvēkiem.

Mūsdienu autori neslēpj to, ka Modzi mācība vislabāk atbilst ĶKP kursam uz sociālismu ar Ķīnas nokrāsu, tādēļ, ka tajā ir vieta gan individuālistiskam, ko diktē kapitālistiskā attīstība Ķīnā, gan kolektīvismam, ko paredz sociālisms. Konfūcijs, kā izradās, šajā virzienā neiekļaujas arī elastīguma trūkuma dēļ. Kā raksta autori, kuri pārstāv vadošo diskursu, Ķīnai vairs nav vajadzīgi tādi Konfūcija principi, kā “jāuzsver ideja, bet jāsamazina izdevīguma nozīme”, tādēļ, ka tie traucē sabiedrības apvienošanu.²⁰⁰

Apskatāmais mūsdienu diskursa elements *he sje* (*saskaņa*) parāda, ka interdiskursivitāte starp mūsdienu un tradicionālo diskursu ir komplicēta parādība, un ka ar tradicionālā diskursa starpniecību ĶKP vadītājs nodod nepārvērtējami būtisku informāciju. Ziņojuma tulkojumos šī informācija netiek adekvāti atspoguļota, neizskanot ārpus Ķīnas.

3.2.15. *Ji de* 医德

Hu Dzjiņtao ziņojuma 8. daļā tiek minēta nepieciešamība attīstīt *ji de* (*ārstniecības de*). Viņš paziņo par plāniem atbalstīt ķīniešu tradicionālo medicīnu, farmakoloģiju un tautas medicīnu, kā arī pastiprināt *ārstniecības de*, kas, viņaprāt, saistīts ar ārstniecības standartiem un ārstniecības pakalpojumu kvalitāti. Šo diskursa elementu mēdz tulkot kā *medicīnas ētika*. Šim tulkojumam varētu piekrist, ja vien tas neaizēnotu šī termina senās Ķīnas kultūras saknes.

Diskursa elements *ji de* sastopams jau Haņu dinastijas (206.p.m.ē.-220. m.ē.) Ķīnas slavenākā vēsturnieka Sima Cjaņa darbā. Viņš, rakstot par *ārstniecības de*, min piemēru par kādu ārstu, vārdā Biaņs Liao, kurš, ceļojot no vienas tālaika Ķīnas teritorijas

¹⁹⁹高海深 [Gao Haishen] [Gao Haišens], 魏重斌 [Wei Zhongbin] [Vejs Džunbiņš]。墨子兼爱思想对建立和谐社会人际关系的启示。文史似横.[Mozi Jian'ai Sixiang dui Jianli Hexie Shenhui Renji Guanxi de Qishi. Wenshi Siheng.] [Modzi savstarpējas mīlestības ideja ka iedvesmes avots cilvēces attiecībām, ceļot saskaņas sabiedrību. No: Veņši sihen], 2006.06., 95. lpp. Pieejams: <http://www.docin.com/p-239270816.html> [05.03.2012.]

²⁰⁰高海深 [Gao Haishen] [Gao Haišens], 魏重斌 [Wei Zhongbin] [Vejs Džunbiņš]。墨子兼爱思想对建立和谐社会人际关系的启示。文史似横.[Mozi Jian'ai Sixiang dui Jianli Hexie Shenhui Renji Guanxi de Qishi. Wenshi Siheng.] [Modzi savstarpējas mīlestības ideja ka iedvesmes avots cilvēces attiecībām, ceļot saskaņas sabiedrību. No: Veņši sihen], 2006.06., 96. lpp. Pieejams: <http://www.docin.com/p-239270816.html> [05.03.2012.]

decentralizācijas rezultātā izveidojušās valsts uz otru, stādījās priekšā gan kā sieviešu ārsts, gan bērnu ārsts, gan acu ārsts, atkarībā no tā, kāda ārsta specialitāte viņa apmeklētajā valstī bija vispieprasītākā un viscienītākā.²⁰¹ Ir skaidrs, ka šāda rīcība ir drīzāk pretrunā tam, ko mūsdienās dēvē par medicīnas ētiku.

Ārstniecības de koncepcijā tika apvienotas vispārējās prasības pret ārstu, kā arī tradicionālie ķīniešu priekšstati par sabiedrību un attiecībām tajā. Šai koncepcijai ir savas vēsturiskās autoritātes, starp kurām neatrast Hipokrāta vārdu. Tie ir tā saucamie pieci dižie paraugu ārsti. Šajā sarakstā iekļauti: Ge Huns, jeb Baopudzi, kurš šī darba ietvaros jau ticis citēts kā daoistu domātājs; Tanu dinastijas (618.-907.g.) ārsts Suņs Simiao; Vu Jousjins, kas dzīvoja 17. gs. Minu dinastijas norieta laikā; kā arī divi Cjinu dinastijas (1644-1912) ārsti – Jujs Čans un Sjujs Dačuņs.²⁰²

Kas ir *ārstniecības de*? Tā ir tradicionālā ķīniešu pasauleskatā balstīta ideoloģija, kura tika aktualizēta sociālisma ar ķīniešu nokrāsu politiskā kursa attīstības gaitā. Varētu teikt, ka *ārstniecības de*, būdams tradicionālās Ķīnas kultūras elements, atspoguļoja sevī kultūru kā sistēmu. Tā atdzimšanu ietekmēja trīs apstākļi: 1) tradicionālās Ķīnas medicīnas, kura Mao Dzeduna laikā tika uzskatīta par feodālās sabiedrības aizspriedumiem, atdzimšana jaunā politiskā kursa ietvaros, 2) aršu un pacientu dezorientēšanās, pārejot uz tirgus ekonomiku, 3) uzvedības standarta radīšana dažādiem sabiedrības slāņiem, ārstus ieskaitot, kurš vienlaicīgi atbilstu “sociālisma”, “kapitālisma” un “ķīniskuma” priekšnoteikumiem.

Ko mācīja tradicionālās Ķīnas ārsti? Piemēram, viens no paraugārstiem Suņs Simiao par *ārstniecības de* dēvēja attieksanos pret slimniekiem ar vienlīdz lielu līdzcietību, neatkarīgi no to vietas sabiedrībā un materiālā nodrošinājuma.²⁰³ Paralēli elementā atspoguļojās tradicionālā ķīniešu sociālā orientācija uz ģimeni kā augstāko sabiedrības vērtību, tāpēc ārsti tika mācīti attiekties pret slimnieku kā pret savu radnieku. Šī pieeja ir emocionāli saprotama jebkurā pasaules sabiedrībā, taču jāuzsver, ka tāda prasība netiek izvirzīta mūsdienu ārstiem ārpus Ķīnas. *Ārstniecības de* norāda ārstiem būt pazemīgiem – nepārdzīvot, ka pacienti nav par viņu dzirdējuši, būt vienaldzīgam pret slavu un izdevīgumu.

²⁰¹ Калюжная, Н. М. Конфуцианская этика в эпоху модернизации: концепция «Гун дэ». Но : От магической силы к моральному императиву: категория дэ в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 306. Ipp.

²⁰² 什么是医德? [Shenme shi Yide?] [Kas ir *ārstniecības de*?] Но : 百度知道 [Baidu Zhidao] [Baidu zināšanas]. Pieejams: <http://zhidao.baidu.com/question/52343284.html> [22.08.2013.]

²⁰³ Калюжная, Н. М. Конфуцианская этика в эпоху модернизации: концепция «Гун дэ». Но : От магической силы к моральному императиву: категория дэ в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998, 307. Ipp.

1988. g. ĶTR Veselības aizsardzības ministrija pieņēma dokumentu, kurā *ārstniecības de* koncepcija tika iekļauta politiskajā diskursā – “Medicīniskā personāla *ārstniecības de* normas un to īstenošanās metodes” (sk. 10. un 11. pielikumus).

Savu diskursīvo izvēli *ārstniecības de* sakarā 17. kongresā Hu Džjiņtao izdarīja par labu šī diskursa elementa saglabāšanai. Šim elementam piemītošai interdiskursivitātei ir dažas īpatnības. Ar tradīcijas piesaukšanas palīdzību tā atjaunotāji vēl Dena Sjaopina laikā vēlējušies piebremzēt liberālā tirgus attiecību agresivitāti veselības aprūpes jomā. *Ārstniecības de* pārsvarā ir Konfūcija ideju iemiesojums, šī diskursa elementa veidotāji turpretim bija pārliecināti marksisti. Hu Džjiņtao laikā, kā jau ticis demonstrēts, priekšplānā izvirzījās citas prioritātes, proti, “idejas un izdevīguma apvienošanās”, šis diskursa elements vairs neiederējās Hu Džjiņtao veidotajā sabiedrības konstrukcijā. Tā saglabāšana varētu liecināt par konsensu starp dažādiem spēkiem ĶKP ietvaros, vai par Hu Džjiņtao ierobežoto iespēju paust personīgos uzskatus.

Tradicionālā ķīniešu politiskā un filozofiskā diskursa attīstība šajā jautājumā un tās veidotais asociāciju un zināšanu slānis paliek neatklāts tiem lasītājiem, kuriem Ķīnas kultūrtelpa nav pazīstama.

3.2.16. *Jou ai* 友爱

Kā jau atzīmēts, Hu Džjiņtao ziņojuma 3. daļā tiek nosaukti priekšnosacījumi harmoniskās sabiedrības veidošanai, t.sk., *mīlestība uz draugu (jou ai)*. Diskursa elements *jou ai* tiek ļoti aktīvi lietots mūsdienu Ķīnas politiskās elites retorikā.

Izraujot šos divus vārdus no kultūras konteksta, varētu likties dīvaini, ka ĶKP vadītājs izrāda rūpes par draugu mīlestību. Skatoties caur tradicionāla politiskā diskursa prizmu, šis fenomēns gūst pamatojumu.

Konfūcijs valsts pārvaldīšanas vajadzībām izdalīja četrus sociālā cilvēka tipus: valdnieks, ierēdnis, tēvs, dēls. Ir saglabāties viņa sarunas ar Cji valdnieku pieraksts: “Džjinguns no Cji jautāja Konfūcijam par valdīšanu. Konfūcijs atbildēja: “Valdnieks ir valdnieks, ierēdnis – ierēdnis, tēvs – tēvs, dēls – dēls.””²⁰⁴ Divus gadsimtus vēlāk šo domu papildināja un attīstīja Mendzi, noformulējot *piecu attiecību (vu luņ)* koncepciju, kurā tika palielināts sociālo tipu skaits un noteikti prioritārie attiecību veidi viņu starpā. Sekojot Konfūcijam, Mendzi sagrupēja sociālo tipu pārstāvjus pa pāriem: tēvs – dēls, valdnieks – ierēdnis, vīrs – sieva, pieaugušais – jaunais, draugs – draugs. Mendzi deklarēja, ka tēva un dēla attiecībām jābalstās radniecībā, valdnieka un ierēdņa attiecību pamatā jābūt idejai,

²⁰⁴ Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006, 73.lpp.

vīra un sievas attiecības nosaka atšķirības, pieaugušā un jaunieša attiecības jāveido atbilstoši secīguma kārtībai, un draugu starpā jābūt *uzticībai (sjiņ)*: “Tēvam – dēlam ir radniecība, valdniekam – ierēdnim ir ideja, vīram – sievietei ir atšķirības, pieaugušajiem – jaunajiem ir kārtība, draugiem ir uzticēšanās.”²⁰⁵

Mendzi bija pirmais, kurš attiecības starp draugiem padarīja par sociāli politiskā diskursa elementu.

Turpmāko divu tūkstošu gadu laikā Mendzi izveidotā sociālo attiecību shēma kļuva par obligāto zināšanu vielu, līdz 20. gs. sākumā cilvēki sāka to uztvert kā spēcīgu sabiedrības konservēšanas faktoru, kas traucēja Ķīnas attīstību pa progresu ceļu. Īpaši gados jaunie cilvēki vērsās pret *piecu attiecību (vu luņ)* koncepciju, kas noveda pie Mendzi idejas pilnīgās izpildes no sabiedriskās telpas. Tagad tā atkal ir pieprasīta un atzīta. Mūsdienu politiskā diskursa dalībnieki atzīst *piecu attiecību (vu luņ)* koncepcijas augsto vērtību.²⁰⁶

Paša Mendzi darbos vārdu kopa *mīlestība uz draugu* nav atrodamā, to ieviesa vēlāki senlaiku domātāji, kuri bija uzticīgi Mendzi garīgajam mantojumam. Senākais formulējuma lietojums datējams ar 5. gs. “Vēlīno Haņu grāmatu” (“Houhaņšu”). Laikam ejot, *mīlestība uz draugu* kļuva par noturīgu Ķīnas kultūras diskursa elementu.

Sen pamanīts, ka no pieciem attiecību veidiem, ko izvirzīja Mendzi, attiecības draugu starpā bija vienīgais attiecību veids, kurš neparedzēja hierarhiju. Par to, piemēram, rakstīja 19. gs. beigu reformatoru kustības dalībnieks Taņš Situns.²⁰⁷

Diskursa elements *mīlestība uz draugu* atjaunošanas gaitā tika iekļauts ĶKP politikas kontekstā, turklāt semantiski to paplašina ar marksisma klasiķu izteicieniem par draudzības nozīmīgumu cilvēkam sociālistiskajā sabiedrībā. Tas nozīmē, ka interdiskursivitāte šajā diskursa elementa konstatējama: 1) leksikas un konteksta līmeni kā tradicionālās vārdu kopas iekļaušana ĶKP dokumentā, 2) semantiskā līmenī kā tradicionālās koncepcijas satura paplašināšana ar atsaucēm uz sociālisma autoritātēm un to izmantošana mūsdienu politisko plānu īstenošanā, proti, harmoniskās sabiedrības celtniecībā.

²⁰⁵孟子 [Mengzi] [Mendzi]. No : 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četru grāmatu jaunais izdevums]. 主編: 王天恨 [Zhu bian: Wang Tianhen] [Galvenais redaktors: Vans Tianheņš]. 台南 [Tainan] [Tainaņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992, 80.lpp.

²⁰⁶五伦 [Wu lun] [Vu luņ]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]. Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/115689.htm> [23.08.2013.]

²⁰⁷譚嗣同 [Tan Sitong] [Taņš Situns]. 仁学 [Ren Xue] [Mācība par žēn]. No: 譚嗣同全集 [Tan Sitong Quanji] [Taņa Situna kopotie raksti]. Pekina, 1981, 2.sēj., 349.-350. lpp.

3.2.17. *Jou sjui* 有序

Diskursa elements *jou sjui* (*ir kārtība*), kaut semantiski, šķiet, skaidrojums neprasa, īstenībā ir cēlies no iepriekšējā elementam *mīlestība uz draugu* veltītajā apakšnodaļā citētā avota – Mendzi *piecu attiecību* koncepcijas. Pieminot attiecības starp *pieaugušo* un *jauno*, Mendzi pastāv uz to, ka tām jābalstās pakāpes ievērojošā kārtībā, ko viņš apzīmēja ar diviem vārdiem *jou sjui* (*ir kārtība*).

Zīmīgi, ka Mendzi grāmatā abi diskursa elementi, proti, iepriekšējā disertācijas apakšnodaļā analīzei pakļautais *mīlestība uz draugu* un šeit apskatāmais *ir kārtība* iekļauti viena teikumā. Hu Dzjiņtao ziņojumā šī tradīcija tikusi ievērota: elementi minēti viena 3.sadaļas teikuma ietvaros. Hu no Mendzi pārņēmis arī gramatisko četru vienzilbju vārdu konstrukciju, kurā ielikta vārdu kopa *jou sjui* (*ir kārtība*). Tomēr, ar to Hu Dzjiņtao izteikumu līdzība Mendzi tekstam beidzas. Mendzi tekstā diskursa elements *jou sjui* ielikts frāzē [starp] *pieaugušajiem – jaunajiem ir kārtība*, turpretim Hu Dzjiņtao ar to pašu diskursa elementu izveidoja četru vārdu frāzi *stabilitāte, [kur] ir kārtība*.

Dažādu komentāru starpā, kas veltīti diskursa elementam *ir kārtība* Hu Dzjiņtao ziņojumā, mums izdevās atrast liecības tam, ka, atsakoties no aklas sekošanas Mendzi, Hu Dzjiņtao ir paturējis senlaiku filosofa domas būtību, proti, sabiedrībai jābūt tādai, kur *ir kārtība*. Kārtībai jābūt ekonomikā, politikā, kultūrā.²⁰⁸ No šīs premisas iespējams viegli pāriet pie cilvēku attiecībām, tai skaitā pie attiecībām starp vecāko un jaunāko paaudzēm.

3.2.18. *Jun cji* 勇气

Ziņojuma 2. daļā Hu Dzjiņtao deklarē, ka "centrālkomitejas otrās paaudzes vadošais kolektīvs ... ar dižu politisko *drosmi* [*jeb drosmes cji*] un teorētisko *drosmi* [*jeb drosmes cji*] deva zinātnisku vērtējumu biedram Mao Dzedunam”.

Drosmes cji (*jun cji*) ir tradicionālā politiskā diskursa elements, kas sastādīts no vārda *jun* (*drosme*) un vārda *cji* (par *cji* kategorijas saturu un vietu ķīniešu pasaules uzskatos sk. 3.2.6. apakšdaļu.) Šeit domāta nevis pārgalvīgā drosme, bet gan noteiktā ietvarā ielikta drosme, kuru ierobežo prasme pārvaldīt savu iekšējo *cji*. Vēsturnieks Sima Cjaņš izmanto vārdu kopu *jun cji* attiecībā 3.-4. gs. pmē. Džao valsts karavadoni Liaņu Po. Attiecīgā rakstura īpašības vēsturnieks atklāj, aprakstot vēl kādu tā laika cilvēku – Liņu

²⁰⁸ sly59146. 如何理解和实现社会的安定有序 [Ruhe lijie he shixian shehuide anding youxu] [Kā izprast un īstenot sabiedrībā *stabilitāti*, [*kur*] *ir kārtība*]. 2011.06.23. Pieejams: <http://bbs.cnr.cn/thread-2011406-1-1.html> [23.08.2013]

Sjanžu, kurš esot “aizrautīgi kopis savu *cji*, ienaidnieku valstī iekarojis cieņu un uzticību”, “kura slava bija kā Taišaņa kalns, un par kuru var teikt, ka viņā bija vieta gudrībai un drosmei”.²⁰⁹

Izdarot leksisko izvēli par labu vārdu kopai *jun cji*, Hu Džjiņtao līdz ar to apliecina uzticību tradīcijai. Turklāt, implicīti tiek nodota informācija par to, ka Mao Dzeduna kritiķi ar Denu Sjaopinu priekšgalā ir pelnījuši cieņu, jo rīkojās gan drosmīgi, gan gudri.

Kaut politiskais diskursa elements *drosmes cji* nepieder pie svarīgākajām Ķīnas diskursīvās prakses sastāvdaļām, tomēr uz tā piemēra novērojama tradicionālā un sociālistiskā diskursa interdiskursivitātes izpausme.

3.2.19. *Mei de* 美德

Diskursa elements *mei de* pieminēts ziņojuma 7. daļā, kura veltīta *saskaņas* (*he sje*) sabiedrības kultūras attīstībai. Precīzi tulkojot, tā nozīme ir *skaistais de* (par *de* īpašo vietu Ķīnas tradicionālajā diskursā sk. disertācijas 3.1.2. apakšdaļu). Pastāvošie vārdu kopas tulkojuma mēģinājumi uz angļu valodu jāatzīst par neveiksmīgiem. Piemēram, tulkojumi *beautiful character, moral excellence, pleasant virtue*²¹⁰ pilnīgi liedz angļu valodas lietotājam ieraudzīt vārdu kopas sasaiti ar svarīgo tradicionālo jēdzienu *de*.

Šis diskursa elements nav bijis plaši izplatīts, tomēr sastopams senlaiku avotos. Sjuņdzi apraksta 11.gs. pmē. Lu valsts valdnieka Džouguna sarunu ar savu dēlu, kuras gaitā tika definēts *skaistais de* attiecībā uz valdnieku: būt *plašam* (tolerantam) pret cilvēkiem, *mīlēt tikt izmantotam*, būt *piesardzīgam*.²¹¹

Mūsdienu autoriem *skaistā de* nozīmes skaidrošana nav viegls uzdevums. Termins mēdz tikt apzināts kā attiecību sistēmas sastāvdaļa sabiedrībā, kā īpašība, kas nāk no paša, lai papildinātu kāda cilvēka spēkus, garīgos spēkus ieskaitot.²¹² Parasti *mei de* nesēji tiek raksturoti kā tādi, kas izstaro skaistumu.

ĶKP diskursa šis elements nonāca 2001. gadā, kad Džjans Dzemiņš izsludināja *triju de* ideju, proti, *sabiedrības kopīgo de, darba dao de, mājas skaistā de* veidošanu.

²⁰⁹司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņš]。史記 [Shi Ji] [Šidzji]。第八冊, 卷八十一: 廉頗藺相如列傳第二十一 [Di Ba Ce, Dzjuaņ Bashi: Lian Po, Lin Xiangru Liezhuan Di Ershi] [8. sēj., 81. dzjuaņ, 21. nodaļa: Liaņa Po, Liņa Sjanžu biogrāfijas]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中華書局 [Zhonghua Shuju] [Džunhua šudzju], 1972. 2439. lpp., 2452. lpp.

²¹⁰美德 [Mei de] [Skaistais de]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/54052.htm> [24.08.2013.]

²¹¹荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。堯問第三十二 [Yao Wen Di Sanshi'er] [32. nodaļa Jao veņ (Jao jautā)]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/book/xunzi/0032.htm> [22.07.2013]

²¹²美德 [Mei de] [Skaistais de]。百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/54052.htm> [24.08.2013.]

17. kongresā Hu Džjiņtao sava ziņojuma 7. daļā jau runāja par *četriem de*, pievienojot *katra cilvēka piņ de*.²¹³ Tas bija nozīmīgs papildinājums, tādēļ, ka tādā veidā Hu Džjiņtao iezīmēja savu uzskatu atšķirību, salīdzinājumā ar priekšteci. Ar vārdiem *katrs cilvēks* viņš iezīmē savu interesi individuālisma attīstībā, kā arī akcentē dzīves materiālo pusi ar vārdiem *piņ de* (*labuma de*, skaidrojumu sk. zemāk). *Četru de* koncepcijā ir iešifrēta konkurence un tieksme tradīciju tērpā prezentēt liberāli ekonomiskās vērtības.

Tātad, diskursa elements *skaistais de* saistīts ar sociālistisko, tradicionālo un liberāli ekonomisko diskursu.

3.2.20. *Miņ šen* 民生

Diskursa elements ar nozīmi *tautas dzīve* (*miņ šen*) mūsu atlasītajos ziņojuma fragmentos tiek lietots 8. un 10. nodaļā, kur Hu Džjiņtao, runājot par ĶKP darbības virzieniem, pievērš uzmanību *tautas dzīves* (*miņ šen*) aizsargāšanai un uzlabošanai.

Tautas dzīves princips plašākai auditorijai tiek skaidrots kā priekšstats par reālo izdevīgumu valstij, kad valsts izdevīgums tiek turēts augstāk par visu. Varētu likties, ka šāds skaidrojums satur klaju pretrunu: no vienas puses, *tautas dzīves* princips ar savu nosaukumu demonstrē to, ka primārā ir tauta, no otras puses, veidojas situācija, ka tieši valsts izdevīgums tiek nostādīts augstāk par visu. Taču semantiskā līmeni šeit novērojama ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa izpausme, kad tauta un valsts tiek skatīti kā divi neantagoniski pretmeti, kuru starpā jāuztur līdzsvars. Šajā divu visumā vienlīdzīgu pušu konstrukcijā primārā vieta tiek atvēlēta valstij, kura savukārt nevar normāli eksistēt bez labklājības nodrošināšanas tautai. Tieši tā jāizprot *tautas dzīve*.

Vārdu kopās *miņ šen* agrākais rakstītos avotos fiksētais lietojums atrodams konfūciešu kanonā iekļautajos tekstos “Pavasaru un rudenī hronika ar Džuo komentāriem” (“Čuņ cju zuo džuan”): “*Tautas dzīve* ir čaklumā, kur čaklums, tur nav trūkuma.”²¹⁴

1906. gadā revolucionārs Suņs Jatsens to iekļāva savā Ķīnas attīstības programmā, ko nosauca par Trim tautas principiem.²¹⁵ Ar *tautas dzīves* (*miņ šen*) principu Suņs solīja

²¹³曾泓华 [Zeng Honghua] [Dzens Hunhua], 姜婕 [Jiang Jie] [Džjana Dže]. “四德并举”是加强社会主义道德建设的必然要求 [“Si De Bingju” shi Jiaqiang Shehui Zhuyi Daode Jianshe de Biran Yaoqiu] [Četru *de* vienlaicīga attīstība ir sociālisma morāles celtniecības pamatprasība]. 《新西部 (下半月)》 [“Xin Xi Bu (Xia Bannian)”] [“Jaunie Rietumu reģioni (Otrais pusgads)”] / 2008.01. Pieejams: <http://www.cnki.com.cn/Article/CJFDTotal-XXBL200801015.htm> [17.02.2013.]

²¹⁴春秋左传·宣公元年~十二年 [Chunqiu Zuo Zhuan] [Pavasaru un rudenī hronika ar Džuo Cjuma komentāriem]. No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]. Pieejams: http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/cqzz/cqzz_007.htm [24.08.2013.]

²¹⁵Сунь Ят-сен. Три народных принципа и будущее Китая. No: Сунь Ят-сен. Избранные произведения. Москва: Издательство «Наука», 1964, 121.-133. lpp.

nodrošināt labklājību Ķīnas tautai. Principi bijā jāsāk īstenot dzīvē pēc varas atgriešanās ķīniešu tautas rokās (pirmais princips) un republikas nodibināšanas (otrais princips). Visu 20. gs. *miņ šen* kā diskursa elementu izmantoja divas ķīniešu galvenās politiskās partijas, ĶKP un Īpaši – Guomindana (kopš 1949. g. Taivānā). Katra partija un pat tās atsevišķie vadītāji atšķirīgi interpretēja vārdu kopu *tautas dzīve*.

Miņ šen Suņa Jatsena sākuma interpretācijā paredzēja kapitālistiskās sabiedrības attīstību, kura bija jāierobežo ar valsts rokās esošajiem ekonomiskiem un juridiskiem instrumentiem. Viņš paredzēja zemes reformas nepieciešamību, pēc kuras zemes apstrādātājs saņemtu izaudzēto, un kapitāla kontroles sistēmas nepieciešamību, proti, tādu kapitālistisku iekārtu, kura nepieļautu kapitāla koncentrēšanos skaitliski nedaudzu kapitālistu rokās un, tādējādi, plaisas starp bagātajiem un nabagajiem tālāku paplašināšanos.

ĶKP jau 20.gs. 20-jos gados iekļāva šo terminu sava leksikonā. Pirmie Ķīnas komunisti uzskatīja, ka *tautas dzīves* nodrošināšana ir iespējama vienīgi sociālistiskās valsts apstākļos. Mao Dzeduns arī izmantoja šo diskursa elementu.

Dens Sjaopinam bija atšķirīga lingvistiskā stratēģija: *miņ šen* vietā viņš lietoja mūsdienīgu, plašāku formulējumu *žeiņmiņ šenhuo*, kurā iekļautajiem vārdiem ir tāda pati nozīme, bet bez asociācijām ar Ķīnas pagātni un Guomindana partiju, ņemot vērā to, ka Suņa Jatsena principi bija kalpojuši par tās ideoloģisko pamatu. Vērts atzīmēt, ka tagad ĶKP politiskā diskursa dalībnieki ar atpakaļejošu datumu pieraksta Denam Sjaopinam to, ka viņš esot piedalījies *miņ šen* jautājuma apspriešanā un risināšanā, bet konstatēt nevienu citātu, kurā šis termins būtu lietots, nav iespējams. Iespējams, ka ķīniešu autori, kuri neveic diskursa analīzi, neuzskata par kļūdu vienu vārdu grupu aizvietot ar citu, ja abām ir identiskā nozīme. Nevar arī izslēgt diskursīvo stratēģiju, kuras mērķis ir iekļaut Denu Sjaopinu to cilvēku lokā, kuri lietojuši *miņ šen* diskursa elementu, lai signalizētu diskursa adresātiem, ka Hu Dzjiņtao to bija paņēmis no Ķīnas reformu iesācēja.

2002. g. diskursa elementu *tautas dzīve* (*miņ šen*) sāka uzmanīgi iekļaut ĶKP un ĶTR diskursīvajā telpā toreizējais ģenerālais sekretārs un valsts priekšsēdētājs Dzjans Dzemiņš.

Taču tieši Hu Dzjiņtao pirmais no visiem ĶKP vadītājiem padarīja *tautas dzīves* principu par savu zīmolu. Viņš to iekļāva ziņojuma 8. nodaļas nosaukumā: “Paātrināti virzīt sabiedrības celtniecību, par svarīgāko uzskatot *tautas dzīves* uzlabošanu”. Pēc kongresa *miņ šen* kļuva par īpaši svarīgu elementu politiskajā diskursā. Lai nebūtu šaubu, ka tradicionālais diskursa elements izvēlēts apzināti, tika publicēti materiāli par tā seno izcelsmi. Tomēr par galveno Hu Dzjiņtao ideju avotu vienmēr ticis izvirzīts marksisms.

Izmantojot tradicionālo diskursa elementu, Hu Dzjiņtao pavēra iespēju runāt par

sabiedrībai akūtām problēmām. Turpinot Hu Dzjiņtao iesākto, citi diskursa adresāti to ir attīstījuši dažādos līmeņos. Tiek apgalvots, ka *miņ šen* ekonomikā paredz kursu uz tautas bagātināšanu, politikā – uz tautas tiesību ievērošanu, sabiedrībā – uz tautas balsu sadzirdēšanu un sasāpējušo jautājumu risināšanu (t.sk. plaša starp bagātajiem un nabagajiem, bezdarbs, izglītības, medicīnas un mājokļa pieejamība vienkāršajai tautai).²¹⁶ (ĶTR sabiedrība šos solījumus reizēm uztver ar humoru – sk. 6. pielikumu).

Miņ šen diskursa elementa sastāvā konstatējams vēl viens diskurss – attiecību risināšana ar Honkongu, Makao, Taivanu miermīlīgā ceļā.

Var secināt, ka *tautas dzīves* diskursa elements, būdams pārņemts no senajiem avotiem, konfrontē ar ziņojuma sociālistisko kontekstu. Tai pašā laikā tas kalpo vairākiem diskursiem: tradicionālajam, sociālistiskajam, kapitālistiskajam, liberālajam, kā arī diasporas apvienojošajam, kas adresēts tautiešiem ārpus ĶTR vai īpašās jurisdikcijas reģionos.

3.2.21. *Piņ de* 品德

Ziņojuma 7. daļas fragmentā ir teikts, ka ĶKP atbalstīs *katra cilvēka piņ de veidošanu*.

Šī diskursa elementa analīze jāuzskata par *de* un *mei de* apakšnodaļu (3.1.2. un 3.2.19.) turpinājumu. Vārda *piņ* pamatnozīme ir kvalitāte.²¹⁷ Tāpēc tiek piedāvāts šo diskursa elementu tulkot kā *kvalitātes de*. Analogiski iepriekš apskatītajiem gadījumiem, *de* ir saistīts ar pasaules būtību, kura uz āru top uztverama caur cilvēka iekšējo būtību, kas notiek cilvēka piepūles, iekšējās darbības rezultātā. *De* nekad tiešā veidā nemanifestējas materiālā veidolā, tomēr no visiem *de* paveidiem, *piņ de* ir vistuvākais priekšstatam par reālo cilvēku, par viņa rakstura un domu kvalitāti, tēlaini aprakstot šo elementu, tas būtu skaidrojams kā “*de* ar kvalitātes zīmi”. Kā izriet no citāta, ĶKP uzņemas atbalstīt šādu īpašību veidošanu katra indivīdā.

Vārdu kopa nepieder pie Ķīnas domas klasikas. Autore atlasīja šo diskursa elementu, lai ar to palīdzību akcentētu Hu Dzjiņtao diskursa stratēģiju *de* aktualizēšanai.

Aicinājums veidot cilvēkus ar *kvalitātes de* tika sadzirdēts un zibenīgi aizpildīja nozīmīgu ĶTR diskursīvās telpas daļu. Skolās dažādu klašu vecuma grupu programmās

²¹⁶龙佳解, 罗泽荣, 转贴自 [Long Jiajie, Luo Zerong, Zhuan Tiezi]。胡锦涛民生思想初探 [Hu Jintao Min Sheng Sixiang Chutan][Hu Dzjiņtao *tautas dzīves* idejas sākotnējs izvērtējums]。No : 湖南社会学网[Hunan Shehuixue Wang], 2010. Pieejams: http://www.hnshx.com/Article_Show.asp?ArticleID=6421[30.10.2010.]

²¹⁷汉语大词典 [Hanyu Da Cidian] [Lielā ķīniešu valodas vārdnīca]。上海 [Shanghai], 1989, sēj. 3, 325. lpp.

tika iekļauts priekšmets “Kvalitātes *de*” (sk. 9. pielikumu). Internetā izvērsās aktīvas diskusijas par to, kādas īpašības domātas ar *kvalitātes de*.

Šajā sakarā oficiālajos blogos tika atgādināts, cik nozīmīgi valstij būtu ievietot cilvēku pareizajos *de* rāmjos. Tika citēts Cjinu dinastijas laika imperatora Kansji izteikums: “Valstij, izmantojot cilvēkus, jāpanāk, lai *de* būtu sakne, bet talants un prasme [tikai] – zari”.

Novērojams, ka diskursa elements *piņ de* ietver sevī tradicionālo diskursu, valstiskuma diskursu, sociālistisko diskursu (cilvēka veidošana ir sociālisma celtniecības sastāvdaļa), liberālo diskursu (tiek runāts par individuālā cilvēka, nevis tautas vai masu *kvalitātes de*).

3.2.22. *Sjao kan* 小康

Diskursa elements *sjao kan* (*mazā veselība*) parādās konfūciešu kanonā “Rituālu pieraksti” (“Lidzji”) 9. nodaļā. Avotā ir runa par trijiem iespējamajiem sabiedrības pastāvēšanas veidiem. Aprakstot to raksturīgākās iezīmes, tie nosaukti par mazo veselību (*sjao kan*), lielo vienotību (*da tun*), un haosu (*luan*).²¹⁸

19. gadsimta beigās reformators Kans Jouvejs Ā. Darvina progresa teorijas ietekmē uz Konfūciju ideju pamatā formulēja trīspakāpju sabiedrības attīstības teoriju.²¹⁹ Kans sludināja, ka jebkura sabiedrība attīstās no *haosa* perioda uz *mazās veselības* periodu, ko viņš arī dēvēja par *vienlīdzības sasniegšanas* posmu (*šen pin*) un tad – līdz *lielās vienotības* periodam, ko viņa terminoloģijā bija arī jāsauc par *dižo vienlīdzību* (*tai pin*). Viņš, no vienas puses, cīnījās par Konfūcija domas attīrīšanu no vēlākā laika noslāņojumiem, bet no otras puses, par ienešanu konfūcismā no Rietumiem aizgūto domu par sabiedrības attīstību. Tā laika Ķīnu viņš vērtējis kā *haosā* nonākušu, turpretī Rietumi, viņaprāt, atradās *vienlīdzības sasniegšanas* posmā, jeb *mazās veselības* periodā. Pastāv uzskats, ka, ka Kans Jouvejs pārvarēja paradumu sasaistīt pagātni ar zelta laikmetu un, atšķirībā no tradicionālās involucionārās pieejas, piedāvāja evolucionāru pieeju²²⁰. Tomēr, attīstot evolucionāru

²¹⁸ 礼记 [Li Ji] [Rituālu pieraksti]. 礼运第九 [Li Yun Di Jiu] [9. Nodaļa, Li Yun]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/liji/lijj009.htm> [02.04.2013.]; 孔学知识词典 [Konxue Zhishi Cidian] [Konfūcija mācības zināšanu vārdnīca]。董乃强主编 [Dong Naiqian zhubian] [Redaktors Duns Naicjians]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中国国际广播出版社 [Zhongguo Guojiguangbo Chubanshe], 1990, 165.-166.lpp., 172.lpp.

²¹⁹ Тихвинский, С. Л. Движение за реформы в Китае в конце XIX века. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1980, 261.-264. lpp.

²²⁰ Ушков, А. М. Утопическая мысль в странах Востока: традиции и современность. Москва: 1982, 170.lpp.

konceptiju, viņš saglabāja tradicionālās ķīniešu kategorijas²²¹ un uzsvēra darvinisma tuvību ķīniešu tradīcijai, nevis pasniedza *da tun* koncepciju kā idejiski jaunu un novatorisku sabiedrības uzbūves un pārvaldības ceļu: “Propagandējot Darvina un Spensera mācību, ķīniešu interpretatori atrada atbilstošas analogijas pašu tradīcijā, centās integrēt Rietumos aizgūtās idejas jau esošajā filozofisko izpratņu sistēmā.”²²²

Arī Kana Jouveja sekotājs un viņa darbu komentētājs, Ķīnas 20.gs. sāk. izcilais domātājs Lians Cjičao, runājot par Kana Jouveja darbiem, uzsvēra to sakņošanas konfūciskajā tradīcijā un, neskatoties uz evolucionāro uzbūvi, sasaistīja Kana Jouveja triju ēru koncepciju tieši ar Konfūciju: “Tādējādi, saskaņā ar [Liana Cjičao darbu] “Skolotāja biogrāfija”, Kans Jouvejs nonāca pie sociālisma, pārdomājot idejas, kas ir kanoniskās konfūciešu grāmatas pamatā, pirmo reizi Ķīnas vēsturē izlasot fragmentu no “Li juņ” nākotnes formā.”²²³ Analogiju metode no Liana Cjičao viedokļa bija vienīgais iespējamais Rietumu teoriju pasniegšanas veids ķīniešu lasītājam, jo viņš pieturējās pie viedokļa, ka nav iespējams radīt ko tādu, kas tūkstošus gadu ilgajā Ķīnas politiski filozofiskās domas tradīcijā jau nebūtu minēts. Tādējādi, jau 19.gs. beigās un 20.gs. sākumā, kad Rietumu politiskās un sociālās teorijas tikko bija ienākušas Ķīnā, tās jau tika skaidrotas ar ķīniešu analogiju palīdzību, turklāt, šis process notika gan apzināti, proti, cenšoties parādīt ķīniešu tradīcijas pārkumu un salīdzinošo senumu pretstatā Rietumu teorijām, gan arī neapzināti, aktoriem pēc noklusējuma darbojoties sava diskursīvā lauka robežās. Šis process ļauj secināt, ka tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa mijiedarbība ar vesternizēto politisko diskursu iesākās jau vairāk kā pirms gadsimta. No savā koncepcijā minētajiem periodiem, vēlākos komentāros Kans Jouvejs vislielāko uzmanību pievērsa *mazās veselības* periodam kā reāli sasniedzamam sabiedrības attīstības posmam, pretstatā *lielās vienotības* periodam, kura sasniegšana tika pārnesta tālā, nepārredzamā nākotnē. Nonākšana *mazās veselības* periodā, savukārt, tika pasniegta kā mūsdienu pasaules glābšanas veids.²²⁴

Pēc ĶTR dibināšanas 1949.gadā Kana Jouveja idejiskais mantojums tika atzīts par buržuāzisku un Cjīnu dinastijas valdības interesēm kalpojušu, tāpēc nederīgu sociālistiskas sabiedrības veidošanā. Tomēr, pēc Mao Dzeduna nāves un “Kultūras revolūcijas” beigām, Ķīnā sākās viedokļu par 20.gadsimta sākuma vēsturi pārskatīšana, kuras rezultātā *lielās vienotības* koncepcija un īpaši *mazās veselības* periods kā tās sagatavošanas etaps

²²¹ Кобзев, А. И. Кан Ю-вэй. Но : Духовная культура Китая. Энциклопедия. Философия. Ред. Титаренко, М. Л., Кобзев, А. И., Лукьянов, А. Е. Москва: «Восточная литература», 2006, 277. lpp.

²²² Борох, Л. Н. Общественная мысль Китая и социализм. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1984, 40.lpp.

²²³ Борох, Л. Н. Общественная мысль Китая и социализм. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1984, 87.-88.lpp.

²²⁴ Борох, Л. Н. Общественная мысль Китая и социализм. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1984, 106.lpp.

pamazām atgriezās Ķīnas politiskajā diskursā. Tā parādīšanos ĶTR politiskajā diskursā saista ar Dena Sjaopina vārdu. *Mazās veselības* periods kā politiskā diskursa elements pirmo reizi izskanēja 13. ĶKP kongresā 1987. gada oktobrī. Kongresa runā ĶKP Centrālās komitejas Augstākās militārās padomes priekšsēdētājs Dens Sjaopins *sākotnējā sociālisma etapa* vietā lietoja vārdu kopu *mazās veselības* periods. Viņš izziņoja valsts attīstības mērķi: līdz 2050. gadam sasniegt vidēji attīstītas valsts līmeni, bet līdz 2020. gadam uzcelt tam pamatus, ko nosauca par *mazās veselības* sabiedrību.²²⁵

Kaut jēdziens *mazās veselības* periods 19.gs. beigās tika interpretēts evolucionārās koncepcijas ietvaros un arī mūsdienās tiek pasniegts nevis kā pagātnē piedzīvots, bet gan kā tuvā nākotnē sasniedzams politiskās un sociālās attīstības posms, tas tomēr ir ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa elements, un, ieviešot to mūsdienu ĶTR politiskajā diskursā Dens Sjaopins norādīja uz ĶTR tābrīža attīstības vietu ķīniešu tradicionālajā teorētiskajā politiskajā ciklā, izraisot asociatīvu nozīmju ķēdi, proti, ka *haosa* periods, no kura vēstures gaitā ir mēģinājusi izvairīties ķīniešu civilizācija, jau ir aiz muguras, tālāk jāseko *mazās veselības* periodam un ciklam jānoslēdzas ar *lielās vienotības* periodu. Taču pats Dens Sjaopins izvairījās no pārāk ambiciozās *lielās vienotības* celtniecības plāna izziņošanas un aprobežojās ar solījumiem par vidēji attīstītas valsts līmeņa sasniegšanu.

Mazās veselības periods ir kļuvis par stabilu mūsdienu Ķīnas Tautas Republikas politiskā diskursa elementu, par to liecina gan šīs koncepcijas iekļaušana vidusskolu un augstskolu sociālo zinātņu apmācības programmās, gan plašais politoloģiskās literatūras klāsts, kas veltīts *mazās veselības* perioda raksturojumam, īpatnībām un izaicinājumiem.²²⁶ Jāuzsver arī šī formulējuma izplatība Ķīnas valdībai raksturīga sabiedrības iesaistīšanas un audzināšanas līdzekļa – cilvēku pulcēšanās vietās izkārtoto sarkano transparentu ar uzsaukumiem – sastāvā.

Mazās veselības diskursa elements rada problēmas ĶTR starptautiskajā komunikācijā. Vārdu kopa *mazā veselība* uz indoeiropiešu valodām tiek tulkota kā *pārtikusi sabiedrība* (*well-off society*).²²⁷ Šāda šī diskursa elementa interpretācija ignorē, pirmkārt, eksplīcīto nozīmi, šajā gadījumā, ka, neskatoties uz stabilitāti, valsts “veselība” vēl ir “maza”, proti, nepietiekama, nevis “pārtikusi”, proti, pietiekama. Protams, *mazās*

²²⁵论邓小平的小康社会思想 [Lun Deng Xiaoping de Xiaokang Shehui Sixiang] [Apspriežot Dena Sjaopina Mazās veselības sabiedrības koncepciju]. No : 南京政治学院学报 [Nanjing Zhengzhi Xueyuan Bao]. Pieejams: <http://scholar.ilib.cn/A-njzzyxb200404003.html> [12.05.2010.]

²²⁶Sk.: 李培林, 失庆芳 [Li Peilin, Shi Qingfang] [Li Peilins, Ši Cjinfans] 。 中国小康社会 [Zhongguo Xiaokang Shehui] [Ķīnas Mazās veselības sabiedrība] 。 北京[Bejing] [Pekina]: 社会科学文献出版社 [Shehui Kexue Wenxian Chubanshe], 2003.

²²⁷李培林, 失庆芳 [Li Peilin, Shi Qingfang] [Li Peilins, Ši Cjinfans] 。 中国小康社会 [Zhongguo Xiaokang Shehui] [Ķīnas Mazās veselības sabiedrība] 。 北京[Bejing] [Pekina]: 社会科学文献出版社 [Shehui Kexue Wenxian Chubanshe], 2003, 3. lpp.

veselības sabiedrība tiek uzskatīta par sasniegumu un tās sastāvdaļa, kā minēts augstāk, ir arī pārticība, tomēr šī sabiedrības attīstības pakāpe nav augstākais mērķis, bet tikai pakāpiens ceļā uz vēl augstāku līmeni. Otrkārt, šādi tulkojot, zūd diskursa elementa saistība ar tradicionālām ķīniešu vērtībām, ar konfūcismu un tā sludināto uzsvāru uz *de* un *ji* (*ideju*), to pretnostatot *izdevīgumam* (sk. 3.1.3.) Sastopoties ar jēdzienu *mazā veselība* tulkojumā, rodas ilūzija, ka ĶTR uzskata savu šībrīža attīstības stadiju par pārtikušu.

Jāatzīmē, ka vairāki ķīniešu politiskā diskursa adresanti, tostarp mūsdienu pētnieks Guo Jindzje, uzsver, ka materiālā labuma noniecināšana un tradicionālais ķīniešu domāšanas veids ir nesavietojams ar tirgus ekonomikas principiem un kavē Ķīnas attīstību.²²⁸ Guo Jindzje un viņam līdzīgi autori uzskata, ka ķīniešu sabiedrībai būtu jāatsakās no tradīciju nastas un jāpievēršas Rietumu politiskās un ekonomiskās attīstības pieredzes pārņemšanai, kura paredz arī koncentrēšanos uz peļņas gūšanu, jaunību, spēku un uzdrīkstēšanos, pretstatā Ķīnas tradicionālām konfūciskajām un daoiskajām vērtībām – pieticībai, cieņai pret vecākiem un veciem cilvēkiem, pasivitāti un pakļāvību. Citi autori, savukārt saskata bīstamību marksisma ķīniskošanā.²²⁹

Hu Dzjiņtao ziņojuma fragmentos, ko mēs analizējam disertācijas 2. daļā, *mazās veselības* diskursa elements konstatējams ievaddaļā, 4. un 9. sadaļā. Diskursa elementa *sjao kan* lietošana liecina par Hu Dzjiņtao izvēli tradīciju virzienā. Kā rāda 9. sadaļas fragmenta analīze, Hu Dzjiņtao neuzkrītoši nomainīja šim diskursa elementam piemītošo klasisko ideju bāzi – *mazā veselība*, konfūciešu politiskā diskursa inventārs, sākot ar pašu Konfūciju un beidzot ar Kanu Jouveju, Hu Dzjiņtao interpretējumā ieguva likumnieku skolas iezīmes. Par šo pārvērtību liecina tas, ka *mazās veselības* sabiedrības saturu Hu Dzjiņtao skaidro ar konfūciešiem neraksturīgo formulu *fu guo cjan dzjuņ* (*bagāta valsts, stipra armija*) (sk. 3.3.6.). Kā jau rakstīts disertācijas 2. nodaļā, *mazās veselības* sabiedrība aprakstīta saistībā ar *mūsu civilizācijas senvalsti ar ilgo vēsturi*, kas liecina par to, ka Ķīnas pagātnes sasniegumu cildināšana un izmantošana, tai skaitā valsts politikas jomā, ir bijusi Hu Dzjiņtao dienas kārtībā. *Mazās veselības* diskursa elementa tradicionālo saturu Hu Dzjiņtao papildina ar liberālo diskursu – 4. daļa viņš akcentē *demokrātiskas tiesības*, kuras *mazās veselības* sabiedrībā *tauta varēs baudīt vēl pilnīgāk*. Starptautiskā ekonomiskā un politiskā liberālisma iezīmes *mazās veselības* sabiedrības projektā saskatāmas vietās, kur Hu Dzjiņtao sola, ka Ķīna *klūs par valsti, kura ir atvērtāka uz āru*. Viņš arī daļēji pārdefinē *mazās veselības* diskursa elementa saturu, liekot uzsvāru uz materiālās bagātības gūšanu.

²²⁸ Guo, Yingjie. *Cultural Nationalism in Contemporary China*. London, New York: Routledge Curzon, 2003, 89. lpp.

²²⁹ Li, Junru. *What Do You Know About the Communist Party of China?* Beijing: Foreign Languages Press, 2011, 41.lpp.

9. daļā viņš to asociē ar *vispusīgu tautas bagātības līmeņa celšanos un dzīves kvalitātes redzamu uzlabošanu*. Tirgus ekonomikas diskurss *mazās veselības* sabiedrības diskursā parādās vārdos *iekšējā tirgus attīstība*. Lielvalsts diskurss, ko arī var manīt *mazās veselības* projektā, daļēji saskaitāms ar Ķīnas pašvērtējuma tradīcijām. Sociālistiskā diskursa esamība nosākama ne tikai kontekstuāli, bet arī pašā tekstā, kad Hu Dzjiņtao sola, ka *mazās veselības* sabiedrības laikam iestājoties, ĶTR kļūs par *attīstības sociālisma lielvalsti*.

3.2.23. *Žun žu* 荣辱

Ziņojuma 12. sadaļā Hu Dzjiņtao runā par partijas biedriem un valsts kadriem, kuriem jābalstās *sociālistiskajā žun žu (uzplaukuma un negoda) koncepcijā*. Autore neatrada pierādījumus, ka pirms Hu Dzjiņtao *žun žu* vārdu kopa tiktu plaši lietota ĶKP diskursā.

Uzplaukuma un negoda diskursa elementu nozīmīguma ziņā nevar salīdzināt ar tādiem vispārzināmiem vārdiem kā *de* vai *dao*, tomēr arī tam bija sava noteikta vieta sociāli politiskajā sistēmā, kuru no seniem laikiem veidoja Ķīnas domātāji un politiķi. Mūsdienu komentāros elementa pirmo lietojumu attiecina uz “Pārmaiņu grāmatu” Konfūcija redakcijā. Konfūcijam pieder vārdi: “Runāšana un darbība cildenam vīram ir darbarīks ar serdi. Lai iedarbinātu šo darbarīku svarīgi [zināt, kur] *uzplaukums un negods*.”²³⁰ Šis citāts būtu izprotams tā: cilvēkam, kurš sevi uzskata par godavīru, allaž jānodarbojas ar sevis un savas valsts izvērtēšanu *uzplaukuma un negoda* kategorijās, tāpēc viņam skaidri jāsaprot, kas ir labs un kas slikts valstij un sabiedrībai.

Sjuņdzi arī parādās ĶTR politiskajā diskursā kā domātājs, kurš pavirzīja uz priekšu *uzplaukuma un negoda* kategorijas apzināšanu. Viņa sacerējumā tam veltīta vesela nodaļa. Tajā rakstīts: “Dalījums uz lielajiem [pretmetiem] *uzplaukums un negods* pastāvīgi iemiesojas [tādos pretnostatījumos, kā] drošības aizsargāšana un izdevīguma kaitīgums. *Uzplaukums* ir tur, kur sākumā ir ideja, un tad – izdevīgums; *negods* ir tur, kur sākumā ir izdevīgums, un tad – ideja.”²³¹ Sjuņdzi filozofiskajā spektrā būtu novietojams starp Konfūciju un likumnieku skolu. Viņa vārda parādīšanās dotajā kontekstā ir svarīga ziņa par ĶKP vadītāja politiskajām prioritātēm Ķīnas tradīcijā.

²³⁰周易 [Zhou Yi] : 易经 [Yijing] [Jidzjin] / 责任编辑[Zeren bianji] [Atbildīgais redaktors]: 尹飞舟 [Yin Feizhou] [Jiņs Feidžou]。长沙[Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1995, 300.lpp.

²³¹ 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。荣辱第四 [Rong Ru Di Si] [4.nodaļa Uzplaukums un negods]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/book/xunzi/0004.htm> [22.07.2013.]

ĶTR sociālistiskajā diskursā šo divu vārdu kopa nonāca ar kādu Fr. Engelsa darba starpniecību, kur to izmantoja tulkotājs. Tādēļ, šodienas ĶTR, kad runā par *uzplaukuma un negoda* izvērtēšanas nozīmi, pirmkārt atsaucas uz Fr. Engelsu.²³² Kā nākošais tiek pieminēts Konfūcijs, radot iespaidu, ka Fr. Engelss mācīja to, kas sen bija zināms Konfūcijam.

Hu Dzjiņtao ziņojumā ietvertā partijas biedriem un valsts kadriem adresētā prasība pārdomāt *sociālistiska žun žu (uzplaukuma un negoda)* jautājumus pārtapa valsts mērogā kustībā. Darba vietās, mācību iestādēs, dzīves vietās notiek nodarbības, kuru dalībniekiem tiek mācīts, kas ir “astoņi *uzplaukumi* un astoņi *negodi*” (ba ge vei *žun*, ba ge vei *žu*). Kaut pastāv Hu Dzjiņtao formulējums, katrs kolektīvs izstrādā arī savu sarakstu, kas piemērots nodarbošanās veidam, studiju saturam, vecumam u tml.

Analoģiski iepriekš analizētajiem diskursa elementiem, *žun žu* elementam raksturīga interdiskursivitāte. Tas pieder tradicionālajam politiskajam diskursam, turklāt attiecināms uz dažādām skolām. Uz piederību sociālistiskajam diskursam norāda īpašības vārds, kas Hu Dzjiņtao ziņojumā lietots *žun žu* vārdu kopas priekšā – sociālistiskais. Turklāt, uz sociālismu norāda arī lietojums marksisma klasiķu darbu tulkojumos uz ķīniešu valodu. Par sociālistisko diskursa elementu *žun žu* padara arī ĶKP ģenerālsekretāra izvēle. Diviem minētajiem diskursiem var pieskaitīt arī Hu Dzjiņtao personisko diskursu.

3.3. Triju un vairāku hieroglifu tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu grupas

3.3.1. *De cai dzjaņ bei* 德才兼备

12. sadaļā Hu Dzjiņtao nosauc vairākus kritērijus, pēc kuriem jāīsteno kadru politika. Šo kritēriju starpā atrodams arī *de cai dzjaņ bei (de, talants – vienādi pārstāvēti)*, kas nozīmē, ka amatos jānozīmē cilvēki, kuri apvieno sevī uzticēšanos ideāliem un profesionalitāti.

Šī frāze semantiski, leksiski, sintaksiski saistīta ar Ķīnas pagātni. Kaut gan tieši šāds formulējums parādījies salīdzinoši vēlu (19.gs.), tomēr atsevišķas frāzes daļas (*de cai*) un galvenais – tajā ietvertā problēma – jau sen ir iegājusi Ķīnas politiskā diskursa dienas kārtībā. To var izskaidrot ar Ķīnas valstiskuma agro izveidi, un līdz ar to ar agro valsts kadru atlases problēmas apzināšanu. Mūsdienu ĶTR autori problēmas uzstādīšanas

²³² 荣辱观 [Rong Ru Guan] [*Uzplaukuma un negoda* koncepcija]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/45891.htm> [26.08.2013.]

sākumu saista ar 6.-4. gs. pmē. Šajā laikā tika iezīmēti divi pretēji viedokļi: Konfūcijs piedāvāja iecelt valsts dienestā cilvēkus ar ideāliem (viņa valodā, ar *idejām (ji)*), Sjuņdzi vadījās pēc *izdevīguma (li)*, kas nozīmēja gandrīz to pašu, ko nozīmē *talants (cai)*, proti, zināšanas, spēks, profesionālā efektivitāte. Vēlākos laikos ar kadru politikas filosofiju nodarbojās daudzi izcilie valstsvīri (Džuge Lians (181.-234.), Sima Guans (1019.-1086.), Dzēns Guofaņs (1811.-1872.)).²³³

Sima Guans jau lietoja vārdus *de* un *cai (talants)* kā pretmetus. *De*, viņa izpratnē, bija cilvēka dziļākā sasaiste ar pasaules likumiem, kas deva viņam intuīciju nenovirzīties no zelta vidusceļa, ko viņš uzskatīja par svarīgāko cilvēka īpašību. Ja cilvēkam ir *talants*, kuram viņš pieskaitīja zināšanas, spēku un prasmes, bet nav *de*, tad visi viņa centieni lemti neveiksmei.²³⁴ ĶKP diskursā šis jautājums tika iekļauts jau ĶKP vēstures sākumā. 1938. g. 6. Centrālās komitejas plēnumā Mao Dzeduns runāja par *de cai dzjaņ bei*. Ar *de* šajā vārdu salikumā ķīniešu komunisti sāka izprast idejas ar komunistisko saturu. Mao Dzeduns akcentēja ideju primāro nozīmi. Denam Sjaopinam un Dzjanam Dzemiņam arī atrodami izteikumi par to, kam jānodod priekšroka kadru sagatavošanas un atlasīšanas procesā, *de* vai *talantam*.²³⁵ Šķiet, ka abu pozīciju raksturoja racionalitāte, un abi tiecās uz cilvēku vērtēšanu pēc *talanta*, t.i., pēc izglītības, profesionālajām iemaņām. Kaut eksplicīti arī vadītāji nav uzdrošinājušies šo pozīciju noformulēt, tomēr pastāv netieši pierādījumi. Hu Dzjiņtao risināja šo teorētisko problēmu, izejot no līdzsvara idejām, proti, neviena no pusēm nedrīkst gūt pārsvaru. Viņš uzskatīja, ka, vērtējot cilvēkus, jāņem vērā gan komunistiskais *de*, gan zinātniskumā balstītie *talanti*. Katrs no ĶKP vadītājiem interpretēja *cai (talantu)* atbilstoši galvenajiem partijas uzdevumiem, kas bija izvirzīti attiecīgajos gados, bet *de* konstanti tika izprasts, ka sociālisms (kaut arī dažādās interpretācijās).

Var apgalvot, ka kadru atlasīšanas principu un kritēriju problēma Ķīnas politiskajā ikdienā no agrās impērijas laikiem tikusi uzkrāta visas valsts pārvaldīšanas vēstures gaitā. Jautājumu *de* vai *talants* (= izglītība, profesionālisms, gudrība, spēks) pārņēmusi arī plašā mūsdienu Ķīnas sabiedrība. Cilvēki aktīvi apspriež diskursa elementu *de cai dzjaņ bei*. Interneta lietotāju vidū ir izplatīts viedoklis, ka *cai* būtu jābūt primārajam. Ja atcerēsimies,

²³³古人论“德才兼备” [Gu Ren Lun “De Cai Dzjaņ Bei”] [Senlaiku cilvēki par “*De, talants – vienādi pārstāvēti*”]. No: 山西大学商务学院 [Shanxi Daxue Shangwu Xueyuan] [Šansji universitātes Biznesa koledža]. Pieejams: <http://www.sdsy.sxu.edu.cn/sdsy/dcjb/3654.htm> [26.08.2013.]

²³⁴司马光 [Sima Guang] [Sima Guans]. 资治通鉴 [Zi Zhi Tong Jian] [Spogulis, caur kuru var palīdzēt pārvaldīšanai], 卷 1 [Juan] [1.dzjuans]. 上海 [Shanghai] [Šanhaja]: 中华书局出版 [Zhonghua shuju chubanshe], 1976, 1. sēj., 15. lpp.

²³⁵李源潮 [Li Yuanchao] [Li Juaņčao]. 坚持德才兼备以德为先的用人标准 [Jianchi De Cai Jian Bei Yi De Wei Xian de Yongren Biaozhi] [Pieturēties pie *de* kā pirmā “*de, talants – vienādi pārstāvēti*” cilvēku izmantošanas standarta ietvaros]. No: 求是 [Qiu Shi], 2008, Nr. 20. Pieejams: http://www.qstheory.cn/zxdk/2008/200820/200906/t20090609_1519.htm [27.08.2013.]

ka *de* ir sociālisms, bet *cai* – profesionālā kompetence, tad šī problēma varētu būt pārceļta diskusijā par komunisma principu apšaubīšanu.²³⁶

Lieki teikt, ka starptautiskajā komunikācijā apskatītā problemātika ne tuvu netiek atspoguļota. Vārdnīcās piedāvātie *de, talants – vienādi pārstāvēti* diskursa elementa tulkojumi angļu valodā ir šādi: *ability and integrity, equal stress on integrity and ability, both ability and political integrity*.

Interdiskursivitāte apskatāmajā diskursa elementā konstatējama kā tradicionālā un sociālistiskā diskursa apvienojums, katrā no kuriem saskatāmi arī pārvaldīšanas diskursi. Novērojums jāpapildina ar to, ka, diskursa elementa ārējam veidolam saglabājoties vismaz 800 gadu garumā, tā semantika mainījās atkarīgi no politiskās vides un politiķu individualitātēm.

3.3.2. *Dzjaņ ģi jun vei* 见义勇为

7. daļā Hu Dzjiņtao nosauc virkni īpašību, ar kurām apveltīti sociālistiskās kultūras nesēji, tostarp *dzjaņ ģi jun vei* (*redzi ideju – drosmīgi rīkojies*).

Minētais elements ir senlaiku paruna, kura bieži tikusi izmantota daiļliteratūrā. Mūsdienu ĶTR šīs frāzes izcelsmi piedēvē Konfūcijam, sasaistot to ar “Apkopotu runu” 2. nodaļas teikumu, kurš satur šos vārdus, bet ir nedaudz citādi formulēts: “Redzi ideju un nerīkojies – neesi drosmīgs!”²³⁷ Tas bija aicinājums rīkoties pat bīstamās situācijās, ja tas atbilst cilvēka idejiskai pārliecībai. Ziņojuma angļu valodas oficiālajā tulkojumā šī frāze iztulkota aprakstoši, tomēr saturiski precīzi: “*Coming to the rescue of others even at risk to oneself.*”²³⁸ Tulkojuma sakarā būtu atzīmējams tas, ka priekšplānā izvirzīta pašuzturēšanās prasība, nevis sekošana idejai.

Otrais uzmanības vērtais moments, ir Konfūcija vispārējā attieksme pret drošību, kurai bija jābūt piesardzības ietvaros. (sk. 3.2.18.) Kā politiskais diskursa elements mūsdienu ĶKP šī frāze mobilizē cilvēkus uz pašreizējās darbības. ĶTR sabiedrības

²³⁶ 辩论: 企业用人以德为先/以才为先: 2012-04-20 [Bianlun: Qiye Yongren Yi De Wei Xian/ Yi Cai Wei Xian] [Diskusija: Cilvēku izmantošana uzņēmumos notiek pēc principa *de* – primārais vai pēc principa *talants* – primārais: 20.04.2012.]. Pieejams:

<http://wenwen.soso.com/z/q369535446.htm?w=%B5%C2%B2C5%BC%E6%B1%B8+%D2%D4%B5%C2%CE%AA%CF%C8&spi=1&sr=2&w8=%E5%BE%B7%E6%89%8D%E5%85%BC%E5%A4%87+%E4%BB%A5%E5%BE%B7%E4%B8%BA%E5%85%88&qf=20&rn=314&qs=4&sid=0a8804ae00021397521bfd1bcc6a74c&uid=527837635467671242&ch=w.search.2> [12.05.2013.]

²³⁷ 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četrus grāmatas ar jaunajiem skaidrojumiem]. 台南[Tainan] [Tainaņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992, 20.lpp.

²³⁸ Hu Jintao. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects. No : Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China. Beijing: Foreign Languages Press, 2007, 1-73.lpp. , 44.lpp.

kontekstā šī diskursa elementa apspriešanas rezultātā atklājas, ka valstī trūkst likumiskās bāzes, lai drošminieku nepieciešamības gadījumā aizsargātu ar likumu, kā arī sodītu par palīdzības atteikumu. Tādēļ jāsecina, ka šis politiskā diskursa elements pārklājas ar juridisko diskursu.²³⁹ Īpaša likuma idejas aizstāvētāji smeļas pieredzi ārpusaulē, atsaucoties uz tā saucamo *a good samaritan law* praksi. Kamēr Ķīnas sabiedrībā turpinās diskusija, tikmēr diskursa elements *redzi ideju – drosmīgi rīkojies* ir ieguvis vēl vienu tulkojuma versiju angļu valodā: *a good samaritan*.²⁴⁰ No diskursa analīzes viedokļa notiekošais ir īpaši spilgts piemērs tam, ka ar tradīciju piepildītais ĶTR politiskais diskurss (kopā ar juridisko, ētisko un tml.) un Rietumu politiskais diskurss, kuras telpā mēs dzīvojam, un kurš arī balstīts noteiktās tradīcijās, ir divi gandrīz paralēli veidojumi. To krustošanās ved pie pārpratumiem: K. Markss ķīniešu valodā spriež par *dao* un *de*, turpretim Konfūcijs pauž viedokli par personāžu no Bībeles – žēlsirdīgo samarieti.

3.3.3. *Dzjaņ din bu ji* 坚定不移

Diskursa elementu *dzjaņ din bu ji* (*stingri un nemainīgi*) Hu Dzjiņtao lieto ziņojuma 6. daļas nosaukumā, piedāvājot *stingri un nemainīgi attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku*.

Par šī diskursa elementa vēsturisko pusi netiek daudz rakstīts. Toties visos skaitliski nozīmīgos Interneta materiālos izziņots, ka šo frāzi lietojis Tanu dinastijas laika imperators Veņdzuns (valdīšanas gadi: 827.-840.). Vai asociācija ar imperatoru ir sagādīšanās vai stratēģija, nav zināms. Taču skaidrs, ka šī fakta uzzināšana noteikti atstāj iespaidu uz diskursa adresantu.

Šo diskursa elementu dažādos kontekstos bieži lietojis Dzjans Dzemiņš. Var izteikt pieņēmumu, ka svarīgākais iemesls viņa izvēlei bija stilistiskais moments – tā skan īpaši noteikti un pārlicinoši. Visumā Dzjana Dzemiņa valodnieciskajam stilam bija raksturīga tradicionālo diskursa elementu mobilizēšana.

Hu Dzjiņtao paturēja šo frāzi sava leksikonā, ieliekot to sociālistiskās demokrātijas politikas kontekstā. Imperatoram piederošie vārdi, izziņoti kopā ar demokrātijas attīstības plāniem, implicīti satur ziņu par šo plānu ierobežojumiem, kas nāks no stingrās varas puses.

²³⁹ 见义勇为 [Jian Yi Yong Wei] [*Redzi ideju – drosmīgi rīkojies*]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]. Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/138303.htm> [25.08.2013.]

²⁴⁰ 见义勇为 [Jian Yi Yong Wei] [*Redzi ideju – drosmīgi rīkojies*]. No : 百度词典 [Baidu Cidian] [Baidu vārdnīca]. Pieejams: <http://dict.baidu.com/s?wd=%E8%A7%81%E4%B9%89%E5%8B%87%E4%B8%BA> [25.08.2013.]

3.3.4. *Dzun lao ai jou* 尊老爱幼

Hu Džijntao ziņojuma 7. daļā līdzās tādām modernas sabiedrības parādībām kā dzimumu līdztiesība, brīvprātīgais darbs sociālajā sfērā u.tml. pieminēts tradicionālā ķīniešu politiski filozofiskā diskursa elements *cienīt vecos, mīlēt jaunos*. Ķīniešu interneta lietotāju vidū populārākajās skaidrojošajās publikācijās tiek demonstrēts, ka tā ir tradicionāla ķīniešu vērtība, no kuras nedrīkst atteikties mūsdienu apstākļu spiediena dēļ.²⁴¹

Attiecību paraugu pret veciem un jauniem, pēc kura vajadzētu tiekties, mūsdienu Ķīnas politiskā diskursa dalībnieki aicina meklēt Mendzi darbā. Senlaiku domātāja tekstā ir aprakstīta ideāla sabiedrība, kur katrs cilvēks izjūt atbildību gan pret saviem, gan pret svešiem veciem cilvēkiem un bērniem: “Ja cilvēks vecs, tad vienalga, vai viņš ir no savējiem vai no svešajiem; ja cilvēks jauns, tad vienalga, vai viņš ir no savējiem vai no svešajiem”.²⁴²

Šim uzvedības modelim bijusi sistēmiska nozīme tradicionālās Ķīnas sabiedrības pasaules uzskatos. Tas bija viens no sabiedrības un valsts kārtības noteicošajiem posmiem. Bez pareizi izveidotām attiecībām dažādu paaudžu cilvēku starpā tradicionālajā Ķīnā ģimene nevarēja normāli funkcionēt. Bez sakārtotām ģimenes attiecībām nevarēja funkcionēt valsts.

20. gs. sākumā Ķīnas jaunā inteliģence bez nožēlas atteicās no tradicionālām vērtībām, liekot priekšā franču apgaismības brīvības un vienlīdzības ideālus, kurus papildināja ar sociālistu projektiem. Kā jau ticis atzīmēts augstāk, sociālās paradigmas maiņa, pasludinot kursu uz Ķīnas reformām un atvērtību un pārdzīvojot 1989. gada krīzi, aktualizēja jautājumu par vecajām vērtībām. Viena no pirmajām normām, pie kuras ĶKP aicināja atgriezties, un kura, starp citu, nekad līdz galam nebija tikusi izdzēsta no kolektīvās atmiņas, bija *cienīt vecos, mīlēt jaunos*.

Dzjans Dzemiņš uzsāka šī diskursa elementa lietošanu jau 1992. gadā.²⁴³ Hu Džijntao, neskatoties uz savu īpašību uzmanīgi rediģēt no priekšteča saņemtos diskursa elementus, šo bija paturējis, tādēļ, ka tajā apvienojās vairāki sasāpējušie jautājumi,

²⁴¹ 尊老爱幼是中华民族的美德 [Zun Lao Ai You shi Zhonghua Mingzu de Meide] [Cienīt vecos un mīlēt jaunos ir ķīniešu tautas tikums]. No: 知道百度 [Zhidao Baidu] [Baidu zināšanas]. Pieejams: <http://zhidao.baidu.com/question/370825.html> [15.04.2008.]

²⁴² 孟子 [Mengzi] [Mendzi]. No: 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četru grāmatu jaunais izdevums]. 主编: 王天恨 [Zhu bian: Wang Tianhen] [Galvenais redaktors: Vans Tianheņs]. 台南 [Tainan] [Tainaņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992, 16. lpp.

²⁴³ 国家教委办公厅印发《关于在幼儿园加强爱家乡、爱祖国教育的意见》的通知 [Guojia Jiaowei Bangongting Yinfa “Guanyu Zai Youeryuan Jiaqiang Aiguoxian, Aizuguo Jiaoyu de Yijian” de Tongzhi] [Valsts izglītības komitejas informatīvais ziņojums “Uzskats par izglītības stiprināšanu bērnudārzos par mīlestību pret savu dzimto vietu un dzimteni”]. No: 人民日报 [Renmin Ribao], 05.05.1992. Pieejams: <http://www.people.com.cn/item/flfgk/gwyfg/1992/206008199202.html> [04.12.2012.]

piemēram, Ķīnas sabiedrības novecošanās, atšķirības dažādu paaudžu ienākumos, attieksme pret naudu kā visa mērauklu, tai skaitā cieņas un mīlestības jautājumos. Turklāt, senlaiku politiskā diskursa elementā abi ĶKP vadītāji saskatīja iespēju daļu no bērnu un veco cilvēku uzturēšanas un atbalstīšanas nastas pārlīkt uz ģimeni, iegrožojot tendences uz absolūto brīvību. Šī diskursa elementa stratēģiskā nozīme atklāti tiek apspriesta ĶTR plašsaziņas līdzekļos. Centrālā avīze “Guanmin žibao” 2007. gada rakstīja: “Saskaņā ar ģimenes attiecību principiem, vecāko un jaunāko brāļu starpā pēc vecuma nosaka, kurš lielāks vai mazāks, cienījamāks vai mazāk nozīmīgs. Saskaņā ar dzīvesvietas sabiedrības attiecību principiem, arī pēc vecuma nosaka lielāku vai mazāku, cienījamāku vai mazāk nozīmīgu. Tāpēc Mendzi ... runāja par to, ka “jābūt kārtībai pieaugušo un bērnu starpā”.... Ja pēc vecuma sāksim noteikt, kurš lielāks vai mazāks, cienījamāks vai mazāk nozīmīgs, tad varēs atšķaidīt mūsdienu sabiedrībā reāli pastāvošos uzskatus par to, ka cienījamāku un mazāk nozīmīgu cilvēku nosaka pēc bagātības vai nabadzības. Tādēļ agrāko gudro mantojums “*cienīt vecos, mīlēt jaunus*” mūsdienu cilvēku savstarpējos sakaros var nospēlēt pozitīvu lomu, un tas jāpadara par attiecību principu standartu.”²⁴⁴

No tradicionālā ķīniešu garīgā mantojuma pārņemtā frāze *cienīt vecos, mīlēt jaunus* kalpo par vēl vienu interdiskursivitātes piemēru, kurā saskatāmi gan tradicionālais, gan sociālistiskais, gan antikapitālistiskais diskursi.

3.3.5. *Dži guo li džēn* 治国理政

Diskursa elements *dži guo li džēn*, tulkojot burtiski, nozīmē *pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku*. *Li* ir viens no ķīniskajiem jēdzieniem, kuriem nav analoga ārpusķīnas kultūrās. Ķīnā no Sunu dinastijas laikiem bija attīstījusies ietekmīgā *Li* filosofijas skola (*Li dzja*). Ar lielo nosacītības pakāpi *li* uz Rietumu valodām var tulkot kā *principis*. Tas būtu aprakstāms kā objektīvais kodols dabā un cilvēka uzvedībā, kas iemieso sevī pareizības principu.

Hu Dzjiņtao diskursa elementu *pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku* attiecina konkrēti uz teritorijām, kuras nesen pievienojās ĶTR, un daļēji (no tālākās perspektīvas viedokļa) uz Taivānu. Ziņojuma 10. sadaļā viņš paziņoja, ka *saglabāt Honkongas, Aomeņas ilgstošo uzplaukumu un stabilitāti ir svarīgs uzdevums partijai, kura jaunajā situācijā izrādījās nepieciešamības priekšā pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku*.

²⁴⁴姜广辉 [Jiang Guanghui] [Dzjans Guanhuejs]. 九伦——中国伦理思想的现代诠释 [Jiu Lun – Zhongguo Lunli Xixiang de Xiandai Quanshi] [Deviņas attiecības – Ķīnas attiecību principu ideju aktuāls izskaidrojums] 。 No: 光明日报 [Guangming Ribao], 27.08.2007. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/d6d73d09bb68a98271fefa2a.html> [28.08.2013.], 4. lpp.

Hu Džijntao frāze ir jaunveidojums, bet stilistiski, sintaksiski, semantiski un leksiski tā ir piederīga Ķīnas tradīcijai. Frāzi var sadalīt divās daļās pa diviem vienzilbju vārdiem, lai tās saistība ar tradicionālo politisko valodu būtu pārskatāmāka. Frāzes otrā daļa, pēc ķīniešu senās valodas korpusa informācijas, senlaiku avotos sastopama vismaz 173 reizes.²⁴⁵ Turklāt, Korpusa sastādītāji atraduši 1116 piemērus ar frāzes pirmās daļas *dži guo* (*pārvaldīt valsti*) lietojumu.

Lai Hu Džijntao vārdus *pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku* nodrošinātu ar vēsturisko avotu segumu, 2011. gadā ĶTR izdevēji papildināja tradicionālās pārvaldīšanas avotu klāstu ar grāmatu, kura jau 250 gadus nebija tikusi publicēta: “Daudzas grāmatas vajadzīgas pārvaldīšanai” (Cjuņ šu dži jao), kas tikusi sastādīta Tanu dinastijas laika imperatoram Taidzunam (valdīšanas gadi: 626.-649.). Grāmatas atvēršanai veltīto sanāksmi organizēja ĶKP Centrālās partijas skola.²⁴⁶

Izņemot galējo individuālisma ideju sludinātāju Jandžu (5.-4. gs. pmē.) grūti nosaukt tādu Ķīnas domas skolu, kura nebūtu nodarbināta ar valsts pārvaldīšanas jautājumiem. Diskusijas, dažreiz ļoti nežēlīgas, pārsvarā notika par pārvaldīšanas instrumentiem, neapšaubot pārvaldīšanas teoriju (*dži guo*) obligāto raksturu. Pārvaldīšanas rīku klāsts bija diezgan pastāvīgs: *de*; *cilvēciskums* (*žeņ*) – interesanti, ka mūsdienu diskursā tas vispār neparādās; *likums* (*fa*); *li*.

Pats fakts, ka šī ar tradīciju saistītā frāze tika izmantota dialogam ar tautiešiem politiski neatkarīgajās vai daļēji atkarīgajās zemēs liecina par Hu Džijntao diskursīvo stratēģiju, kurai sasaistīta arī ar politisko stratēģiju. Hu Džijntao ar savu leksisko izvēli sūtīja tautiešiem šādas ziņas: 1. situācija ir mainījies gan pievienotajās teritorijās, gan ĶTR-Taivānas attiecībās, 2. ĶKP nav citas izvēles, kā tikai politiskās atbildības uzņemšanās arī par šiem reģioniem, sekojot Ķīnas politiskajām tradīcijām, 3. ĶKP turpmāk pieturēsies pie gadsimtiem pārbaudītajām politiskajām vērtībām, 4. ĶKP, veidojot attiecības, liks malā komunistisko retoriku un vadīsies pēc *li* principa.

²⁴⁵ No : 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学中国语言学研究 研究中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009. Pieejams: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?dir=gudai&q=%E7%90%86%E6%94%BF&LastQuery=%E7%90%86%E6%94%BF&start=50&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&orderStyle=score&encoding=UTF-8&neighborSortLength=0&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&isForReading=no [13.01.2013.]

²⁴⁶刘余莉 [Liu Yuli] [Liu Juli]. 从历史文化中探寻治国理政之道“群书治要” [Cong Lishi Wenhua Zhong Tanxun Zhiguo Lizhi Zhi Dao “Qun Shu Zhi Yao” [“Daudzas grāmatas vajadzīgas pārvaldīšanai”]: pētot “*pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku*” frāzi *dao* vēstures kultūras kontekstā]. No: 学习时报 [Xuexi Shibao], 19.09.2011. Pieejams: <http://www.mzb.com.cn/html/report/254743-1.htm> [27.08.2013.]

Svarīgi atzīmēt, ka *li* principu pielietojumu pārvaldē ĶKP ģenerālsēkretārs sola tikai tautiešiem Honkongā, Makao, Taivānā. Tā ir diskursīvā un politiskā stratēģija, kuras mērķis ir atrast tieši viņiem piemērotu politiskās pārvaldes rīku. *Li* kā pārvaldīšanas pamatkategorija noformējās samērā vēlu, Sunu dinastijas laikā *Li skolas* ietekmē. *Li* principu pārvaldīšanā, piemēram, pielietoja pārvaldības teorētiķis Li Gou (11. gs.). Tieši *Li* filozofiskais virziens bija īpašā cieņā to ķīniešu intelektuāļu vidū, kuri nokļuva Taivānā pēc 1949. gada. Taču pārvaldīšanas ar *li* pamattradīcija sniedzas līdz Konfūcija rediģētajai grāmatai “Rituālu pieraksti”. No tiem laikiem nācis uzskats, ka *li* pārvaldīšana nodrošina *tiem, kas ārā, un tiem, kas iekšā, saticīgu dzīvi*, kur pastāv savstarpēja *pielāgošanās*. Tas ir ierakstīts “Rituālu pierakstos”: “Valsti un ģimeni pārvalda ar *li*, tad ārējie un iekšējie dzīvo saticīgi un pielāgojoties”.²⁴⁷ Lai mūsdienu adresants uztvertu viņam caur tradicionālo diskursa elementu sūtīto ziņu, elektroniskajā vārdnīcā šis citāts no “Rituālu pierakstiem” tiek pārpublicēts.²⁴⁸ Uz šī piemēra novērojama Hu Dzjiņtao tradicionālā diskursa elementu izmantošanas īpatnība: tie mēdz tikt aktualizēti nevis vispārīgi, bet gan konkrētai auditorijai un konkrētu mērķu sasniegšanai.

Frāzes interdiskursivitāte atrodama sociālistiskā un tradicionālā diskursu krustpunktā, kuri papildināti ar pārvaldīšanas diskursu un Ķīnas teritoriju apvienošanas diskursu.

3.3.6. *Fu guo cjan dzjuņ* 富国强军

Diskursa elements *fu guo cjan dzjuņ* precīzi atveidojams latviešu valodā: *bagāta valsts un stipra armija*. Hu Dzjiņtao to lieto 9. daļā, kura veltīta valsts aizsardzībai. Pēc viņa vārdiem, *valsts aizsardzības un armijas celšana ieņem svarīgu vietu sociālisma ar ķīniešu nokrāsu lietas kopējos plānos, tādēļ nepieciešams mazās veselības sabiedrības celtniecības procesā apvienot bagātas valsts un stipras armijas īstenošanu*.

Iepriekšējā disertācijas apakšnodaļā autore secināja, ka Hu Dzjiņtao mēdz aktualizēt tradicionālā diskursa elementus atbilstoši konkrētam kontekstam. Dotais gadījums apliecina secinājuma pareizumu.

Diskursa elements *bagāta valsts un stipra armija* mūsdienu diskursa adresātu nosūta pie tiem filosofiem un politiķiem, kuriem valsts interesēs bijušas pirmajā plānā, bet cilvēka

²⁴⁷ 礼记 [Li Ji] [Rituālu pieraksti]。昏义第四十四 [Hun Ji Di Sishisi] [44. Nodaļa, Aptumsotā ideja]。No: 国学网站[Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: <http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/liji/liji044.htm> [29.08.2013.]

²⁴⁸ 理治 [Li Zhi] [*Li* pārvaldīšana]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/7041203.htm> [29.08.2013.]

– otrajā: tostarp likumnieku skolas pārstāvis Gunsuņš Jans (390.-338. pmē.) un Guaņdzi (7.gs. pmē.), kura pēc viņa nāves sastādītajā grāmatā ir gan konfūciešu, gan likumnieku idejas. Aktualizēti tiek arī tādi konfūcieši, kuru filosofija robežojās ar likumnieku mācību, kā Sjuņdzi (313.-238. pmē.). Gunsuņš Jans, piemēram, savas grāmatas 8. nodaļā “Spriedumi par vienoto” saka: “Tie, kuri pārvalda valsti, tiem spēks jāsavēlk dūrē, izmantojot *bagātu valsti* un *stipru karaspēku*”.²⁴⁹ Jāuzsver, kā jau ir atzīmēts, ka pakļaujot analīzei šodienas diskursu, nav īpaši svarīgi noskaidrot vēsturisko patiesību, atklājot, kā tas elements ticis vai nav ticis lietots pirms trijiem tūkstošiem gadu. Svarīgi ir noskaidrot, kāds vēsturiskais materiāls tiek iedarbināts šodienas politikā, un kā tas mūsdienās interpretējams no politiskā diskursa adresantu puses, lai noskaidrotu adresantu diskursīvo stratēģiju.

Elektroniskā enciklopēdija labi atspoguļo ĶKP līderu loģiku, iekļaujot partijas šodienas diskursa elementu *bagāta valsts* un *stipra armija*. Vispirms, šis diskursa elements ļauj vēlreiz izvērtēt un salīdzināt Mao Dzedunu un Denu Sjaopinu. Neaizraujoties ar Mao Dzeduna kritiku, ir paskaidrots, ka Mao Dzeduns, kuram bija jākaro par valsts nākotni, koncentrējās uz *stipras armijas* momentu. Pretstatā viņam Dens Sjaopins apzinājās ekonomikas svarīgumu, tādēļ uzskatīja, ka tur, kur *bagāta valsts*, tur tik un tā būs *stipra armija*. Otrkārt, senlaiku politiskā diskursa elements ļauj izcelt Hu Dzjiņtao (vārdu nepieminot) pozīciju: *bagāta valsts* un *stipra armija* ir vienādi svarīgi un savstarpēji saistīti. Treškārt, tradicionālais diskursa elements atklāj to, ko parasti neakcentē ĶTR politiķi – ne tikai viņu nevēlēšanos būt par Mao Dzeduna mantiniekiem, bet nevēlēšanos solidarizēties arī ar Denu Sjaopinu.²⁵⁰

Pēcvārda vietā šai apakšnodaļā būtu jāpiebilst, ka diskursa elementam *bagāta valsts* un *stipra armija* ir saturs, kurš vērtējams neviennozīmīgi. Tas cieši saistīts ar likumnieku politisko darbību, kura bija cietsirdīga pret cilvēkiem un agresīva pret kaimiņzemēm. Kaut efektīvu no valsts centralizēšanas viedokļa, likumnieki radīja nežēlīgu totalitāru valsti. Par tās aktualizēšanu var izlasīt ļoti asu kritiku, piemēram, Daliaņas pilsētas juristu mājas lapā.²⁵¹ Kalpojot par interdiskursivitātes piemēru mūsdienu Ķīnas publiskajā telpā, *bagāta valsts* un *stipra armija* formula apvieno sevī sociālistisko, tradicionālo, pārvaldīšanas, militāro diskursus.

²⁴⁹ [公孙鞅] [Gongsun Yang] [Gunsuņš Jans]。商君书评注 [Shangjun Shu Pingzhu] [Šana apgabala valdnieka grāmata ar komentāriem]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局出版 [Zhonghua Shuju Chubanshe], 1976, 128. lpp.

²⁵⁰富国强兵 [Fu Guo Qiang Bing] [Bagāta valsts un stipra armija]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/547174.htm> [04.02.2013.]

²⁵¹唐庆中 [Tang Qingzhong] [Tans Cjindžuns]。“商君书”的富国强兵之道 [“Shangjun Shu” de Fu Guo Qiang Bing zhi Dao] [Bagātas valsts un stipras armijas dao pēc “Šana valdnieka grāmatas”]。No: 大连律师网 [Dalian Lushi Wang] [Daliaņas pilsētas juristu mājas lapa]。Pieejams: <http://www.114ls.cn/ShowArticle.shtml?ID=20130723061900.htm> [06.06.2013.]

Vārdi, no kuriem sastāv šis diskursa elements *bagāta valsts* un *stipra armija*, tiek popularizēti ĶTR sabiedrībā gan kopā, gan atsevišķi (sk. 12. pielikumu).

3.3.7. *Ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo* 各尽其能、各得其所

Tulkot vārds vārdā, šis tradicionālais diskursa elements būtu jātulko kā *katrs līdz galam – pēc savām spējām; katrs saņem sev atbilstoši*. 20. gadsimtā tas tika iekļauts Ķīnas sociālisma vārdnīcā ar nozīmi *no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām*.

Elements Hu Dzjiņtao ziņojuma tekstā parādās 3. sadaļā. Tas lietots tikai vienu reizi, bet būtiskā kontekstā, proti, runājot par zinātniskās attīstības koncepcijas sasaisti ar saskaņas sabiedrību, kura savukārt ir sociālisma ar ķīniešu nokrāsu pamatiezīme.

Elements būtībā sastāv no divām patstāvīgām četru vārdu-hieroglifu senlaiku frāzēm, proti, *ge dzjiņ cji nen* (*katrs līdz galam – pēc savām spējām*), un *ge de cji suo* (*katrs saņem sev atbilstoši*), kurām ir atšķirīga izcelsmes un lietojuma vēsture.

Frāze *katrs līdz galam – pēc savām spējām* tiek attiecināta uz 5.gs. sarakstīto Austrumu Haņu dinastijas vēstures grāmatu “Houhaņšu”. Nodaļā “Džana, Cao, Džena biogrāfijas”, kurā parādās dotais citāts, ir runa par konfūcisma vērtību atjaunotājiem. Jāatzīmē, ka šis periods vairāku zinātnieku interpretācijā tiek dēvēts par konfūciskās kultūras uzplaukuma laiku²⁵². Citāts attiecas uz imperatora Džandi valdīšanas laiku (76.g.-88.g.), par tā autoru tiek nosaukts pats imperators. Izsakot neapmierinātību ar nekārtību, imperators aicina ikvienu pielikt maksimālas pūles, lai stiprinātu valsti. Par konfūcisko tradīciju šeit liecina fakts, ka imperators kā pierādījumu valsts pagrimumam nosauc rituālu un mūzikas sabrukumu, kas ir konfūcisma pamatkategorijas. Pilns citāts, kura kontekstā parādās šī frāze, ir šāds: “Rituāli sabrukuši, mūzika sabojāta, turklāt, sekojot senajām lietām, neizdodas pārvaldīt, ja ir cilvēki, kuri zina, kā rīkoties, *katram jādara pēc savām spējām* (*ge dzjiņ cji nen*).”²⁵³ Jāatzīmē, ka nav vienprātības par frāzes traktējumu, vai runa ir par nepieciešamību veltīt visus spēkus kāda uzdevuma sasniegšanai, vai arī, tieši pretēji, par tiesībām ikvienam rīkoties saskaņā ar savām iespējām, netiekot piespiestam tās pārsniegt. Abi pretējie skaidrojumi, proti visu spēku veltīšana pret tiesībām nepārcensties, ir pieļaujami atkarībā no konteksta.

²⁵² Pi Xirui. Chapter Four. The Golden Age of Classical Scholarship. Pp. 632-764. [With SVA comments]. Pieejams: <https://digital.lib.washington.edu/dspace/bitstream/handle/1773/2092/JXLS-4Wdiss..pdf;jsessionid=64A30DC505406A2AE3F3835F329E127E?sequence=15> [24.07.2011.], 633.lpp.

²⁵³ 范晔 [Fan Ye] [Faņs Je]。后汉书 [Hou Hanshu] [Vēlino Haņu grāmata]。卷三十五, 张曹郑列传第二十五 [Juan sanshiwu, Zhang Cao Zheng Liezhuan Di ershiwu] [35. dzjuans, 25. nodaļa: Džana [Čuņa], Cao [Bao], Džena [Sjuņa] biogrāfijas]。国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hhansu/hhsu_039.htm [23.07.2011.]

Tā, iepriekš minētajā citātā frāze lietota pirmajā nozīmē, turpretī, sociālistiskajā diskursā frāze nereti tiek lietota otrajā, pienākumu sadales nozīmē. Arī 20.gs. sākuma izcilākais ķīniešu rakstnieks Lu Sjuņs lieto šo teicienu kā pienākumu un spēju sadales argumentu, nevis aicinājumu izspiest no ikviena maksimālu pienesumu: “Visai valsts tautai vajadzētu pašai izvirzīt savus mērķus, pašai [rīkoties] pēc savām spējām, pašai izteikt savu viedokli.”²⁵⁴

Otra diskursa elementa daļa *katrs saņem sev atbilstoši* savukārt ir ķīniešu paruna, kura pirmo reizi parādās “Pārmaiņu kanonā”. Nodaļā “Saistītārvārdu nodošana, 2. daļa” (Sjici sjadžuaņ), kuru esot rakstījis Konfūcijs, teikts: “Dienas vidū tirgū pulcējās tauta no visas zemes, krājās mantas no visas zemes, savstarpēji apmainoties, atgriezās mājās. *Katrs saņem sev atbilstoši.*” Šajā fragmenta tiek stāstīts par labajiem imperatora Šeņnuna valdīšanas laikiem, kurš esot dzīvojis 3. gadu tūkstoši p.m.ē. Šeņnuns veicinājis tirdzniecību, pateicoties tam cilvēkiem nekā neesot trūcis.²⁵⁵ Haņu dinastijas vēsturnieka Sima Cjaņa darbā “Vēstures pieraksti” frāze arī lietota: “Bagātie un dižciltīgie pārvalda desmittūkstoš lietu, nodrošina, lai *katrs saņem sev atbilstoši.*”²⁵⁶

Sociālisma idejām nonākot līdz Ķīnai, sociālisma pamatprincips no *katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām* ķīniešu valodā ieguva divu senlaiku ķīniešu frāžu veidolu, pirmā no kurām piederēja 1. gadsimtam p.m.ē., otrā – 6. gs. p.m.ē. Līdz ar iekļaušanos šajā tulkojumā, frāzes iegūst interdiskursīvu kvalitāti: to lietojums vienlīdz iespējams kā tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa, tā arī sociālistiskā diskursa ietvaros. Frāžu iekļaušana ĶKP leksikonā nenoveda pie to senlaiku satura pilnīgas izzušanas. Piemērs ir Mao Dzeduna runa Šeņjsi-Gaņsu-Ninsja pierobežas rajona [Tautas politiskās] Padomes sēdē 1941.gada 21.novembrī. Viņš frāzi *ge de cji suo* izmantoja tradicionālā nozīmē: “Visas valsts tautai ir jābūt iespējai izteikties, visiem ir jābūt drēbēm, ko uzvilkt, ēdienam, ko notiesāt, darbībai, ko veikt, grāmatām, ko lasīt, tātad, jābūt, lai *katrs saņem sev atbilstoši.*”²⁵⁷

²⁵⁴鲁迅 [Lu Xun] [Lu Sjuņs]. 沉滓的泛起 1 [Chen zi de Fan qi 1] [Nogrimušo sanešu izcelšana 1]. Pieejams: <http://www.millionbook.net/mj/1/luxun/exj/011.htm> [21.03.2013.]

²⁵⁵周易 [Zhou Yi] [Džouji] [Džou laikmeta pārmaiņas – Pārmaiņu grāmata]: Book of Changes / Angļu tulkojuma autors James Legg; mūsdienu ķīniešu valodas tulkotājs 秦颖 [Qin Ying] [Cjiņs Jins]. 长沙 [Changsha] [Čaņa] : 湖南出版社 [Hunan chubanshe] , 1993. 318. lpp.

²⁵⁶司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņs]. 史記 [Shi Ji] [Šidzji]. 第七冊, 卷七十九: 范睢蔡澤列傳第十九 [Di Qi Ce, Juan Qishijiu: Fan Sui Cai Ze Liebo Di Shijiu] [7. sēj., 79. dzjuaņs, 19. nodaļa: Faņa Suja, Caja Dze biogrāfijas]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中華書局 [Zhonghua Shuju] [Džunhua šudzju] 1972, 2420.lpp.

²⁵⁷毛泽东选集第三卷 [Mao Zedong Xuanji Disan Juan] [Mao Dzeduna izlase, trešais sējums]. 在陕甘宁边区参议会的演说 [Zai Shangangning Bianqu Can Yihui de Yanshuo] [Runa Šeņjsi-Gaņsu-Ninsja pierobežas rajona [Tautas politiskās] Padomes sēdē]. Pieejams: http://unit.xjtu.edu.cn/xjtujcjd/content.php?msg_id=302 [24.04.2013.]

Tradicionālā diskursa elements *ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo* ir grūts gadījums, kad, no vienas puses, nevar noliegt tā piederību Ķīnas tradīcijai, taču no otras puses, tas jau gandrīz simts gadus tiek lietots komunistu retorikā. Tieši Hu Dzjiņtao ziņojuma kontekstā var novērot to, ka, paliekot šo pašu vārdu ietvarā, Ķīnas komunisti pakāpeniski atkāpjas no nozīmes *katram pēc spējām, katram pēc vajadzībām*. Par to liecina angļu valodas ziņojuma oficiālā versija, kur Luija Blanka frāze, kuru K. Markss padarīja tik populāru, neparādās, tajā vieta rakstīts: “... to create a situation in which all people do their best, find their proper places in society ...”²⁵⁸ Tas ir nozīmīgs pavērsiens, kas liecina par Hu Dzjiņtao stratēģiju uz tradīciju atjaunošanu un marksistiskā diskursa klātbūtnes samazināšanu.

3.3.8. *Hu ai hu džū* 互爱互助

Diskursa elements tulkojams kā *savstarpējā mīlestība un savstarpējā palīdzība*. Hu Dzjiņtao ziņojuma 7. sadaļā rakstīts: “... izveidot paradumus sabiedrībā, kas balstās... *savstarpējā mīlestībā un savstarpējā palīdzībā*”. Elementam nav precīzas leksiskas atbildes Ķīnas tradīcijās, tomēr ķīniešu kultūrā esošais noturīgais priekšstats par šīm īpašībām ļauj semantiski pieskaitīt Hu Dzjiņtao frāzi tradicionālajiem elementiem.

Mūsdienu politiskā diskursa dalībnieki palīdz radīt saikni starp Hu Dzjiņtao vārdiem un Ķīnas politisko tradīciju. Mēs jau citējām autorus, kuri visu ĶKP *saskaņas* sabiedrības projektu, uzvedības normas ieskaitot, deducēja no Modzi mācības (sk. 3.2.14.).²⁵⁹ Modzi *savstarpējās mīlestības* ideja atstāja dziļu nospiedumu Ķīnas politiskajā tradīcijā. Modzi uzskatīja, ka sabiedrībā valda haoss, tādēļ, ka cilvēki neprot izturēties ar mīlestību viens pret otru. Viņš mācīja, ka cilvēkam sākumā jāpalīdz citam un tikai tad – sev. Modzi nekad neatradās politisko diskusiju centrā, toties cilvēki Ķīnā, kuri gribēja atrast alternatīvu netaisnīgajai valsts iekārtai, studēja tieši viņa darbus.

Analizējot Hu Dzjiņtao teikto no tradīciju viedokļa, būtiski ir tas, ka Modzi bija Konfūcija idejiskais pretinieks. Uz daudzām lietām filosofi skatījās pilnīgi atšķirīgi. Konfūcijs uzskatīja, ka cilvēku attiecībās jābūt hierarhijai, arī starp tēvu un dēlu. Modzi aicināja veidot attiecības uz savstarpējās mīlestības pamata. Jāatzīmē, ka *savstarpējā*

²⁵⁸ Hu Jintao. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects. No : Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China. Beijing: Foreign Languages Press, 2007. 1-73.lpp., 21.lpp.

²⁵⁹ 高海深 [Gao Haishen] [Gao Haišens], 魏重斌 [Wei Zhongbin] [Vejs Džunbiņš]。墨子兼爱思想对建立和谐社会人际关系的启示. 文史似横. [Mozi Jian'ai Sixiang dui Jianli Hexie Shenhui Renji Guanxi de Qishi. Wenshi Siheng.] [Modzi savstarpējas mīlestības ideja ka iedvesmes avots cilvēces attiecībām, ceļot saskaņas sabiedrību. No: Veņši sihen], 2006.06. Pieejams: <http://www.docin.com/p-239270816.html> [05.03.2012.]

mīlestība Modzi mācībā bija augstā prāta konstrukcija, kuru viņš vēlējies uzspiest ikvienam. Hu Dzjiņtao izvēle par labu Modzi ir viņa diskursīvas stratēģijas sastāvdaļa, kura vērsta uz tādu politisko līniju veidošanu, kur Konfūcija un viņa ideju loma tiktu samazināta ar Modzi vai likumnieku skolas izcelšanas starpniecību. Tomēr, nedrīkst aizmirst, ka ar *cilvēciskuma* ideja pirmkārt ir saistīta ar Konfūcija vārdu.

3.3.9. *Ji fa dži guo* 依法治国

Ji fa dži guo, jeb *pārvaldīt valsti, sekojot likumam*, - šis diskursa elements sastopams Hu Dzjiņtao ziņojuma 6. sadaļā. Tas tika ievietots sekojošā kontekstā: “*Pārvaldīt valsti, sekojot likumam*, ir sociālistiskās demokrātijas politikas pamatprasība”.

Sintaksiski Hu Dzjiņtao lietotais diskursa elements sakrīt ar frāzi no “*Dao de kanona*”: *pārvaldīt valsti ar taisnīgumu (Ji džēn dži guo)*,²⁶⁰ taču semantiski tas nāk no likumnieku skolas. Mūsdienu politiskā diskursa adresanti norāda uz Haņu Feidzi (3. gs. pmē.) kā uz cilvēku, kurš konceptuāli pamatoja šo ideju un kura leksiskā izvēle atgādina ĶKP diskursa izmantojamo leksiku.²⁶¹

ĶKP diskursā šis diskursīvais elements ienāca kopš 1996. gada, kad to iekļāva sava runā Dzjans Dzemiņš. Viņš formulu *pārvaldīt valsti ar likumu* bija pasniedzis kā Dena Sjaopina ideju attīstību, kura izsaka sociālisma ar ķīniešu nokrāsu būtību. Domājot sociālistiskas sabiedrības likumiskās attiecības, Dzjans Dzemiņš ar šo frāzi nokļuva senlaiku Ķīnas likumnieku kompānijā. Spriežot pēc viņa tālākās rīcības, viņš vēlējās atbrīvoties no šīs vēsturiskās asociācijas, un viņš to izpildīja īpaši eleganti – ar likumniekiem saistītajā frāzē viņš aizvietoja tikai vienu (pirmo) vārdu, turklāt, saglabājot frāzes sintaksi un fonētiku. Frāze, kura agrāk bija *ji 以 fa dži guo* sāka izskatīties šādi: “*Ji 依 fa dži guo*”. Pateicoties šainiecīgai leksiskai izmaiņai, diskursīvais elements ieguva pilnīgi citu saturu. Turpmāk tas bija jāsaprot kā *pārvaldīt valsti, sekojot likumam*. Pilnībā tika nomainīts šis frāzes objekts: ja likumniekiem tie bija parastie cilvēki, kuri bija

²⁶⁰ Lao Zi. The Chinese-English Bilingual Series of Chinese Classics. 湖南 [Hunan]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1994, 130. lpp.

²⁶¹ 法家韩非“法治”思想对我国现代社会的启示 [Fajia Hanfei “Fa Zhi” Sixiang Dui Woguo Xiandai Shehuide Qishi] [Likumnieka Hanfeja *pārvaldīt ar likumu* ideja kā mūsu valsts tagadējās sabiedrības iedvesmas avots]. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/299354175f0e7cd184253687.html> [30.06.2012.]

jāsavalda, izmantojot likumus, tad Dzjanam Dzemiņam tie izrādījās ierēdņi, no kuriem bija prasīts pašiem sekot likumam un tikai pie šāda nosacījuma pārvaldīt valsti.^{262,263}

Diskursa analīze palīdz mums ieraudzīt, kā Hu Dzjiņtao tekstā netika restaurēts likumnieku skolas pārstāvju izmantotais vārds 以 (ji), un tika saglabāts Dzjana Dzemiņa piedāvātais vārds 依 (ji).

Diskursīvajā elementā *pārvaldīt valsti, sekojot likumam* ir jūtama interdiskursivitāte. Tradicionālā diskursa klātesamību nodrošina tas, ka elements semantiski un gramatiski izturēts senlaiku Ķīnas likumnieku skolas garā (Haņs Feidzi). Piederību sociālistiskajam diskursam garantē tas, ka diskursa elements tiek pasniegts kā neatņemama no Rietumu idejām un politiskās tradīcijas izaugušā sociālisma, komunisma un marksisma-ļeņinisma sastāvdaļa. Likumnieku politiskā diskursa elements implicīti saturēja idejas par valsts lomu ekonomiskās politikas īstenošanā, līdz ar to šis elements palīdz pamatot valsts lomu sociālistiskā sabiedrībā ar tirgus ekonomiku. Šajā ziņā tradicionālais diskursīvais elements reprezentējams kā tirgus ekonomikas diskursa elements sociālisma apstākļos. Disertācijas 2. nodaļā tika pievērsta uzmanība tam, ka Hu Dzjiņtao ielicis šo diskursa elementu kontekstā ar *sociālistiskās demokrātijas politikas pamatprasību* kas, no vienas puses, traktējams kā vēlēšanās papildināt tradicionālo formulu ar liberāli politisko diskursu, taču, no otras puses, var tikt uztverts kā signāls, ka vārds *demokrātija* ĶTR apstākļos jāskata saslēgumā ar likumnieku citātu.

3.3.10. *Ji fa dži dzjuņ, cun jaņ dži dzjuņ* 依法治军、从严治军

Šis diskursa elements tulkojams kā *pārvaldīt armiju, sekojot likumam, pārvaldīt armiju ar stingrību*. Tas satopams Hu Dzjiņtao ziņojuma 9. sadaļā. Tā sintaksiskā un leksiskā izvēle nāk no veņjaņ valodas, semantiski šis elements ir tuvs tādām tradicionālajām valsts un armijas pārvaldīšanas filozofiskajām skolām kā likumnieki (sk. augstāk) un Kara skola (*Bin dzja*).

Zināšanas par diskursa elementa tradicionālajām saknēm tiek indoktrinētas ĶTR sabiedrībai un galvenokārt Nacionālās atbrīvošanas armijai. Par cilvēku, kurš devis lielāku ieguldījumu diskursa elementa formulējumā, mūsdienās tiek izvirzīts Suņdzi (6. gs. pmē.)

²⁶² “焦点访谈”：执政兴国——建设法治国家 [“Jiaodian Fangtan” Zhizheng Xingguo – Jianshe Fazhi Guojia] [“Intervija par aktuālu tēmu”：Pārvaldīt, lai valsts plauktu – celt valsti, kur pārvalda ar likumu]. No : China Central Television, 02.11.2002. Pieejams: http://www.cctv.com/news/china/20021102/100315_1.shtml [30.08.2013.]

²⁶³ 以德之國倫 [Yi De Zhi Guo lun] [Par principu „Pārvaldīt valsti ar *de*”]. 主編：羅國杰，夏偉東 [Zhu bian: Luo Guojie, Xia Weidong] [Galvenie redaktori: Luo Guodze, Sja Veiduns]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中國人民大學出版社 [Zhongguo Renmin Daxue Chubanshe], 2004, 208.lpp.

– Kara skolas domātājs un slavenās grāmatas “*Suņdzi bin fa*” jeb “Suņdzi kara likumi”, ko angļiski publikas piesaistes nolūkā ir pieņemts atveidot kā “*The Art of War*”, autors. Par nozīmīgu iedvesmas avotu Hu Džjiņtao lietotajam diskursa elementam tiek uzskatīts vēl viens Kara skolas teorētiķis un karavadonis – Vudzi (440.-381. g. pmē.).²⁶⁴ Viņa spalvai pieder grāmata “Vudzi kara likumi”, kurā viņš vienu nodaļu veltījis armijas pārvaldīšanai. Vienīgā izmaiņa, ko ienesuši viņa leksikā ĶKP diskursa veidotāji ir vārda *bin*, kas pirms 2500 gadiem bija attiecināms uz visu, kas saistīts ar armiju, karu, kareivjiem, tagad tika aizvietots ar vārdu *dzjuņ*, *armija*, nozīmes konkretizācijas nolūkā. Garīgā tuvība ar šo domu ievērojama arī Tanu dinastijas laika imperatora Sjuanudzuna izteicienos, Sunu dinastijas laika politiskā diskursa dalībnieku darbos (Sima Guans) līdz pat kādai grāmatai, kuru sastādījis 1911.-1912. gadu revolūcijas dalībnieks Cajs E (1882.-1916.). Cajs E apkopojis divu 19. gs. politiķu izteicienus par to, kā *pārvaldīt armiju*.

Hu Džjiņtao diskursa elementa pirmo daļu *pārvaldīt armiju, sekojot likumam* 2002. gadā izsludināja toreizējais ĶKP vadītājs Džjans Dzemiņš attiecībā uz Honkongu, ar to domādams ĶKP apņēmību sekot tam, lai Nacionālās atbrīvošanas armija, kuras daļas tika izvietotas Honkongā pēc 1997. gada pievienošanas, arī turpmāk izrādītu cieņu pret Honkongas īpašajiem likumiem. 2003. gadā Džjans Dzemiņš papildināja šo frāzi ar otru daļu.²⁶⁵ Viņš pirmais akcentēja sava formulējuma tradicionālās saknes. Džjana ieviestais diskursa elements galīgajā versijā skanēja šādi: *pārvaldīt armiju ar stingrību un pārvaldīt armiju, sekojot likumam*.²⁶⁶ Hu Džjiņtao pienesums šī diskursa elementa attīstībā definējams šādi: 1) viņš mainīja vietām pirmo un otro daļu, 2) viņš vispārināja šo diskursa elementu uz visu ĶTR armiju.

Diskursa elementā *pārvaldīt armiju, sekojot likumam, un pārvaldīt armiju ar stingrību* ir divi problemātiski vārdi, kuri pārāk cieši saistīti ar Ķīnas vēstures nežēlīgajiem vai totalitārajiem laika posmiem. Tas ir vārds *likums* tradicionālajā formā un vārds *stingrība*. Lai neradītu pārpratumu, ĶTR diskursīvajā telpā, līdzās tradīciju atdzīvināšanai, notiek plašs skaidrošanas darbs par šo diskursīvo elementu kā par humānu un ar sociālistisko vērtību piepildītu. Uz šī piemēra var redzēt, ka Hu Džjiņtao diskursa elementu interdiskursivitāte notiek ne tikai dažādu diskursu sadzīvošanas veidā, bet arī tiem konfliktējot.

²⁶⁴ 吴子 [Wu Zi] [Vudzi]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2792.htm> [25.08.2013.]

²⁶⁵ 毕沧耕 [Bi Canggeng] [Bi Cangens]. 从严治军、依法治军是军队的铁律 [Cong Yan Zhi Jun, Yi Fa Zhi Jun shi Jundui de Tielv] [Pārvaldīt armiju ar stingrību, pārvaldīt armiju, sekojot likumam, ir armijas dzelzs likums]. Pieejams: <http://www.pladaily.com.cn/item/3db/content/66.htm> [20.09.2012.]

²⁶⁶ 张柔桑 [Zhang Rousang] [Džana Žousana]. 从严治军严在法 [Cong Yan Zhi Jun Yan Zai Fa] [No principa pārvaldīt armiju ar stingrību uz stingrību likumos]. No: 解放军报 [Jiefang Junbao] [Atbrīvošanas armijas avīze], 23.11.2003. Pieejams: <http://www.sina.com.cn> [20.08.2013.]

Zinot apskatītā diskursa elementa “šaurās vietas”, Hu Dzjiņtao izlēma mainīt to sastādošo frāžu secību, *stingrību* pieminot otrajā pozīcijā. Tomēr viņš nolēma par labu visa diskursa elementa saglabāšanai, kas var nozīmēt, ka sociālisma ar Ķīnas nokrāsu pārstāvji atgādina, ka liberālisms un armija nav savienojamas lietas.

3.3.11. *Ji guo lian dži* 一国两制

Diskursa elements *viena valsts – divas sistēmas (ji guo lian dži)* pieminēts ziņojuma 10. sadaļā. Tas tika lietots sakarā ar Honkongas un Makao pozitīvo pieredzi pēc iekļaušanās ĶTR sastāvā, bet īpaši tika adresēts Taivanai. Pēc Hu Dzjiņtao vārdiem: “Pēc Honkongas un Aomeņas atgriešanās dzimtenes sastāvā, *vienas valsts – divu sistēmu* pieredze ar katru dienu bagātinās”.

Formulas *viena valsts – divas sistēmas* autors ir Dens Sjaopins, ko viņš pirmo reizi noformulēja 1980. gadā.²⁶⁷ Tās būtība ir: vienotās Ķīnas Tautas Republikas sastāvā Honkonga, Makao un Taivāna var saglabāt un attīstīt savu kapitālistisko tirgu, kamēr pārējā ĶTR teritorijā tiek saglabāta un īstenota līdzšinējā sociālistiskā ekonomiskā politika. Tā tika realizēta Honkongas (1997. g.) un Makao pievienošanas laikā (1999. g.) un turpina figurēt ĶTR plānos par Taivānas pievienošanu. Konceptijas likumiskais pamatojums tika nodrošināts, 1982. gadā pieņemtajā jaunajā ĶTR konstitūcijas 1. nodaļā “Pamatprincipi” iekļaujot 31. pantu: “Nepieciešamības apstākļos valsts var veidot īpašus administratīvos reģionus. Īpašo administratīvo reģionu politisko sistēmu konkrētos apstākļos nosaka Visķīnas Tautas pārstāvju pilnsapulce, vadoties pēc likuma.”²⁶⁸

Viena valsts, divas sistēmas diskursu elementu grupa Ķīnas politiskajā diskursā neapšaubāmi ir starptautiska mēroga 20. gs. politiskās domas sasniegums, jo situācija, kurā komunistiskā valsts paziņo par gatavību radīt struktūru, kurā koeksistētu sociālisms un kapitālisms, ir unikāla. Šis diskursa elements pats no sevis ir īpaši precīza sociālisma ar Ķīnas nokrāsu projekcija. Diskursa elementa sakars ar tradīciju ir visai attāls. Pilnīgi skaidrs, ka tā ir 20. gs. radīta koncepcija. Tomēr, ĶKP diskursa dalībnieki pastāv uz to, ka tai ir saistība ar tradīciju. Viņiem pievienojas izcilais Ķīnas tradīciju pētnieks

²⁶⁷ Li, Kwok-sing. A glossary of political terms of the People's Republic of China. Hong-Kong: The Chinese University Press, 1995, 524. lpp.

²⁶⁸ 中华人民共和国宪法 [Zhonghua Renmin Gongheguo Xianfa] [Ķīnas Tautas Republikas konstitūcija]. 第一章 [Di yi Zhang] [Pirmā nodaļa], 总纲 [Zong Gang] [Pamatprincipi]. Pieejams: http://www.gov.cn/test/2005-06/14/content_6310_3.htm [02.03.2008.]

L. Perelomovs, kurš domā, ka kaut arī tas nav precīzs klasisko tekstu citāts, tomēr ir vērojama tā saistība ar tradīcijām.²⁶⁹

Pēc formāliem rādītājiem frāze atgādina tradicionālo diskursa elementu. Tas izpaužas vārdu leksiskajās formās un sintaksē. Leksiski frāze veidota no mūsdienu valodai neraksturīgiem vienzilbju vārdiem-hieroglifiem, un sintaktiskās uzbūves ziņā tiek kopēti senlaiku teikuma veidošanas principi. Sadalot frāzi divos blokos pa diviem vārdiem-hieroglifiem katrā, atklājās, ka Ķīnas politiskajā tradīcijā politiķi tos jau lietojuši. Senķīniešu valodas korpusā vārdu kopa *lian dži (divas sistēmas)* pieminēta 259 reizes²⁷⁰, bet *ji guo (viena valsts)* – 1413 reizes²⁷¹.

Ķīniešu autori pievērš uzmanību frāzes dziļākajai semantikai, ar ko autore izprot tādu saturu, kas atrodams aiz frāzes tiešās nozīmes. Bet frāzes tiešā nozīme ir skaidra bez papildus komentāriem. Tā paredz, ka viena valsts, proti, ĶTR, kādai pievienotai vai potenciāli pievienojamai teritorijai spēj piemērot citus ekonomiskos un politiskos noteikumus nekā pārējām tās teritorijām, lai pievienošanās rezultātā nerastos pēkšņas pārmaiņas un situācija netiktu destabilizēta, turklāt, ĶTR politisko integritāti šāda situācija neapdraud. Meklējos dziļāko semantiku, Pekinas Cjinhua universitātes profesors Jans Dišens apgalvo, ka diskursa elements *viena valsts, divas sistēmas* sakņojas Konfūcija idejās.²⁷² Jans Dišens pievērš uzmanību ļoti īpatnējai Konfūcija koncepcijai, kura sludina iespēju savienoties neapvienojoties - Konfūcijs dēvēja šo spēju par cildena cilvēka īpašību. Konfūcijs ir teicis: “*He er bu tun*”, ko angļiski tulko, kā *unity without uniformity*. Pielīdzinot senā domātāja vārdus *viena valsts, divas sistēmas* frāzei, profesors skaidro, ka, līdzīgi cildenajam vīram, Ķīnas valsts var savienoties ar kādiem reģioniem, neapvienojoties ar tiem.

²⁶⁹ Переломов, Л. С. Конфуцианство в современном мире. No : V научная сессия по историографии и источниковедению истории Китая. Санкт-Петербург: С.-Петербургский государственный университет, 2003, 58. lpp.

²⁷⁰ 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学中国语言学研究 中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009.

Pieejams:

http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?q=%E4%B8%A4%E5%88%B6&LastQuery=%E4%B8%A4%E5%88%B6&start=0&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&encoding=UTF-8&search=%E6%9F%A5%E6%89%BE&dir=gudai&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&neighborSortLength=0&dir=gudai&orderStyle=score [31.08.2013.]

²⁷¹ 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学中国语言学研究 中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009.

Pieejams:

http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?q=%E4%B8%80%E5%9B%BD&LastQuery=%E4%B8%A4%E5%88%B6+%E4%B8%80%E5%9B%BD&start=0&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&encoding=UTF-8&search=%E6%9F%A5%E6%89%BE&dir=gudai&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&neighborSortLength=0&dir=gudai&orderStyle=score [31.08.2013.]

²⁷² Yang, Disheng. Mourning professor Feng Youlan: "method of abstract inheriting" should not be denied. No : Journal of Chinese Philosophy. Vol. 21 Issue 3-4, Blackwell publishing, 1994, 410. lpp.

Pretstatu apvienošana ir raksturīga arī ķīniešu budisma skolām, tostarp Ķīnas budistu filosofijas virsotnei – Huajaņ. Huajaņ skolas idejām 19.gs. beigās un 20.gs. sākumā ir bijusi liela ietekme uz Lianu Cjičao un citiem viņa paaudzes ķīniešu intelektuāļiem,²⁷³ kā arī uz 20.gs. neo-konfūciešiem, tāpēc ir saprotama šīs tradicionālās domas atrašanās 20. un 21. gadsimta Ķīnas politiskās domas redzeslokā.

ĶTR politiskā diskursa adresāti kā argumentu, kas pierāda diskursa elementa *viena valsts, divas sistēmas* vēsturiskas saknes, piesauc arī faktus par dažādu pārvaldes sistēmu līdzāspastāvēšanu Ķīnas teritorijā. Kā institucionālais piemērs tiek minēta kidaņu tautas uz Ķīnas ziemeļrobežām izveidotā Liao valsts (907. ~ 1125.g.), kuras laikā iekarotajās teritorijās dzīvojošo ķīniešu jeb haņu tautības pārstāvji turpināja būt haņu pārvaldes institūciju pakļautībā, bet pašu kidaņu kopiena dzīvoja saskaņā ar savām pārvaldes tradīcijām.²⁷⁴ Fakts, ka Ķīnas politiskā diskursa adresanti leģitimizē jaunizveidotus diskursa elementus ar tradīciju, pierāda tradīciju lomu pieaugšanu ĶTR politiskajā telpā.

Interdiskursivitāte starp tradicionālo un sociālistisko diskursiem kā dotā diskursa elementa īpašība konstatējama frāzes formālajā struktūrā, gramatikā, kā arī diskursa adresātu stratēģijā.

3.3.12. *Ji žeņ vei beņ* 以人为本

Diskursa elements *ji žeņ vei beņ* parādās Hu Dzjiņtao ziņojuma 3. daļā, tās tulkojums ir *turēt cilvēku par sakni*.

Pirmo reizi šis diskursa elements tika pieminēts 2001. gadā Sjiņhua aģentūras publicētajā dokumentā “Darba programma pilsoņu *dao de / morāles* celtniecībai”.²⁷⁵ Šī dokumenta parādīšanās bija saistīta ar ĶKP ideoloģiskās darbības pastiprināšanu sakarā ar jauno iekšpartijas kursu. 2000. gadā toreizējais ĶTR priekšsēdētājs un ĶKP ģenerālsekretārs Dzjans Dzemiņš pasludināja tā saucamo *triju pārstāvniecību* koncepciju, kura paredzēja kapitālistu iekļaušanu partijas rindās, zinātnieku aktīvāku piesaistīšanu un balstīšanos fiziskā darba darītājos.²⁷⁶ Partijas dokumentā tika formulēts uzvedības modelis

²⁷³梁启超 [Liang Qichao] [Lians Cjičao]。梁启超集 [Liang Qichao Ji] [Liana Cjičao krājums]。主编 [Zhu bian] [Galvenais redaktors]: 黄夏年[Huang Xianian] [Huans Sjanians]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中国社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 1995, 60.lpp.

²⁷⁴一国两制 [Yi Guo Liang Zhi] [Viena valsts, divas sistēmas]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/20523.htm> [28.04.2012.]

²⁷⁵公民道德建设实施纲要全文 [Gongmin Daode Jianshe Shishi Gangyao] [Darba programma pilsoņu *dao de / morāles* celtniecībai]。No: 人民网 [Renmin Wang], 24.10.2001. Pieejams: <http://www.people.com.cn/GB/shizheng/16/20011024/589496.html> [28.08.2013.]

²⁷⁶Аллаберт, А. В. Роль конфуцианства в модернизации Китая (Конец XX – начало XXI в.) Автореферат. Санкт-Петербург, 2003., 16. lpp.

un pārskatīti ƘƘP principi, kuri galvenokārt bija domāti jaunajiem partijas biedriem, bet bija piemērojami visiem. Šajā kontekstā tika pieminēts arī diskursa elements *turēt cilvēku par sakni*.

Hu Dzjiņtao laikā no *triju pārstāvniecību* koncepcijas apskatāmais diskursa elements tika novirzīts uz ar Hu Dzjiņtao vārdu saistīto *zinātniskās attīstības koncepciju*. *Turēt cilvēku par sakni* turpmāk bija vairāk jāattiecinā uz zinātniekiem, nevis kapitālistiem. Tāpēc ziņojuma 3. daļa, kur viņš lieto šo diskursa elementu, nosaukta *Padziļināti īstenot zinātniskās attīstības koncepciju*. Ar šo piemēru var ilustrēt Hu Dzjiņtao īstenoto Dzjana Dzemiņa mantojuma sasaistīšanu ar savu vārdu.

Šis diskursa elements jau lietojuma iesākumā saturēja pretrunas. No vienas puses tas bija iecerēts kā solis pretī kapitālistiem un to individuālajai darbībai, taču, no otras puses, paredzēja ƘƘP kontroles stiprināšanu. Sociālistiskais kolektīvisms un kapitālistiskais individuālisms šajā diskursīvajā elementā veidoja grūti pārvaramu pretstatu pāri.

Šo diskursa elementu var izprast divējādi: liberālisma garā kā aicinājumu partijai cienīt individuālu cilvēku, un valstiskuma garā – kā paziņojumu, ka ikviena indivīda labklājība un intereses ir vienlīdz būtiskas ƘĪnas varai. Dažādi ƘƘP politiskā diskursa adresāti liek uzsvāru uz dažādām diskursa elementa pusēm. Kāds autors, kurš konsekventi aizstāv šīs koncepcijas marksistisko bāzi, uzskata, ka šajā koncepcijā pastāv divi pretpoli, kuri veiksmīgi apvienoti, un ka pati koncepcija liecina par ƘƘP domas jaunā līmeņa sasniegšanu.²⁷⁷ Kā marksisms tiek izmantots par argumentu diskursa elementā esošās plaissas pārvarēšanai starp individuālo un kolektīvo, var redzēt uz viena citāta piemēra: “*Turēt cilvēku par sakni* iemieso marksisma pamatprincipu. Markss ir teicis, ka nākotnes jaunā sabiedrība “balstīsies katra cilvēka pilnīgas un brīvas attīstības principā”. *Turēt cilvēku par sakni* nozīme ir tieši [tāda], tautai izdevīgo padarot par visa sākumpunktu un beigu punktu, nepārtraukti piepildot cilvēku dažādās vajadzības un veicinot attīstību.”²⁷⁸

Tomēr diskursa adresāti ne vienmēr gatavi uzklaut šādus argumentus. Tie, kuri uztver šo politisko diskursu kā indivīda lomas atzīšanu no ƘƘP puses, kritizē savas zemes vadītājus par to, ka proklamētā ideja nesakrīt ar realitāti.²⁷⁹ Mūsu darba pielikumā var

²⁷⁷ 刘俊祥 [Liu Junxiang] [Liu Džunšjans]. 人本政治论：人的政治主体性的马克思主义研究 [Ren Ben Zhengzhi Lun: Rende Zhengzhi Zhutixingde Makesizhuyi Yanjiu] [Par cilvēks – sakne politiku: pētījums par marksisma politikas objektīvo raksturu attiecībā uz cilvēku]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中国社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 2006, 308.lpp.

²⁷⁸ 王伟 [Wang Wei] [Vans Vejs]. 和谐文化：“以人为本”的文化发展战略 [Hexie Shehui: “Yi ren wei ben” de Wenhua Fazhan Zhanlue] [Saskaņas kultūra: “Turēt cilvēku par sakni” kultūras attīstības stratēģija]. Pieejams: http://news.xinhuanet.com/theory/2006-07/26/content_4881267.htm [07.03.2008.]

²⁷⁹ 田嘉力 [Tian Jiali] [Tiaņs Dzjali]. 世间万物人是最宝贵的因素 [Shijian Wanwu Ren Shi Zui Baoguide Yinsu] [Visi pasaules cilvēki ir visdārgākais faktors]. No: 人民网 [Renmin Ribao], 17.06.2005. Pieejams: <http://www.people.com.cn/GB/32306/33232/3485300.html> [12.09.2013.]

redzēt karikatūru, kuras autors ironizē par to, ka ҠTR cilvēks netiek *turēts par sakni* (skat. 8. pielikumu).

Neskatoties uz savu mūsdienīgo skanējumu, šis diskursa elements ir aizgūts no Ҡīnas pagātnes, kur prasība *turēt cilvēku par sakni (ji žeņ bei beņ)* bija labi zināms politiskā diskursa elements valsts pārvaldības jomā. Ҡīniešu senlaiku valodas korpuss satur 49 šī diskursa elementa lietojuma piemērus.²⁸⁰

Pirmā šajā sarakstā minēta “Guaņdzi” grāmata. Guaņdzi rakstīja, ka jaunam valdniekam vienmēr jāsāk pārvaldīt ar principa *turēt cilvēku par sakni (ji žeņ vei beņ)* īstenošanu, respektīvi, jādomā par cilvēkiem. Viņa paustā doma vēsta, ka *saknei* jābūt sakārtotai – ja *sakne* sakārtota, tad valsts stipra. Šī Guaņdzi doma turpmākajos gadsimtos tika precizēta un attīstīta. 10. gs. sastādītā “Vecā Tanu dinastijas grāmatā” (“Dzjui Tan šu”) teikts: “Valstij jātur cilvēks par sakni. Ja kaitēt viņam kā *saknei*, tad valsts nebūs. Gudrais tur cilvēku par saimnieku, kas ir pret viņu kā *saimnieku*, tas nav gudrs. Tādēļ senatnē gudrie valdnieki [, zinot to,] varēja sasniegt pilnību”. Senās grāmatas mācīja, ka valdniekam jābūt solidāram pret saviem padotajiem. Citāts no 5. gs. “Veju dinastijas vēstures grāmatas” (“Vei šu”): “Valstij jātur cilvēks par *sakni*, bet cilvēkiem liktenīgs ir ēdiens. Ja tautai nepietiek, kāpēc tad valdniekam pietiek!” No šiem fragmentiem varam secināt, ka agrāk diskursīvais elements *turēt cilvēku par sakni* nozīmēja valsts atbildību cilvēka priekšā, turklāt, valsts – cilvēka attiecībām bija jābūt abpusējām, tām nepiemita nekādas individuālisma pazīmes.

Tagad ҠTR politikas diskursīvajā telpā notiek aktīvs darbs, kas paredz minētā diskursa elementa skaidrošanu no tradīciju viedokļa. Semantisko līdzība tiek atrasta ar 9. gs. pmē. “Dokumentu grāmatas” (“Šan šu”) frāzi, kā arī Konfūcija, Mendzi, Sjuņdzi spriedumiem.²⁸¹

Tie diskursa adresanti, kuri diskursa elementā *turēt cilvēku par sakni* saskata tuvību marksismam, uzskata par svarīgu atgādināt, ka šis diskursa elements pieder Ҡīnas feodālismam, kuram raksturīga monarha vara, vāji attīstīta ekonomika, sociālā nevienlīdzība. Savukārt, tradicionālistus vispirms interesē senlaiku avotos saglabājusies gudrība,

²⁸⁰ 以人为本 [Yi Ren Wei Ben] [Turēt cilvēku par sakni]. No: [CCL (Center for Chinese Linguistics). 语料库 [Yu Liao Ku]... Pieejams: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?q=%E4%BB%A5%E4%BA%BA%E4%B8%BA%E6%9C%AC&LastQuery=&start=0&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&encoding=UTF-8&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&orderStyle=score&dir=gudai[31.08.2013.]

²⁸¹ 浅议先秦儒家治国思想与当代政府建设 [Qianyi Xian Qin Rujia Zhiguo Sixiang Yu Dangdai Zengfu Jianshe] [Diskusija par pirmscjiņu dinastijas konfūciešu domu par valsts pārvaldīšanu un mūsdienu valdības celtniecību]. No: 才智 [Cai Zhi] [Gudrība], 2009, Nr. 10. Pieejams: <http://xuewen.cnki.net/Login.aspx?p=%2fDownloadArticle.aspx%3dCAIZ200910151%26dbtype%3dCJFD> [20.08.2012.]

kura, viņuprāt, ir aktuāla vēl šobaltdien, un kura nav vis pretrunā ar marksismu, bet gan ar Rietumu individuālismu.²⁸²

Diskursa elements *ji zheñ vei beñ* ir gadījums ar īpaši sarežģītu un pretrunīgu diskursīvo sastāvu, kurā konstatējamās komplicētas un niansētas marksisma, kapitālismam raksturīgā individuālisma un tradicionālā Ķīnas valstiskuma iezīmes.

3.3.13. *Jui zheñ vei beñ, de jui vei sjañ* 育人为本、德育为先

Diskursa elementa precīzs atdarinājums būtu šāds: *audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana – sākums*. Tas ir īpatnējs formulējums domai, ka ĶKP un visai sabiedrībai cilvēks ir jāaudzina, kas jāuzskata par pamatuzdevumu, bet process jāsāk ar noteiktu normu un vērtību ieaudzināšanu. Atgādināsim kontekstu (ziņojuma 8. sadaļa): “Vispusīgi jāīsteno partijas izglītības kurss, cieši turoties pie [principa] *audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana – sākums*, jārealizē rakstura īpašības veidojošā izglītība, jāpaaugstina izglītības modernizācijas līmenis, jāaudzina vispusīgi attīstīti sociālisma cēlēji un jaunās maiņas cilvēki, kuriem ir vispusīgi attīstīti *de* gudrība un ķermeņa skaistums, jāveido tāda izglītība, kas apmierinātu tautu.” Pirmo reizi šis diskursa elements izskanēja tieši 17. kongresa laikā.

Semantiski un kontekstuāli mūs interesējošajā diskursa elementā fiksējams izglītības un sociālistiskais diskursi. Tajā esošais tradicionālais diskurss prasa īpašus pierādījumus, jo avotos precīzi tāda paša frāze (*audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana – sākums*) nav atrodama.

Neskatoties uz savu neseno izcelsmi, diskursa elementam skaidri saskatāmas tradicionālās pazīmes. Pirmkārt, tā sintaksiski izveidota pēc klasiskās oficiālās valodas normām. Mūsdienu valodā teikuma veidošana notiek pēc citiem principiem. Otrkārt, leksiski tajā atrodami klasiskie vārdi un vārdu kopas. Treškārt, tas stilistiski izveidots, sekojot ķīniešu parunu, tā saucamo čenjūju, shēmai, kad vienzilbīgie vārdi tiek sagrupēti pa četri. Ceturtkārt, semantiski diskursa elements sasaucas ne tikai ar mūsdienu idejām par varas sociālo pienākumu cilvēku izglītībā, bet arī ar senlaiku ķīniešu domātāju pamācībām valdniekiem, kuras aicināja viņus uzņemties *de audzināšanu* tautā.

²⁸² 孙秦川 [Sun Qingchuan] [Suņs Cjinčuaņs]。科学发展观与中国古代民本思想, 儒家文化 [Kexue Fazhanguan yu Zhongguo Gudai Min Ben Sixiang, Rujia Wenhua] [Zinātniskās attīstības koncepcija un Ķīnas senā *cilvēks sakne* ideja, konfūciskā kultūra]。No: 文化杂谈 [Venhua Zatan] [Sarunas par kultūru], 30.04.2009. Pieejams: <http://club.topsage.com/thread-787459-1-1.html> [28.08.2013.]

Pēc 17. kongresa šī diskursa elementa apzināšana pārņēma visus līmeņus ĶTR izglītības sistēmā. Disertācijas pielikumā var redzēt fotogrāfiju no kādas skolas konferences par principu *audzināt cilvēku – sakne, de audzināšana sākums* (skat. 2. pielikumu). Līdzīgas konferences un sapulces notika visā valstī.

ĶKP izglītības plānu daļēja pārformatēšana veļņa valodā liecina par Hu Dzjiņtao diskursīvo stratēģiju, kura vērsta uz mērķtiecīgu sociālistiskā diskursīvā lauka sašaurināšanu, atbrīvojot vietu tradicionālajām Ķīnas vērtībām.

3.3.14. *Jui ši dzjui dzjiņ* 与时俱进

Diskursa elements *jui ši dzjui dzjiņ* vārds vārdā jātulko kā *virzīties uz priekšu līdz laikam*. Atgādināsim kontekstu, kurā Hu Dzjiņtao to lieto ziņojuma 2. sadaļā: “Jaunā laika vizuālais simbols ir [koncepts] *virzīties uz priekšu līdz laikam*.... [Mēs] nepārtraukti virzām marksisma ķīniskošanu, stingri turamies pie un bagātinām partijas pamatteoriju, pamatkursu, pamatprogrammu, pamatpiederzi.” No mūsu darba mērķa sasniegšanas viedokļa būtu jāpievērš uzmanība divām vārdu kopām, kuras spēlē ziņojuma fragmenta atslēgvārdu lomu, proti, *virzīties uz priekšu līdz laikam* un *marksisma ķīniskošana*. Apskatīsim abus.

Mūsdienu ĶTR izziņu materiāli, kuri nodarbojas ar ĶKP vadītāju izteicienu skaidrošanu, visagrāko diskursa elementa *virzīties uz priekšu līdz laikam* fiksāciju attiecina uz “Pārmaiņu grāmatu”.²⁸³ Kā zināms, grāmatas teksts sadalīts heksagrammās, 33. heksagramma ir *duņ 遁* (atkāpšanās). No Konfūcija laikiem tiek uzskatīts, ka ar šo heksagrammu aprakstīts tāds moments, kad jāatkāpjas, lai pēc tam sāktu pakāpeniski darboties saskaņā ar laika prasībām. Tieši šī doma vislabāk ilustrē mūs interesējošo diskursa elementa saturu. “Pārmaiņu grāmatā” lasāms: “Jui ši sjin je”,²⁸⁴ kas tekstuāli nozīmē *darboties līdz laikam*. Leksiski un semantiski citāts gandrīz sakrīt ar mūsdienu diskursa elementu. Tomēr četri vienzilbju vārdi no “Pārmaiņu grāmatas” nedaudz atšķiras no četriem vienzilbju vārdiem Hu Dzjiņtao ziņojumā.

Mūsdienu lietojumam precīzi atbilstoša diskursa elementa forma paradījās Ķīnas tradīcijā daudz vēlāk. To izmantoja sava tekstā slavenās Cjīnu dinastijas laika intelektuālās

²⁸³ 与时俱进 [Yu shi ju jin] [Jui ši dzjui dzjiņ]. No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]. Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/127182.htm> [21.08.2013.]

²⁸⁴ 周易 [Zhou Yi] [Džouji][Džou laikmeta pārmaiņas - Pārmaiņu grāmata]: Book of Changes /英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 秦颖 [Jin yi: Qin Ying] [Tulkotājs uz mūsdienu kin.val.: Cjīns Jins]. 长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1993, 146.lpp.

Tunčenas kustības dalībnieks Jao Najs (1732.-1815.). Viņš uzrakstīja priekšvārdu kāda domubiedra dzejas krājumam, kur raksturoja šo cilvēku par tādu, kurš prot *virzīties uz priekšu līdz laikam*.²⁸⁵

Mūsdienu komentētāji, veidojot frāzes vēsturisko kontekstu, obligāti piemin Caju Juanpeju (1868.-1940.) – revolucionāru, kas pēc revolūcijas kļuva par Ķīnas Republikas izglītības ministru. Viņš izmantoja šo frāzi 1910. gadā publicētajā darbā „Ķīnas ētikas vēsture“. Viņš uzskatīja ētiku par visu zināšanu pamatu. Cajs Juanpejs rakstīja par to, ka Ķīnā līdz pat Cjiņu dinastijas laikam (3. gs. pmē.) attīstījās ētikas mācība, bet pēc tam, daoisma un budisma ietekmes rezultātā šis process tika pārtraukts. Visi sasniegumi palikuši pagātnē, un ķīniešu tauta lūkojusies uz pagātņi kā visa labā avotu. Tādēļ apstājās arī dabas zinātņu attīstība. Viņš apgalvoja, ka Rietumzemēs bija cita situācija, tādēļ, ka tās prata *virzīties uz priekšu līdz laikam*.²⁸⁶

ĶKP leksikonā šis diskursīvais elements parādījās 2002. gada februārī. Dzijans Dzemiņš Vjetnamas apmeklēšanas laikā pauda viedokli, ka, lai nepieļautu valsts sabrukumu, marksisms *jāvirza uz priekšu līdz laikam*. Tajā paša gadā viņš šo elementu iekļāva 16. kongresa runā. Viņš paziņoja, ka ĶKP varēs īstenot *triju pārstāvniecību* ideju (sk. 3.3.11.), ja iemācīsies *virzīties uz priekšu līdz laikam*. Pateicoties Dzjanam Dzemiņam, šo diskursa elementu mūsdienās vērtē, izmantojot Hu Dzjiņtao vārdus, kā jaunā laika ĶKP *visizcilāko simbolu*. Kā arī citos gadījumos, Hu Dzjiņtao sava ziņojumā izvairās no priekšgājēja vārda pieminēšanas, bet izvēlas par labu paša diskursa elementa turpmākai izmantošanai. Frāzes vēsturiskie slāņojumi palīdz izskaidrot, kādēļ Hu Dzjiņtao tomēr saglabāja to sava retorikā. Pirmkārt, katram Ķīnas vadītājam glaimotu iespēja sasaistīt savu vārdu ar «Pārmaiņu grāmatu». Otrkārt, līdz ar «Pārmaiņu grāmatu» tiek minēts Konfūcija vārds, tādēļ, ka tieši viņš tradicionāli tiek uzskatīts par teksta redaktoru un komentētāju. Lai asociācija ar Konfūciju neizzustu no Ķīnas sociālistiskā diskursa dalībnieku uzmanības loka, tā tiek atkārtota oficiālajos plašsaziņas līdzekļos. Treškārt, plašsaziņas līdzekļos frāze neatlaidīgi tiek sasaistīta ar Caju Juanpeja vārdu (faktiski ignorējot no politiskā aprēķina viedokļa šoreiz nenozīmīgo Jao Naju). Cajs Juanpejs kā Guomiņdana partijas biedra vārds arī mūsdienās spēj kalpot sakaru veidošanā ar Taivānas kompatriotiem.

Diskursīvā stratēģija novērojama arī lēmumā vienā ziņojuma daļā apvienot diskursa elementu *virzīties uz priekšu līdz laikam* ar *marksisma ķīniskošanu*. Pirmais to bija

²⁸⁵ “与时俱进” 典出姚鼐 [„Yu shi ju jin“ dianchu Yao Nai] [Frāzi “jui ši dzjui dzjiņ” noformulējis Jao Najs]. Pieejams: <http://bbs.itongcheng.com/thread-2074476-1-1.html> [22.08.2013.]

²⁸⁶ 蔡元培 [Cai Yuanpei] [Cajs Juanpejs]. 中國倫理學史 [Zhongguo Lilunxue Shi] [Ķīnas ētikas vēsture]. No: 蔡元培全集 [Cai Yuanpei Quanji] [Cajs Juanpeja pilnie kopotie raksti]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局 [Zhonghua Shuju], 1984, 2. sēj. 107. lpp.

izdarījis Džjans Dzemiņš, viņam sekoja Hu Dzjiņtao. Domas, ko pauž šie divi diskursīvie elementi, ir savstarpēji saistītas. Saskaņā ar Dzjana Dzemiņa loģiku, lai pasargātu ĶTR no PSRS līdzīga sabrukuma, jāmācās *virzīties uz priekšu līdzī laimam*, kas, uztverams identi *marksisma ķīniskošanai*. Senlaiku diskursa elementa ieviešana šajā sakarā kalpo kā ziņa, ka ar marksisma ķīniskošanu lielā mērā jāsaprot pagrieziena pretī tradīcijām. Kā redzam, Hu Dzjiņtao pārņēmis šo domu.

Marksisma ķīniskošanas tēze saistībā ar tradicionālā diskursa elementu ļauj izprast arī tradicionālā klātesamību ĶKP diskursā. *Marksisma ķīniskošanas* ideju pirmo reizi izvirzījis Mao Dzeduns 1938. gadā. Pēc tam šo argumentu ĶKP izmantoja 1945. un 1961. gadā. Abas reizes tas bija saistīts ar vēlmi samazināt PSRS kompartijas ietekmi. Abas reizes ĶKP tikusi asi kritizēta no ārpuses par “nacionālismu”, tādēļ, ka šāda pieeja apdraudēja valdošo uzstādījumu, saskaņā ar kuru marksismu nedrīkstēja grozīt. Ķīnas komunisti apzinājās, ka runāt par *marksisma ķīniskošanu* ir ķecerība, un izvairījās no situācijām, kurās viņiem varētu pārmest “nacionālismu”. Pat Dens Sjaopins, iesākot kardinālo pārmaiņu politiku, nelietoja terminu *marksisma ķīniskošana*, tā vietā viņš piesardzīgi piedāvāja *iet pašas Ķīnas ceļu un būvēt sociālismu ar ķīniešu nokrāsu*. Džjans Dzemiņš padarīja *marksisma ķīniskošanas* tēzi par pilntiesīgu diskursa elementu. Taču vēl joprojām ĶKP diskursa adresantos saglabājas zināma piesardzība attiecībā uz šo tēzi, ņemot vērā, ka tā potenciāli var izraisīt apsūdzības “ķīniešu nacionālismā”, šoreiz nevis no vairs neeksistējošās PSRS, bet no partneriem starptautiskajā kapitālistiskajā tirgū. Tādēļ, daži ĶKP teorētiķi raksta, ka “ĶKP teorijas virzīšanas procesa galvenais drauds ir *marksisma ķīniskošana*.”²⁸⁷

Var secināt, ka frāzei *virzīties uz priekšu līdzī laimam* no Hu Dzjiņtao ziņojuma kā sociālistiskam elementam piemīt sarežģīta diskursīvā struktūra ar dažādiem vēsturiskiem noslāņojumiem, neaizmirstot to, ka tas ir gandrīz precīzs citāts no “Pārmaiņu grāmatas”.

3.3.15. *Sjin fu aņ kan* 幸福安康

Sjin fu aņ kan ir spārnots izteiciens ar nozīmi *laime-bagātība-miers-veselība*, kas bieži tiek lietots kā apsveikums. Taču Hu Dzjiņtao iekļāva to sava ziņojuma 8. sadaļā, padarot frāzi par politiskā diskursa elementu, kas liek mums to izcelt to izpētes objektu.

Hu Dzjiņtao paziņoja, ka *sabiedrības celtniecība un tautas laime-bagātība-miers-veselība ir savstarpēji cieši saistīti*. No sociālistiskās valsts pārvaldības diskursa viedokļa šis diskursa elements neprasa īpašus paskaidrojumus, jo ar tā palīdzību ĶKP pauž solījumu,

²⁸⁷ Li, Junru. What Do You Know About the Communist Party of China? Beijing: Foreign Languages Press, 2011, 39.-46.lpp.

ka sabiedrības pārkārtošanas projekta rezultātā cilvēki jutīsies laimīgi, materiāli nodrošināti, tiem tiks nodrošināta droša vide un medicīniskā aprūpe. Tomēr, ir būtiski, ka solījumā netiek runāts par sociālistisko vai komunistisko sabiedrību.

Analizēsim diskursa elementu *laime-bagātība-miers-veselība* no piederības tradicionalitātei viedokļa.

Gramatiski šis diskursa elements veidots atbilstoši senlaiku valodas prasībām: sastādīts no četriem vienzilbju vārdiem, kurus var grupēt pa diviem. Divu vārdu kopu starpā pastāv semantiskais un sintaksiskais paralēlisms. Ņemot vērā šo aspektu, alternatīvais frāzes tulkojums var būt *laime-bagātība* un *miers-veselība*.

Senlaiku ķīniešu valodas korpus sniedz ziņas par vārdu kopas *sjin fu* (*laime-bagātība*) 187 senajiem lietojumiem.²⁸⁸ Minēts, ka pirmo reizi šī vārdu kopa sastopama 11. gs. sastādītajā “Ziemeļu Sunu dinastijas vēsturē”. Vārdu kopu īpaši iecienījuši bija Cjinu dinastijas (1644.-1912.) laika autori. Konstatēti 296 gadījumi, kad vārdu kopa *aņ kan* (*miers-veselība*) tiek lietota tradicionālajos avotos.²⁸⁹ Spriežot pēc Senlaiku ķīniešu valodas korpusā iekļautajiem materiāliem, agrākais šīs vārdu kopas minējums datējams ar 7. gs., kad tas ticis iekļauts “Sešu dinastiju oficiālajā vēsturē”.

Dotā diskursa elementa saistība ar tradīciju ir novērojama arī veidā, kā diskursa adresanti un adresāti to traktē mūsdienu Ķīnā. Kāda politikas blogu autora izpratnē, laime, neskatoties uz daudzajiem iespējamajiem atbilžu variantiem, jāuztver saskaņā ar Ķīnas tradīcijām, proti, laime ir, kad valsts nodrošina talantīgus pārvaldītājus, kad katram pilsonim ir augstākās kvalitātes prasmes un *dao de*, kad ģimenē valda prieks, kad draugi uzticīgi, kad ir labas attiecības ar kaimiņiem.²⁹⁰

²⁸⁸ 幸福 [Sjin Fu] [Laime-bagātība]. No: ([CCL (Center for Chinese Linguistics). 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus] ... Pieejams: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?q=%E5%B9%B8%E7%A6%8F&LastQuery=&start=0&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&encoding=UTF-8&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&orderStyle=score&dir=gudai [12.08.2013.]

²⁸⁹ 安康 [An Kang] [Miers-veselība]. No: ([CCL (Center for Chinese Linguistics). 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpus] ... Pieejams: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/search?q=%E5%AE%89%E5%BA%B7&LastQuery=%E5%B9%B8%E7%A6%8F&start=0&num=50&index=FullIndex&outputFormat=HTML&encoding=UTF-8&search=%E6%9F%A5%E6%89%BE&dir=gudai&maxLeftLength=30&maxRightLength=30&neighborSortLength=0&dir=gudai&orderStyle=score [18.08.2013.]

²⁹⁰ 路易 [Lu Yi] [Lu Ji]。中国走向富强，人民幸福安康 [Zhongguo Zouxiang Fuqiang, Renmin Xingfu Ankang] [Ķīna iet pretī bagātībai un stiprumam, tautai būs *laime-bagātība-miers-veselība*]。Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/4cd8a125482fb4daa58d4b8d.html> [31.08.2013.]

3.3.16. *Sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džu jou suo dzjui* 学有所教、劳有所得、病有所医、老有所养、住有所居

Diskursa elements, kas ir šīs apakšdaļas nosaukumā, lietots ziņojuma 8. sadaļā un ir tulkojams šādi: *mācāmajam ir savs skolotājs, strādājošajam ir savs ieguvums, slimajam ir savs ārsts, vecajam ir sava aprūpe, dzīvojošajam ir savs mitekļis*. Tas.

Kaut šis diskursa elements ir jaunveidojums, tas formulēts saskaņā ar ķīniešu senās valodas normām. Runājot par tautas dzīves uzlabošanu un mūsdienīgas un taisnīgas sociālās sistēmas attīstību, Hu Dzjiņtao ziņojumā ticis ieviests no simetriskām piecām frāzēm sastāvošs formulējums *mācāmajam ir savs skolotājs, strādājošajam ir savs ieguvums, slimajam ir savs ārsts, vecajam ir sava aprūpe, dzīvojošajam ir savs mitekļis*. Šobrīd var novērot, kā šīs piecas frāzes gan kopā, gan atsevišķi ir kļuvušas par oficiālā politiskā diskursa sastāvdaļu, tām tiek veltītas skaidrojošās publikācijas plašsaziņas līdzekļos. Ar šī elementa palīdzību Hu Dzjiņtao runā par nepieciešamību efektīvizēt pārvaldi piecās sociālajās sfērās: izglītībā, strādājošo aizsardzībā, medicīnā, veco ļaužu aprūpē un pieejamo mājokļu celtniecībā.

Ir zīmīgi, ka iepriekš un citos kontekstos šie paši jautājumi tikuši formulēti savādāk, proti, lietojot garākas, mūsdienu ķīniešu valodai raksturīgas konstrukcijas. Šajā gadījumā, savukārt visas piecas frāzes balstās tradicionālās senķīniešu augstā stila rakstu valodas veņjaņ sintaksē, stilistikā un leksikā.

Veņjaņ leksikas un sintakses pamatiezīme ir lakoniskums – pirmkārt, tiek lietoti vienzilbīgi, nevis divzilbīgi vārdi, otrkārt, ikvienā frāzē ir maksimāli samazināts palīgvārdu skaits. Dotajā piemērā šī iezīme ir skaidri saskatāma.

Vārdšķiru nominalizācija (piem., darbības vārds *mācīties* ir nominalizēts un novietots subjekta pozīcijā, iegūstot nozīmi *tas, kas mācās, mācāmais*; īpašības vārds *vecs* ir nominalizēts un novietots subjekta pozīcijā, iegūstot nozīmi *tas, kas ir vecs, vecais*) ir izplatīts veņjaņ izteiksmes līdzeklis.

Par veņjaņ stilistiku šeit liecina forma – piecas frāzes, kurās ir vienāds hieroglifu skaits, vienāda teikuma uzbūve (nominalizācija – darbības vārds – atgriezeniskais vietniekvārds – lietvārds), kā arī iekšējā simetrija un ritms: *sjue jou suo dzjao* (*mācāmajam ir savs skolotājs*); *lao jou suo de* (*strādājošajam ir savs ieguvums*); *bin jou suo ji* (*slimajam ir savs ārsts*); *lao jou suo jan* (*vecajam ir sava aprūpe*); *džu jou suo dzju* (*dzīvojošajam ir savs mitekļis*). Simetriju nodrošina arī frāžu uzbūves atkārtotāšanās: atkārtojas vārds *būt*, variants – *pieđerēt* (*jou*), kā arī *savējais*, variants – *tam piemītošais* (*suo*).

Tādējādi, var secināt, ka ĶKP oficiālā politiskā diskursa veidotāju stratēģijas pārorientēšanās uz tradicionālo politisko diskursu dažos gadījumos notiek nevis ar senlaiku citātu palīdzību, bet gan pārņemot senlaiku valodas izteiksmes formas.

Diskursa elementa semantikā novērojama sociālistiskā taisnīguma ideja. Sociālistisko saturu tam piešķir arī ĶKP kongresa konteksts. Tradicionālā un sociālistiskā diskursa līdzpastāvēšana liecina par interdiskursivitāti.

3.3.17. *Ši ši cju ši* 实事求是

Elements *ši ši cju ši* ir ļoti izplatīts mūsdienu Ķīnas politiskajā un sociālajā telpā. Izteiciens ir zelta ķīnizīmēm iekalts akmenī, kas rotā Pekinas Tautas universitātes ieeju (skat. 5. pielikumu). To gadu no gada atkārto ķīniešu politiķi, arī Hu Dzjiņtao ziņojuma 2. sadaļā. Tas ir rakstīts uz sabiedriskajās vietās izkārtiem transparentiem. Var apgalvot, ka šai frāzei ir stabila vieta Ķīnas politiskajā diskursā. ĶKP Centrālkomitejas oficiālā žurnāla, kurš tiek izdots kopš 1988.gada un kurš šobrīd iznāk arī elektroniskā versijā, nosaukums ir “Čju ši” – elementa pēdējie divi hieroglifi. Šie četri vārdi-zilbes ir kļuvuši par ĶKP politiskas retorikas zīmolu, tādēļ pelnījuši padziļinātu analīzi.

Diskursa elementa pirmsākumi rodami Ķīnas senatnē. Tā nozīme pieļauj plašu interpretāciju diapazonu, tāpēc novērojama situācija, kurā dažādu laiku aktori konstruē tā nozīmi atbilstoši saviem mērķiem. Tāpēc tulki ir spiesti citās valodās piedāvāt vienu no frāzes interpretācijām, nenonākot līdz precīzām tulkojumam. Ir acīmredzami, ka starptautiskās politiskās komunikācijas ietvaros interpretācijas, nevis paša diskursa elementa tulkojums padara neiespējamu būtības novadīšanu līdz neķīniešu adresātam, tādējādi izraisot komunikācijas traucējumus Ķīnas dialogā ar ārvalstīm. Šī frāze var kalpot par konkrētu piemēru grūtībām, ar kurām jāsaskaras ķīniešu politiskajai valodai, izejot ārpus Ķīnas komunikācijas telpas.

Mūsdienu ķīniešu e-vārdnīca piedāvā divu veidu tulkojumus uz angļu valodu: *to seek truth from facts (meklēt patiesību faktos)*, *to have one's or both feet on the ground (stāvēt uz zemes ar vienu vai abām kājām)*.²⁹¹ Ķīniešu-krievu vārdnīca atzīmē citus iespējamus tulkojumus: *реалистически, по деловому подходить к каждому делу (фактам) (reālistiski, lietišķi pieiet katrai lietai (faktiem))*; *подходить к каждому вопросу по существу (pieiet katram jautājumam pēc būtības)*; *на фактах раскрывать*

²⁹¹实事求是: 中文解释, 英文翻译 [Shi shi qiu shi: Zhongwen jieshi, Yingwen fanyi] [Ši ši cju ši: ķīniešu valodas skaidrojums – tulkojums uz angļu valodu]. No: 百度词典 [Baidu Cidian] [Baidu vārdnīca]. Pieejams: <http://dict.baidu.com/s?wd=%CA%B5%CA%C2%C7%F3%CA%C7>

подлинную суть явления (ar faktiem atklāt parādību īsto būtību).²⁹² Ķīniešu-latviešu vārdnīca sniedz vārdkopas skaidrojumu, kas daļēji sakrīt ar pirmo krievisko tulkojumu: “Lietišķi pieiet katram jautājumam”.²⁹³

Elements ir sastopams senlaiku avotos. Saskaņā ar ķīniešu autoru pētījumiem, pirmo reizi tas ticis pieminēts 1. gs. sarakstītās “Haņu [dinastijas vēstures] grāmatas” (Haņšu) nodaļā “Hedzjaņas apgabala valdnieka De biogrāfija” (Hedzjaņ sjaņ van De džuaņ). “Haņšu” vēstures autors Baņs Gu attiecināja šo frāzi uz 2.gs. p.m.ē. imperatora Dzjindi trešo dēlu Liu De. Vēsturnieks min, ka Liu De bijis izcili izglītots un pavadījis daudz laika pie grāmatām, īpaši interesējoties par tekstoloģiskiem pētījumiem. Frāze iekļauta teikumā, kurā tika apgalvots, ka Liu De esot “pilnveidojies mācībās, mīlējis senatni un darbojies [tā, lai atklātu teksta] īsto [būtību] – *tiēcās pēc tā*” (sjui sjue hao gu – *ši ši cju ši*).²⁹⁴

Kā redzam, diskursa elements noslēdz vēsturnieka sniegto informāciju un nozīmē *darbojies [tā, lai atklātu teksta] īsto [būtību] – tiēcās pēc tā* (izdalītie vārdi reāli atrodas frāzē). Konteksts, kas atklāj Liu De darbības saturu un izskaidro viņa slavināšanas iemeslus, ir saistīts ar senlaiku grāmatu studēšanu, teksta analizēšanu, sastatīšanu ar senākiem avotiem, vēlākā laika tekstuālo kļūdu atklāšanu, teksta senlaiku slāņu restaurēšanu. Šāds darbs bija kalpojis par galveno izglītotu ķīniešu nodarbi līdz par 20.gs. sākumam. Teksta analīze no tās veicēja prasīja milzīgu erudīciju. Tomēr ir jāpasvītro, ka *īstās būtības atklāšana* primāri balstījās tekstoloģijā, kalpošanā “burtam”, nevis empīriskā sekošanā realitātei. Citiem vārdiem sakot, valdnieka dēla darbība varētu tikt raksturota kā no prakses atrauta nodarbe.

Veicot četru zilbju-vārdu *ši ši cju ši* tulkojumu vārdu pēc vārda, sanāk: *īstais (ši) – darboties (ši) – tiekties (cju) – tas (ši)*. Faktiski, sākotnējās frāzes lielāko daļu vēsturnieks ir izlaidis, tāpēc tā izskaidrojama, vienīgi balstoties kontekstā.

Iespējams, precīzs ritms un frāzes fonētiskā pabeigtība lielākā mērā nekā tās nozīme nav ļāvuši tai nogrimt aizmirstībā. Turpmākajos gadsimtos šī frāze, pazaudēdama saistību ar imperatora dēlu, kļuva par spārnotu izteicienu: “*Darbojies [tā, lai atklātu] īsto [būtību] – tiēcās pēc tā!*”, un tika neskaitāmās reizes pieminēta, komentēta, attīstīta.

Pamācībā ietvertais patoss ar laiku izsauca pretēju efektu, kā rezultātā 20. gs. vienkāršo cilvēku valodas aprītē frāzes cēlais saturs ir ticis profanēts: vārdu kopa *īstais* –

²⁹² Большой китайско-русский словарь. Москва: Издательство «Наука» Главная редакция Восточной литературы, 1984, Т. 4, 693-694.lpp.

²⁹³ Pildegovičs, P. Lielā ķīniešu-latviešu vārdnīca. Pekina: The Commercial Press, 2010, 612. lpp.

²⁹⁴ Sk: 汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata]. 卷五十三 [Juan wushisan] [53. tīstoklis]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局出版社 [Zhonghua Shuju Chubanshe], 2000, 2410.lpp.

darboties – tiekties – tas tikusi padarīta par aicinājumu tiekties vienīgi pēc sava īsta darba izpildes, bet – ne vairāk.²⁹⁵ Tādējādi, frāzē ietvertais aicinājums *darboties* pamatīgi tika aizstāts ar paviršas darbības sludināšanu.

ĶKP leksikonā elements *ši ši cju ši* ienāca pagājušā gadsimta 30.gados: 1938. gada ĶKP Centrālās komitejas plēnumā to sava runā iekļāva Mao Dzeduns. Viņš pateica, ka “kompartijas biedram jākalpo par paraugu, kurš “*darbojas* tā, lai [atklātu] *īsto* [būtību] un *tiecas* pēc *tā*”.²⁹⁶ Var secināt, ka šajā gadījumā frāze tikusi lietota ļoti tuvu tās sākotnējai nozīmei, izņemot vienu niansi – tā vairs neparedzēja mīlestību pret senatni un senajiem tekstiem, kuri tālaika ķīniešu komunistiem asociējās ar feodālismu. 1940.gada janvārī sarakstītajā programmas darbā “Par jauno demokrātiju” Mao Dzeduns paziņoja, ka *zinātniskā pieeja ir “ši ši cju ši”*: “Jaunās demokrātijas kultūra ir zinātniska. Tā vēršas pret visām feodālajām idejām un māņticībām, atbalsta *ši ši cju ši*, atbalsta objektīvo patiesību, atbalsta teorijas un prakses vienotību.”²⁹⁷ Kaut gan diskursa elementa semantika tika paplašināta, sastatot to ar zinātnisko darbību, frāze vēl jo projām pieļāva tradicionālo izpratni, proti *darboties tā, lai [atklātu] īsto [būtību] un tiekties pēc tā*.

Lai kardināli izmainītu nozīmi, bija nepieciešama zināma filoloģiskā kalibrācija, kuru veica Mao Dzeduns. Viņš piedāvāja pirmos divus vārdus, proti *ši ši* (*īstais* + *darboties*), turpmāk izprast kā *objektīvi pastāvošās lietas*. Pēdējais *ši*, kas līdz šim tika interpretēts vienkārši kā vietniekvārds *tas*, viņaprāt, nozīmē *objektīvu lietu iekšējos sakarus, t.i. likumsakarības*. Vārdu *tiekties* Mao piedāvā interpretēt kā *to, ko mēs ejam pētīt*, spēlējot ar fonētisko sakritību starp vārdu *iet* un *tiekties*.²⁹⁸ Piešķirot jaunu nozīmi katram vārdam, to savienojuma jēga tika izmainīta, proti, sanāca *objektīvi pastāvošo lietu savstarpējo sakaru jeb likumsakarību izzināšana*. Lai dziļāk nostiprinātu savu traktējumu, Mao Dzeduns teica: “Mums ir jāiziet no reālās situācijas valstī un ārpus tās, provincē un ārpus tās, apgabalā un ārpus tā, rajonā un ārpus tā, no tās jāizsecina tai piemītošie, nevis iedomātie noteikumi, proti, jāmeklē apkārtējo lietu sakarību izmaiņas, lai noteiktu mūsu darbības virzienu. Ja šādi rīkosimies, tad nav jābalstās mirkļa jūtās, nav jābalstās mirušos

²⁹⁵ Lwok-sing Li. A glossary of political terms of the People's Republic of China. Hong Kong: The Chinese University Press, 1995, 413.lpp.

²⁹⁶ 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]. 论新阶段抗日民族战争与抗日民族统一战线发展的新阶段 [Lun Xin Jieduan Kanri Minzu Tongyi Zhangxian Fazhande Xin Jieduan] [Par jauno posmu – Tautas karš pret Japānu un tautas kopējās antijapāņu frontes attīstības jaunais posms]. Pieejams: http://www.ce.cn/xwzx/gnsz/szyw/200705/22/t20070522_11449970_2.shtml [14.12.2011.]

²⁹⁷ 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]. 新民主主义论 [Xin Minzhu Zhuyi Lun] [Par Jauno demokrātiju]. Pieejams: <http://www.marxists.org/chinese/maozedong/marxist.org-chinese-mao-194001.htm> [28.06.2013.]

²⁹⁸ 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]. 改造我们的学习 [Gaizao Womende Xuexi] [Pārskatīt mūsu mācības]. 毛泽东选集 [Mao Zedong Xuanji] [Mao Dzeduna darbu izlase]. 第3卷 [Di san juan] [Trešais sējums]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1953, 801.lpp.

grāmatu sējumos, bet jābalstās objektīvi pastāvošajā. Šādā attieksmē ir *ši ši cju ši* ideja, tajā nav izpatikšanas pūlim. Šāda attieksme tad nu ir partejiskuma izpausme...”²⁹⁹

Mao Dzeduna piedāvātais traktējums pilnībā izmaina vēsturnieka Baņ Gu savulaik pausto domu – no uzslavas čaklam grāmatu pētniekam tā pārvēršas par aicinājumu atmest nedzīvo sējumu urbšanu un pievērsties reālajai dzīvei, praksei, no tās atvasinot iekšējās likumsakarības. Par ĶKP priekšsēdētāja sasniegumiem mūsdienās uzskata, pirmkārt, tradicionālas frāzes *ši ši cju ši* iekļaušanu komunistiskajā diskursā; otrkārt, zinātniskā satura piešķiršana tai.³⁰⁰ Tik tiešām, kopš Mao uzstāšanās frāze ir stabili tiek asociēta ar objektīvo patiesību, ar māku apvienot praktiskās un teorētiskās zināšanas, ar marksisma teorijas dialektiku un revolucionāras darbības praksi PSRS 1930.-50.gadu izpratnē. Turklāt, *ši ši cju ši* pozīcija tika uzsvērtā kā patiesa un bez izpatikšanas pūlim.

Pārsteidzoši, bet pēc Mao pie varas nākušais Dens Sjaopins burtiski no pirmajiem soļiem valsts vadītāja amatā uzsāka cīņu, lai šī Haņu dinastijas frāze tiktu asociēta ar viņa vārdu. Tieši šo frāzi viņš izmantoja kaligrāfijā, kura šobrīd, pateicoties Sjinhua ziņu aģentūras Interneta vietnei, ir izplatījusies pasaulē. Denam bijis paradums sevi attiecināt pie *ši ši cju ši* “grupējuma”.³⁰¹

Dens iekļāva frāzi savā politiskajā retorikā uzreiz pēc Mao nāves. 1977.gada decembrī, uzstājoties ar lekciju ĶTR Centrālās Militārās komisijas pilnā sastāva sēdē, viņš skaidroja pret Mao Dzeduna tuvākajiem “kultūras revolūcijas” līdzgaitniekiem vērstās politikas būtību, kā arī norādīja, uz kādiem cilvēkiem partijai turpmāk būtu jābalstās. Viņš paziņoja: “Jāatlasa tādi, kuru dzīve ir grūta un vienkārša, [kuri ir] *ši ši cju ši*: runā īstu [t.i. “patiesu” – U.B.] valodu, veic īstu/patiesu darbību, rīkojas kā īsti/patiesi cilvēki.”³⁰² Proti, Dens Sjaopins ir licis akcentu uz frāzē ietverto ideju morālo komponenti, tomēr neapstrīdot Mao Dzeduna viedokli, ka *ši ši cju ši* ir “partejiskuma izpausme”.

²⁹⁹毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]. 改造我们的学习 [Gaizao Womende Xuexi] [Pārkārtot mūsu mācības]. 毛泽东选集 [Mao Zedong Xuanji] [Mao Dzeduna darbu izlase]. 第3卷 [Di san juan] [Trešais sējums]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1953, 801.lpp.

³⁰⁰阎春祥 [Yan Chunxiang] [Jaņs Čuņsjaņs]. 实事求是——“重温革命历史，感悟革命精髓”优秀红文（四） [Shi shi qu shi – “Chongwen geming lishi, ganwu geming jingsui” youxiu hongwen] [Ši ši cju ši. Izcilie raksti par tēmu “Atjaunojot atmiņā revolūcijas vēsturi, izprast revolūcijas būtību”, Nr. 4. 16.11.2011.]. Pieejams: <http://www.ssdwyfz.sjedu.cn/dwgk/llyj/11/302299.shtml> [02.03.2012.]

³⁰¹邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]. 高举毛泽东思想旗帜，坚持实事求是原则 [Gao Ju Mao Zedong Sixiang Qizhi, Jianchi Shi Shi Qiu Shi Yuanze] [Augsti turot Mao Dzeduna domas karogu, pieturēties pie ši ši cju ši principa]. 邓小平文选 [Deng Xiaoping Wenxuan] [Dena Sjaopina darbu izlase]. 第3卷 [Di San Juan] [Trešais sējums]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1983, 209.lpp.

³⁰²邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]. 在中央军委全体会议上的讲话 [Zai Zhongyang Junwei Quanti Huiyi shang de Jianghua] [Uzstāšanās Centrālās kara komisijas pilnā sastāva sēdē]. 邓小平文选。第2卷 [Di Er Juan] [Otrais sējums]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1983, 76.lpp.

Sākot ar “četrus modernizāciju” kursu, kas vēlāk pārauga “Reformu un atvērības” politikā, Dens un viņa līdzgaitnieki pārveidoja frāzi *ši ši cju ši* par jaunā Ķīnas laikmeta lozungu, arvien retāk atsaucoties uz Mao Dzedunu. Virzienu šim jaunajam skatījumam uz seno frāzi deva Dens Sjaopins 1978. gada 2.jūnijā Visarmijas politiskā darba sapulcē. Ziņojumā viņš, atzīstot frāzes saistību ar proletariāta pasaulskatu un marksismu, tomēr novelk svītru starp tās izpratni kompartijā iepriekš un tās skaidrojumu turpmāk: “*Ši ši cju ši* ir proletariāta pasaulskata pamats, ir marksisma idejiskais pamats. Agrāk mēs, iedzīvinot tos principus, kurus izvirzījusi revolūcija, balstījāmies *ši ši cju ši*, tagad mums jārealizē četras modernizācijas, tāpat jābalstās *ši ši cju ši*.”³⁰³ Šajos vārdos ietvertais vēstījums ir acīmredzams: revolūcijas laiks ir beidzies, sācies ekonomisko reformu laiks, kas vērsts uz valsts un tautas labklājības celšanu, tāpēc no senās frāzes Mao traktējuma jāizņem “revolucionārā prakse” un tās vietā jālieto “modernizācija”. Pēc A. Vinogradova domām, mūs interesējošā frāze kopš 1978.gada kļuvusi par Ķīnas modernizācijas politikas metodoloģiju.³⁰⁴

Šajā interpretāciju rindā ir jāatzīmē, ka, neilgi pēc Dena nāves, Dzjans Dzemiņš, uzstāšanās laikā partijas 15. Kongresā, principiāli nemainot valsts politisko kursu, bet mēģinot sniegt savu artavu tā definējumā, mazliet pazemināja Dena Sjaopina teorētiskā mantojuma statusu. Šo signālu viņš sūtīja ar šīs pašas frāzes starpniecību. Viņš atgādināja, ka mūžībā aizgājušais vadonis līdzās K. Marksam un Mao Dzedunam bija tikai viens no trijiem *ši ši cju ši* teorētiķiem, turklāt, pēdējais to rindā. Dzjana Dzemiņa izteikums bija formulēts šādi: “*Ši ši cju ši* ir marksisma esence, ir Mao Dzeduna ideju esence, **kā arī** [U.B. izcēlums] ir Dena Sjaopina teorijas esence.”³⁰⁵ Citiem vārdiem sakot, Dzjans Dzemiņš nevēlējās iedziļināties lingvistiskos un filozofiskos smalkumos, bet atrada citu veidu, kā noraidīt viedokli par frāzes *ši ši cju ši* saikni vienīgi ar Dena Sjaopina vārdu.

Ziņojumā 17. ĶKP kongresam nākošās paaudzes Ķīnas politiskais līderis Hu Džijņtao, netieši oponentējot savam priekšgājējam, no jauna sasaistīja frāzi ar Dena Sjaopina

³⁰³ 邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]。高举毛泽东思想旗帜，坚持实事求是原则 [Gao Ju Mao Zedong Sixiang Qizhi, Jianchi Shi Shi Qiu Shi Yuanze] [Augsti turot Mao Dzeduna domas karogu, pieturēties pie *ši ši cju ši* principa]。邓小平文选 [Deng Xiaoping Wenxuan] [Dena Sjaopina darbu izlase]。第2卷 [Di Er Juan] [Otrais sējums]。北京 [Beijing] [Pekina]：人民出版社 [Renmin Chubanshe]，1983，143.lpp.

³⁰⁴ Виноградов, А. В. Китайская модель модернизации: социально-политические и социокультурные аспекты. Москва, 2006, 21.lpp.

³⁰⁵ Sk.: 江泽民在中国共产党第十五次全国代表大会上的报告 [Jiang Zemin zai Zhongguo Gongchandang Di Shiwu ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Dzjana Dzemiņa ziņojums ĶKP 15. Visķīnas pārstāvju kongresā]。二 [Er] [Otrā daļa]。高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪 [Gao ju Deng Xiaoping Lilun Weida Qizhi, ba Jianshe you Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Shiye Quanmian Tuixiang Ershiyi Shiji] [Augstu ceļot Dena Sjaopina teorijas dižo karogu, sociālisma ar ķīniešu nokrāsu būvniecību ievirzīt 21.gadsimtā]。Pieejams: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-01/20/content_697207.htm

teoriju, paziņodams, ka, vadoties pēc prasības atbrīvot apziņu un *ši ši cju ši*, Dens spēja pierādīt vairāku Mao Dzeduna ideju kļūdainību un radīja savu teoriju, “kura vada visas partijas un visas valsts tautas platiem soļiem virzīties pa reformu un atvērtības dižo ceļu”.³⁰⁶

Hu Džijntao laikā īpaši skaidri iezīmējās trīsdesmit gadu garumā īstenotās Reformu un atvērtības politikas rezultāti kapitālistiskajā sektorā, un diskursīvajā elementā *ši ši cju ši* atkal tika mainīti akcenti – svara centrs tika pārvietots uz pragmatismu. Sabiedrības pasūtījums vairs netika virzīts uz patiesās būtības meklējumiem vai uz balstīšanos reālā pieredzē, bet gan uz to, lai pieeja darbībai būtu pragmatiska, proti, būtu balstīta izdevīgumā. ĶTR elektroniskās periodikas mājaslapa ziņo (skaidrojums aizgūts no 2009.gadā universitātes žurnālā publicētā raksta), ka *ši ši cju ši* nozīmē “praktiski pielietojamu pragmatisku principu”.³⁰⁷ Ir simptomātiski, ka frāze tagad tiek tulkota ar tirgus attiecību paradigmas starpniecību. Par jaunu pagrieziena frāzes izpratnes paplašināšanā Hu Džijntao valdības laikā var uzskatīt arī tās ķīniskošanu, proti, frāzi, kura kopš Mao Dzeduna laikiem ir bijusi marksisma-ļeņinisma, tātad, “svešu”, neķīniešu ideju paušanas instruments, sāka aprakstīt tikai Ķīnas kontekstā, no diviem aspektiem – kā ķīniešu filosofijas elementu un kā ķīniešu komunistiskās filosofijas ideju izpausmi. Šīs divas frāzes puses tika plaši apspriestas vienā no centrālajām Ķīnas avīzēm “Veņhueibao” 2008.gadā publicētajā rakstā.³⁰⁸

Kopumā, var apgalvot, ka nevar apšaubīt diskursa elementa *ši ši cju ši* seno izcelsmi, kā arī tā ciešo sasaisti ar ĶKP diskursu, kurā, savukārt, fiksējams revolucionārais un tirgus ekonomikas diskurss. Elementa interdiskursivitātes lauks arvien paplašinās, iekļaujot arī tirgus ekonomikas principu slāni, bet saglabājot marksistisko retoriku Dena Sjaopina stilā.

³⁰⁶ 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Džijntao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。二 [Er] [Otrā sadaļa]。改革开放的伟大历史进程 [Gaibian Kaifang de Weida Lishi Jincheng] [Reformu un atvērtības politikas dižais vēsturiskais process] 。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429188.html> [07.03.2010.]

³⁰⁷ 实事求是：中文解释，英文翻译 [Shi shi qiu shi: Zhongwen Jieshi, Yingwen Fanyi] [*Ši ši cju ši*: ķīniešu valodas skaidrojums – tulkojums uz angļu valodu]。No : 百度词典 [Baidu Cidian] [Baidu vārdnīca] 。Pieejams: <http://dict.baidu.com/s?wd=%CA%B5%CA%C2%C7%F3%CA%C7> [04.02.2012.]

³⁰⁸ 李洪峰 [Li Hongfeng] [Li Hunfens] 。实事求是的伟大胜利 [Shi Shi Qiu Shide Weida Shengli] [*Ši ši cju ši* dižā uzvara]。Pieejams: theory.people.com.cn/GB/49150/49152/8593395.html [04.07.2012.]

3.4. 3. nodaļas secinājumi

Veicot tradicionālā diskursa elementu vēsturisko un semantisko analīzi, tika parādīts, ka: 1) interdiskursivitāte ir raksturīga ne vien Hu Dzjiņtao ziņojuma tekstam, bet arī tajā esošajiem elementiem; 2) mūsdienu ĶKP politiskais diskurss aktīvi izmanto senlaiku valodas vārdus un formulējumus; 3) vārdi un to izteiktās idejas pieder pie ļoti atšķirīgām Ķīnas tradicionālās filozofijas skolām; 4) dažiem terminiem apzināti tiek atdotas viņu iepriekšējās, 20. gadsimtā nozaudētās nozīmes (*dzjin dzji*); 5) tradīcijas klātesamība diskursa elementos, kuru lietojums šķiet mūsdienīgs, noved pie tā, ka ķīniešu diskursa adresātiem tajos līdzāspastāv divām kultūrām piederošie semantiskie slāņi (piemēram, vārdu kopa *dao de* nozīmē gan *dao de*, gan *morāli*); 6) tradicionālā diskursa elementu izvēlē atspoguļojas konkrēta ĶTR politiķa prioritātes; 7) tradicionālā diskursa komponente skaidri saskatāma Ķīnas iekšējā politikā, taču ārpolitiskajā vidē tā gandrīz izzūd, jo, lai to saglabātu tulkojumos uz Rietumu valodām, būtu jāpiesaista Ķīnas kultūras sistēma tūkstošu gadu garumā, kas nav izpildāms. Iespējams, nākotnē Ķīnas un Rietumu pasaules tuvināšanās rezultātā tāds vārds kā *čen* tiks lietots bez tulkojuma, bet šobrīd diemžēl tas jātulko atrauti no kultūras sistēmas. Arī Ķīna ir šī fenomena gūstekne, par ko liecina tradīcija Rietumu konceptiem piemeklēt ķīniešu kultūrā sakņotus, ar oriģinālu nesaistītus jēdzienus. Izcils piemērs tam ir K.Marksa darbu tulkojumi, kuros Marksa lietotais vārds *morāle* ķīniešu lasītājam tiek pasniegts kā *dao de*.

NOBEIGUMS

Doktora darba hipotēze ir apstiprinājusies, proti, nevar noliegt, ka **mūsdienu ķīniešu sociālistiskajam diskursam raksturīga tāda interdiskursivitāte, kas izpaužas sociālistiskajam diskursam piederīgo elementu savienošanā ar tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementiem.** Šādu diskursu I. un N. Ferklovi dēvē par “hibrīdveida” diskursu ('hybrid' discourse).³⁰⁹ Šī interdiskursivitāte ir sociālisma ar Ķīnas nokrāsu ideoloģiskais nodrošinājums.

Kritiskās diskursa analīzes un politiskā diskursa analīzes teorētiku aprakstītās diskursīvās stratēģijas ir radušas apstiprinājumu Hu Džjiņtao ziņojuma valodā, kaut arī to konkrētajām izpausmēm analizējamajā tekstā piemīt raksturīga specifika. Tas skaidrojams ar ķīniešu valodas atšķirībām no indoeiropiešu valodām, kurā strādā vadošie teorētiķi, kā arī ar darbā izvirzīto uzdevumu īpatnībām.

Disertācijā izdalītas vairākas diskursīvās stratēģijas, kas mērķētas uz tradicionālā ķīniešu diskursa ieviešanu un uzturēšanu sociālistiskajā diskursā. Šīs stratēģijas tiek īstenotas ar leksikas, sintakses, stilistikas, semantikas, izteiksmes struktūru u. c. lingvistisko līdzekļu palīdzību.

1. Diskursīvās stratēģijas leksikas jomā

- 1.1. Tiek izmantota dziļas vēsturiskas un kulturālas konotācijas saturoša leksika (*čēn* 誠, *de* 德, *dao* 道).
- 1.2. Tiek aktualizēti un sociālistiskajā diskursā iedzīvināti iepriekš aizmirsti tradicionālie vārdu savienojumi (*piņ de* 品德, *jui de* 育德).
- 1.3. Mūsdienu ķīniešu valodai raksturīgo divzīlību (divu ķīnzīmju) vārdu vietā tiek izmantoti vienzīlbes ekvivalenti, kas kalpo par tradicionālās ķīniešu rakstu valodas *veņjaņ* iezīmi. Piemēram, vārds *beņ* 本 (sakne), kurš mūsdienās visbiežāk sastopams kā daļa no divu ķīnzīmju vārdiem, Hu Džjiņtao ziņojumā parādās izolētā pozīcijā frāžu *ji žeņ vei beņ* 以人为本 (*turēt cilvēku par sakni*) un *jui žeņ vei beņ, de jui vei sjaņ* 育人为本, 德育为先 (*audzināt cilvēku – kā sakne, de audzināšana – kā sākums*) sastāvā.

³⁰⁹ Fairclough, I., Fairclough, N. Political Discourse Analysis. London, New York: Routledge, 2012, 85.lpp.

2. Diskursīvās stratēģijas sintakses jomā

Dažu frāžu formulēšana tiek īstenota ar *veņjaņ* sintaktisko konstrukciju un sintaktiskā paralēlisma starpniecību. Tostarp, frāze *ji žeņ vei beņ* veidota saskaņā ar *veņjaņ* sintaktisko shēmu, izmantojot gramatisko konstrukciju *ji ... vei ...*. Savukārt frāze *Sjue jou suo dzjao, lao jou suo de, bin jou suo ji, lao jou suo jan, džu jou suo dzjui* 学有所教、劳有所得、病有所医、老有所养、住有所居 (*mācāmajam ir savs skolotājs, strādājošajam ir savs ieguvums, slimajam ir savs ārsts, vecajam ir sava aprūpe, dzīvojošajam ir savs mitekļis*) ir organizēta tādā veidā, ka ikviena no tās daļām satur predikatīvo daļiņu *suo*. Tā ir tipiska senķīniešu valodas sintakses forma.

3. Diskursīvās stratēģijas stilistikas jomā

Stilistiski tekstā vērojams izteiksmes lakoniskums, kas ir raksturīga *veņjaņ* īpašība un atšķiras no mūsdienu valodas formulējumu prakses, kura vērojama sociālistiskā diskursa elementos ziņojuma gaitā. Tieksmē pēc lakoniskuma senķīniešu valodā ticis maksimāli samazināts palīgvārdu lietojums. Tā, no frāzes *fu guo cjan dzjuņ* 富国强军 ir izslēgtas jebkādas gramatiskās norādes, ar kuru palīdzību būtu iespējams precizēt, kurai vārdšķirai pieder vārdi *fu* un *cjan*. Izteiksmes līdzekļu minimalizācija klasiskajos avotos un rakstiskajos pieminekļos ir specifiska tradicionālās valodas iezīme. Par stilistisku stratēģiju liecina arī senlaiku domātāju citātu iekļaušana un no *veņjaņ* un tautas dzejas pārņemtā frāžu simetrija un ritms.

4. Diskursīvās stratēģijas semantikas jomā

Semantiskais līmenis arī tiek iesaistīts tradīcijas iedzīvināšanas uzdevumā. Par vienu no acīmredzamākajiem piemēriem kalpo vārdu kopa *he sje* 和谐 (*saskaņa, harmonija*). Kaut leksiski nevar uzskatīt, ka šajā gadījumā pastāvētu pilnīga saistība ar tradīciju, tomēr jēdziens balstīts tradicionālās Ķīnas pasaules skatījumā. Šī elementa sasaite ar tradicionālo domātāju mantojumu tiek uzsvērta arī pašā Ķīnā.

5. Izteiksmes struktūru diskursīvās stratēģijas

Ziņojuma gaitā tiek piesaistītas izteiksmes struktūras (*expression structures*). Kā jau tika atzīmēts disertācijas 1. nodaļā, Van Deiks norāda uz skaņu un grafiskām izteiksmes struktūrām kā uz vienu no lingvistiskām stratēģijām. Hu Džjiņtao tekstā šī parādība saistīta ar to, ka viņa izmantotās senķīniešu frāzes fonētiski un grafiski uzrunā diskursa adresantu. Šīm frāzēm raksturīga īpaša skaņu un grafēmu regularitāte, ritmiskums, kā arī sintaktiskais, fonētiskais un – divdaļīgajās frāzēs – grafiskais paralēlisms: *Džuņ lao ai jou* 尊老爱幼 (*cienīt vecos, mīlēt jaunus*); *Ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo* 各尽其能、各

得其所 (*katram jādara pēc savām spējām un katrs iegūst savu tiesu*); *Jui žēn vei beņ, de jui vei sjaņ* 育人为本、德育为先.

6. Diskursīvo stratēģiju īstenošana, balstoties ārpusteksta valodas līdzekļos

Darbā tiek konstatēta līdz šīm KDA un PDA teorētisku neaprustīta diskursīvā stratēģija, proti, ārpusteksta valodas resursu piesaiste. Hu Dzjiņtao ziņojuma teksts nevar tikt skatīts atrauti no milzīgā skaita komentāru, kas to aptver. Tekstu skaidrojumu kultūra Ķīnā sakņojas agrākajā ķīniešu civilizācijas vēsturē. Jau agrāk kā pirms diviem tūkstošiem gadu, Haņu dinastijas laikā, ticis minēts, ka par katru klasisko grāmatu vārdu ir sarakstīti 2000 komentāru. ĶTR šī tradīcija ir savijusies ar politiskās elites centieniem savas idejas darīt saprotamas pēc iespējas lielākam cilvēku skaitam; Interneta laikmetā šis process ir ieguvis iepriekš neiedomājamus mērogus. Autores darba kontekstā komentēšanas kultūra ir būtiska tāpēc, ka Hu Dzjiņtao ziņojumā parādās diskursīvie elementi, kuri, kā varētu šķist, jau sen zaudējuši saikni ar pagātņi, bet tieši ar oficiālo un neoficiālo komentāru starpniecību adresantam tiek piedāvāta doma par šo elementu ķīnisko sastāvu un senajām saknēm. Novērojums attiecināms uz elementu *dzjin dzji* 经济, kurš vēl nesenā pagātnē tika izprasts kā *ekonomika*, bet šobrīd, pateicoties komentētājiem, tiek uzsvērts tā vēsturiskais lietojums: *pārvaldīt pasauli un palīdzēt tautai*. Šajā disertācijā komentētāju teksti ir nozīmīgi kā tradīcijas klātbūtnes pierādījums pat tajās Hu Dzjiņtao teksta daļās, kuras atstāj sociālistisko vērtību paušanas formu iespaidu.

Apskatītie tradicionālā diskursa elementu piemēri liecina, ka tie ienāk ĶKP valodā **apzinātas un neapzinātas darbības rezultātā**. Tāds elements kā *de audzināšana (de jui)* iegājis apritē tādēļ, ka Hu Dzjiņtao bijis nepieciešams individualizēts izteiksmes veids, kas ļautu atšķirt viņu no iepriekšējiem ĶKP līderiem.

Lai darba rezultātu apraksts būtu pilnīgs, no hipotēzes izrietošais secinājums jāpaplašina ar **papildu atziņām**, kuras noskaidrojās pētījuma veikšanas gaitā.

Atklājās, ka Hu Dzjiņtao ziņojuma gadījumā interdiskursivitāte nevar tikt reducēta tikai uz diviem diskursiem – sociālistisko un tradicionālo. Liberālā ekonomiskā diskursa elementi ir mūsdienu ĶTR vadošā politiskā diskursa trešā neatņemamā sastāvdaļa. Ķīna ir valsts, kur dota zaļā gaisma privātai iniciatīvai. Tika secināts, ka interdiskursivitāte savā būtībā ir komplicēta parādība, kura neaprobežojas ar trijiem minētajiem diskursiem. Katram no šiem diskursiem piemīt neviendabība un novērojama interdiskursivitāte.

Materiālos, kas veltīti Ķīnas politiskajai vēsturei, nereti ir pieņemts likt vienādības zīmi starp senajām ķīniešu tradīcijām un konfūcismu, tomēr pētījuma gaitā ir noskaidrots, ka mūsdienu ķīniešu politiskais diskurss smeļas tradicionālo argumentāciju ne vien no

Konfūcija, bet arī no Mendzi, Šana Jana, Laodzi, Sjuņdzi un daudziem citiem domātājiem, kuru idejiskās sistēmas nebūt nav bijušas līdzīgas.

Visiem novērotajiem diskursiem raksturīga īpašība, ko Izabela un Normans Ferklovi dēvē par rekontekstualizāciju. Autori raksta: “Diskursi, kas rodas kādā noteiktā sociālā laukā vai institūcijā var tikt *rekontekstualizēti* citos, vai arī rasties vienā valstī un tikt rekontekstualizēti citā.”³¹⁰ Šajā gadījumā var argumentēt, ka, mainoties kontekstam, diskursa elementi pielāgojas svešai sistēmai, veidojot jaunas saiknes vai izvirzot priekšplānā tādus diskursa elementus, kas iepriekšējā sistēmā netika uzskatīti par konvencionāliem. Rekontekstualizāciju var attiecināt uz tradicionālā diskursa elementiem, kuru nozīme mainījās līdzī laika un sabiedrības prioritātēm: kā piemēru var nosaukt diskursa elementu *fa* (*likums*), kas no totalitārismu sludinošās likumnieku mācības pārgāja uz liberālo diskursu un sāka tikt lietots jēdziena *likuma vara* apzīmēšanai. Rekontekstualizāciju var attiecināt arī uz sociālistisko diskursu, kas, nokļūstot Ķīnas valodas un kultūras kontekstā, pievērsās tam svešā diskursa elementiem, kā rezultātā, piemēram, Kārlis Markss Ķīnas politiskajā telpā runā, izmantojot tradicionālo ķīniešu diskursa elementu *dao de*. Tāpat, rekontekstualizāciju var attiecināt arī uz liberālo ekonomisko diskursu, kura atsevišķi elementi (demokrātija, likuma vara, ekonomiskais izdevīgums) tikuši stādīti konfūciskā augsnē.

Diskursi ne vien pastāv līdzās, bet arī savstarpēji konfrontē. Ziņojuma 4. sadaļas fragmentā, piemēram, novērojami: sociālistiskais, liberāli ekonomiskais, tradicionālais un lielvalsts varenības diskurss, saimnieciski ekonomiskais, 21.gs. globalizācijas un attīstīto tehnoloģiju laikmeta diskurss. Pieticīgie sociālisma būvniecības plāni, kas paredz līdz 2020. gadam izveidot industrializācijas pamatus, nonāk pretrunā ar valstiskās varenības retoriku. Konfrontāciju viena diskursīvā elementa laukā var novērot vārda *li* (*izdevīgums*) piemērā, kurā vienlaikus pastāv no Konfūcija laikiem nākusī izdevīguma negācija un arī pozitīvais vērtējums, kas nāk no tirgus ekonomikas diskursa.

Darba gaitā ticis apstiprināts disertācijas ievadā iekļautais provizoriskais novērojums, ka tradicionālā diskursa elementi ĶTR politiskajā diskursā mēdz būt par tādiem nominēti. Respektīvi, tie ir definējami kā tradicionālie ne vien savas objektīvas piederības pagātnei dēļ, bet arī tādēļ, ka tos par tādiem pasludina diskursa dalībnieki (sk.: disertācijas ievadu un 3. nodaļu).

No KDA-PDA teorijām izriet diskursīvo stratēģiju saistība ar politiskām stratēģijām. Zinātnieki šo procesu definē atšķirīgi, taču būtībā viedokļi saskan. Piemēram,

³¹⁰ Fairclough, I., Fairclough, N. *Political Discourse Analysis*. London, New York: Routledge, 2012, 83.lpp.

Ferklovi pielieto jēdzienu "representācijas" (*representations*), apgalvojot, ka diskurss reprezentē sociālo / politisko pasauli un tās aģentus.³¹¹

Kā ķīniešu tradicionālā diskursa klātbūtne ĶKP diskursā reprezentē ĶTR politikas jomu? Tradicionālā ķīniešu diskursa elementu iekļaušana Hu Dzjiņtao ziņojumā ir politiska stratēģija, kas sekmē trīs savstarpēji saistītu uzdevumu izpildi: 1) sociālistiskā diskursa piesardzīgu izskalošanu, 2) adaptera izveidošanu sociālistiskā diskursa attālināšanas procesā, 3) sociālistiskā diskursa aizvietošanu par labu Ķīnas vērtībās balstītam stāstam. Izvēlīgi piesaistīti liberāli ekonomiskā diskursa elementi sekmē pirmā uzdevuma īstenošanu, bet uz tradicionālā diskursa elementu fona šie elementi ieņem kopīgu nišu ar sociālismu, pārstāvot Rietumu diskursa divus paveidus.

Ķīniešu tradicionālā politiskā diskursa analīze ir ļāvusi secināt, ka Hu Dzjiņtao politikajām stratēģijām piemītis arī personisks mērķis – viņa priekšgājēja Dzjana Dzemiņa mantojuma lomas samazināšana. Kā jau ticis minēts darba gaitā, tieši Dzjana laikā mērķtiecīgi ticis aizsākts tradīcijas iedarbinājums.

Sociālisma ar Ķīnas nokrāsu doktrīna apvieno divus pretmetus – sociālismu un kapitālismu – un rada izaicinājumus ĶTR iedzīvotājiem. Privātā darbība ir atļauta, bet iegrožota ar sociālistu kopīguma un vienlīdzības ideālu. Sociālisms ir ĶKP un valsts ideoloģija, bet tai ikdienā jāpiekāpjas privātuzņēmēju priekšā. Ķīnas tradīcija, turklāt atbilstoši komentēta, palīdz tuvināt pretmetus. Interdiskursivitāte sociālistiskā un tradicionālā diskursa vidū ir sociālisma ar Ķīnas nokrāsu stratēģiskais nodrošinājums.

Interdiskursivitāte kā tradicionālo elementu izmantošanas rezultāts fiksē novirzi no klasiskās komunisma izpratnes Ķīnā. No vienas puses, tā nodrošina manevrētspēju un no tās izrietošo varas stabilitāti. Tomēr, no otras puses, interdiskursivitāte ievieš disonansi ĶTR sociālistiskajā diskursā un laupa tam ideoloģisko veselumu. Varētu pieņemt, ka sociālistiskais diskurss, kas atrodas dinamiskas attīstības procesā, atbrīvo vietu tradicionālajam diskursam, kas PDA terminoloģijā pielīdzināms varas paradigmas maiņai, saglabājoties tās ārējiem atribūtiem.

Nobeigumā jāsecina, ka kultūras noteiktā ķīniešu valoda ar grafiski monolīto hieroglifisko rakstību kalpo ne vien par dabisku vairogu pret pārlietu tiešiem politiskiem aizguvumiem, bet arī par neizsmeļamu ĶTR iekšpolitisko eksperimentu rezervuāru.

³¹¹ Fairclough, I., Fairclough, N. *Political Discourse Analysis*. London, New York: Routledge, 2012, 241.lpp.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

I Avoti

I 1. ĶKP vadītāju darbi un ĶTR likumi

1. Hu Jintao. Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive for New Victories in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects. No : Documents of the 17th National Congress of the Communist Party of China. Beijing: Foreign Languages Press, 2007. 1-73.lpp.

2. 邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]。高举毛泽东思想旗帜，坚持实事求是原则 [Gao Ju Mao Zedong Sixiang Qizhi, Jianchi Shi Shi Qiu Shi Yuanze] [Augsti turot Mao Dzeduna domas karogu, pieturēties pie šī šī cju šī principa]。邓小平文选 [Deng Xiaoping Wenxuan] [Dena Sjaopina darbu izlase]。第2卷 [Di Er Juan] [Otrās sējums]。北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1983.

3. 邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]。高举毛泽东思想旗帜，坚持实事求是原则 [Gao Ju Mao Zedong Sixiang Qizhi, Jianchi Shi Shi Qiu Shi Yuanze] [Augsti turot Mao Dzeduna domas karogu, pieturēties pie šī šī cju šī principa]。邓小平文选 [Deng Xiaoping Wenxuan] [Dena Sjaopina darbu izlase]。第3卷 [Di San Juan] [Trešais sējums]。北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1983.

4. 邓小平 [Deng Xiaoping] [Dens Sjaopins]: 厚道人的一篇务实报告(3)。[Houdao Ren de Yipian Wushi Baogao 3] [Labestīgā dao cilvēka pragmatiskais ziņojums 3] No : 中国网站 [Zhonguo Wangzhan] [Ķīniešu portāls]。Pieejams: <http://book.sina.com.cn/nzt/his/bianju/74.shtml> [02.05.2008.]

5. 高举中国特色社会主义伟大旗帜 [Gaoju Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Weida Qizhi] [Augstu nest dižo sociālisma karogu]。No : 人民日报 [Renmin Ribao]: 16.10.2007. Pieejams: http://news.xinhuanet.com/newscenter/2007-10/16/content_6887158.htm [07.03.2010.]

6. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。高举中国特色社会主义伟大旗帜 为夺取全面建设小康社会新胜利而奋斗 [Gaoju Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Weida Qizhi wei Duoqu Quanmian Jianshe Xiaokang Shehui Xin Shengli er Fendou] [Augstu nesot dižo sociālisma karogu, izcīnīt jaunas uzvaras pilnīgas Mazās veselības sabiedrības veidošanā]。[Ievads]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/1024/6429094.html> [07.03.2010.]

7. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。一[Yi] [Pirmā daļa]。过去五年的工作 [Guoqu Wunian de Gongzuo] [Pagājušo piecu gadu darbs]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/1024/6429094.html> [07.03.2010.]

8. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。二 [Er] [Otrā daļa]。改革开放的伟大历史进程 [Gaibian Kaifang de Weida Lishi Jincheng] [Reformu un atvērības politikas dižais vēsturiskais process]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429188.html> [07.03.2010.]

9. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。三 [San] [Trešā daļa]。深入贯彻落实科学发展观 [Shenru

Guanche Luoshi Kexue Fazhangan] [Padziļināti īstenot zinātnisko attīstības koncepciju] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429189.html> [08.03.2010.]

10. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。四 [Si] [Ceturtdaļa]。实现全面建设小康社会奋斗目标的新要求 [Shixian Quanmian Jianshe Xiaokang Shehui Fendou Mubiao de Xin Yaoqiu] [Īstenot jaunos uzdevumus cīņā par pilnīgu mazās veselības sabiedrības celtniecību] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429190.html> [07.03.2010.]

11. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。五 [Wu] [Piektā daļa]。促进国民经济又好又快发展 [Cujin Guomin Jingji You Hao You Kuai Fazhan] [Veicināt nacionālās ekonomikas gan labu, gan ātru attīstību]。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429191.html> [07.03.2010.]

12. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。六 [Liu] [Sestā daļa]。坚定不移发展社会主义民主政治 [Jianding Buyi Fazhan Shehui Zhuyi Minzhu Zhengzhi] [Stingri un nemainīgi attīstīt sociālistiskās demokrātijas politiku] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429193.html> [07.03.2010.]

13. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。七 [Qi] [Septītā daļa]。推动社会主义文化大发展大繁荣 [Tuidong Shehui Zhuyi Wenhua Fazhan Da Fanrong] [Virzīt sociālistiskās kultūras dižo attīstību un dižo uzplaukumu] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429194.html> [07.03.2010.]

14. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。八 [Ba] [Astotā daļa]。加快推进以改善民生为重点的社会建设 [Jiakuai Tuijin yi Gaishang Minsheng wei Zhongdian de Shehui Jianshe] [Paātrināti virzīt sabiedrības celtniecību, par svarīgāko uzskatot tautas dzīves uzlabošanu] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429195.html> [07.03.2010.]

15. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。九 [Jiu] [Devītā daļa]。开创国防和军队现代化建设新局面 [Kaichuang Guofang he Jundui Xiandaihua Jianshe Xin Jumian] [Atvērt jaunu fāzi nacionālās aizsardzības un bruņoto spēku modernizācijas celšanā]。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429196.html> [07.03.2010.]

16. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。十 [Shi] [Desmitā daļa]。推进“一国两制”实践和祖国和平统一大业 [Tuijin „Yiguo Liangzhi” Shijian he Zuguo Hepin Tongyi Daye] [Virzīt “vienas valsts – divas sistēmas” īstenošanu un dzimtenes mierīgas apvienošanas lielo lietu] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429197.html> [07.03.2010.]

17. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。十一 [Shiyi] [Vienpadsmitā daļa]。始终不渝走和平发展道

路 [Shizhong Buyu Zou Heping Fazhan Daolu] [No sākuma līdz galam nenovirzoties iet pa mierīgas attīstības ceļu] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429198.html> [07.03.2010.]

18. 胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Dzjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。 十二。 [Shier] [Divpadsmitā daļa]。 以改革创新精神全面推进党的建设新的伟大工程 [Yi Gaige Chuangxin Jingshen Quanmian Tuijin Dang de Jianshe Xin de Weida Gongcheng] [Vadoties pēc reformu inovatīvā gara, vispusēji virzīt partijas celtniecības jaunus dižos projektus] 。 Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429199.html> [07.03.2010.]

19. 江泽民在中国共产党第十五次全国代表大会上的报告 [Jiang Zemin zai Zhongguo Gongchandang Di Shiwu ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Dzjana Dzemiņa ziņojums ĶKP 15. Visķīnas pārstāvju kongresā] 。 二。 [Er] [Otrā daļa]。 高举邓小平理论伟大旗帜，把建设有中国特色社会主义事业全面推向二十一世纪 [Gao ju Deng Xiaoping Lilun Weida Qizhi, ba Jianshe you Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Shiye Quanmian Tuixiang Ershiyi Shiji] [Augstu ceļot Dena Sjaopina teorijas dižo karogu, sociālisma ar ķīniešu nokrāsu būvniecību ievirzīt 21.gadsimtā]。 Pieejams: http://news.xinhuanet.com/ziliao/2003-01/20/content_697207.htm

20. 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]。 改造我们的学习 [Gaizao Womende Xuexi] [Pārkārtot mūsu mācības]。 毛泽东选集 [Mao Zedong Xuanji] [Mao Dzeduna darbu izlase]。 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1953。

21. 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]。 论新阶段抗日民族战争与抗日民族统一战线发展的新阶段 [Lun Xin Jieduan Kanri Minzu Tongyi Zhangxian Fazhande Xin Jieduan] [Par jauno posmu – Tautas karš pret Japānu un tautas kopējās antijapāņu frontes attīstības jaunais posms] 。 Pieejams: http://www.ce.cn/xwzx/gnsz/szyw/200705/22/t20070522_11449970_2.shtml [14.12.2011.]

22. 毛泽东 [Mao Zedong] [Mao Dzeduns]。 [新民主主义论] [Xin Minzhu Zhuyi Lun] [Par Jauno demokrātiju] 。 Pieejams: <http://www.marxists.org/chinese/maozedong/marxist.org-chinese-mao-194001.htm> [28.06.2013.]

23. 毛泽东选集第三卷 [Mao Zedong Xuanji Disan Juan] [Mao Dzeduna izlase, trešais sējums]。 在陕甘宁边区参议会的演说 [Zai Shangangning Bianqu Can Yihui de Yanshuo] [Runa Šeņsi-Gaņsu-Ninsja pierobežas rajona [Tautas politiskās] Padomes sēdē] 。 Pieejams: http://unit.xjtu.edu.cn/xjtujcjd/content.php?msg_id=302 [24.04.2013.]

24. 中华人民共和国宪法 [Zhonghua Renmin Gongheguo Xianfa] [Ķīnas Tautas Republikas konstitūcija] 。 第一章 [Di yi Zhang] [Pirmā nodaļa]， 总纲 [Zong Gang] [Pamatprincipi]。 No : 中华人民共和国中央人民政府 [Zhonghua Renmin Gongheguo Yang Renmin Zhengfu] [ĶTR Centrālā Tautas valdība]。 Pieejams: http://www.gov.cn/test/2005-06/14/content_6310_3.htm [09.05.2010.]

25. XVII съезд КПК. Официальные документы: Политический доклад ЦК и Устав партии. Москва: Институт Дальнего Востока РАН, 2007.

I 2. Mūsdienu sabiedrības pārstāvju-diskursa dalībnieku darbi

26. Liu, Binjie. China's Philosophy on Foreign Affairs in the 21st Century. Beijing: Foreign Languages Press, 2006.

27. 辩论：企业用人以德为先/以才为先: 2012-04-20 [Bianlun: Qiye Yongren Yi De Wei Xian/ Yi Cai Wei Xian] [Diskusija: Cilvēku izmantošana uzņēmumos notiek pēc principa de –

primārais vai pēc principa talants – primārais: 20.04.2012.] 。 Pieejams: <http://wenwen.soso.com/z/q369535446.htm?w=%B5%C2%B2%C5%BC%E6%B1%B8+%D2%D4%B5%C2%CE%AA%CF%C8&spi=1&sr=2&w8=%E5%BE%B7%E6%89%8D%E5%85%BC%E5%A4%87+%E4%BB%A5%E5%BE%B7%E4%B8%BA%E5%85%88&qf=20&rn=314&q=4&sid=0a8804ae00021397521bfdb1bcc6a74c&uid=527837635467671242&ch=w.search.2>

[12.05.2013.]

28. 毕宝魁 [Bi Baokui] [Bi Baokuejs]。《论语》“忠”“恕”本义考 [“Lun Yu” “Zhong”, “Ru” Benyi Kao] [“Apkopotu runu” “Džun”, “Žu” pamatnozīmju izpēte]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: <http://www.guoxue.com/?p=13837> [06.06.2013.]

29. 毕沧耕 [Bi Canggeng] [Bi Cangens]。从严治军、依法治军是军队的铁律 [Cong Yan Zhi Jun, Yi Fa Zhi Jun shi Jundui de Tielv] [Pārvaldīt armiju ar stingrību, pārvaldīt armiju, sekojot likumam, ir armijas dzelzs likums] 。 Pieejams: <http://www.pladaily.com.cn/item/3db/content/66.htm> [20.09.2012.]

30. 诚 [Cheng] [Čen]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/755459.htm> [03.02.2012.]

31. 道 [Dao]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/21607.htm#sub5142602> [04.12.2013.]

32. 道德 [Dao de]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://www.baik.com/wiki/%E9%81%93%E5%BE%B7> [22.07.13.]

33. 道路 [Dao lu]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/125492.htm> [14.01.2013.]

34. 德 [De]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/188023.htm> [28.01.2013.]

35. 德育 [De yu] [De jui]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/405928.htm> [18.08.2013.]

36. 道德观通论 [Dao De Guan Tonglun] [Viedokļu apskats par *dao* un *de*]。北京 [Beijing] [Pekina]: 高等教育出版社 [Gaodeng Jiaoyu Chubanshe], 2002.

37. 法家韩非“法治”思想对我国现代社会的启示 [Fajia Hanfei “Fa Zhi” Sixiang Dui Woguo Xiandai Shehuide Qishi] [Likumnieka Hanfeja *pārvaldīt ar likumu* ideja kā mūsu valsts tagadējās sabiedrības iedvesmas avots] 。 Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/299354175f0e7cd184253687.html> [30.06.2012.]

38. 富国强兵 [Fu Guo Qiang Bing] [Bagāta valsts un stipra armija]。No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/547174.htm> [04.02.2013.]

39. 高海深 [Gao Haishen] [Gao Haišens], 魏重斌 [Wei Zhongbin] [Vejs Džunbiņš] 。 墨子兼爱思想对建立和谐社会人际关系的启示。文史似横.[Mozi Jian'ai Sixiang dui Jianli Hexie Shenhui Renji Guanxi de Qishi. Wenshi Siheng.] [Modzi savstarpējās mīlestības ideja ka iedvesmas avots cilvēces attiecībām, ceļot saskaņas sabiedrību. No: Veņši sihen], 2006.06. Pieejams: <http://www.docin.com/p-239270816.html> [05.03.2012.]

40. 公民道德建设实施纲要全文 [Gongmin Daode Jianshe Shishi Gangyao] [Darba programma pilsoņu *dao de / morāles* celtniecībai]。No: 人民网[Renmin Wang] [Žeņmiņ žibao mājaslapa], 24.10.2001. Pieejams: <http://www.people.com.cn/GB/shizheng/16/20011024/589496.html> [28.08.2013.]

41. 构建社会主义和谐社会学系问答 [Goujian Shehui Zhuyi Hexie Shehui Xuexi Wenda] [Jautājumi un atbildes par sociālisma harmonisko sabiedrību]。北京[Bejing] [Pekina]: 人民日报出版社[Renmin Ribao Chubanshe], 2005。

42. 国家教委办公厅印发《关于在幼儿园加强爱家乡、爱祖国教育的意见》的通知 [Guojia Jiaowei Bangongting Yinfa “Guanyu Zai Youeryuan Jiaqiang Aiguoxian, Aizuguo Jiaoyu de Yijian” de Tongzhi] [Valsts izglītības komitejas informatīvais ziņojums “Uzskats par izglītības stiprināšanu bērnudārzos par mīlestību pret savu dzimto vietu un dzimteni”]。No: 人民日报 [Renmin Ribao], 05.05.1992. Pieejams: <http://www.people.com.cn/item/flfgk/gwyfg/1992/206008199202.html> [04.12.2012.]

43. 古人论“德才兼备” [Gu Ren Lun “De Cai Dzjaņ Bei”] [Senlaiku cilvēki par “De, talants – vienādi pārstāvēti”]。No: 山西大学商务学院 [Shanxi Daxue Shangwu Xueyuan] [Šansji universitātes Biznesa koledža]。Pieejams: <http://www.sdsy.sxu.edu.cn/sdsy/dcjb/3654.htm> [26.08.2013.]

44. “焦点访谈”: 执政兴国——建设法治国家 [“Jiaodian Fangtan” Zhizheng Xingguo – Jianshe Fazhi Guojia] [“Intervija par aktuālu tēmu”: Pārvaldīt, lai valsts plauktu – celt valsti, kur pārvalda ar likumu]。No: China Central Television, 02.11.2002. Pieejams: http://www.cctv.com/news/china/20021102/100315_1.shtml [30.08.2013.]

45. 见义勇为 [Jian Yi Yong Wei] [Redzi ideju – drosmīgi rīkojies]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/138303.htm> [25.08.2013.]

46. 姜广辉 [Jiang Guanghui] [Dzjans Guanhuejs]。九伦——中国伦理思想的现代诠释 [Jiu Lun – Zhongguo Lunli Xixiang de Xiandai Quanshi] [Deviņas attiecības – Ķīnas attiecību principu ideju aktuāls izskaidrojums]。No: 光明日报 [Guangming Ribao], 27.08.2007. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/d6d73d09bb68a98271fefa2a.html> [28.08.2013.]

47. 一国两制 [Yi Guo Liang Zhi] [Viena valsts, divas sistēmas]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/20523.htm> [28.04.2012.]

48. 讲学习, 讲政治, 讲正气 (1995年11月8日) [Jiang Xuexi, Jiang Zhengzhi, Jiang Zhengqi (1995 nian 11 yue 8 ri)] [Runāt par mācīšanos, runāt par politiku, runāt par džen cji (1995.gada 8.novembris)]。Pieejams: <http://gaige.rednet.cn/c/2008/07/03/1542426.htm> [17.08.2013.]

49. 经世济民 [Jingshi Jimin] [Pārvaldīt pasauli palīdzēt tautai]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2204546.htm> [16.05.2011.]

50. 科学发展 [Kexue Fazhan] [Zinātniskā attīstība]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2897619.htm> [04.05.2013.]

51. 李源潮 [Li Yuanchao] [Li Juaņčao]。坚持德才兼备以德为先的用人标准 [Jianchi De Cai Jian Bei Yi De Wei Xian de Yongren Biaozhi] [Pieturēties pie de kā pirmā “de, talants – vienādi pārstāvēti” cilvēku izmantošanas standarta ietvaros]。No: 求是 [Qiu Shi], 2008, Nr. 20. Pieejams: http://www.qstheory.cn/zxdk/2008/200820/200906/t20090609_1519.htm [27.08.2013.]

52. 理治 [Li Zhi] [Li pārvaldīšana]。No: 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/7041203.htm> [29.08.2013.]

53. 刘俊祥 [Liu Junxiang] [Liu Dzjuņsjaņs]。人本政治论: 人的政治主体性的马克思主义研究 [Ren Ben Zhengzhi Lun: Rende Zhengzhi Zhutixingde Makesizhuyi Yanjiu] [Par cilvēks – sakne politiku: pētījums par marksisma politikas objektīvo raksturu attiecībā uz cilvēku]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中国社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 2006.

54. 刘余莉 [Liu Yuli] [Liu Juli]。从历史文化中探寻治国理政之道“群书治要” [Cong Lishi Wenhua Zhong Tanxun Zhiguo Lizhi Zhi Dao “Qun Shu Zhi Yao”] [“Daudzas grāmatas

vajadzīgas pārvaldīšanai”: pētot “*pārvaldīt valsti un īstenot li principa politiku*” frāzi *dao* vēstures kultūras kontekstā]。 No: 学习时报 [Xuexi Shibao], 19.09.2011. Pieejams: <http://www.mzb.com.cn/html/report/254743-1.htm> [27.08.2013.]

55. 龙佳解, 罗泽荣, 转贴自 [Long Jiajie, Luo Zerong, Zhuan Tiezi]。胡锦涛民生思想初探 [Hu Jintao Min Sheng Sixiang Chutan][Hu Dzjiņtao *tautas dzīves idejas sākotnējs izvērtējums*]。 No : 湖南社会学网 [Hunan Shehuixue Wang], 2010. Pieejams: http://www.hnshx.com/Article_Show.asp?ArticleID=6421[30.10.2010.]

56. 楼主 [Lou Zhu] [Lou Džu]。诚者，物之终始，不诚无物！请大家谈谈诚信…… [Cheng zhe, Wu Zhi Shi Zhong, Bu Cheng Wu Wu! Qing Dajia Tantan Chengxin]。 [Čen ir lietu sākums un gals, bez čen nav lietu! Aicinu visus apspriest čen sjiņ …]。 08.12.2007. Pieejams: <http://club.1688.com/threadview/23631106.html> [18.07.2013])

57. 路易 [Lu Yi] [Lu Ji]。中国走向富强，人民幸福安康 [Zhongguo Zouxiang Fuqiang, Renmin Xingfu Ankang] [Ķīna iet pretī bagatībai un stiprumam, tautai būs laime-bogatība-miers-veselība]。 Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/4cd8a125482fb4daa58d4b8d.html> [31.08.2013.]

58. 论邓小平的小康社会思想 [Lun Deng Xiaoping de Xiaokang Shehui Sixiang] [Apspriežot Dena Sjaopina Mazās veselības sabiedrības koncepciju]。 No : 南京政治学院学报 [Nanjing Zhengzhi Xueyuan Bao]。 Pieejams: <http://scholar.ilib.cn/A-njzzyxb200404003.html> [12.05.2010.]

59. 吕振杰 [Lü Zhenjie] [Lūjs Džendzje]。社会主义和谐社会必定是民主法制社会 [Shehui Zhuyi Hexie Shehui Biding shi Minzhu Fazhi Shehui] [Sociālistiskajai saskaņas sabiedrībai jābūt demokrātiskai un likumiskai sabiedrībai]。 No : 正义网 [Zhengyiwang] [Taisnīguma portāls]。 Pieejams: <http://www.jcrb.com/zywfiles/ca554486.htm> [06.03.2010.]

60. 旅游文化笔记 [Lüyou Wenhua Biji] [Piezīmes par ceļošanas kultūru]。 Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/bee20818650e52ea551898ac.html> [19.08.2013.]

61. 美德 [Mei de] [Skaistais de]。百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/54052.htm> [24.08.2013.]

62. 浅议先秦儒家治国思想与当代政府建设 [Qianyi Xian Qin Rujia Zhiguo Sixiang Yu Dangdai Zengfu Jianshe] [Diskusija par pirmsejņu dinastijas konfūciešu domu par valsts pārvaldīšanu un mūsdienu valdības celtniecību]。 No: 才智 [Cai Zhi] [Gudrība], 2009, Nr. 10. Pieejams: <http://xuewen.cnki.net/Login.aspx?p=%2fDownloadArticle.aspx%3ffilename%3dCAIZ200910151%26dbtype%3dCJFD> [20.08.2012.]

63. 人文关怀 [Ren Wen Guan Huai] [Cilvēciskās rūpes]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/24377.htm> [07.05.2011.]

64. 荣辱观 [Rong Ru Guan] [*Uzplaukuma un negoda koncepcija*]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/45891.htm> [26.08.2013.]

65. 儒家伦理之于当代社会公德建设的意义及其问题 [Rujia Lunli zhiyu Dangdai Shehui Gong De Jianshe de Yiyi ji qi Wenti] [Konfūciešu teorija un mūsdienu sabiedrības *kopīgā de celtniecības nozīme un problēmjaūtājumi*]。 Pieejams: <http://www.docin.com/p-392969563.html>, [19.08.2013.]

66. 如何理解和实现社会的安定有序 [Ruhe Lijie he Shixian Shehuide Anding Youxu] [Kā izprast un īstenot sabiedrībā *stabilitāti, [kur] ir kārtība*]。 2011.06.23. Pieejams: <http://bbs.cnr.cn/thread-2011406-1-1.html> [23.08.2013]

67. 邵建 [Shao Jian] [Šao Dzjaņš]. 法家的脑袋戴不上法治的帽 [Fajiade Naodai Daibushang Fazhide Mao] [Likumnieku skolas galvai neder „Pārvaldīt ar likumu” cepure]. 中国新闻网 [Zhongguo Xinwenwang]. Pieejams:

<http://news.163.com/09/0213/17/5223CSKI000120GU.html> [06.07.2012.]

68. 社会公德现状与反思 [Shehui Gong De Xianzhuang yu Fansi] [Sociālais kopīgais de mūsdienu izpausmēs un pārdomas par to]. Pieejams:

<http://wenku.baidu.com/view/405e1287d4d8d15abe234e61.html> , 1.-4. lpp. [19.08.2013.]

69. 申圣超 [Shen Shengchao] [Šeņa Šenčao]. 孔子谈“义”，“利”及其现代意义 [Kongzi Tan “Yi”, “Li” ji Qita Xiandai Yiyi] [Konfūcija apspriestā “Yi”, “Li” un citas mūsdienu idejas]. No: 商业经济 [Shangye jingji] [Biznesa ekonomika]. 哈尔滨 [Haerbin] [Harbina]: 黑龙江省商务厅 [Heilongjiang Sheng Shangwu Ting] [Heilundzjanas provinces Tirdzniecības kamera]. 2013.g. 1.ceturksnis (414) , 91.lpp. Pieejams:

<http://www.cqvip.com/Read/Read.aspx?id=44535930> [15.08.2013.]

70. 什么是医德? [Shenme shi Yide?] [Kas ir ārstniecības de?]. No : 百度知道 [Baidu Zhidao] [Baidu zināšanas]. Pieejams: <http://zhidao.baidu.com/question/52343284.html> [22.08.2013.]

71. 实事求是: 中文解释, 英文翻译 [Shi shi qiu shi: Zhongwen jieshi, Yingwen fanyi] [Ši ši cju ši: ķīniešu valodas skaidrojums – tulkojums uz angļu valodu]. No : 百度词典 [Baidu Cidian] [Baidu vārdnīca]. Pieejams:

<http://dict.baidu.com/s?wd=%CA%B5%CA%C2%C7%F3%CA%C7> [04.02.2012.]

72. 孙秦川 [Sun Qingchuan] [Suņš Cjinčuans]. 科学发展观与中国古代民本思想, 儒家文化 [Kexue Fazhanguan yu Zhongguo Gudai Min Ben Sixiang, Rujia Wenhua] [Zinātniskās attīstības koncepcija un Ķīnas senā *cilvēks sakne* ideja, konfūciskā kultūra]. No: 文化杂谈 [Wenhua Zatan] [Sarunas par kultūru], 30.04.2009. Pieejams: <http://club.topsage.com/thread-787459-1-1.html> [28.08.2013.]

73. 唐庆中 [Tang Qingzhong] [Tans Cjindžuns]. “商君书”的富国强兵之道 [“Shangjun Shu” de Fu Guo Qiang Bing zhi Dao] [Bagātas valsts un stipras armijas dao pēc “Šana valdnieka grāmatas”]. No: 大连律师网 [Dalian Lushi Wang] [Daliaņas pilsētas juristu mājas lapa]. Pieejams: <http://www.114ls.cn/ShowArticle.shtml?ID=20130723061900.htm> [06.06.2013.]

74. 田嘉力 [Tian Jiali] [Tiaņš Dzjali]. 世间万物人是最宝贵的因素 [Shijian Wanwu Ren Shi Zui Baoguide Yinsu] [Visi pasaules cilvēki ir visdārgākais faktors]. No: 人民网 [Renmin Ribao], 17.06.2005. Pieejams: <http://www.people.com.cn/GB/32306/33232/3485300.html> [12.09.2013.]

75. 薛锦霞 [Xue Jinxia] [Sjue Dzjiņšja]. “以德为先”的管理智慧及其现代价值 [“Yi de wei xian” de Guanli Zhihui ji qi Xiandai Jiazhi] [Pārvaldīšanas gudrība saskaņā ar ideju *de kā sākums* un tā mūsdienu vērtība]. [Sudžou universitātē aizstāvētais maģistra darbs.] 1.-74.lpp. 苏州 [Suzhou] [Sudžou]: 苏州大学 [Suzhou Daxue], 2003. Pieejams: <http://cdmd.cnki.com.cn/Article/CDMD-10285-2004031649.htm> [02.03.2013.]

76. 王国彪 [Wang Guobiao] [Vans Guobiao]. 儒家诚信观念: 不可摆脱的民族精神基因 [Zhejia Chengxin Gainian: Buke Baituode Minzu Jingshen Jiyin] [Konfūcisma *čen sjiņ* koncepcija: mūsu tautas garīgais gēns, ko no mums nevar atdalīt]. No : 光明日报 [Guangming Ribao], 16.08.2011. Pieejams:

http://www.chinakongzi.org/rjwh/lzxd/201108/t20110816_6543115.htm [19.08.2013.]

77. 王伟 [Wang Wei] [Vans Vejs]. 和谐文化: “以人为本”的文化发展战略 [Hexie Shehui: „Yi ren wei ben” de Wenhua Fazhan Zhanlue] [Saskaņas kultūra: „Turēt cilvēku par

sakni” kultūras attīstības stratēģija] 。 No : 新华网 [Xinhuaawang] 。 Pieejams: http://news.xinhuanet.com/theory/2006-07/26/content_4881267.htm [12.10.2010.]

78. 五伦 [Wu lun] [Vu luņ]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/115689.htm> [23.08.2013.]

79. 吴子 [Wu Zi] [Vudzi]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/2792.htm> [25.08.2013.]

80. 心理疏导 [Xinli Shudao] [Psiholoģiskais atbalsts] 。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/1623119.htm> [07.05.2011.]

81. 杨德山 [Yang Deshan] [Jans Dešans]。 “依法治国”、“以德治国” [„Yi Fa Zhi Guo”, „Yi De Zhi Guo”] [„Pārvaldīt valsti ar likumu”, „Pārvaldīt valsti ar *de*”]。 No : 中国共产党新闻 [Zhongguo Gongchandang Xinwen] [ĶKP ziņas]。 Pieejams: <http://cpc.people.com.cn/GB/64162/64171/4527669.html> [12.10.2010.]

82. 杨普罗 [Yang Puluo] [Jans Puluo]。 孔子仁论新诠 [Kongzi Renlun Xinquan] [Jauns skaidrojums Konfūcija cilvēciskuma teorijai]。 No : 世界图书馆 [Shijie Tushuguan] [Pasaules bibliotēka]。 Pieejams: http://www.redlib.cn/html/HeBeiXueKan_824/KongZiRenLun4116405.htm [19.04.2008.]

83. 勇气 [Yong Qi] [Drosme jeb drosmes cji]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/53936.htm> [23.08.2013.]

84. 与时俱进 [Yu shi ju jin] [Jui ši dzjui dzjiņ]。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija]。 Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/127182.htm> [21.08.2013.]

85. “与时俱进”典出姚鼐 [„Yu shi ju jin“ dianchu Yao Nai] [Frāzi “jui ši dzjui dzjiņ” noformulējis Jao Najs]。 Pieejams: <http://bbs.itongcheng.com/thread-2074476-1-1.html> [22.08.2013.]

86. 赵龙飞 [Zhao Longfei] [Džao Lunfejs]。 深入学习贯彻“三个代表”重要思想巩固和发展新世界党的统一战线 [Shenru Xuexi Guanche „Sange Daibiao” Zhongyao Sixiang Gonggu he Fazhan Xin Shijie Dang de Tongyi Zhanxian] [Padziļināti mācīties īstenot „Triju pārstāvniecību” koncepcijas svarīgo domu un attīstīt jaunās pasaules partijas vienoto stratēģiju]。 No : 在中国特色社会主义政治发展道路上 [Zai Zhongguo Tese Shehui Zhuyi Zhengzhi Fazhan Daolu shang] [Uz sociālisma ar ķīniešu nokrāsu politikas attīstības ceļa]。 北京 [Beijing] [Pekina]: 中央编译出版社 [Zhongyang Bianyi Chubanshe], 2007 。

87. 张柔桑 [Zhang Rousang] [Džana Žousana]。 从严治军严在法 [Cong Yan Zhi Jun Yan Zai Fa] [No principa pārvaldīt armiju ar stingrību uz stingrību likumos]。 No: 解放军报 [Jiefang Junbao] [Atbrīvošanas armijas avīze], 23.11.2003. Pieejams: <http://www.sina.com.cn> [20.08.2013.]

88. 张传亚 [Zhang Zhuanya] [Džans Džuanja]。 朝气 锐气 正气 [Zhao Qi Rui Qi Zheng Qi] [Džao cji Žui cji Džen cji]。 No : 光明日报 [Guangming Ribao], 13.11.2002. Pieejams: <http://www.gmw.cn/01gmr/2002-11/13/01-EB640ABE06096DF048256C6F0080174A.htm> [17.08.2013.]

89. 曾泓华 [Zeng Honghua] [Dzens Hunhua], 姜婕 [Jiang Jie] [Dzjana Dzje]。 “四德并举”是加强社会主义道德建设的必然要求 [“Si De Bingju” shi Jiaqiang Shehui Zhuyi Daode Jianshe de Biran Yaoqiu] [Četru *de* vienlaicīga attīstība ir sociālisma morāles celtniecības pamatprasība]。 《新西部 (下半月)》 [“Xin Xi Bu (Xia Bannian)”] [“Jaunie Rietumu reģioni (Otrās pusgads)”] / 2008.01. Pieejams: http://www.cnki.com*.cn/Article/CJFDTotal-XXBL200801015.htm [17.02.2013.]

90. 郑必坚 [Zheng Bijian] [Džens Bidjans]。 中国和平崛起进程中面临着三大挑战 [Zhongguo Heping Juqi Jincheng zhong Mianlin Kan San Da Tiaozhan] [Trīs lielas izaicinājumi

Ķīnas miermīlīgās pacelšanās doktrīnai] 。 No : 新华网 [Xinhuaawang] 。 Pieejams:

http://news.xinhuanet.com/newscenter/2006-04/10/content_4403533.htm [07.03.2010.]

91. 正义 [Zheng yi] [Džen ji] 。 No : 百度百科 [Baidu Baike] [Baidu enciklopēdija] 。

Pieejams: <http://baike.baidu.com/view/9243.htm> [17.03.2013.]

92. 钟之成 [Zhong Zhicheng] [Džuns Džičens] 。 为了世界更美好: 江泽民出访纪实 [Weile Shijie Geng Meihao: Jiang Zemin Chufang Jishi] [Lai pasaule ir vēl skaistāka: Džjana Dzemiņa ārvalstu vizīšu dokumentēšana] 。 北京 [Beijing] [Pekina]: 世界知识出版社 [Shijie Chubanshe] 。

93. 中国传统道德举要 [Zhongguo Chuantong Daode Juyao] [Ķīnas tradicionālo dao un de apkopojums] 。 哈尔滨 [Haerbin] [Harbina]: 黑龙江教育出版社 [Heilongjiang Jiaoyu Chubanshe], 1996 。

94. 尊老爱幼是中华民族的美德 [Zun Lao Ai You shi Zhonghua Mingzu de Meide] [Cienīt vecos un mīlēt jaunos ir ķīniešu tautas tikums] 。 No : 知道百度 [Zhidao Baidu] [Zināšanu meklētājs] 。 Pieejams: <http://zhidao.baidu.com/question/370825.html> [15.04.2008.]

I 3. Tradicionālo diskursu saturošie senlaiku darbi

95. Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006.

96. Lao Dzi. Dao un De kanons. Rīga: Neputns, 2009.

97. 老子 [Laozi] [Laodzi] 。 / Angļu tulkojuma autors Arthur Waley; mūsdienu ķīniešu valodas tulkotājs 陈鼓应 [Chen Guying] [Čeņs Gujins] 。 The Chinese-English Bilingual Series of Chinese Classics. 湖南 [Hunan]: 湖南出版社 [Hunan chubanshe], 1994 。

98. 抱朴子外篇. 审举卷第十五 [Baopuzi waibian. Shen Ju Juan Di Shiwu] [“Baopudzi” ārejās nodaļas. 15. nodaļa “Eksaminēšana un atlasīšana”] 。 Pieejams : <http://www.guoxue123.com/zhibu/0101/03bpzwp/015.htm> [16.09.2012.]

99. 春秋公羊传 [Chunqiu Gongyang Zhuan] [Pavasaru un rudenī hronika ar Guna Jana komentāriem] 。 No : 中国古籍 [Zhongguo Guji] [Ķīniešu senie raksti] 。 Pieejams: <http://guji.artx.cn/Article/761.html> [07.03.2010.]

100. 春秋左传·宣公元年~十二年 [Chunqiu Zuo Zhuan] [Pavasaru un rudenī hronika ar Dzuo Cjuma komentāriem] 。 No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。

Pieejams: http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/cqzz/cqzz_007.htm [24.08.2013.]

101. 范曄 [Fan Ye] [Faņs Je] 。 后汉书 [Hou Hanshu] [Vēlīno Haņu grāmata] 。 卷三十五, 张曹郑列传第二十五 [Juan sanshiwu, Zhang Cao Zheng Liezhuan Di ershiwu] [35. dzjuans, 25. nodaļa: Džana [Čuņa], Cao [Bao], Džena [Sjuņa] biogrāfijas] 。 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。

Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hhansu/hhsu_039.htm [23.07.2011.]

102. [公孙鞅] [Gongsun Yang] [Gunsuņs Jans] 。 商君书评注 [Shangjun Shu Pingzhu] [Šana apgabala valdnieka grāmata ar komentāriem] 。 北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局出版 [Zhonghua Shuju Chubanshe], 1976 。

103. 《管子》 [Guanzi] [Guaņdzi] 。 Pieejams: <http://www.douban.com/group/topic/19054396/> [16.02.2012.]

104. 管子 [Guanzi] [Guaņzi] 。 明法 [Ming fa] [Miņ fa] 。 Pieejams: <http://guji.artx.cn/article/8292.html> [12.04.2012.]

105. 汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata] 。 卷五十三 [Juan wushisan] [53. tīstoklis] 。 景十三王传第二十三 [Jing shisan Wang Zhuan Di ershisan] [13. nodaļa ar Vana komentāriem]

21.] 。 No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hansu/hsu_064.htm [07.03.2010.]

106. 汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata]。卷六十六, 第三十六 [Juan liushiliu, di shisanliu] [6. tīstoklis, 36. apakšnodaļa]。公孙刘田王杨蔡陈郑传 [Gongsun Liu Tian Wang Yang Cai Chen Zheng Zhuan] [Gunsuņa, Liu, Tiaņa, Vana, Jana, Caja, Čeņa, Džena biogrāfijas]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hansu/hsu_079.htm [10.09.2012.]

107. 汉书 [Han shu] [Haņu dinastijas grāmata]。卷八十二 [Juan bashi'er] [82. tīstoklis] 。王商史丹傅喜传第五十二 [Wangshang Shidan Fuxi Zhuan Di Wushi'er] [Vana Šana vēsture, 52. nodaļa ar Fusji komentāriem 21.]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/hansu/hsu_095.htm [09.05.2012.]

108. 韩愈 [Han Yu] [Haņs Jujs]。原道 [Yuan Dao] [Iesākuma dao]。漢英對照中國哲學明珠宣讀 : Selected Readings form Famous Chinese Philosophers With Annotations and English Translation. Volume 1/ 石峻主編 General Editor Shi Jun. Beijing: People's University of China Press, 1997.

109. 晋书。卷三十三, 列传第三 [Jin shu. Juan Sanshisan, Liezhuan Di San] [Dziņņ šu. Trīsdesmit trešais tīstoklis, trešā biogrāfija] 。 No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。 Pieejams: http://www.guoxue.com/shibu/24shi/jinshu/jinshu_033.htm

110. 礼记 [Li Ji] [Rituālu pieraksti]。昏义第四十四 [Hun Ji Di Sishisi] [44. nodaļa, Aptumsotā ideja] 。 No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: <http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/liji/liji044.htm> [29.08.2013.]

111. 礼记 [Li Ji] [Rituālu pieraksti]。礼运第九 [Li Yun Di Jiu] [9.nodaļa, Li Yun]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls] 。 Pieejams: <http://www.guoxue.com/jinbu/13jing/liji/liji009.htm> [02.04.2013.]

112. 孟子 [Mengzi] [Mendzi]。No : 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četru grāmatu jaunais izdevums]。主編: 王天恨 [Zhu bian: Wang Tianhen] [Galvenais redaktors: Vans Tianheņs]。台南 [Tainan] [Taināņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992 。

113. 孟子。[Mengzi] [Mendzi] 。離婁章句上 [Li Lou Zhangju shang] [Nodaļa „Li Lou”, pirmā daļa] 。 No : 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] : The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻 [Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu kīn.val.: Jans Bodzjuņs]; [英文校注]: 刘重德, 罗志野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。长沙 [Changsha] [Čanša] : 湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995 。 388-409.lpp.

114. 孟子。[Mengzi] [Mendzi] 。 尽心章句上 [Jin Xin Zhangju shang] [Nodaļa „Iet sirds dziļumos”, pirmā daļa] 。 No : 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] : The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻 [Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu kīn.val.: Jans Bodzjuņs]; [英文校注]: 刘重德, 罗志野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995 。 512-535.lpp.

115. 说文解字 [Shuowen Jiezi] [Pasacītāis un uzrakstītais ar hieroglifu skaidrojumiem] / 许慎撰 [Xu Shen zhuan] [Sast. Xu Shen] 。北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局 [Zhonghua shuju], 1978.

116. 司马光 [Sima Guang] [Sima Guans]。资治通鉴 [Zi Zhi Tong Jian] [Spogulis, caur kuru var palīdzēt pārvaldīšanai], 卷 1 [Juan] [1.dzjuņs] 。上海 [Shanghai] [Šanhaja]: 中华书局出版 [Zhonghua shuju chubanshe], 1976。

117. 司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņs]。史記 [Shi Ji] [Šidzji]。第七冊, 卷七十九: 范
睢蔡澤列傳第十九 [Di Qi Ce, Juan Qishijiu: Fan Sui Cai Ze Liebo Di Shijiu] [7. sēj., 79. dzjuāņs,
19. nodaļa: Faņa Suja, Caja Dze biogrāfijas]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中華書局 [Zhonghua
Shuju] [Džunhua šudzju], 1972。
118. 司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņs]。史記 [Shi Ji] [Šidzji]。第八冊, 卷八十一: 廉
頗藺相如列傳第二十一 [Di Ba Ce, Dzjuāņ Bashiyi: Lian Po, Lin Xiangru Liezhuan Di Ershiyi] [8.
sēj., 81. dzjuāņs, 21. nodaļa: Liaņa Po, Liņa Sjanžu biogrāfijas]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中華
書局 [Zhonghua Shuju] [Džunhua šudzju], 1972。
119. 司馬遷 [Sima Qian] [Sima Cjaņs]。史記 [Shi Ji] [Šidzji]。第十冊, 卷一百二十四:
遊俠列傳第六十四 [Di Shi Ce, Juan Yibai Ershisi: Youxia Liezhuan Di Liushisi] [10. sēj., 124.
dzjuāņs, 64. nodaļa: Klīstošo cīņas meistarū biogrāfijas]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中華書局
[Zhonghua Shuju] [Džunhua šudzju], 1972。
120. 四書新解 [Sishu Xinjie] [Četras grāmatas ar jaunajiem skaidrojumiem]。台南
[Tainan] [Tainaņa]: 大夏出版社 [Daxia Chubanshe], 1992。
121. 宋书 [Song Shu] [Sunšu]。卷七十九 列傳第三十九 文五王 [Juan Qishi jiu,
Liezhuan di Sanshijiu Wen Wu Wang] [79. dzjuāņs, 39. biogrāfiju sadaļa]。No : 国学网站
[Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams:
http://www.guoxue.com/shibu/24shi/songsu/sons_079.htm [18.08.2013.]
122. 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。君道第十二 [Jun Dao Di Shi'er] [Valdnieka dao, 12.
nodaļa]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams:
<http://www.guoxue.com/book/xunzi/0012.htm> [01.11.2012.]
123. 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。尧问第三十二 [Yao Wen Di Sanshi'er] [32. nodaļa Jao
veņ (Jao jautā)]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams:
<http://www.guoxue.com/book/xunzi/0032.htm> [22.07.2013]
124. 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。劝学第一 [Quanxue Di Yi] [1. nodaļa Padomi mācībā]。
No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams:
<http://www.guoxue.com/book/xunzi/0001.htm> [22.07.2013]
125. 荀子 [Xunzi] [Sjuņdzi]。荣辱第四 [Rong Ru Di Si] [4.nodaļa Uzplaukums un
negods]。No : 国学网站 [Guoxue Wangzhan] [Sinoloģijas portāls]。Pieejams:
<http://www.guoxue.com/book/xunzi/0004.htm> [22.07.2013.]
126. 中庸 [Zhong yong] [Vidus un pastāvīgums]。No : 四书 [Si shu] [Četras grāmatas] :
The Four Books。英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 杨伯峻
[Jin yi: Yang Bojun] [Tulkotājs uz mūsdienu kīn.val.: Jans Bodzjuņs]; [英文校注]: 刘重德, 罗志
野 [Yingwen jiaozhu: Liu Zhongde, Luo Zhiye] [Angļu teksta redaktori: Liu Džunde, Luo Džije]。
长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社 [Henan Chubanshe], 1995。
127. 周易 [Zhou Yi] [Džou ji]: 易经 [Yijing] [Jidzjin]。责任编辑 [Zeren bianji]
[Atbildīgais redaktors]: 尹飞舟 [Yin Feizhou] [Jiņs Feidžou]。长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南
出版社 [Hunan chubanshe], 1995。
128. 周易 [Zhou Yi] [Džouji] [Džou laikmeta pārmaiņas - Pārmaiņu grāmata] : Book of
Changes /英译: 理雅各 [Ying yi: Liyage] [Tulkotājs uz angļu val.: Legge]; 今译: 秦颖 [Jin yi:
Qin Ying] [Tulkotājs uz mūsdienu kīn.val.: Cjiņs Jins]。长沙 [Changsha] [Čanša]: 湖南出版社
[Hunan chubanshe], 1993。

I 4. 19.gs. beigu un 20.gs. sākuma politiskā diskursa dalībnieku darbi

129. 蔡元培 [Cai Yuanpei] [Cajs Juanpejs]。中國倫理學史 [Zhongguo Lilunxue Shi] [Ķīnas ētikas vēsture]。No: 蔡元培全集 [Cai Yuanpei Quanji] [Caja Juanpeja pilnie kopotie raksti]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中华书局 [Zhonghua Shuju], 1984.
130. 梁启超 [Liang Qichao] [Lians Cjičao]。梁启超集 [Liang Qichao Ji] [Liana Cjičao krājums]。主编 [Zhu bian] [Galvenais redaktors]: 黄夏年 [Huang Xianian] [Huans Sjanians]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中国社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 1995.
131. 鲁迅 [Lu Xun] [Lu Sjuņs]。沉滓的泛起 1 [Chen zi de Fan qi 1] [Nogrimušo sanešu izcelšana 1]。Pieejams: <http://www.millionbook.net/mj/1/luxun/exj/011.htm> [21.03.2013.]
132. 谭嗣同 [Tan Sitong] [Taņs Situns]。仁学 [Ren Xue] [Mācība par žerņ]。No: 谭嗣同全集 [Tan Sitong Quanji] [Taņa Situna kopotie raksti]。2.sēj. Pekina, 1981.
133. 瞿秋白 [Qu Qiubai] [Cjujs Cjubajs]。东方文化与世界革命 [Dongfang Wenhua yu Shijie Geming] [Austrumu kultūra un pasaules revolūcija]。No: [瞿秋白选集] [Qu Qiubai Xuanji] [Cjuja Cjubaja kopoti raksti]。北京: 人民出版社 [Beijing: Renmin Chubanshe], 1985.
134. Сунь Ят-сен. Три народных принципа и будущее Китая. No: Сунь Ят-сен. Избранные произведения. Москва: Издательство «Наука», 1964.

II Pētījumi:

135. Ai, Jiawei. The Refunctioning of Confucianism: the Mainland Chinese Intellectual Response to Confucianism since the 1980s. No : Issues&Studies, 44, No. 2, June 2008. 29-78.
136. Alitto, G. Metahistorical Speculation in Light of Recent Events: Reevaluating Liang Shuming's Predictions of the Confucianization of Human Culture. No : Proceedings of Centennial Symposium on Sun Yat-sen's Founding of the Kuomintang for Revolution. Vol. II: Expedition and Unification (1926-1937). Taipei: [Jindai Zhongguo chubanshe], 1995.
137. Alvesson, M., Deetz, S. Doing Critical Management Research. London: Sage Publications, 2000.
138. Atkins, A. Critical Discourse Analysis: A Letter to Expatriates from the Rt. Hon. Sir Norman Fowler MP. [1999.]
139. Bevir, M., Rhodes, R. Defending Interpretation. No : European Political Science, Vol. 5, p. 69-83. Palgrave Journals, 2006.
140. Brown, K. Hu Jintao: China's Silent Leader. World Scientific: New Jersey, London, Singapore, Beijing, Shanghai, Hongkong, Taipei, Sennai, 2012.
141. Chan, Wing-Tsit. Source Book in Chinese Philosophy. New Jersey: Princeton University Press, 1973.
142. Comparative Ethics in a Global Age. Ed.: M. T. Stepanyants. Washington, D.C.: Council for Research in Values and Philosophy, 2006.
143. Cumming, S., Ono, T., Laury, R. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Ed.: T.A. van Dijk. Sage Publications, Edition 2, 2011.
144. Discourse and Socio-political Transformations in Contemporary China. Ed.: Paul Chilton, Hailong Tian and Ruth Wodak. Lancaster University – Tianjin University of Commerce: John Benjamins Publishing Company, 2012.
145. Džozefs, Dž. Ē. Valoda un politika. Rīga: Zinātne, 2008.
146. Fairclough, I., Fairclough, N. Political Discourse Analysis. London, New York: Routledge, 2012.
147. Fairclough, N. Critical Discourse Analysis. London: Longman, 1995.

148. Fairclough, N. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research.* London, New York: Routledge, 2003.
149. Fairclough, N. *Discourse and Social Change.* Cambridge: Polity Press, 1992.
150. Fairclough, N., Chouliaraki, L. *Discourse in Late Modernity.* Edinburgh University Press, 1999.
151. Fairclough, N. *Language and Power.* London: Longman, 1989.
152. Fairclough, N., Mulderrig, J., Wodak, R. *Critical Discourse Analysis. No : Discourse Studies. A multidisciplinary Introduction.* Ed.: T.A. van Dijk, T. A., 357.-378.lpp., 2010. Pieejams: http://www.academia.edu/358173/Critical_Discourse_Analysis [30.04.2013.]
153. Fung, Yu-Lan. *The Spirit of Chinese Philosophy.* London: Kegan Paul, Trench, Trubner & CO., LTD., 1947.
154. Graham A.C. *Two Chinese Philosophers. Ch'êng Ming-tao and Ch'êng Yi-ch'uan.* London: Lewis Reprints Ltd, 1978.
155. Guo, Yingjie. *Cultural Nationalism in Contemporary China.* London, New York: Routledge Curzon, 2003.
156. Haig, E. *Some Observations on the Critique of Critical Discourse Analysis.* No: 名吉屋大学言語文化論集, 第 XXV 卷, 第 2 号 [Valoda un kultūra: Nagojas universitātes rakstu krājums. XXV sējums, nr.2.]. Pieejams: <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/proj/genbunronshu/25-2/haig.pdf> [16.07.2010.]
157. Hammersley, M. *On the foundations of critical discourse analysis.* No: *Critical discourse analysis: critical concepts in linguistics*, Vol. 3: 240-252, London: Routledge, 2002.
158. Hasnain, S.I. *A Note on Critical Discourse Analysis.* No: *Language in India*, Vol. 4, March 2004. Pieejams: <http://www.languageinindia.com/march2004/criticaldiscourse2.html> [07.01.2011.]
159. Kendal, G. *What Is Critical Discourse Analysis?* Ruth Wodak in *Conversation With Gavin Kendal.* No : *Forum: Qualitative Social Research.* Volume 8, No. 2, Art. 29 – May 2007. Pieejams: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/255/562>
160. Kuo, Sai-hua. 'Is there only one China?': Analyzing the rhetoric of Chinese nationalism in a newspaper article. No : *Journal of Asian Pacific Communication.* 11(2), 2001, 283-299.
161. Kuo, Sai-hua. *Language as ideology: Analyzing quotations in Taiwanese news discourse.* No : *Journal of Asian Pacific Communication* 17:2 , 2007: 281-330.
162. Kuo, Sai-hua. *Social change and discursive change: analyzing conversationalization of media discourse in Taiwan.* No : *Discourse Studies.* Number 9, Dec 01, 2007, 743-765.
163. Laclau, E., Mouffe, C. *Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics.* London: Verso, 1985.
164. *Language and Politics.* Ed.: O'Barr, W. M., O'Barr, J. F. The Hague: Mouton, 1976.
165. Li, Junru. *What Do You Know About the Communist Party of China?* Beijing: Foreign Languages Press, 2011.
166. Marsh, D., Furlong, E. *Ontology and Epistemology in Political Science.* In: Marsh, David and Stoker, Gerry (eds.). *Theory and Methods in Political Science.* 2nd edition. Basingstoke: Palgrave, 2002.
167. Martin, J.R. *Grace: the Logogenesis of Freedom.* No: *Critical discourse analysis: critical concepts in linguistics*, Vol. 3: 170-201, London, Routledge, 2002.
168. Mills, Sara. *Discourse.* New York: Routledge, 2004.
169. Pennycook, A. *Critical Applied Linguistics: a Critical Introduction.* New Jersey: Lawrence Earlbaum, 2001.

170. Pereverzev, E., Kozhemyakin, Y. Political Discourse: Unitary Multy-parametric Model. No: Современный дискурс-анализ. Выпуск 2, том 1, 2010, p. 49. Pieejams: http://www.discourseanalysis.org/ada2_1.pdf [01.09.2011.]
171. Pi, Xirui. Chapter Four. The Golden Age of Classical Scholarship. Pp. 632-764. [With SVA comments]. Pieejams: <https://digital.lib.washington.edu/dspace/bitstream/handle/1773/2092/JXLS-4Wdiss..pdf?jsessionid=64A30DC505406A2AE3F3835F329E127E?sequence=15> [24.07.2011.]
172. Powers, P. The Philosophical Foundations of Foucaultian Discourse Analysis. No : Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines Journal, Vol. 1 (2), 18.-34.lpp., 2007. Pieejams: <http://cadaad.net/files/journal/Powers%20-%20Philosophical%20foundations%20of%20Foucaultian%20Discourse.pdf> [24.03.2013.]
173. Pye, L. The Dynamics of Chinese Politics. Cambridge, MA: Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1981.
174. Pye, L. The Mandarin and the Cadre. China's Political Cultures. Ann Arbor: Center for Chinese Studies, The University of Michigan, 1988.
175. Ramo, J. C. The Beijing Consensus. London: Foreign Policy Centre, 2004.
176. [Robertson, D.] Socialism. No : Robertson, D. Dictionary of Politics. Routledge Taylor & Francis Group : London, New York, 2004.
177. Schiffrin, D., Tannen, D., Hamilton, H. E. What is Discourse Analysis? The Handbook of Discourse Analysis. Malden-Oxford-Carlton: Blackwell Publishing, 2003.
178. Shi-xu. Understanding Contemporary Chinese Political Communication: A historico-intercultural analysis and assessment of its discourse of human rights. No: Journal of Language and Politics. 11 (1), 2012.
179. Solomon, R. H. Mao's Revolution and the Chinese Political Culture. Berkeley: University of California Press, 1972.
180. Staburova, J. Skaidrojumi tekstā sastopamiem personvārdiem, nosaukumiem un jēdzieniem. No : Konfūcijs. Apkopotas runas. Luņjui. Rīga: Neputns, 2006.
181. Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis. Ed. Caldas-Coulthard, C. R. London: Routledge, 1996.
182. Threadgold, T. Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Futures. No: Linguistik online Linguistic Research library. Pieejams: http://www.linguistik-online.de/14_03/threadgold.pdf [27.12.2010.]
183. Tu Weiming. Implications of the Rise of "Confucian" East Asia. In: "Daedalus". Winter, 2000, "Multiple Modernities". Issued as Proceedings of the American Academy of Arts and Science. Vol. 129, Number 1, pp. 195-218.
184. Van Dijk, T. Editor's Introduction: The Study of Discourse: An Introduction. The Emergence of a New Cross-Discipline. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/The%20study%20of%20discourse.pdf> [03.04.2013.]
185. Van Dijk, T. Critical Discourse Analysis. Ed.: Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton. In: The Handbook of Discourse Analysis. Malden-Oxford-Carlton: Blackwell Publishing, 2003.
186. Van Dijk, T. Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: Sage, 2008.
187. Van Dijk, T. Teach Yourself CDS. Un-learn misconceptions. No : Research in Critical Discourse Studies - Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/resources/teachyourself/Unlearn%20misconceptions.html> [04.07.10.]
188. Van Dijk, T. What is Political Discourse Analysis? No : Website Teun A. van Dijk. Pieejams: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf> [22.03.2013.]
189. Veatch, R. M. A Theory of Medical Ethics. New York: Basic Books, 1988.

190. Vincent, T. Critical Discourse Analysis: Some Constructive Criticism. No: SLW and CALL perspectives. March 2008, Vol.12. Pieejams: http://www.tesol.org/s_tesol/article.asp?vid=172&DID=10641&sid=1&cid=740&iid=10631&nid=3124 [08.01.2011.]
191. Waller, L. Introducing Fairclough's Critical Discourse Analysis Methodology for Analyzing Caribbean Social Problems: Going Beyond Social Practices. No : Journal of Diplomatic Language, Vol. 3, No. 1, 2006. Pieejams: <http://www.jdlonline.org/IIIWaller.html> [16.10.2009.]
192. Wodak, R. The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual. London: Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2009.
193. Yang, Disheng. Mourning professor Feng Youlan: "method of abstract inheriting" should not be denied. No : Journal of Chinese Philosophy. Vol. 21 Issue 3-4. Blackwell publishing, 1994.
194. 邓小平的小康社会思想研究 [Deng Xiaoping de Xiaokang Shehui Sixiang Yanjiu] [Dena Sjaopina Mazās veselības sabiedrības idejas pētījums]。中学语文教学资源网 [Zhongxue Wenjiao Xuezi Yuanwang] [Vidusskolu literatūras materiālu portāls]。Pieejams: <http://www.tingko.com/Lunwen/ShowArticle.asp?ArticleID=64258> [17.02.2008.]
195. 方克立, 李绵全 [Fang Keli, Li Mianquan] [Fang Keli, Li Mianquan]。丛书主编的话。[Congshu Zhubian de Hua] [Sērijas redaktoru uzruna]。No : 吕希晨, 陈莹 [Lü Xichen, Chen Ying] [Lūjs Sjičēns, Čeņa Jina]。张君勱思想研究 [Zhang Junmai Sixiang Yanjiu] [Džana Džunmajā domu pētījumi]。天津 [Tianjin] [Tiaņdzjina]: 天津人民出版社 [Tianjin Renmin Chubanshe], 1996。
196. 李经康 [Li Jingkang] [Li Džinkans]。儿子兵法 [Erzi Bingfa] [Dēla kara likumi]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中华工商联合出版社 [Zhonghua Gongshang Lianhe Chubanshe], 1998。
197. 李洪峰 [Li Hongfeng] [Li Hunfens]。实事求是的伟大胜利 [Shi Shi Qiu Shide Weida Shengli] [Ši ši cju ši dižā uzvara]。Pieejams: theory.people.com.cn/GB/49150/49152/8593395.html [04.07.2012.]
198. 李培林, 失庆芳 [Li Peilin, Shi Qingfang] [Li Peilins, Ši Cjinfans]。中国小康社会 [Zhongguo Xiaokang Shehui] [Kīnas Mazās veselības sabiedrība]。北京 [Beijing] [Pekina]: 社会科学文献出版社 [Shehui Kexue Wenxian Chubanshe], 2003。
199. 吕红平, 李振纲 [Lü Hongping, Li Zhengang] [Lju Hunpins, Li Džeņgans]。孔子孝道观与家庭养老方式 [Kongzi Xiaodaoguan yu Jiating Yanglao Fangshi] [Konfūcija uzskati par cieņas pret vecākiem Dao, un veco cilvēku aprūpes veidi ģimenē]。No: 人口研究 [Renkou yanjiu] : Population Research. Vol. 32, Nr. 2. March 2008. Pp. 81-86. Pieejams: <http://wenku.baidu.com/view/2700f78ecc22bcd126ff0cee.html> [24.07.2011.]
200. 施旭 [Shi Xu] [Ši Sju]。文化话语研究: 探索中国的理论、方法与问题 [Wenhua Huayu Yanjiu: Sousuo Zhongguo de Lilun, Fangfa yu Wenti] [Kultūras diskursa pētniecība: meklējot ķīniešu teoriju, metodes un problēmas]。北京 [Beijing] [Pekina]: 北京大学出版社 [Beijing Daxue Chubanshe], 2010。
201. 孙中山倡导“天下为公” [Sun Zhongshan Changdao „Tian xia wei gong”] [Suņa Jatsena aizstāvētais princips “Padebasis ir kopīgas”]。No : 复旦大学网 [Fudan Daxue wang] [Fudaņas universitātes portāls]。Pieejams: <http://www.rwfd.fudan.edu.cn/spirit/zhaohua/changdao.html> [02.04.2008.]
202. 涂文涛 [Tu Wentao] [Tu Veņtao]。落实科学发展观树立正确的办学指导思想推进学校事业良性发展 [Luoshi Kexue Fazhanguan Shuli Zhengque de Banxue Zhidao Sixiang] [Zinātniskās attīstības koncepcijas pielietošana izglītības vadības vadošo ideju veidošanas jomā, lai

veicinātu skolas darbības veselīgu attīstību]. No : 经世济民 孜孜以求—西南财经大学办学理念
文选 [Jingshi Jimin Zizi Yiqiu – Xinan Caijing Daxue Banxue Linian Wenxuan] [Pārvaldīt pasauli
palīdzēt tautai, cītīgi strādāt, lai to sasniegtu – Dienvidrietumu Finanšu un ekonomikas
universitātes rakstu krājums par Izglītības vadības idejām]. 成都 [Chengdu] [Čendu] : 2004.

203. 吴宗杰 [Wu Zongjie] [Vu Dzundzje]. 跨文化视角下的“中国学研究”
[Kuawenhua Shijiao xia de “Zhongguoxue Yanjiu”] [“Sinoloģiskie pētījumi” starpkulturālā
perspektīvā] 。 1-15 lpp. Pieejams:
http://www.sisins.zju.edu.cn/culture/staff/wuz/files/%E5%BD%93%E4%BB%A3%E6%B5%99%E5%AD%A6%E8%AE%BA%E5%9D%9B_%E5%90%B4%E5%AE%97%E6%9D%B0.pdf
[16.01.2013.]

204. 夏立平, 江西元 [Xia Liping, Jiang Xiyuan] [Sja Lipins, Dzjans Sijjuans]. 中国
和平崛起 [Zhongguo Hepin Jueqi] [Ķīnas miermīlīgā pacelšanās]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中国
社会科学出版社 [Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe], 2004.

205. 阎春祥 [Yan Chunxiang] [Jaņs Čuņšjans]. 实事求是——“重温革命历史，感悟
革命精髓”优秀红文（四） [Shi shi qu shi – “Chongwen geming lishi, ganwu geming jingsui”
Youxiu Hongwen (Si)] [Ši ši cju ši. Izcilie raksti par tēmu “Atjaunojot atmiņā revolūcijas vēsturi,
izprast revolūcijas būtību”, Nr. 4.), 16.11.2011. Pieejams:
<http://www.ssdwyfz.sjedu.cn/dwgk/llyj/11/302299.shtml> [02.03.2012.]

206. 以德之国论 [Yi De Zhi Guo lun] [Par principu „Pārvaldīt valsti ar *de*”]. 主编:
罗国杰, 夏伟东 [Zhu bian: Luo Guojie, Xia Weidong] [Galvenie redaktori: Luo Guodzje, Sja
Veiduns]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中国人民大学出版社 [Zhongguo Renmin Daxue Chubanshe]
, 2004.

207. 张英魁 [Zhang Yingkui] [Džans Jinkuejs]. 中国传统政治文化及其现代价值
[Zhongguo Chuantong Zhengzhi Wenhua jiqi Xiandai Jiazhi] [Ķīnas tradicionālā politiskā kultūra
un tās mūsdienu vērtība]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 中央编译出版社 [Zhongyang Bianyi
Chubanshe], 2009.

208. 张铁军 [Zhang Tiejun] [Džans Tiedzjuņs]. 邓小平关于“小康社会”概念内涵浅
谈 [Deng Xiaoping Guanyu „Xiaokang Shehui” Gainian Neihan Qiantan] [Dena Sjaopina
konceptijas „Mazās veselības sabiedrība” ideja un skaidrojumi]. 第 5 期 [Di wu Qi] [Piektais
izdevums]. 社科纵横 [Sheke Zongheng], 2000.

209. 中华传统美德格言 [Zhonghua Chuantong Meide Geyan] [Ķīnas tradicionālā
skaistuma *de* maksima]. 下 [Xia] [Pēdējais sējums]. 主编: 吕达 [Zhu bian: Lü Da] [Galvenais
redaktors: Ļujs Da]. 北京 [Beijing] [Pekina]: 人民教育出版社 [Renmin Jiaoyu Chubanshe],
2003.

210. 中西政治思想与政治文化 [Zhongxi Zhengzhi Sixiang yu Zhengzhi Wenhua]
[Ķīnas un Rietumu politiskā doma un politiskā kultūra]. 主编: 丛日运, 庞金友 [Zhu bian:
Cong Riyun, Pang Jinyou] [Galvenie redaktori: Cuns Žijūņs, Pans Dzjiņjou]. 北京 [Beijing]
[Pekina]: 社会科学文献出版社 [Shehui Kexue Wenxian Chubanshe], 2009.

211. Аллаберт, А. В. Роль конфуцианства в модернизации Китая (Конец XX –
начало XXI в.) Автореферат. Санкт-Петербург, 2003.

212. Арутюнова, Н.Д. Дискурс. No: Лингвистический энциклопедический словарь.
Москва, 1990. Pieejams: <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/diskurs/168> [18.12.11.]

213. Бахтин, М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук.
Санкт-Петербург: «Азбука», 2000.

214. Борох, Л. Н. Конфуцианская этика в эпоху модернизации: концепция «Гун дэ». No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998.
215. Борох, Л. Н. Общественная мысль Китая и социализм. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1984.
216. Борох, Л. Н. Предисловие. No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998.
217. Ван Дэйк, Тойн А. Дискурс и доминирование (Van Dijk, T.A. Introduction: Discourse and Domination, in T.A.van Dijk, Discourse and Power. N.Y.: Palgrave Macmillan, 2008. PP. 1-26.). С. 16. No : "Современный дискурс-анализ", выпуск 3, 2011. http://www.discourseanalysis.org/ada1_1.pdf
218. Васильева, М. А. Официально-деловой стиль китайского языка. Санкт-Петербург: КАРО, 2008.
219. Виноградов, А. В. Китайская модель модернизации: социально-политические и социокультурные аспекты. Москва, 2006.
220. Филлипс, Л. Йоргенсен, М. В. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Гуманитарный центр, 2004.
221. Калюжная, Н. М. Конфуцианская этика в эпоху модернизации: концепция «Гун дэ». No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998.
222. Китай: угрозы, риски, вызовы развитию. Ред. Михеев, В. Москва: Центр Карнеги, 2005.
223. Кобзев, А. И. Дао. No : Духовная культура Китая. Энциклопедия. Философия. Ред. Титаренко, М. Л., Кобзев, А. И., Лукьянов, А. Е. Москва: «Восточная литература», 2006.
224. Кобзев, А. И. Жэнь [2]. No : Духовная культура Китая. Энциклопедия. Философия. Ред. Титаренко, М. Л., Кобзев, А. И., Лукьянов, А. Е. Москва: «Восточная литература», 2006, 262. lpp.
225. Кобзев, А. И. Кан Ю-вэй. No : Духовная культура Китая. Энциклопедия. Философия. Ред. Титаренко, М. Л., Кобзев, А. И., Лукьянов, А. Е. Москва: «Восточная литература», 2006.
226. Кобзев, А. И. Предисловие. No : От магической силы к моральному императиву: категория *дэ* в китайской культуре. Москва: «Восточная литература», 1998.
227. Кожемякин, Е. Дискурсный подход к изучению культуры. No : Современный дискурс-анализ. Выпуск 1, том 1. 75.-96. 2009. Pisejams: http://www.discourseanalysis.org/ada1_1.pdf [04.01.2011.]
228. Крюков, М. В., Хуан, Шу-ин. Древнекитайский язык. Москва: «Наука» ГРВЛ 1978.
229. Лапина, З. Г. Учение об управлении государством в средневековом Китае. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1985.
230. Ломанов, А. В. Идея «Мирного возвышения Китая» и традиционная культура. No : X – XI Всероссийские конференции «Философии Восточно-азиатского региона и современная цивилизация». Часть 1. 46-54. Москва: Институт Дальнего Востока, 2006.
231. Ломанов, А. В. Современная концепция «Гармоничного общества» и китайская традиция. No : X – XI Всероссийские конференции «Философии Восточно-азиатского региона и современная цивилизация». Часть 1. 54-63. Москва: Институт Дальнего Востока, 2006.
232. Переломов, Л. С. Конфуцианство в современном мире. No : V научная сессия по историографии и источниковедению истории Китая. Санкт-Петербург: С.-Петербургский государственный университет, 2003, 55.-59.lpp.

233. Переломов, Л.С. Конфуцианство и легизм в политической истории Китая. Москва: «Наука», Главная редакция восточной литературы, 1981.
234. Переломов, Л. С. Слово Конфуция. Москва: ТПО «Фабула», 1992.
235. Руденко, Д.В. Вновь курс «Пусть соперничают 100 школ»? No : V научная сессия по историографии и источниковедению истории Китая. Санкт-Петербург: С.-Петербургский государственный университет, 2003, 64.-68.lpp.
236. Синельникова, Л. Дискурс неопределённости в местоименном представлении. No : Современный Дискурс-Анализ, Выпуск 3 (48), 2011. Pieejams: <http://www.discourseanalysis.org/ada3.pdf> [28.08.2011.]
237. Смирнов, Д. А. Основные аспекты модернизации КНР. No : Всероссийская конференция «Философии Восточно-азиатского региона и современная цивилизация». Москва: Институт Дальнего Востока РАН, 2006.
238. Стабурова, Е. Ю. Политические партии в Китае в период Синьхайской революции. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1992.
239. Сыма Цянь. Исторические записки / Пер. с кит. Р.В. Вяткина. – Москва: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1996. – Т. 7.
240. Тихвинский, С. Л. Движение за реформы в Китае в конце XIX века. Москва: «Наука» ГРВЛ, 1980.
241. Тичер, С., Мейер, М., Водак, Р., Веттер, Е. Методы анализа текста и дискурса. Харьков: Гуманитарный центр, 2009.
242. Титаренко, М. Л., Лукьянов, А. Е. Духовная культура Китая. No : Духовная культура Китая. Энциклопедия. Философия. Ред. Титаренко, М. Л., Кобзев, А. И., Лукьянов, А. Е. Москва: «Восточная литература», 2006.
243. Ушков, А. М. Утопическая мысль в странах Востока: традиции и современность. Москва: 1982.
244. Хмельцов А.И. Когда „они“ говорят о „нас“: политический дискурс-анализ и семиотика внешней политики в междисциплинарной перспективе // Сборник научных трудов "Актуальные проблемы теории коммуникации". СПб. - Изд-во СПбГПУ, 2004. – 59-71.lpp. Pieejams: http://www.russcomm.ru/rca_biblio/h/hmeltsov.shtml [12.05.2012.]

III Izzīņu materiāli:

245. Calhoun, C. Dictionary of the Social Science. Oxford: Oxford University Press, 1995.
246. Li, Kwok-sing. A glossary of political terms of the People's Republic of China. Hong-Kong: The Chinese University Press, 1995.
247. Pensee Et Philosophie Chinoise. Les Entretiens de Confucius. No: France 5: La Chine. Pieejams: <http://www.france5.fr/chine/W00364/7/109553.cfm> [01.04.2008.]
248. Pildegovičs, P. Lielā ķīniešu-latviešu vārdnīca. Pekina: The Commercial Press, 2010.
249. Staburova, J. Ķīniešu valodas īpašvārdi un to atveide latviešu valodā. Teorētiskie un praktiskie aspekti. Rīga: „Jāņa Rozes apgāds”, 2006.
250. Cnki 中国工具书网络出版社总库：双语词典 [Cnki Zhongguo Gongjushu Wangluo Chubanshe Zongku : Shuangyu Cidian] [Cnki ķīniešu rokasgrāmatu izdevniecības pilns krājums: divu valodu vārdnīca] ◦ Pieejams: <http://gongjushu.cnki.net/refbook/BasicSearch.aspx> [11.01.2013.]
251. 汉语大词典 [Hanyu Da Cidian] [Lielā ķīniešu valodas vārdnīca] ◦ 上海 [Shanghai], 1989 ◦

252. 语料库 [Yu Liao Ku] [Valodas korpuss]。北京 [Beijing] [Pekina]：北京大学中国语言学研究中心 CCL (Center for Chinese Linguistics) [Beijing daxue zhongguo yuyanxue yanjiu zhongxin], 2009. http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/index.jsp?dir=gudai [12.04.2012.]
253. 孔学知识词典 [Konxue Zhishi Cidian] [Konfūcija mācības zināšanu vārdnīca]。董乃强主编 [Dong Naiqian zhubian] [Redaktors Duns Naicjiaņs]。北京 [Beijing] [Pekina]: 中国国际广播出版社 [Zhongguo Guojiguangbo Chubanshe], 1990。
254. 新编新华字典 [Xinbian Xinhua Zidian] [Ķīniešu hieroglifu vārdnīca jaunajā redakcijā]。A New Chinese Dictionary. 主编：王同亿 [Zhuban: Wang Tongyi] [Galvenais redaktors: Vans Tunji]。海南 [Hainan] [Hainaņa]: 海南出版社 [Hainan Chubanshe], 1995。
255. 政治经济学词典 [Zhengzhi Jingjixue Cidian] [Politiskās ekonomikas vārdnīca]。许涤新主编 [Xu Tiaoxin zhubian] [Galvenais redaktors: Sju Tiaosjiņs]。北京 [Beijing] [Pekina]：人民出版社 [Renmin Chubanshe], 1984。
256. 中国古代名句词典 [Zhongguo Gudai Mingju Cidian] [Ķīniešu senlaiku slavenu izteicienu vārdnīca]。陈光磊等编著 [Chen Guanglei deng bianzhe] [Redaktori: Čeņs Guanlejs un citi]。上海 [Shanghai] [Šanhaja]: 上海辞书出版社 [Shanghai Cishu Chubanshe], 1987。
257. Большой китайско-русский словарь. Москва: Издательство «Наука» Главная редакция Восточной литературы, 1984. Т. 4.
258. Кибрик А.А. Дискурсивный анализ. No : Фонд знаний «Ломоносов». Pieejams: <http://www.lomonosovfund.ru/enc/ru/encyclopedia:0127182> [22.06.2012.]

PIELIKUMI

Pielikumu saraksts:

- 1. pielikums.** Tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu nozaudēšanas piemērs starptautiskā komunikācijā: Hu Džjiņtao ziņojuma ĶKP 17. kongresā teksta fragments ar tradicionālā diskursa elementiem ķīniešu, angļu, krievu valodā un tekstam pietuvinātā latviešu tulkojumā salīdzinošā aspektā.
- 2. pielikums.** Konference par diskursa elementu *Jui žeņ wei beņ, de jui wei sjaņ* (*audzināt cilvēku – kā sakne, de audzināšana – kā sākums*).
- 3. pielikums.** Paziņojums par 2. Visķīnas *dao de* parauga cilvēka konkursu.
- 4. pielikums.** Diskursa elementa *čen sjiņ* rakstura īpašnieks.
- 5. pielikums.** *Ši ši cjuī ši* diskursa elementa gravējums uz akmens Pekinas Tautas universitātē.
- 6. pielikums.** Karikatūra par diskursa elementu *miņ šen* (*tautas dzīve*).
- 7. pielikums.** Grāmatas par diskursa elementu *ji fa dži guo* (*ar likumu pārvaldīt valsti*) vāks.
- 8. pielikums.** Karikatūra par tradicionālo diskursa elementu *ji žeņ vei beņ* (*turēt cilvēku par sakni*).
- 9. pielikums.** Tradicionālā diskursa elements *piņ de* mācību procesā.
- 10. pielikums.** Karikatūra par tradicionālo diskursa elementu *ji de*.
- 11. pielikums.** Ilustrācija starptīklā izvietotajam tekstam „Medicīnas sfēras darbinieku *ji de* [politikas] mērogi un īstenošanas veidi”.
- 12. pielikums.** Daliaņas pilsētas parks *Fu guo* (*Bagātā valsts*), kura nosaukums sakrīt ar no likumnieku skolas aizgūto tradicionālo diskursa elementu (sk. 3. nodaļas apakšdaļu “*Fu guo cjan dzjuņ*”).

Tradicionālā ķīniešu politiskā diskursa elementu nozaudēšanas piemērs starptautiskā komunikācijā: Hu Džjiņtao ziņojuma ĶKP 17. kongresā teksta fragments ar tradicionālā diskursa elementiem ķīniešu, angļu, krievu valodā un tekstam pietuvinātā latviešu tulkojumā salīdzinošā aspektā

“三，深入贯彻落实科学发展观”

“努力实现以人为本人、全面协调可持续发展的科学发展，实现各方面事业有机统一、社会成员团结和睦的和谐发展，实现既通过维护世界和平发展自己、又通过自身发展维护世界和平的和平发展。”

“要按照民主法治、公平 正义、诚信 友爱、充满活力、安定有序、人与自然和谐相处的总要求和共同建设、共同享有的原则，着力解决人民最关心、最直接、最现实的利益问题，努力形成全体人民各尽其能、各得其所而又和谐相处的局面，为发展提供良好社会环境。”¹

„Trešā daļa: Padziļināti īstenot zinātnisko attīstības koncepciju”

„Pielikt visus spēkus vispusīgai, atbilstīgai, ilgtspējīgai zinātniskās attīstības īstenošanai, kad *ji žen vei beņ (cilvēks tiek turēts par sakni)*. Arī *he sje (saskaņas jeb satiecības un saskaņas)* attīstības īstenošanai, kad parādīsies iespēja visas darbību sfēras apvienot vienā veselumā, un sabiedrības locekļi dzīvos kopā un satiecīgi. Īstenot *he pin (miera jeb saskaņas un līdzsvara)* attīstību, proti: pašattīstīties caur *he pin (mieru jeb saskaņas un līdzsvara)* sargāšanu pasaulē, kā arī sargāt *he pin (mieru jeb saskaņu un līdzsvaru)* pasaulē caur pašattīstīšanos.”

„Vajag, balstoties tādās pamatprasībās kā demokrātija un *fa dži (pārvalde ar likumu)*, *gun pin (godīgums, jeb kopīgums un vienlīdzība)* un *džen ji (taisnīguma ideja)*, *čen sjiņ (godīgums, jeb savstarpējā uzticēšanās, sekojot dabiskajam likumam-čen)* un *jou ai (mīlestība uz draugu)*, vispusīgā aktivitāte, stabilitāte-drošība, [kur] *jou sjui (ir kārtība)*, *žen jui dzižan hesje (cilvēka un dabas saskanīga)* līdzpastāvēšana; ka arī [balstoties] principā „kopīgi būvēt – kopīgi baudīt”, veltīt spēkus tādu jautājumu risināšanai, kas nes vissirsnīgāko, vistiešāko, visreālāko *li ji (izdevīgumu)* tautai; vajag cītīgi veidot apstākļus, kuros savstarpēji pastāvētu divas visai tautai būtiskās idejas – *ge dzjiņ cji nen, ge de cji suo (katrs līdz galam pēc savām spējām; katrs saņem sev atbilstoši, jeb no katra pēc spējām, katram pēc vajadzībām)* un *he sje (saskaņa)*; tad varēs attīstīt un nodrošināt labestīgu sabiedrisko vidi.”

III. Thoroughly Applying the Scientific Outlook on Development

We must strive for scientific development by putting people first and making it comprehensive, balanced and sustainable; we must strive for harmonious

¹胡锦涛在中国共产党第十七次全国代表大会上的报告 [Hu Jintao zai Zhongguo Gongchandang Di Shiqi ci Quanguo Daibiao Dahui shang de Baogao] [Hu Džjiņtao ziņojums ĶKP 17. Visķīnas pārstāvju kongresā]。三 [San] [Trešā daļa]。深入贯彻落实科学发展观 [Shenru Guanche Luoshi Kexue Fazhanguan] [Padziļināti īstenot zinātnisko attīstības koncepciju]。Pieejams: <http://politics.people.com.cn/GB/8198/6429189.html> [08.03.2010.]

Konference par diskursa elementu *Jui žeņ wei beņ, de jui wei sjaņ* 育人为本、德
育为先 (*audzināt cilvēku – kā sakne, de audzināšana – kā sākums*)

04.03.2008.g. Guandžou pilsētas Peidženas vidusskolā (广州市培正中学)
konferences dalībiece lasa referātu. Konferences nosaukums sakrīt ar Hu Dzjiņtao
pasludināto tradicionālo diskursa elementu *Jui žeņ vei beņ* (育人为本, ...) (sk. 3.
nod.). Konferences nosaukums rakstīts uz sarkana audekla.

Foto: <http://www.pzms.com/show.aspx?id=2538&cid=26>

Paziņojums par 2. Visķīnas *dao de* 道德 parauga cilvēka konkursu

Foto:

http://tupian.baikē.com/a4_46_44_01300000691717126045449963846_jpg.html?prd=zhengwenye_left_neirong_tupian

Diskursa elementa *čen sjiņ* 诚信 rakstura īpašnieks

“诚信老爹”吴乃宜

„Tētis Čen sjiņ“

Pēc tam, kad taifūns aiznesa Vu Naiji dēlu dzīvības, tēvam palika viņu 600000 juaņu liels parāds. Četru gadu garumā viņš laboja zvejnieku tīklus un gandrīz neko neēda. Vu kungs paguvīs atdot jau 400000 juaņus.

Foto un teksts:

http://tupian.baikē.com/s/%E8%AF%9A%E4%BF%A1/xgtupian/20/3?target=a1_28_09_01300000955595130076093173125.jpg

Ši ši cjuī ši 实事求是 diskursa elementa gravējums uz akmens Pekinas Tautas universitātē

Foto:
http://tupian.baikē.com/a2_83_15_01300000176262123054155738675_jpg.html

Karikatūra par diskursa elementu *miņ šen* 民生 (tautas dzīve)

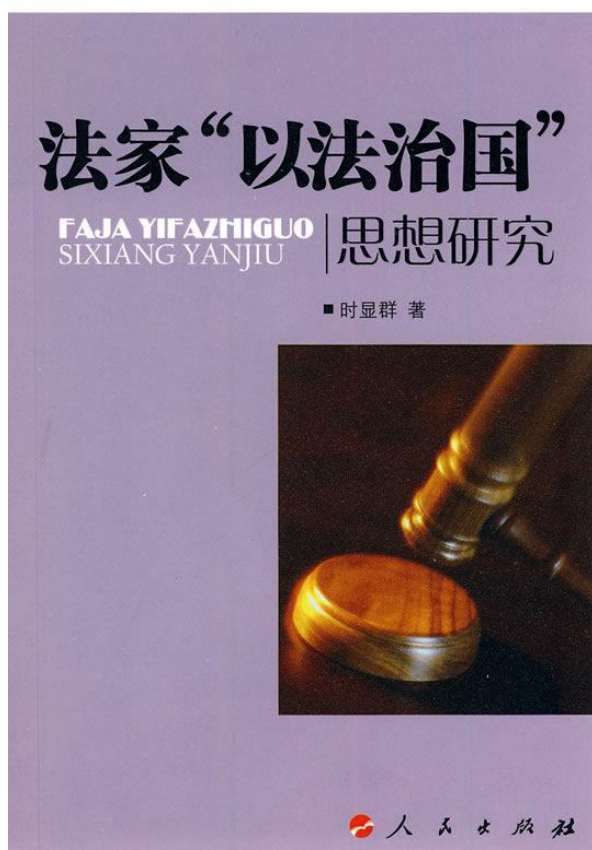
Uz koka: uzraksts *miņ šen* (tautas dzīve). Uz ūdens: uzraksts *izšķērdība*.

(Proti, jo vairāk koks tiks laistīts, jo vairāk problēmu.)

Attēls:

http://tupian.baike.com/s/%E6%B0%91%E7%94%9F/xgtupian/1/3?target=a2_50_56_01300000367991123976560559371.jpg

Grāmatas par diskursa elementu *Ji fa dži guo* 以法治国 (*ar likumu pārvaldīt valsti*) vāks

Grāmatas autors: Ši Sjaņcjuņs.

Izdēvējs: Tautas izdevniecība.

Grāmatas nosaukums „Pētījums par likumnieku ideju „Ar likumu pārvaldīt valsti””.

Grāmata pierāda Hu Džjintao izmantotā diskursa elementa sasaisti ar Ķīnas pagātņi.

Foto:

http://tupian.baike.com/a3_80_59_01200000151206134436597427384_jpg.html?prd=zhengwenye_left_neirong_tupian

Karikatūra par tradicionālo diskursa elementu *Ji zhen wei ben* 以人为本 (turēt cilvēku par sakni)

以人为本

Uz akmens uzraksts: “Ražošana ar pārkapumiem”.

Attēls:

http://tupian.baik.com/s/%E4%BB%A5%E4%BA%BA%E4%B8%BA%E6%9C%AC/xgtupian/4/4?target=a2_08_36_19300278439724133535367532816.jpg

Tradicionālā diskursa elements *piņ de mācību procesā*

基 本 内 容	得 分	评 价		
		好	较好	一 般
政 治 素 养	热爱祖国，有正确的政治方向，拥护党的领导，贯彻党的路线、方针和政策，自觉维护团结的政治局面，维护学校的正常秩序，不参加非法反动组织，不参与非法集会、示威及张贴大小字报等活动，上进心强，积极向党团组织靠拢。	10	8	6 以下
理 论 学 习	认真学习马列主义、毛泽东思想、邓小平理论、“三个代表”重要思想、科学发展观和党的路线方针政策，参加学校、二级学院和班级的政治学习和各种教育活动，关心时事政治。	9	7	5 以下
维 护 社 会 公 德	尊敬师长，尊老爱幼，关心集体和他人，团结同学，诚实守信，礼貌，举止大方，先人后己，助人为乐，爱护公物，遵守社会公德，维护公共道德。	8	6	5 以下
遵 纪 守 法	遵守国家法律和校纪校规，维护学校的学习生活秩序，敢于同违纪行为作斗争。	10	8	6 以下
社 会 活 动	深入社会，了解国情民意，积极参加社会实践和公益劳动，热爱劳动，积极参加各项集体活动，热心为同学服务，工作认真负责，努力完成任务。	7	6	4 以下
学 习 态 度	学习目的明确，态度端正，有正确的科学价值观，无迟到、旷课、退等现象，积极参加科技文化活动。	7	6	4 以下
身 心 健 康	不断提升完善身体素质和心理素质，客观、正确地认识、评价自己，正直乐观，意志坚定，持之以恒。	6	5	4 以下
生 活 作 风	培养严谨的生活作风和良好的生活习惯，按时作息，爱护环境，讲究卫生，有良好的个人卫生习惯，自觉保持、维护公共卫生，履行值日责任，勤俭节约，艰苦朴素，珍惜能源、资源，节约水电	8	6	5 以下

Dokumenta nosaukums: “Skolēnu *piņ de* uzvedības vērtējuma saturs un atzīmju standarts”.

Attēls:

http://tupian.baikē.com/s/%E5%93%81%E5%BE%B7/xgtupian/13/3?target=a3_51_13_19300000835450133334134417142.jpg

Karikatūra par tradicionālo diskursa elementu *ji de* 医德

医德

Skrejošais cilvēks kliež: “Brīnumzāles pret visām slimībām ir atrastas!”

Uzraksts uz čemodāna: “Medicīnas reforma”.

Attēls:

http://tupian.baike.com/s/%E5%8C%BB%E5%BE%B7/xgtupian/3/2?target=a3_54_75_14300001000062134959752315021.jpg

Ilustrācija starptīklā izvietotajam tekstam “Medicīnas jomas darbinieku jī de [politikas] mērogi un īstenošanas veidi”.

医德

Frazeologisms uz plakāta : “Brīnumdarītāja rokas atgriež pavasari”*.

Attēls:

http://tupian.baikē.com/a0_56_21_01300000358412123920216076616_jpg.html?prd=so_tupian

*Tradicionālītāti demonstrē arī hieroglifu pierakstīšanas virziens – no labās uz kreiso pusi.

Daliaņas pilsētas parks Fu guo (Bagātā valsts), kura nosaukums saskan ar tradicionālo diskursa elementu, kas aizgūts no likumnieku skolas (sk. 3. nodaļas apakšdaļu “Fu guo cjan dzjuņ”).

Uzraksts pie ieejas parkā: „Parks Bagātā valsts“.

Foto:

http://tupian.baikē.com/s/%E5%AF%8C%E5%9B%BD/xgtupian/14/0?target=a3_42_30_01200000030947134394304763222.jpg